

OSHO

KNJIGA O DJECI

OSHO

KNJIGA 0 DJECI

KAKO BITI ONO ŠTO JESMO

Kratak pregled

Djeca su prirodno spontana i slobodna, radosna su i nestašna, prirodno kreativna. Naša kultura je spremna promatrati djetinjstvo kroz ružičaste naočale nostalgije, ah istina je da procesom roditeljskih zahtjeva i uobičajene edukacije, vrijedne prirodne nadarenosti djece često se žrtvuju bogovima "produktivnosti" i dobra ponašanja. Iako se mnogi od vas sjećaju svoga djetinjstva s mnogo ljubavi, mah broj djece doista uživa u godinama svoga ranog djetinjstva. Kao što Osho kaže u ovoj knjizi: "Svako dijete želi odrasti što prije i što brže jer vidi da su odrasli ljudi moćni, da mogu raditi što žele, da imaju mnogo novca. Zato je prirodno da djeca žele odrasti što brže."

Ova knjiga zauzima se za pokret "oslobađanja djeteta" i vodič je svakom odraslom čovjeku koji je ikad razmišljao o tome da pronađe put i dopusti djeci da procvatu i iskoriste svoj najviši potencijal i najveću moguću radost.

Ova je knjiga prvobitno objavljena 1996. godine kao *Das Buch der Kinder (Knjiga o djeci)*, to jest kao njemački prijevod Heynea iz Munchena u Njemačkoj.

SADRŽAJ:

Kvalitete djeteta.....	7
Nestašnost.....	8
Inteligencija.....	9
Nedužnost.....	14
Trudnoća, rođenje djeteta, rano djetinjstvo.....	24
Ograničavanje.....	49
Kako biti roditelj novorođenog djeteta.....	69
Savjet roditeljima.....	109
Tinejdžeri.....	142
Edukacija.....	171
Pomirenje s roditeljima.....	224
Meditacija.....	243
Meditacije.....	254
Ponovno stečeni raj.....	266

Kvalitete djeteta

Doživljaji iz djetinjstva cijeli život proganjaju inteligentne ljude. Oni žele opet biti djeca — žele istu nedužnost, istu zadivljenost, istu ljepotu. Sada je to samo udaljena jeka, čini se kao da su sve to vidjeli u snu.

Ali sve su religije rođene iz iskustva u djetinjstvu koja proganjaju čovjeka, iskustva čuđenja, istine, ljepote, iskustva života u njegovom prekrasnom plesu. U pjesmi ptica, u bojama duge i mirisu cvijeća, dijete i dalje osjeća duboko u svom biću da je izgubilo raj.

Nije slučajno da sve svjetske religije imaju ideju koja je izražena u poredbama da je čovjek nekad živio u raju i da je nekako, zbog nekog razloga protjeran iz toga raja. To su razne priče, različite usporedbe koje označavaju jednostavnu istinu. Te su priče samo poetski način da se kaže kako su svi ljudi rođeni u raju i zatim su ga izgubili. Oni zaostali i neinteligentni posve su zaboravili sve o tomu. Ali inteligentne ljude, senzibilne, kreativne i dalje proganja raj koji su jednom poznali, a sada je u njima ostalo, nevjerojatno, samo slabo sjećanje na njega. Oni ga ponovno počinju tražiti.

Potruga za rajem potraga je za ponovnim djetinjstvom. Naravno, vaše tijelo više neće biti dječje djelo, ali vaša svijest može biti čista kao i svijest djeteta. To je sva tajna mističnoga puta: da vas ponovno učini djetetom neokaljanim znanjem, djetetom koje ništa ne zna, a ipak je svjesno svega što ga okružuje, s dubokom zadivljenošću i osjećajem misterije koja se ne može demistificirati.

Nestašnost

Nitko ne dopušta svojoj djeci da plešu i pjevaju, da viču i skaču, zbog vrlo beznačajnih razloga - možda zato jer mogu nešto razbiti, ili će im se odjeća smočiti na kiši ako iziđu iz kuće - zbog tako neznatnih stvari uništava se plemenita duhovna kvaliteta - nestašnost.

Roditelji hvale poslušno dijete, to čini učitelj, svi to čine. A nestašno dijete osuđuju. Njegova nestašnost može biti posve bezazlena, ali osuđuju je jer možda postoji opasnost od pobune. Ako dijete raste i dopuštaju mu da bude i dalje nestašno, ono će se pretvoriti u pobunjenika i neće ga biti lako sputati. Neće ga biti lako naoružati da uništava ljude, ili da sam dopusti da ga unište.

Buntovno dijete izrasti će u buntovnog mladića. Tada ga nećete moći prisiliti da se oženi, nećete ga moći prisiliti da se bavi nekim naročitim poslom, nećete ga moći prisiliti da ispuni neispunjene želje svojih roditelja. Buntovni mladić ići će svojim putem. On će živjeti svojim životom prema vlastitim

urođenim težnjama - a ne prema bilo čijim željama.

Zbog svih tih razloga nestašnost se guši, potiskuje se od samog početka. Vašoj prirodi nikad ne dopuštaju da ide svojim putem. Polako ćete nositi u sebi mrtvo dijete. To mrtvo dijete u vama uništiti će vaš osjećaj za šalu — nećete se moći smijati od srca, niti se igrati ili uživati u malim stvarima. Postajete tako ozbiljni da se vaš život sužava, umjesto da se širi.

Život bi svakoga trenutka trebao biti dragocjena kreativnost. Nije važno što stvarate, možda su to samo kule od pijeska, ali što god radite, treba izroniti iz vaše nestašnosti i radosti.

Inteligencija

Inteligencija nije nešto što se stječe, ona je prirođena, ugrađena u čovjeka, ona je urođena u sam život. Nisu samo djeca inteligentna, i životinje su inteligentne na jedan svoj način. Drveće je također inteligentno. Naravno, svi oni imaju različite vrste inteligencije jer se njihove potrebe razlikuju. Ali sada je već utvrđena činjenica da je sve što živi na neki način inteligentno. Nema života bez inteligencije. Biti živ i biti inteligentan, to su sinonimi.

Ali čovjek je u dilemi zbog jednostavna razloga — on nije samo inteligentan, on je i svjestan svoje inteligencije. To je nešto jedinstveno samo kod čovjeka, to je njegova privilegija, njegova isključiva povlastica, njegova veličina, ali sve se to vrlo lako može pretvoriti u agoniju. Čovjek je svjestan da je

inteligentan, no ta svijest donosi i probleme. Prvi je problem taj da ona potiče ego.

Ego ne postoji nigdje drugdje osim u ljudskim bićima, ego počinje rasti s razvojem djeteta. Roditelji, škola, koledž, sveučilište — sve to pomaže da se ego učvrsti zbog jednostavnog razloga — stoljećima se čovjek morao boriti da preživi i ta je ideja postala kompleks, duboka nesvjesna uvjetovanost, da samo ego može preživjeti u životnim borbama. Život je postao tek borba za preživljavanje. A znanstvenici su to učinili čak uvjerljivijim sa svojom teorijom preživljavanja onih koji su najsposobniji. Zato mi pomozemo svakom djetetu da ojača svoj ego i onda se javlja problem.

Kad ego ojača, on počne okruživati inteligenciju poput dubokog omotača tmine. Inteligencija je svjetlost, egoizam je tmina. Inteligencija je vrlo delikatna, ego je vrlo tvrd. Inteligencija je poput cvijeta ruže, egoizam je poput stijene. A ako želite preživjeti, kažu takozvani znalci, morate postati kao stijena, morate biti jaki, neranjivi. Morate postati utvrda, zatvorena utvrda, tako da vas ne mogu napasti izvana. Morate postati neosvojivi.

Ali umjesto toga, vi postajete zatvoreni. Počinjete umirati, bar što se tiče vaše inteligencije jer inteligencija treba otvoreno nebo, vjetar, zrak i sunce kako bi rasla, širila se, cvjetala. Da bi ostala aktivna, potrebna joj je neprestana protočnost. Ako stagnira, polako postaje mrtvi fenomen.

Mi ne dopuštamo djeci da budu inteligentna. Prije svega, ako su inteligentna, bit će ranjiva, postat će nježna, bit

će otvorena utjecajima. Ako su inteligentna, moći će vidjeti mnoge lažne stvari u društvu, državi, crkvi i obrazovnom sustavu. Postat će buntovnici, bit će individualisti, neće biti lako ukrotiti ih. Možete ih zgaziti, ali ne možete ih zarobiti. Možete ih uništiti, ali ne možete ih prisiliti na kompromis.

U jednom smislu inteligencija je vrlo nježna, slična cvijetu ruže, a s druge strane ima vlastitu snagu. Ali ta snaga je suptilna a ne gruba. Ta snaga je snaga pobune, snaga beskompromisnog ponašanja. Čovjek nije spreman prodati svoju dušu.

Promatrajte malo djecu! Tada me nećete ništa pitati, vidjet ćete kako su inteligentna. Da, ona nisu obrazovana. Želite li da budu obrazovana, nećete misliti da su inteligentna. Postavljate li im pitanja koja ovise o njihovoj in formirano sti, ona neće izgledati inteligentno. Ali pitajte ih prava pitanja koja nemaju nikakve veze s informacijom, pitanja koja zahtijevaju trenutni odgovor, vidjet ćete da su djeca inteligentnija od vas. Naravno, vaš ego neće vam dopustiti da to prihvatite. No ako to ipak učinite, to će vam neobično mnogo pomoći. Pomoći će vama i vašoj djeci jer ako uočite njihovu inteligenciju, moći ćete mnogo naučiti od njih.

Premda društvo uništava vašu inteligenciju, ono je ne može posve uništiti, ono je samo pokriva s mnogim omotačima informacije.

U tome je cijelo djelovanje meditacije: da vas povede dublje u sebe. To je metoda udublivanja u vlastito biće sve dok ne dosegnete živu vodu vlastite inteligencije, dok ne otkrijete izvore vlastite inteligencije. Kad u sebi ponovno otkrijete

dijete, samo tada ćete razumjeti što mislim kad uvijek ponovno naglašavam da su djeca doista inteligentna.

Majka je malog Pedra pripremala da pođe na zabavu. Kad je završila sa češljanjem, izvukla je ovratnik njegove košulje i rekla: "Idi sada, sine. Dobro se zabavljaj.. i ponašaj se dobro!"

Pedro je odgovorio: "Hajde, majko! Molim te da se odlučiš prije nego što odem: da se zabavljam, ili da se dobro ponašam!"

Vidite li u čemu je stvar? Majka je rekla: "Dobro se zabavljaj.. i ponašaj se dobro." To dvoje ne ide zajedno. A odgovor djeteta je zaista izvanredno vrijedan. Dijete je reklo: "Molim te da se odlučiš prije nego što odem, da se zabavljam ili da se dobro ponašam. Ako mi dopustiš da se zabavljam, ne mogu se dobro ponašati. Želiš li da se dobro ponašam, ne mogu se zabavljati." Dijete jasno vidi kontradikciju koja nije očita majci.

Neki prolaznik pita dječaka: "Sine, molim te, možeš li mi reći koliko je sati?"

Dječak odgovori: "Naravno da mogu. Ali zašto vam to treba? Sat se neprestano mijenja."

Ispred škole postavljen je ovakav znak upozorenja: "Vozi polako. Nemoj ubiti učenika!"

Sljedećeg dana pod tim upozorenjem bilo je dječjim rukopisom nadrljano ovo: "Pričekaj učitelja!"

Mali Pierino vraća se kući sa širokim osmijehom na licu.

"Dragi sine, izgledaš vrlo sretan. Škola ti se sviđa, zar ne?"

Dječak odgovara: "Ne budi luda, mama! Nemoj miješati odlazak u školu s dolaskom kući!"

Dok je polako išao u školu, mali se dječak molio: "Dragi Bože, molim Te, nemoj da zakasnim u školu. Molim Te da dođem na vrijeme!"

U tom trenutku, dječak se posklizne na koru banane i nekoliko metara sklize se po putu. Zaustavivši se, pogleda uznemiren u nebo i kaže: "Dobro, dragi Bože, nije potrebno da me guraš!"

Mlada učiteljica napiše na ploči: "Cijelo ljeto nisam zabavljala se." Tada upita djecu: "Sto je pogrešno u rečenici i što da učinim kako bih to popravila?"

Mala Ernie poviče iz zadnje klupe: " Nabavi si dečka!"

Mali dječak ima test kod psihologa.

"Što želiš raditi kad odrasteš?", pita psihijatar.

"Želim postati liječnik, slikar ili perač prozora", odgovori dječak.

Zbunjen, psihijatar upita: "Ali... nije mi baš sve jasno."

"Zašto ne? Vrlo sam jasan. Želim gledati gole žene!"

Poslije objeda otac u dnevnoj sobi priča trojici svojih sinova: "Moj pradjed borio se u ratu protiv Crvene ruže. Moj ujak borio

se protiv Kaizera, moj djed borio se u ratu Španjolaca protiv republikanaca. A moj otac borio se u Drugom svjetskom ratu protiv Nijemaca."

Na to najmlađi sin primijeti: "Za Boga miloga! Nešto nije u redu s tom našom porodicom. Ne može ni s kim biti u dobrim odnosima."

Nedužnost

Mala djeca su nedužna. Ali ona nisu stekla nedužnost, već je ona njihova priroda. Djeca su zapravo neznalice, ali njihovo je neznanje bolje od takozvane učenosti jer učeni čovjek jednostavno prikriva svoje neznanje riječima, teorijama, ideologijama, filozofijama, dogmama i vjerovanjima. On pokušava prikriti svoje neznanje, ali ako ga samo nešto malo dublje pitate, u njemu nećete naći ništa osim mraka, ništa osim neznanja.

Dijete je u mnogo boljem položaju od učenog čovjeka jer ono može vidjeti neke stvari. Premda su djeca neznalice, ona su spontana, premda su neznalice, njihova oštroumnost ima neobičnu vrijednost.

Mali dječak koga je uhvatila štucavica, poviče: "Mama, mama, ja kašljem natraške!"

Nekoga je dječaka dovela kod psihijatra njegova majka koja je bila velika brbljavica. Psihijatar je pregledao dijete te se

iznenadio da mali dječak jedva obraća pozornost na pitanja.

"Imaš li problema sa sluhom?", pita ga psihijatar.

Momčić odgovori: "Ne, imam problema sa slušanjem."

Vidite li tu oštroumnost? Čuti i slušati su potpuno različite stvari. Dječak je rekao: "Ja nemam poteškoća da nešto čujem, već sam umoran od slušanja." Treba čuti — ovdje je majka brbljavica, ali ja imam problema sa slušanjem. Ne mogu usredotočiti svoju pozornost. Majka i njezina brbljavost uništili su nešto vrijedno u djetetu: njegovu pozornost. On se jako dosađuje.

Srednjoškolski nastavnik izveo je učenike na ploču da rješavaju aritmetičke probleme. Jedan je momak rekao: "Ja nemati kredu."

"To nije ispravno", reče nastavnik. Pravilno je reći: "Ja nemam kredu, ti nemaš kredu, mi nemamo kredu, oni nemaju kredu. Razumiješ li sada?"

"Ne", odgovori učenik, "što se dogodilo sa svom tom kredom?"

Bilo je već tri sata ujutro kad se s plesa vratila ministrova kći tinejdžerica. Ministar i njegova supruga čekali su djevojku. Budući da je ona došla na zadnja vrata, ministar joj je rekao prilično podrugljivo: "Dobro jutro, vražje dijete!"

Govoreći slatko, kao što to i priliči djetetu, kći odgovori: "Dobro jutro, oče!"

Učiteljica pokušava poučiti djecu aritmetičkoj operaciji oduzimanja. Ona kaže: "Dakle, Hugh, ako tvoj otac zaradi 180 dolara tjedno, ako mu odbiju 6 dolara za osiguranje, 11 dolara za socijalnu sigurnost, 24 dolara za razne takse, te ako tvojoj majci dade pola preostalog novca, što će ona dobiti?"

"Srčani napad!", odgovori učenik.

Večera je završila. Otac i njegov devetogodišnji sin bili su u dnevnoj sobi i gledali televizijski program. Majka i kći bile su u kuhinji gdje su prale posuđe.

Iznenada se začuo strašan prasak, kao da se nešto razbilo u kuhinji. Pričekali su čas zaprepašteni, ali nisu više ništa čuli.

"To je mama nešto razbila", reče dječak.

"Kako znaš?", pita otac.

"Zato što nije ništa rekla", odgovori maleni.

Iz kuhinje se začuo zvuk razbijene čaše ili porculana. Majka poviče iz dnevne sobe: "Willy, što zaboga radiš u kuhinji?"

"Ništa, sve je već učinjeno!", odgovora Willy.

Prodavač koji je radio na području Nove Engleske premješten je u Kaliforniju. Tjednima je selidba bila glavna tema razgovora u kući.

Tada, noć prije selidbe, kad je prodavačeva petogodišnja kći govorila svoju večernju molitvu, rekla je i ovo: "A sada, dragi Bože, moram Ti zauvijek reći zbogom, jer sutra se selimo u Kaliforniju."

Kako ste uspjeli ustrajati u svojoj dječjoj čistoći, a da niste dopustili da vas odrasli oko vas pasiraju? Odakle vam ta hrabrost?"

Nedužnost je i hrabrost i čistoća. Nema potrebe biti hrabar ako ste nedužni. Također nema potrebe ni za kakvom jasnoćom jer nema ništa jasnijega, kristalno jasnoga od nedužnosti. Zato je pitanje kako zaštititi vlastitu nedužnost. Nedužnost nije nešto što se stječe, ona nije nešto što se može naučiti, ona ne sliči talentu za slikanje, glazbu, poeziju ili kiparstvo. Ona ne sliči tim stvarima. Ona je više kao disanje, nešto s čime ste rođeni.

Nedužnost je u prirodi svakog bića. Svi su rođeni nedužni. Kako drukčije čovjek može biti rođen nego nedužan? Rođenje znači da ste ušli u svijet kao *tabula rasa*, ništa nije bilo zapisano na vama. Imali ste samo budućnost, niste imali prošlost. To znači nedužnost. Dakle, najprije pokušajte shvatiti značenje riječi nedužnost.

Prije svega, nema prošlosti, postoji samo budućnost. Na svijet dolazite kao nedužni promatrač. Svatko dolazi na isti način, s istom kvalitetom svijesti.

Pitate kako sam uspio sačuvati svoju nedužnost i čistoću da ih nitko ne izopači. Odakle mi hrabrost, pitate. Kako sam uspio da me ne ponize odrasli i njihov svijet?

Nisam ništa učinio po tom pitanju, zato ne mogu odgovoriti kako se to dogodilo. Jednostavno se dogodilo i ja nisam odgovoran za to. Možda se to **dogadja** svakom, ali on se počne zanimati za druge stvari. Vi se počnete **nagađtfS^aV**

svijetom odraslih. Oni imaju mnoge stvari koje vam mogu dati, a vi imate samo jednu stvar koju vi možete dati, a to je vaš integritet, vaše samopoštovanje. Vi nemate mnogo, a tu jednu jedinu stvar koju imate možete nazvati kako god želite: nedužnost, inteligencija, autentičnost. Vi možete samo to dati.

A dijete se prirodno vrlo zanima za sve što vidi oko sebe. Ono neprestano želi imati ovo i ono, to je dio čovjekove prirode. Promatrate li malo dijete, čak i novorođenče, vidite da je ono već oprezno počelo tražiti neki put: njegove ruke pokušavaju nešto pronaći. On je započeo svoje putovanje.

Na tom putu on će izgubiti sebe jer na ovom svijetu ne možete ništa dobiti ako to ne platite. A jedno dijete ne može shvatiti kako to da je ono što daje tako vrijedno. Kad bi cijeli svijet bio na jednoj strani, a njegov integritet na drugoj, njegov bi integritet bio teži i vredniji. No dijete nema nikakva načina da to sazna. To je problem jer ono što dijete ima, ono to jednostavno ima. Ono to uzima kao gotovu stvar.

Pitate me kako sam uspio da ne izgubim svoju nedužnost i jasnoću. Ja nisam ništa učinio, samo jednostavno od samog početka.. bio sam osamljeno dijete jer su me odgajali djed i baka s majčine strane. Nisam rastao s ocem i majkom. Ono dvoje starih ljudi bilo je samo, željeli su dijete koje bi bilo radost njihovih zadnjih dana. I tako su moji roditelji pristali: ja sam bio njihovo najstarije dijete, njihov prvorođeni sin pa su me poslali djedu i baki.

Ne sjećam se nikakva odnosa s obitelji moga oca u tim

ranim danima moga djetinjstva. Sa to dvoje starih ljudi - s mojim djedom i njegovim starim slugom — moj djed je bio doista prekrasan čovjek — is mojom bakom, dakle to troje ljudi...provalija među nama bila je prevelika...Ja sam bio posve sam. Nisam imao nikakva društva, oni mi nisu mogli biti društvo. Trudili su se iz svih sila da mi budu prijatelji, ali to nije bilo moguće.

Bio sam ostavljen sam sebi. Nisam imao što govoriti. Nisam imao nikoga drugog jer u tom malom selu moja je obitelj bila najbogatija. A bilo je to doista maleno selo - nije bilo više od dvije stotine ljudi koji su bili tako siromašni da mi moj djed i baka nisu dopustili da se miješam sa seoskom djecom. Ta su djeca bila prljava i naravno, svi su bili gotovo prosjaci. I tako nije bilo načina da imam prijatelje. To je na mene snažno djelovalo. U cijelome svom životu, nikad nisam imao prijatelja. Nikad nisam upoznao nekoga tko bi mi mogao biti prijatelj. No, znanaca sam imao mnogo.

Onih prvih ranih godina bio sam tako osamljen da sam počeo uživati u toj samoći. A ona je doista bila prava radost. Ona nije bila moje prokletstvo, već moj blagoslov. Počeo sam uživati u samoći, počeo sam osjećati da sam dostatan sam sebi. Nisam ni o komu ovisio.

Nikad se nisam zanimao za sportske igre zbog jednostavna razloga - jer od moga ranoga djetinjstva nije bilo načina za igru, nisam se imao s kim igrati. Još uvijek vidim sebe onih ranih dana, kako samo sjedim.

Naša je kuća bila na prekrasnome mjestu, na samom

jezeru. Miljama daleko prostiralo se samo jezero...bilo je tako prekrasno i tiho. Samo povremeno vidio bih liniju bijelih ždralova kako lete iznad jezera, ili bih čuo njihovo ljubavno dozivanje i to bi narušavalo tišinu. Inače, to je bilo pravo mjesto za meditaciju. I kad bi taj ljubavni zov narušio tišinu.. .nakon toga tišina bi bila još dublja.

Jezero je bilo puno lotosovih cvjetova. Sjedio bih satima tako, zadovoljan sam sa sobom, kao da me se svijet uopće ne tiče: lotosi, bijeli ždralovi, tišina...

Moj djed i baka bili su svjesni jedne stvari - da ja uživam u svojoj samoći. Oni su vidjeli da nisam imao želje otići u selo, susresti se s nekim, razgovarati s nekim. Kad su oni razgovarali sa mnom, moji su odgovori bili *da* ili *ne*. Razgovor me uopće nije zanimao. I zato su bili svjesni jedne stvari, da sam bio sretan u svojoj samoći. Njihova je sveta dužnost bila da me ne ometaju.

S djecom se dogodi da im kažete: "Budi tiho jer tvoj otac razmišlja." ili "Tvoj otac se odmara. Budi miran, sjedi tiho." U mom djetinjstvu dogodilo se upravo suprotno. Sada ne znam reći zašto i kako se to dogodilo, ali jednostavno se dogodilo. Zato kažem da se jednostavno dogodilo jer ta povlastica se ne odnosi na mene.

Sve ono troje staraca stalno su davali znakove jedan drugome: "Nemoj ga ometati, on tako silno uživa." I oni su počeli voljeti moju tišinu.

Tišina ima svoju vibraciju. Ona je zarazna, osobito tišina djeteta koja nije isforsirana, koja ne nastaje zato jer kažete:

"Istući ću te ako napraviš bilo kakvu nepodopštinu ili buku." Ne, to nije tišina. To neće stvoriti onu radosnu vibraciju o kojoj govorim, kad je dijete šutljivo samo od sebe, kad u tom uživa bez nekog razloga. Njegova sreća nema nikakva uzroka. Ona stvara plemenito mreškanje.

U jednom boljem svijetu svaka će obitelj učiti od djece. A vi se tako žurite da ih poučite. Čini se da nitko ne uči od njih, a oni vas imaju tako mnogo naučiti. A vi njih nemate čemu naučiti.

Samo zato što ste stariji i moćniji, vi ih počnete pretvarati u ono što ste vi, a nikad niti ne pomislite što ste vi, kamo ste stigli, kakav je vaš status u unutarnjem svijetu. Vi ste siromah, želite li to i svom djetetu?

Ali nitko ne razmišlja. Inače bi ljudi nešto naučili od male djece. Djeca donose tako mnogo iz onog svijeta jer su nedavno stigla. Ona još uvijek nose tišinu utrobe, tišinu samog postojanja.

I tako sam slučajno sedam godina živio neometan. Nije bilo nikoga da mi prigovara, da me priprema za svijet biznisa, politike, diplomacije. Moj djed i baka bili su više zainteresirani da me ostave da budem što više prirodan, osobito je to bila želja moje bake. Ona je jedan od uzroka - te malenkosti djeluju na sve vaše životne uzroke — ona je jedan od uzroka što duboko poštujem sve žene.

Ona je bila jednostavna, neobrazovana ali nevjerojatno senzibilna. Objašnjavala je mom djedu i sluzi: "Svi smo mi živjeli jednu vrstu života koji nas nikamo nije doveo. Mi smo

prazni kao što smo uvijek bili, a sada se smrt približava." Ona je uporno zahtijevala: "Neka ovo dijete ne osjeti naš utjecaj. Kako mi možemo utjecati na njega...? Mi možemo samo činiti da on postane onakav kakvi smo i mi. Dajmo mu priliku da bude ono što on jest."

Neobično sam zahvalan toj staroj ženi. Moj se djed neprestano brinuo da će on, prije ili kasnije, biti odgovoran: "Oni će reći: 'Ostavili smo svoje dijete s vama, a vi ga niste ništa naučili.'"

Moja baka nije ništa dopuštala.. jer u selu je živio jedan čovjek koji bi mi mogao dati temelj u jeziku, matematici i zemljopisu. On je imao obrazovanje četvrtog razreda — to je tada bilo najviše osnovno obrazovanje u Indiji. Ali bio je najobrazovaniji čovjek u gradiću.

Moj je djed pokušavao nešto učiniti: "On može doći i poučavati ga. Barem da zna abecedu i nešto matematike pa kad dođe k roditeljima, neće moći reći kako smo uludo potrošili njegovih sedam godina."

Ali moja baka bi odgovarala: "Neka oni učine što god žele nakon sedam godina. Sedam godina on će biti ono što je po prirodi, a mi se nećemo miješati." Njezin je argument uvijek bio ovaj: "Ti znaš abecedu, pa što si postigao? Ti znaš nešto matematike, pa što onda? Zaradio si nešto novca. Želiš li da i on malo zaradi i živi poput tebe?"

To je bilo dovoljno da ušutka starca. Sto da se radi? Bilo mu je teško jer se nije mogao suprotstaviti, znao je da bi on bio odgovoran, a ne ona jer otac bi ga pitao: "Sto si učinio?"

To bi se doista i dogodilo, ali na sreću on je umro prije nego što ga je otac išta pitao.

No moj je otac neprestano govorio: "Taj stari čovjek je odgovoran, on je pokvario dijete." Ali sada sam dovoljno jak da mu objasnim: "Preda mnom nemoj nikad ništa govoriti protiv moga djeda s majčine strane. On me spasio da me ti ne pokvariš - zato se ti ljutiš. Ali ti imaš drugu djecu - pokvari njih. A na kraju ćeš reći tko je doista pokvaren."

On je imao i drugu djecu, dolazilo je sve više djece. Ja bih ga zadirkivao: "Napravi još jedno dijete, neka ih bude dvanaest. Jedanaestero djece? Ljudi pitaju koliko djece imate. Jedanaest nije dobar broj. Dvanaest je impresivnije."

Kasnije bih mu govorio: "Ti samo kvari svu svoju djecu. Ja sam divljak i takav ću ostati,"

Ono što vam se čini da je nedužnost, to je zapravo neobuzdanost. Ono što vidite kao čistoću nije ništa drugo nego neobuzdanost. Ja sam nekako ostao izvan dohvata civilizacije.

A jednom sam bio dovoljno jak. I zato su ljudi uporni: "Zgrabi dijete što brže možeš, ne gubi vrijeme jer što ga ranije zgrabiš, bit će ti lakše. Kad jednom dijete postane dovoljno jako, bit će teško savijati ga prema tvojim željama."

Život ima sedmogodišnje krugove. Do sedme godine dijete je savršeno jako. Sada ne možete više ništa učiniti. Sada ono zna kamo ići, što raditi. Ono je sposobno raspravljati, sposobno je vidjeti što je pravo a što krivo. Njegova bistrina bit će najviša kad navršši sedam godina. Ako se ne uplićete u

njegove ranije godine, on će u sedmoj godini biti kristalno bistar u svemu pa će cijeli život živjeti bez ikakva kajanja.

Ja se u životu nisam ni zbog čega kajao. Pokušavao sam otkriti jesam li ikad učinio išta loše. Nije stvar u tome da su ljudi mislili kako je dobro sve što sam učinio. Ja sam nisam nikad mislio da je loše ono što radim. Cijeli svijet može misliti da je to bilo pogrešno, ali ja sam posve uvjeren da je to bilo ispravno. Da, bila je to prava stvar.

Trudnoća, rođenje djeteta, djetinjstvo

Ako prosvijetljeni ljudi nemaju djece, a neurotičan su nepogodni %a roditeljstvo, kad je onda pravo vrijeme %a djecu?

Prosvijetljeni ljudi nemaju djece. Neurotičan ih ne bi trebali imati. Između njih postoji stanje mentalnoga zdravlja koje nije neuroza. Čovjek je ili prosvijetljen ili neurotičar, ili je jednostavno zdrav. To je upravo sredina, to je pravo vrijeme za roditeljstvo, pravi čas da postanete majka ili otac.

Problem je sljedeći: neurotičan su skloni da imaju mnogo djece. U svojoj neurozi, skloni su stvoriti oko sebe vrlo napučeni prostor. A ne bi to trebali raditi jer je to zaobilaženje stvarnosti. Trebali bi se suočiti s neurozom i uzdignuti se iznad nje.

Prosvijetljenom čovjeku ne trebaju djeca. On je rodio sebe i sad nema potrebe roditi nekoga drugog. On je sebi i otac i majka, postao je utroba sam sebi, on se ponovno rodio.

Ali između toga, kad neuroze nema, vi meditirate, postajete spremniji, svjesniji. Vaš život nije samo mrak. Svjetlost nije tako prodorna kao tada kad čovjek postaje prosvijetljen, ali dostupna je i mala svjetiljka. To je pravo vrijeme da imate djecu jer tada ćete moći svojoj djeci dati nešto od vaše svijesti. Sto ćete im drugo darovati? Svoju neurozu!

Čuo sam ovu priču: Čovjek koji je imao osamnaestero djece poveo ih je jednom na izložbu mljekarstva. Tu se nalazio i nagrađeni bik vrijedan osam tisuća funti. Morala se platiti dodatna ulaznica od pet rupija ako ga je posjetitelj želio vidjeti. Čovjek s djecom je mislio kako je ta cijena pretjerana, ali njegova su djeca željela vidjeti bika. Zato su se približili ograđenom prostoru gdje su čuvali bika. Čuvar je pitao: Jesu li sva ta djeca vaša, gospodine?"

"Da, zašto pitate?"

"Pričekajte minutu, dovest ću bika da vas vidi."

Osamnaestero djece! Čak i bik će biti ljubomoran.

Vi nesvjesno nastavljate reproducirati vlastite duplikate. No najprije promislite: Jeste li u takvu stanju da ćete svijetu nešto darovati ako rodite dijete? Jeste li vi blagoslov svijetu, ili mu nosite prokletstvo? A tada pomislite i na to: jeste li spremni biti otac ili majka djetetu? Jeste li spremni dati mu bezuslovnu ljubav? Jer djeca dolaze kroz vas, ali vam ne pripadaju. Možete ih voljeti. Ali ne smijete na njih prenositi svoje ideje. Ne smijete im davati svoj neurotični stil. Hoćete li im dopustiti da se

razvijaju sama? Hoćete li im dopustiti slobodu da budu ono što jesu? Ako ste na to spremni, onda je sve u redu. U protivnom, čekajte. Najprije se pripremite.

U svijet je s čovjekom ušao termin razvoj svijesti. Ne budite kao životinje koje se samo nesvjesno reproduciraju. Pripremite se prije nego što ćete imati dijete. Postanite meditativniji, postanite mirniji i tiši. Oslobodite se svih neuroza u sebi. Čekajte onaj čas kad ste apsolutno čisti, tada rodite dijete. Tada dajte život djetetu, dajte mu ljubav. Time ćete pomoći stvarati bolji svijet.

Trudna sam i odlučila sam prekinuti trudnoću. Mislila sam da sam sretna ^bog te odluke, ali otada, kadgod pomislim na to, osjećam tugu.

To je trenutačna tuga. Želite li postati majka, to znači da se želite uplesti u dublje brige jer ne radi se o tome da se problemi mogu lako riješiti kad se jednom rodi dijete.

Majka se ne može razvijati, ona ne može raditi, mora se brinuti za dijete. Tada nastaju komplikacije.

Kad jednom završite svoj rast, bit će sve savršeno dobro. Dijete morate imati u slobodno vrijeme, ono mora biti vaše konačno uživanje. Tada možete sebe smatrati majkom, inače će vam dijete stvarati probleme. Zato se odlučite. Nitko vas ne prisiljava, vi morate odlučiti. Ako želite postati majka, onda to i želite. Ali snosite posljedice toga.

Ljudi nisu svjesni što rade kad žele donijeti dijete na svijet. Inače bi im bilo žao, više nego kad prekinu trudnoću.

Samo pomislite na obje mogućnosti: što ćete dati djetetu? Što mu imate dati?

Vi ćete u njegovo biće usaditi svoje napetosti i ono će ponavljati istu vrstu života kakav je i vaš. Ići će psihologu i psihijatru i sav njegov život bit će problem - kao što je to slučaj sa svima. Kakvo pravo imate donijeti dušu na svijet ako mu ne možete pružiti cjelovit i zdrav život. To je zločin. No ljudi misle drukčije, Misle da je prekid trudnoće zločin. Ali dijete će naći neku drugu majku jer ništa ne umire. Ima mnogo žena koje će biti sretna da imaju dijete. Vi nećete biti odgovorni.

Ne kažem: nemojte postati majkom. Samo kažem: budite svjesni da je postati majkom veliko umijeće, veliko dostignuće. Najprije stvorite tu kvalitetu, tu kreativnost u sebi, tu veličinu, a zatim pozovite dijete. Tada ćete imati dati nešto djetetu - dat ćete mu svoju veličinu, svoju pjesmu, svoj ples, a nećete stvoriti patološko biće. Svijet je prenatrpan patološkim bićima. Neka trpi neki drugi planet. Zašto bi trpjela ova Zemlja? Svijet gladije, ljudi umiru a nema hrane, cijela ekologija je poremećena a život postaje sve ružniji, život postaje pakao. Nije pravo vrijeme za djecu.

Čak i ako mislite da je pravo vrijeme, da će se svijet pobrinuti za sebe, da će se pronaći neki način, vi ipak morate misliti na svoje dijete. Jeste li spremni biti majkom? U tome je stvar. Ako mislite da ste spremni, idite naprijed, imajte dijete. Kad ste spremni za dijete, bit ćete sretni kad ono dođe, a i dijete će biti sretno što ima sreću da ima majku poput vas. U protivnom, pođite bilo kojem psihijatru i pitajte ga kakvi

su problemi ljudi. Oni se mogu reducirati na jednu stvar: na majku jer majka nije mogla dati psihološku utrobu, ona nije bila sposobna dati duhovnu utrobu. Psihološki, ona je bila neurotična, duhovno je bila prazna i zato nije bilo duhovne hrane za dijete, nije bilo prehrane. Dijete dolazi na svijet kao fizičko biće, kao duša bez ikakva središta u sebi. Ni majka nije imala središte. Kako ga onda dijete može imati? Dijete je jednostavno nastavak majčina bića.

Kad bi ljudi vidjeli dublji smisao toga, manje ljudi bi se odlučilo da postanu očevi i majke. A svijet bi bio bolji kad bi manje ljudi odlučilo da postanu roditelji. Svijet bi bio manje pretrpan, manje neurotičan, manje patološki, svijet bi bio manje lud.

Još nemamo dijete, a ja nekako osjećam da ću ga dobiti. Imam trideset dvije godine i osjećam se spremnom za dijete, ali ^eljela bih vaš savjet.

Razmislite samo jednu stvar. Kad god imate ljubavni odnos, neka se on dogodi poslije meditacije. Neka to bude nešto 0 čemu meditirate i samo kad je energija vrlo meditativna, samo onda se upustite u ljubavni odnos. Kad ste u dubokoj meditaciji 1 energija protječe, dobit ćete višu kvalitetu duše. Ovisi o stanju u kojem se nalazite, kakvu dušu ćete dobiti.

Gotovo uvijek se događa da ljudi imaju ljubavni odnos onda kad osjećaju seksualnost. Seksualnost je niži centar. Cesto se događa da ljudi imaju ljubavni odnos kad su ljuti i svađaju se. I to je nisko. Tako otvarate vrata mnogo nižoj duši. Naši

ljudi smatraju odnos rutinom, mehaničkom navikom, nečim što se mora obaviti svaki dan, ili dva puta tjedno ili u neko drugo vrijeme. Oni to obavljaju mehanički ili kao dio fizičke higijene, ali i tada je to vrlo mehanički. Tu nema ništa od vašeg srca, i tako dopuštate da u vas uđu vrlo niske duše.

Ljubav mora biti poput molitve jer ona je sveta, ona je nešto najsvetije što postoji u čovjeku.

Zato se treba pripremiti za ljubav. Molite se, meditirajte i kad se napunite svim vrstama energije koje nemaju nikakve veze s fizičkim, to jest sa seksualnošću, tada ste otvoreni za višu kvalitetu duše. To tako mnogo ovisi o majci.

Ako niste spremni na to, zaplest ćete se s vrlo običnom dušom. Ljudi uglavnom nisu svjesni što rade. Čak i ako idete kupiti automobil, vi mnogo mislite o njemu. Kupujete li namještaj za svoju sobu, imate tisuću i jednu kombinaciju, mislite o ovom i onom, mislite koji će namještaj pristajati u vašu sobu. Ali što se tiče djece, nikad ne mislite kakvu vrstu djeteta želite, kakvu vrstu duše tražite i pozivate.

A postoji bezbroj alternativa — od Jude do Isusa, od najmračnije duše do najsvetije. Postoje milijuni alternativa, odlučit će vaše ponašanje. Kakav je vaš stav, takvoj vrsti duše postajete dostupni.

Osjećam da sam trudna. Postoji li neka meditacija ili nešto slično što bih mogla raditi da pomognem djetetu ili nama?

Ostanite samo sretni i ljubazni koliko god je to moguće. Izbjegavajte negativnosti — one uništavaju um djeteta. Kad se dijete oblikuje, ono ne samo da slijedi vaše tijelo, već i vaš um jer je tako zacrtano u planu. Dakle, ako ste negativni, ta negativnost počinje ulaziti u građu djeteta od samog početka. Nakon toga mu je potreban dug i strm put da se riješi ove negativnosti. Kad bi majke bile malo pažljivije, ne bi bio potreban prvi plač. Da su majke malo pažljivije, nestalo bi profesije psihijatar.

Psihijatri obavljaju velik posao samo zbog majke. Majka je doista vrlo važna jer devet mjeseci dijete živi u njezinoj mikro klimi. Ono će upiti njezin um, njezin cijeli um.

Zato, nemojte biti negativni. Budite što više dobro raspoloženi — čak i onda kad to izgleda teško. Ali za dijete treba se žrtvovati. Ako zaista želite dijete koje će nešto vrijediti, koje će imati svoj integritet, svoju individualnost, ako želite sretno dijete, tu žrtvu je potrebno učiniti. Zato nemojte uopće imati negativnih osjećaja. Izbjegavajte sve što je negativno, a to su ljutnja, ljubomora, posesivnost, prigovaranje, svađanje, izbjegavajte sve to. To si ne možete priuštiti - vi stvarate novo biće! Taj posao je tako važan i čovjek ne bi smio biti nepromišljen i glup.

Veselite se, molite se, plešite i pjevajte, slušajte lijepu glazbu, ne pop glazbu, već klasičnu glazbu koja je blaga i prodire duboku u podsvijest. Jer dijete je može čuti samo na taj način.

Sjedite u tišini koliko god dulje možete, uživajte u prirodi. Osjetite drveće, ptice, budite sa životinjama jer one

su doista nedužne. One su još uvijek dio rajskoga vrta, samo su Adam i Eva bili protjerani iz njega. Čak i drvo znanja još je uvijek u rajskom vrtu. Zato budite što više s prirodom, opuštajte se kako bi dijete raslo u mirnoj utrobi, u bezvremenoj utrobi. Inače će dijete od samog početka postati neurotično.

Ocu: pomozite joj u onim danima kako bi mogla biti što pozitivnija. Nemojte u njoj izazivati negativnosti. Dajte joj više vremena da može mirno sjediti, da bude s drvećem, da sluša ptice i lijepu glazbu. Izbjegavajte svaku situaciju za koju mislite da može postati izazovna za nju i pokrenuti je prema negativnostima. Budite ljubazniji, uživajte više u zajedničkoj tišini jer vi oboje dajete život jednome božanskom biću. Svako dijete je božansko i kad će se nešto veliko dogoditi, kad ugledni gost dolazi u vaš dom, vi se ne svađate. A dijete je najveći gost koji će ikada doći kvarna, zato tih devet mjeseci budite pažljivi, oprezni i brižljivi.

Budite više ljubazni, a manje seksualni. Ako se seks i dogodi iz ljubavi, to je u redu — ali neka to ne bude samo zbog seksa. Od samoga početka to u dijete unosi duboko ukorijenjenu seksualnost. Seks je savršeno dobar u kontekstu ljubavi, kao dio ljubavi, kao kad se držite za ruke ili se grlite, dakle kad je seks dio ljubavi. Kad se volite i to je dio ljubavi, to nije seksualnost, već zajedništvo. Ako za tih devet mjeseci možete izbjeći seks kao seks, to će biti veliki dar djetetu. Tada njegov život neće biti tako obuzet seksom, kao što se to često događa kod ljudi.

Postoji li nešto što bi majka mogla učiniti kako bi proces rađanja bio što lakši za dijete?

Naravno, majka može mnogo učiniti — ali vi to možete učiniti samo ako ništa ne učinite. Zato se jednostavno opustite. Zapamtite, ne miješajte se u proces. A kad počnete osjećati bol, jednostavno mu se prepustite. Kad počnete osjećati pokrete u utrobi i kad se tijelo počne pripremati da bude spremno za rađanje, kad u sebi osjetite ritmičko pulsiranje .. ljudi misle da će to biti bolno. Ali nije tako - bolnim ga čini naša pogrešna interpretacija.

Dakle, kad osjetite pulsiranje, jednostavno ga prihvatite, plovite s njim. Ono je poput udisanja i izdisanja - utroba i kanal za rađanje počinju se širiti i skupljati. To je način da se stvori prolaz za dijete. Ako osjećate da je to bolno, kad odlučite da je to bolno, vi se zapravo počinjete boriti s tim jer vrlo je teško ne boriti se s boli. Kad se tako počnete boriti, vi počinjete posredovati pri ritmu rađanja. To posredovanje je vrlo destruktivno za dijete. Ako majka jednostavno pomogne djetetu, ako majka, bilo što se dogodi, odgovara pulsiranju svojim tijelom - ako se širi i steže tijelom, ako dopušta pulsiranje i jednostavno uživa u njemu, rađanje je zaista pravi užitek. Ali ono ovisi o tomu kako ga prihvatite.

Na primjer, sada, barem na Zapadu, ljudi imaju naprednije ideje o seksu. Kroz sva stoljeća u prošlosti prvo seksualno iskustvo žene bilo je bolno. Zato je ona drhtala, jer

još u djetinjstvu su je učili da je seks nešto ružno i animalno, stoga se tresla od straha. Medeni mjesec bi završio, a ona bi i dalje drhtala. Morala je proći kroz tu muku koja je bila vrlo bolna. Ali sada, barem na Zapadu, bol je iščeznula. Seks je postao lijepo iskustvo, pravi je orgazam.

Posve je isto s rođenjem djeteta. Ono je veći orgazam od seksualnog orgazma. Jer u seksualnom orgazmu vaše tijelo ponavlja ritam, ono se širi i steže, širi i steže. Ali to nije ništa ako se uspoređi s rođenjem djeteta. Roditi dijete je milijun puta veći orgazam. Ako ga doživite kao orgazam, ako ste sretni, radosni i uživite u njemu, tada dijete jednostavno iziđe kroz prolaz, a vi mu pomažete u tomu. No ako se majka bori - dijete želi izići, a majka se bori protiv toga i ne dopušta pokrete koji su za to potrebni, tada dijete zapne, glava mu zapne. Ako se to dogodi, dijete će patiti cijeloga života. Ono neće biti inteligentno kao što bi inače bilo jer je njegova glava još uvijek mekana, a mozak se još razvija. Samo neznatni šok, samo mali stisak i mozak nije više zdrav kao što bi morao biti.

Zato pomognite djetetu, uživajte u njemu. Smatrajte kao da se pokrećete u velikom orgazmu, ništa drugo. Djetetu ćete najviše pomoći ako se ne uplićete u porod. Tada dijete dolazi lako, opušteno, u trenu. I tada vaše dijete neće trebati prvu terapiju. Inače sva djeca trebaju tu terapiju jer su svi pretrpjeli traumu rođenja. A ona je tako bolna za dijete. To je samo prvo iskustvo, a prvo iskustvo je tako ružno, tako ga guši, gotovo ga ubija: prolaz je uzak, majka je napeta i dijete ne može izići kroz prolaz.

To je prvo iskustvo djeteta. Dakle, prvo iskustvo pakla i tada cijeli život postaje jadan. Neka prvo iskustvo bude prekrasno strujanje i to će biti pravi temelj za dijete.

Kako da rođenje djeteta prođe što lakše?

Kad dijete iziđe iz majčine utrobe, to je najveći užas u njegovu životu. Čak ni smrt neće biti tako strašna jer ona će doći bez upozorenja. Smrt će vjerojatno doći kad čovjek ne bude ni svjestan. Ali kad izlazi iz majčine utrobe, dijete je svjestno. Prekinut je njegov devetomjesečni san, miran san — i tada mu iznenada prerežete nit koja ga je vezala za majku.

U trenutku kad to učinite, stvorili ste uplašeno biće. To nije ispravno. Ali tako se to radi sve do danas. Dijete bi trebalo odvojiti od majke polako, postupno. Toga šoka ne bi trebalo biti — to bi se moglo srediti. Znanstveno je to moguće.

U sobi ne bi trebalo biti blještave svjetlosti jer je dijete devet mjeseci živjelo u potpunome mraku i ima vrlo osjetljive oči koje nisu nikad vidjele svjetlo. A u svim našim bolnicama svjetla blješte, tu je i neonska rasvjeta i dijete se iznenada suočava sa svjetlom... većina ljudi pati zbog slabog vida upravo zbog toga pa kasnije moraju nositi naočale. Nijedna životinja ne treba naočale. Jeste li ikad vidjeli životinju s naočalama kako čita novine? Njihove su oči zdrave cijeli život, sve do smrti, samo čovjek... A početak njegova slabog vida javlja se već na samom početku života. Dijete bi se trebalo roditi u tami ili pri vrlo slabom svjetlu, možda pri svjetlu svijeće.

Najbolji bi bio mrak, no ako je potrebno malo svjetla, svijeće bi bile dovoljne.

A što liječnici rade sve do sada? Oni ne daju ni malo vremena djetetu da se upozna s novom stvarnošću. Način na koji dočekuju dijete vrlo je ružan. Oni objese dijete naglavačke držeći ga za stopala i tada ga udare po stražnjici. Ideja koja stoji iza toga glupog rituala jest da će to pomoći djetetu da diše — jer u majčinoj utrobi ono nije samo disalo. Majka je disala za njega, jela je za njega, sve je radila za njega.

Biti dočekan na svijetu viseći prema dolje, s udarcem po stražnjici, to nije baš dobar početak.

No liječniku se žuri. Dijete bi i samo počelo disati. Trebalo bi ga ostaviti na majčinu trbuhu, ostaviti ga na vrhu njezina trbuha. Prije nego što se prereze pupčana vrpca, dijete bi trebalo počivati na majčinu trbuhu. Ono je bilo u trbuhu, bilo je unutra a sada je vani. To je velika promjena. Majka je tu, dijete je još može dotaknuti, osjetiti je. Ono pozna njezinu vibraciju i posve je svjesno da je tu njegov dom. Ono je izišlo, ali tu je njegov dom. Dopustite mu da bude s majkom malo dulje kako bi se upoznao s njom izvana. Iznutra je poznaje.

I ne režite nit koja ga povezuje s majkom. Dok god dijete ne počne samo disati.

A što se danas radi? Prerežemo vrpcu i udaramo dijete kako bi počelo disati. No time ga samo prisiljavamo na nešto, to je nasilje, posve je neznanstveno i neprirodno.

Pustite da dijete počne samo disati. Trebat će mu za to nekoliko minuta. Nemojte se tako žuriti. U pitanju je cijeli

čovjekov život. Možete popušiti svoju cigaretu dvije ili tri minute kasnije, možete šapnuti slatke beznačajne riječi svojoj prijateljici nekoliko minuta kasnije. To neće nikomu štetiti. Zašto ta jurnjava? Ne možete li dati djetetu tri minute? Ne treba mu više. Ostavljeno samo, nakon tri minute ono će početi disati. Kad počne disati, stječe povjerenje u sebe, da će moći živjeti vlastitim snagama. Tada možete prerezati vrpцу, prije je još prerano. Tada to dijete neće osjetiti kao šok.

I najvažnija je stvar, ne zamatajte ga u pokrivače, ne trapajte ga u krevet. Ne, devet mjeseci ono je bilo bez pokrivača, bilo je golo, bez jastuka i plahta, bez kreveta - nemojte tako brzo to mijenjati. Dijete treba malu kadu s istom otopinom vode koja je bila i u majčinoj utrobi, a to je oceanska voda, istu količinu soli, isti omjer kemikalija, mora biti točno sve isto.

To je ponovno dokaz da se život pojavio najprije u oceanu. Život se još uvijek događa u vodi oceana.

Zato, kad je žena trudna, počinje jesti slane stvari, utroba upija sol - djetetu je potrebna točno ista slana voda koja postoji u oceanu. Zato u malu kadu stavite istu vodu i neka dijete legne, osjećat će se savršeno. To je situacija koja mu je poznata.

U Japanu jedan je zen redovnik pokušao strašan pokus: pomogao je tromjesečnom djetetu da pliva. Polako ga je spuštao u vodu. Najprije je to pokušao učiniti s desetomjesečnim djetetom, tada sa šestomjesečnom djecom i napokon s tromjesečnom. Rekao sam mu da je još vrlo daleko. Čak i dijete koje je upravo rođeno sposobno je plivati jer je plivalo i u utrobi svoje majke.

Kako braniti i voljeti dijete

Kad majka hrani dijete, ona mu ne daje samo mlijeko, kao što se uvijek mislilo. Biolozi su pogriješili u jednoj dubljoj činjenici pa kažu kako ga majka hrani energijom — mlijeko je samo fizička hrana. Učinjeno je mnogo pokusa: dijete se podiže, hrani - sve je to savršeno, upravo ono što medicina propisuje. Sve se daje djetetu, ali njega ne vole, ne miluju ga, majka ga ne dodiruje. Mlijeko se daje mehaničkim putem, dijete dobiva injekcije, vitamine - sve je to savršeno. Ali dijete prestaje rasti, počinje se skupljati, kao da se život počinje povlačiti iz njega. Sto se događa? Štogod je majka dala, dijete je dobilo.

U Njemačkoj su za vrijeme rata mnoga djeca, koja su ostala bez roditelja, bila prihvaćena u bolnicu. Za tjedan dana gotovo su umrla. Pola njih je umrlo. A dobivala su svu njegu. Znanstveno, sve je bilo apsolutno u redu, bilo je učinjeno sve potrebno. Ali zašto su ta djeca umirala? Tada je jedan psihoanalitičar primijetio kako je djeci potrebno da ih netko miluje, da ili grli, netko tko će im dati osjećaj da su važni. Hrana nije dovoljna hrana. Potrebna je unutarnja hrana, neka nevidljiva hrana. Zato je psihoanalitičar donio pravilo da svatko tko uđe u dječju sobu u toj bolnici - bolničarka, liječnik, posluđa - svi moraju ostati barem pet minuta i zagrliti ih, poigrati se s njima. I iznenada, djeca su prestala umirati, počela su se razvijati i rasti. Od tada je učinjeno mnogo takvih pokusa.

Kad majka grli dijete, energija protječe. To je nevidljiva energija, a zovemo je ljubav i toplina. Nešto od toga s majke

prijeđe na dijete, ali i s djeteta na majku. Zato žena nije nikad tako lijepa kao onda kad postaje majkom. Prije toga joj nešto nedostaje, nije potpuna, krug je prekinut. Kadgod žena postane majka, krug je potpun. U njoj se javlja neka dražest, kao da nešto izlazi iz nekoga nepoznatog izvora. I tako, ne samo da ona hrani dijete, već i dijete hrani svoju majku. Oni su sretni jedno u drugomu.

Ni jedan odnos nije tako blizak. Čak ni ljubavnici nisu tako bliski jer dijete nastaje iz majke, iz njezine krvi, mesa i kostiju. Dijete je produžetak njezina bića. To se nikad poslije ne događa jer nitko vam ne može biti tako blizak. Ljubavnik vam može biti blizak srcu, ali dijete je živjelo u vašem srcu. Devet mjeseci ono je bilo dio majke, bili su organski povezani, bili su jedno. Majčin život bio je njegov život, majčina smrt, bila bi i njegova smrt. Čak i poslije se to događa: postoji prijenos energije, komunikacija energije.

Dijete od početka ostaje povezano s idejom o hrani i ljubavi. To postaje gotovo kao dva aspekta istoga novčića. Objekt njegove hrane i ljubavi je isti. Ne samo majka, već njezine grudi naročito. Dijete dobiva hranu s grudi, kao i toplinu i osjećaj ljubavi.

Postoji razlika: kad majka voli dijete, njezine grudi imaju drukčiji osjećaj i vibraciju. Majka uživa hraniti dijete na grudima, to stimulira njezinu seksualnost. Ako majka doista voli dijete, to postaje gotovo radost slična orgazmu. Njezine su grudi vrlo osjetljive, one su najerotičnije zone njezina tijela. Ona počinje blistati, a dijete to osjeća, postaje svjesno fenomena da majka

uživa. Ona ga ne samo hrani, već i uživa u tomu.

A kad majka daje grudi samo iz potrebe, tada su one hladne, u njima nema topline. Majka je bezvoljna, žuri joj se. Ona želi povući grudi što prije. A dijete to osjeća. Tako postaje očito da je majka hladna, da nema ljubavi ni topline, da zapravo nije majka. Dijete se čini kao da nije željeno i ono to osjeća.

Dijete osjeća da je željeno samo onda kad majka uživa hraniti ga na grudima, kad to postaje gotovo ljubavni odnos, odnos gotovo sličan orgazmu. Samo tada dijete osjeća ljubav majke koju i ona treba. A kad vas majka treba, potrebni ste i životu jer majka je cijeli djetetov život. Ono zna za postojanje kroz majku. Ono što misli o majci, mislit će i o svijetu.

Dijete kojega majka nije voljela, osjećat će se strancem u životu, osjećat će se kao samac, neće moći vjerovati ni majci, kako onda da vjeruje nekome drugom? Povjerenje je nemoguće. Ono sumnja, sumnjičavo je, neprestano je na oprezu, boji se, uplašeno je. Svuda nalazi neprijatelje, suparnike. Svakog trenutka se boji da će biti razoreno, uništeno. Svijet mu uopće ne izgleda kao dom.

Ako je majka sretna i uživa hraniti dijete, dijete nikad ne jede previše jer ono vjeruje, zna da je majka uvijek tu. Kadgod je gladno, njegove će potrebe biti zadovoljene. Zato nikad ne jede previše. Voljeno dijete ostaje zdravo, ono nije ni mršavo ni debelo, već održava pravu ravnotežu.

Samo pogledajte malo dijete. Kad god osjeti napetost, stavlja ruku u usta, počinje sisati vlastitu ruku. Zašto se osjeća dobro kad mu je palac u ustima? To rade gotovo sva djeca. Kad

osjete da ne mogu zaspati, stavit će palac u usta i osjetit će se tako smireno da će zaspati. Zašto? Palac postaje zamjena za majčine grudi, a hrana opušta. Ne možete zaspati prazna želuca, gladni. Teško je tada zaspati. Kad je želudac pun, postajete pospani, tijelu je potreban odmor. Palac je samo zamjena za grudi, on ne daje mlijeko, on je lažno sredstvo koje daje neku sigurnost.

Kad dijete raste, ako stavlja palac u usta u javnosti, mislit ćete da je lud. Zato uzima cigaretu. Cigaretu nije glupost, ona je svuda prihvaćena. Ona je kao palac, ali je mnogo štetnija od njega. Bolje je da cuclate palac jer ćete pušiti dok ne umrete. Palac nije štetan, on je bolje sredstvo.

U zemljama gdje dojenje rano prestaje, povećava se broj pušača. Stoga se na Zapadu više puši nego na Istoku. Jer nijedna majka na Zapadu nije spremna žrtvovati svoje grudi djetetu. Dojenjem se gubi oblik grudi. Zato se na Zapadu povećava broj pušača. Puše čak i mala djeca. Mala djeca puše, a majka nije svjesna da je to zato jer ih je ona prestala dojiti. U svim primitivnim zajednicama sedmogodišnje pa čak i osmogodišnje ili devetogodišnje dijete dobivat će hranu dojenjem. Pušenje neće biti potrebno jer postoji zadovoljstvo u dojenju. Stoga se u primitivnim zajednicama muškarci ne zanimaju mnogo za ženske grudi. Ne postoji problem da žene netko napadne zbog grudi. Nitko ne gleda grudi.

Ako vam je netko deset godina stalno nudio grudi, zasitili biste se, dosadile bi vam, rekli biste; "Prestani s tim!" Ali sva su djeca prerano ostala bez grudi. Zato su sve razvijene

zemlje opsjednute grudima. Djeci treba dati grudi dojenjem, inače će postati odani grudima i cijeli će ih život tražiti.

Znanstvenici su eksperimentirali s malom djecom da vide što će ona učiniti ako ih ostave uz hranu. Mislite da će previše jesti. Varate se, ona se neće prejedati. To čine njihovi roditelji koji im stalno govore: "Jedi više, postat ćeš jači. Pokaži malo više živosti, pogledaj se! Jedi malo više!" Majka vam sjedi na grudima i kaže da jedete više, samo malo više. No dijete i ne uspijeva jesti više. Cesto vidite djecu kako plaču. Tijelo im kaže: "Ne! Iziđi i skači, poskakuj, popni se na drveće." Ali vi i dalje hranite dijete. Liječnik kaže da svaka tri sata dijete treba dojiti. Ali dijete to odbija, okreće lice na sve strane. No majka ga želi dojiti jer su prošla tri sata. Prosječnost ne vrijedi za svu djecu. Kad dijete bude gladno, ono će vam to reći. Nema potrebe gledati na sat. Dijete ima svoj vlastiti ugrađeni sat. Ali vi i dalje uništavate taj njegov sat. Svako dijete bit će gladno u različito vrijeme. Jedno će biti gladno nakon četiri sata, jedno nakon tri ili dva. To je veliki problem - pravilo je utvrđeno, ali to je pravilo prosječnosti.

Čuvajte se takvih pravila. Tijelo ima svoj vlastiti unutarnji sat.

Slušajte tijelo, slijedite svoje tijelo. Nikad i ni na koji način ne pokušavajte dominirati tijelom. Tijelo je vaš temelj. Kad ga jednom shvatite, devedeset devet posto vaših problema jednostavno će nestati. Ali vi ne slušate svoje tijelo.

Od ranoga djetinjstva odvrćali su vam pažnju od tijela, micali su vas od tijela. Dijete plače, gladno je. Ali majka

gleda na sat, a ne na dijete. Ako dijete ne dobije hranu sada, vi ste ga odvratili od tijela. Umjesto da mu dajete hranu, vi mu dajete dudu. Sada ga vi varate, dajete mu nešto lažno, plastično, pokušavate mu odvratiti pažnju i uništiti osjetljivost njegova tijela. Mudrosti tijela nije dopušteno da nešto kaže, sad nastupa um.

Dijete se umiri dudom i zaspi. Sada sat kaže da su prošla tri sata i vi ga morate dojiti. Dijete čvrsto spava, njegovo tijelo spava. No vi ga budite. Vi ponovno uništavate njegov bioritam. Polako, polako uništavate cijelo njegovo biće. Dolazi čas kad ono gubi svaki trag svoga tijela. Više ne zna što njegovo tijelo želi — želi li tijelo jesti ili ne, dijete to ne zna. Svime se ne može manipulirati izvana.

Dopustite djetetu da plače

Od samog početka dijete želi plakati i smijati se. Plač je duboka potreba u njemu. Svaki dan ono plačem prolazi kroz čišćenje.

Dijete ima mnogo frustracija. To treba tako biti, plač je potreban. Dijete nešto želi, ali ne može reći što, ne može to izraziti. Dijete nešto želi, ali roditelji nisu u mogućnosti da mu ispune želju. Majka možda nije ovdje, možda se bavi nekim drugim poslom, možda se ne brine za dijete. U tom času ne poklanjaju mu pažnju, zato ono počne plakati. Majka ga tada želi nagovoriti da prestane plakati, želi ga utješiti jer se zabrinula, i otac se zabrinuo, cijela se obitelj brine. Nitko ne želi

da dijete plače, plač je znak velike uznemirenosti. Svatko želi umiriti dijete kako ne bi plakalo. Možete ga podmititi, majka mu može dati igračku, može ga nahraniti — može učiniti sve što bi skrenulo njegovu pažnju ili ga utješilo. Samo ono ne smije plakati.

Ali plač je duboka djetetova potreba. Ako dijete plače i to mu dopuštate, plač će ga osvježiti. Plačem ono izbacuje frustraciju. Ako ga zaustavljate u plaču, zaustavljate i njegove frustracije. Ono će i dalje gomilati potrebu za plačem, plač će se nagomilavati. Sada psiholozi kažu da je potreban *iskonski vrisak djeteta*. Na Zapadu se razvija terapija koja vam pomaže da vičete tako snažno da u tome sudjeluje svaka stanica vašega tijela. Ako možete vikati tako silno da u tome sudjeluje svaka stanica vašega tijela, bit ćete oslobođeni mnogog bola, mnoge patnje koja se nagomilala u vama.

Vježbanje tjelesne čistoće

Velika šteta nastaje kad se vježba održavanje tjelesne čistoće. Djecu se prisiljava da prazne crijeva ili mjehur u određeno vrijeme. No djeca ne mogu kontrolirati svoja crijeva. Potrebno je vrijeme da to nauče. Sto onda rade? Jednostavno prisiljavaju, zatvaraju svoj analni mehanizam i zato postaju koncentrirani na analni mehanizam.

Zbog toga u svijetu postoji tako mnogo konstipacije. Samo čovjek pati od konstipacije, ni jedna životinja od toga ne pati. Konstipacija je psihološka pojava, ona uništava *mpladhara*

čakru. A zbog konstipacije u ljudskom umu nastaje i mnogo drugih stvari.

Čovjek počne stvarati zalihe, gomila znanje, novac, vrline, na taj način postaje škrtac. Ne može ostaviti ništa što zgrabi. Sve čvrsto drži. A s tim naglašavanjem analnoga, nastaje velika šteta u čakri *mpladhara*. Jer muškarac ili žena mora se sada latiti genitalija. Ako su koncentrirani na analno ili oralno, nikad se ne usredotočuju na genitalije.

Usredotočenost na analno postaje tako važna da genitalije postaju manje važne. Zato ima tako mnogo homoseksualaca. Homoseksualnost neće nestati sa svijeta ako i dok ne nestane analna koncentriranost.

Kad je dijete bolesno

Od samoga djetinjstva jedna stvar se uvijek pretvara u zlo, a to je ovo — kad god je dijete bolesno, obraća mu se veća pozornost. To stvara pogrešnu emociju: majka ga tada više voli, otac se za njega više brine. Sva obitelj stavlja dijete u centar, ono postaje najvažnija osoba.

Inače se za dijete nitko ne brine ako je zdravo. A kad je bolesno, ono postaje diktator i diktira svoje termine. Kad jednom nauči taj trik - da kad god je bolesno, na neki način postaje nešto posebno, svi naročito paze na njega jer kad ne bi obraćali pozornost, osjećali bi se krivima. I nitko mu ne može prigovarati, jer nitko ne može reći da je netko odgovoran što je bolestan.

Ako dijete učini nešto loše, vi uvijek možete reći: "Ti si odgovoran." No ako je dijete bolesno, vi mu ne možete ništa prigovoriti jer bolest se nikako ne brine za njega — što on može učiniti? Ali vi ne znate ove činjenice: devedeset devet posto bolesti stvorili ste vi, izazvali ste ih vi kako biste privukli pozornost, sklonost, kako biste postali važni. A dijete vrlo lako nauči taj trik. Osnovni problem koji ono stalno osjeća jest da je bespomoćno, a svi ostali su moćni. A kad je dijete bolesno, ono postaje moćno, a svi ostali su bespomoćni. Dijete to brzo shvati.

Dijete je vrlo osjetljivo u spoznaji stvari. Ono shvaća da "čak ni otac ne predstavlja ništa, ni majka nije važna — nitko nije ništa preda mnom kad sam bolestan." Tako bolest postaje nešto važno, ona postaje investicija. Kad god se takav čovjek osjeti zapostavljen u životu, kad god osjeti da je bespomoćan, on će se prepustiti bolesti, on će je stvoriti. A u tome je problem, jer što on sada može učiniti kad je bolestan? Kad je dijete bolesno, svi moraju na to obratiti pozornost.

Ali sada psiholozi savjetuju da kad god je dijete bolesno, moramo se brinuti o njemu, ali ne smijemo mu posvećivati previše pažnje. Treba ga zbrinuti liječnički, ali ne i psihološki. Nemojte u njegovu umu stvoriti nikakvu asocijaciju da se bolest isplati, inače će cijelog života biti bolesno kad god osjeti da je nešto pogriješio. Tada mu njegova žena neće moći prigovarati, nitko ga neće moći okrivljavati zato jer je bolestan. I svi će ga morati žaliti.

Tri stupnja seksualnosti

Prvi stupanj je auto seksualnost.

Kad se dijete rodi, ono je narcis. Ono silno voli svoje tijelo koje je prekrasno, ono poznaje samo svoje tijelo. Već i samo cuclanje njegova palca dovodi ga do euforije. Pogledajte dijete kako siše svoj palac, kakve li radosti na njegovu licu, samo se igra sa svojim tijelom, pokušavajući staviti palac svoje noge u usta. Tako nastaje pravi energetski krug. Kad dijete stavi svoj nožni palac u usta, stvara se krug i energija počne protjecati tim krugom. Energija prirodno struji u djetetu i ono uživa u tomu jer kad svjetlo cirkulira, velika radost nastaje u tom krugu.

Dijete se počinje igrati svojim seksualnim organima ne znajući da su seksualni. Još mu nitko nije postavio nikakvih uvjeta. Ono poznaje svoje tijelo kao cjelinu. A sigurno je jedno - seksualni organi su najosjetljiviju dio njegova tijela. On silno uživa u tome da ih dodiruje i igra se s njima

I sada društvo ulazi u djetetovu psihu: "Nemoj dirati!" *Nemoj* je prva prljava riječ sastavljena od pet slova. I iz te riječi na pet slova nastaju mnoge druge: *ne mogu, neću*. Djetetu se kaže: "Nemoj!", njegova se ruka miče od genitalnih organa koji su prirodno vrlo ugodni. Dijete doista uživa u njima, to uopće nije seksualnost. To je jednostavno najosjetljiviji dio njegova tijela, i to je sve.

Ali naši umovi postavljaju uvjete - dijete dira seksualne organe, to je loše, mi mičemo njegovu ruku, stvaramo krivicu u djetetu.

Tako počinjemo uništavati njegovu prirodnu seksualnost. Počinjemo trovati iskonski izvor njegove radosti, njegova bića, stvaramo hipokriziju u njemu. On će vjerojatno postati diplomat. Kad su roditelji prisutni, dijete se neće igrati sa svojim seksualnim organima. To je prva laž koja je ušla u dijete. Ono više ne može biti iskreno, saznaje da će se roditelji ljutiti ako je ono iskreno prema sebi, ako poštuje sebe, vlastitu radost, svoje instinkte.

Dijete je najizrabljivaniji fenomen na svijetu. Ni jedna druga klasa nije tako izrabljivana kao dijete. Ono ne može ništa učiniti, ne može se boriti sa svojim roditeljima, ne može ih tužiti sudu ni vladi. Nema nikakva načina da se zaštiti od roditeljskog napada.

I tako se događa prva trauma. Sada dijete nikad više neće moći prihvatiti svoju seksualnost na prirodan način, s veseljem. Jedan dio njegova tijela nije rado viđen, jedan dio tijela je ružan, nevrijedan je da bude dio njegova tijela. On ga ne priznaje. Duboko u svojoj psihi on počinje kastrirati sam sebe i energija umire. Energija neće protjecati prirodno nakon što se dogodi onaj "Nemoj!"

To je auto seksualno stanje: mnogi ljudi ostaju ovdje i zaglibe. Zato ima tako mnogo masturbacije na cijelom svijetu. To je prirodno stanje. Ono bi prošlo samo od sebe, to je bila samo jedna faza, ali roditelji su prekinuli tu fazu energije koja se razvijala.

Kad jednom čovjek počne masturbirati, to postaje običaj, mehanički običaj i nikad se neće pomaknuti na drugi

stupanj. On će ostati prilijepljen za taj stupanj, što je vrlo djetinjasto. On nikad neće postići punu seksualnost. Nikad neće upoznati radost koju osjeća samo odraslo seksualno biće. Kakve li ironije! To su isu ljudi koji osuđuju masturbaciju i dižu mnogo buke oko nje. Oni govore da ćete oslijepiti ako masturbirate, da ćete postati tupi i glupi, da nikad nećete biti inteligentni, već ćete ostati budala. No sva znanstvena otkrića se slažu u jednom: da masturbacija nije nikad nikom naškodila. Ali ti savjeti jesu.

Ako se djetetu dopusti prirodna faza auto seksualnosti, on će se sam od sebe pomaknuti na drugu fazu — homoseksualnost, ali tek mali broj ljudi dolazi do te faze. Većina dakle ostaje kod prve faze. Čak i za vrijeme odnosa sa ženom ili muškarcem, vi možda ne radite ništa drugo, već uzajamno masturbirate.

Druga je faza homoseksualnost. Malo se ljudi pomakne do te druge faze koja je prirodna. Dijete voli svoje tijelo. Ako je dijete dječak, on voli tijelo dječaka, dakle svoje tijelo. Usmjeriti se na žensko tijelo, na tijelo djevojčice, bilo bi preveliki raskorak. Naravno, najprije on voli druge dječake. Ako je dijete djevojčica, prvi prirodni instinkt jest voljeti druge djevojčice jer one imaju istu vrstu tijela, ista su vrsta bića. Ona bolje razumije djevojčice nego dječake. Dječaci su poseban svijet.

Homoseksualna faza je prirodna faza. Društvo pomaže ljudima da ponovno ostanu jedni uz druge jer stvara barijere između muškarca i žene, između dječaka i djevojčica. Kad te barijere ne bi postojale, ubrzo bi nestala homoseksualna faza. Počinje se javljati zanimanje za drugi spol. Ali društvo im ne

daje mnogo prilika. U koledžima oni moraju živjeti u odvojenim hostelima. Ne dopušta se da se oni susreću i da su zajedno.

Društvo je homoseksualnost učinilo vječnim, a isto to društvo ga osuđuje. Treba shvatiti te strategije. Isto društvo osuđuje homoseksualnost, naziva ga izopačenim, lvriminalnim. Još uvijek postoje zemlje gdje se homoseksualnost kažnjava, možete godinama odsjediti u zatvoru zbog nje. A isto to društvo ju je stvorilo.

Treća faza je hetero seksualnost.

Kad je čovjek zaista izvan auto seksa, kad nije homoseksualan, kad je sposoban i zreo da se zaljubi u ženu, koja je posve drukčiji svijet, drukčija kemija, filozofija, drukčija duhovnost, tada se on može igrati s tim drukčijim svijetom, s tim različitim organizmom.

Ograničavanje

Nema li dijete jednako toliko prava na privatnost i slobodu od roditeljskog ograničavanja, kao što to roditelji očekuju za sebe? To je jedan od najosnovnijih problema s kojim se danas čovječanstvo suočava. Budućnost ovisi o tomu kako ćemo to riješiti. Nikad prije nismo se s tim susreli. Po prvi put čovjek je dozrio, dogodila mu se zrelost - i budući da ste postali zreli, morate se suočavati s novim problemima.

Polako, polako, kako je čovjek napredovao, postao je svjestan mnogih vrsta ropstva. Samo nedavno postali smo na Zapadu svjesni da djeca žive u najvećem ropstvu. O tom se

nikad prije nije razmišljalo. To nikad nije spomenuo ni jedan sveti tekst na svijetu. Tko bi mogao i pomisliti da je dijete rob? Rob vlastitih roditelja koji ga vole, koji se žrtvuju za njega? To izgleda smiješno, besmisleno je. Ali danas, kako se psihološka vizija u ljudskom umu produbila, postalo je apsolutno jasno da je dijete najviše izrabljivano biće. Nitko nije bio izrabljivan više od djeteta. I naravno, izrabljuju ga iza fasade ljubavi.

Ja ne kažem da su roditelji svjesni da iskorištavaju dijete, da ga pretvaraju u roba, da ga uništavaju, zaglupljuju, da ga čine neinteligentnim, da je nehumano cijelo njihovo nastojanje da djetetu postavljaju uvjete: da mora postati hinduist, musliman, kršćanin ili budista. Oni nisu toga svjesni, ali to ih ne opravdava, bar što se tiče činjenica.

Dijete roditelji ograničavaju na vrlo ružan način i naravno, dijete je bespomoćno, ono ovisi o svojim roditeljima, ne može se pobuniti, ne može pobjeći niti se može zaštititi. Apsolutno je ranjivo. Stoga ga je lako iskorištavati.

Roditeljsko ograničavanje je najveće ropstvo na svijetu. Treba ga posve iščupati, samo će tada čovjek moći biti zaista slobodan, prvi puta istinski slobodan, jer dijete je otac čovjeka. Ako se dijete odgaja na pogrešan način, cijelo čovječanstvo kretat će se pogrešnim putem. Dijete je sjeme: ako je i sjeme otrovano i korumpirano od ljudi koji imaju dobre namjere, koji dobro žele, nema nade da će čovjek postati slobodan pojedinac, tada se taj san neće nikad ispuniti. Ono što mislite da imate nije individualnost, već samo osobnost. To je nešto što je kultivirano u vama, u vašoj prirodi, a učinili su to vaši

roditelji, društvo, svećenici, političari, odgajatelji. Odgajatelj, od dječjeg vrtića do sveučilišta u službi je utvrđenih interesa, u službi je društvenog uređenja.

Ali postoji strah, strah da ako se djetetu ne postavljaju uvjeti od samog početka, ono će ostati tako inteligentno, tako spremno i svjesno svega, da će njegov život biti pobuna. A nitko ne želi pobunjenike, svatko želi poslušne ljude.

Roditelji vole poslušnu djecu. A zapamtite, poslušno dijete je gotovo uvijek najgluplje dijete. Buntovno dijete je inteligentno, ali njega ne poštuju niti ga vole. Učitelj ga ne voli, društvo ga ne poštuje, svi ga osuđuju. On mora ili pristati na kompromise s društvom, ili mora živjeti s jednom vrstom osobne krivnje. Naravno, ono osjeća da nije bilo dobro roditeljima, da ih nije usrećilo.

Zapamtite dobro da Isusovi roditelji nisu bili sretni s Isusom. Ni roditelji Gautama Buddhe nisu bili sretni sa svojim djetetom. Ti su ljudi bili vrlo inteligentni, bili su buntovnici, kako su onda njihovi roditelji mogli biti zadovoljni s njima?

Svako se dijete rađa s tako velikim mogućnostima i potencijalom, da kad bi mu dopustili i pomagali mu da razvije svoju individualnost bez ikakvih zapreka od strane drugih, imali bismo prekrasan svijet, imali bismo mnogo različitih genija. Genijalci se događaju vrlo rijetko, ne zato jer se rijetko rode, već zato što je vrlo teško pobjeći od procesa uvjetovanosti društva. Samo povremeno dijete nekako uspije pobjeći od njegovih pandža.

Svako dijete okružuju roditelji, društvo, učitelji, svećenici, svi oni utvrđeni interesi - zamataju ga mnogim slojevima uvjetovanosti. On dobiva određenu religijsku ideologiju. No to nije njegov izbor. I kad god nekoga prisiljavate na nešto, a on nema mogućnosti vlastitog izbora, vi zapravo sakatite tu osobu, uništavate njegovu inteligenciju, ne dajete mu priliku da odabere, ne dopuštate mu da inteligentno funkcionira. Vi to radite na takav način da će on sudjelovati samo mehanički. On će biti kršćanin, ali nije to izabrao on. A što znači biti kršćanin, ako to niste sami odabrali? Samo neki ljudi koji su slijedili Isusa, koji su išli s njim, bili su hrabri ljudi. Oni su bili jedini kršćani. Stavljali su na kocku svoj život, plivali su protiv struje, živjeli su opasno i bili spremni umrijeti, ali nisu bili spremni na kompromise.

Samo neki ljudi koji su išli za Gautamom Buddhom bili su pravi budisti. A sada ima na milijune kršćana svuda po svijetu, milijune budista, a svi su oni lažni, svi su izmišljeni. Oni moraju biti lažni - jer to im je nametnuto. Oni su okruženi određenom religijskom ideologijom, određenom političkom ideologijom - kažu im da su Indijci, da su Iranci, Kinezi, Nijemci - nameću im određenu nacionalnost. A čovječanstvo je jedno, zemlja je jedna. No političari ne bi željeli da su svi jedno jer ako je zemlja jedna, političari bi morali nestati sa svom svojom politikom. Kamo bi onda otišli svi ti predsjednici i premijeri? Oni mogu postojati samo onda ako svijet ostane podijeljen.

Religija je jedna, ali što će se dogoditi s poljskim Papom, sa svim onim glupim Sankaračarijima i Ayatollah Homeinijima?

Što će se dogoditi svim tim ljudima? Oni mogu opstati samo onda ako postoji mnogo religija, mnogo crkava, mnogo sekta i vjera.

Na Zemlji ima tristo religija i barem tri tisuće sekta tih religija. Tako naravno, postoji mogućnost da bude i mnogo svećenika, biskupa i visokog svećenstva.

I kažem vam, religioznost je jedna. Ona nema nikakve veze s Biblijom, *Vedama&Gitom*. No ima veze sa srcem punim ljubavi, s inteligentnim bićem. Ima neke veze sa sviješću, sa sklonošću meditaciji. Ali tada će trpjeti svi unaprijed utvrđeni interesi.

Stoga roditelji koji pripadaju određenoj društvenoj vlasti, određenoj nacionalnosti, crkvi ili vjerskoj sekti, moraju prisiliti svoju djecu da prihvate njihove ideje. A čudno je da su djeca uvijek inteligentnija od svojih roditelja jer roditelji pripadaju prošlosti, a djeca budućnosti. Roditelji su već razvijeni, osigurani, žive pod određenim uvjetima. Njihova zrcala pokrivena su s tako mnogo prašine da ništa ne odražavaju. Ona su slijepa.

Samo slijep čovjek može biti hinduist ili musliman, jainist ili kršćanin. Čovjek koji ima oči je jednostavno religiozan. On ne odlazi u crkvu, hram ili džamiju. On neće štovati sve vrste glupih kipova, sve vrste bogova, on ne želi biti praznovjeran. Njegovi roditelji sve to rade. Kad se dijete rodi, ono je čista ploča, *tabula rasa*, ništa na njemu ne piše. U tome je njegova ljepota. Ono je zrcalo bez imalo prašine, sve jasno odražava.

Mama: "Jimmy, jesi li pao u svojim novim hlačicama?"

Jimmy: "Da, mama, nisam imao vremena da ih skinem."

Učiteljica prvog razreda govori svojim učenicima o prirodi i ona je nazove *Svijet oko vas*. Zatim pita malenu Helenu koja sjedi u prvoj klupi:

"Dakle, Helena, reci svima u razredu, jesi li ti životinja, biljka ili mineral?"

"Ja nisam ništa od toga, ja sam prava živa djevojčica", odgovori Helena brzo.

Momčić koji je pecao nesigurno stojeći uz lukobran, izgubi ravnotežu dok je pokušavao izvući ribu te padne u jezero. Nekoliko ribiča koji su također pecali u blizini, pojuri mu u pomoć i izvuku ga.

"Kako ti se dogodilo da padneš?", jedan ga ribič pita.

"Nije mi se dogodilo da padnem, dogodilo mi se da pecam", odgovori momčić.

Brojna obitelj konačno se mogla preseliti u prostraniju kuću. Nakon nekog vremena, ujak pita svoga nećaka:

"Kako ti se sviđa tvoja nova kuća?"

"Lijepa je", odgovori maleni. "Moj brat i ja imamo svaki svoju sobu, a tako i moje sestre. Ali jadna mama, ona je još uvijek prisiljena spavati u istoj sobi s tatom."

Sva su djeca rođena inteligentna, bistra, čista, ali mi dijete počinjemo opterećivati s kojekakvim smećem. Roditelji su opterećeni, već su osakaćeni, već ovise o tuđoj pomoći. Dijete ima više prava da bude ono što jest. Njemu je potrebna privatnost, no roditelji mu je ne dopuštaju. Oni se vrlo boje djetetove privatnosti i stalno zabadaju nos u njegove stvari. Oni žele imati zadnju riječ u svemu.

Djetetu je potrebna privatnost jer sve što je lijepo, nastaje u povučenosti i osami. Zapamtite, to je jedan od najosnovnijih zakona života. Korijeni rastu pod zemljom. Ako ih izvadite iz zemlje, oni počnu venuti. Njima je potrebna skrovitost, apsolutna skrovitost. Dijete raste u majčinoj utrobi u mraku, u tajnosti. Ako donesete dijete na svjetlo dana, ono će umrijeti. Njemu je potrebno devet mjeseci apsolutne skrovitosti. Svemu što raste potrebna je privatnost. Odraslom čovjeku nije više potrebno tako mnogo privatnosti jer je već odrastao. Ali djetetu treba više privatnosti. No njega uopće ne ostavljaju samog.

Roditelji su vrlo zabrinuti kad god vide da djeteta nema, ili da je samo. Odmah se počnu brinuti. Oni se boje, jer ako je dijete samo, ono će početi razvijati svoju individualnost, Njega roditelji uvijek moraju držati u granicama, kako bi ga mogli promatrati jer i samo njihovo promatranje ne dopušta da se razvija njegova individualnost. Njihovo promatranje daje mu sigurnost i razvija njegovu osobnost.

Osobnost (personalnost) nije ništa drugo nego zaštitni bedem. Osobnost nastaje iz prekrasne riječi *persona*, koja znači

maska. U grčkim dramama glumci su koristili maske. *Sona* znači *vu/k, *per* znači *kro%*. Glumci su govorili kroz masku. Vi niste mogli vidjeti njihova lica, mogli ste samo čuti njihove glasove. Zato se maska zvala *persona* jer se glas čuo kroz masku, a iz riječi *persona* nastala je riječ personalnost, osobnost.

Dijete mora stalno biti na oprezu jer ga promatraju. Možete to i sami iskusiti. Kad se kupate, vi ste posve drukčija osoba, u svojoj kupaonici možete odložiti masku. Caki odrasli ljudi koji su vrlo ozbiljni, počinju u svojoj kupaonici pjevati i pjevušiti. Čak i oni često prave grimase u zrcalu. Oni su na skrovitome mjestu, posve su uvjereni da su zaključali vrata — ali ako vam se iznenada učini da vas netko promatra kroz ključanicu, odmah se u vama nešto promijeni. Opet postajete ozbiljni, pjesma nestaje, vi se počinjete ponašati onako kako se pretpostavlja da se morate ponašati. To je osobnost - vi ste opet u svom zaštitnom bedemu.

Djetetu je potrebna silna privatnost, što više privatnosti, maksimum privatnosti, kako bi nesmetano moglo razviti svoju individualnost. Ali mi zloupotrebljavamo dijete, roditelji ga stalno ispituju: "Sto radiš? O čemu razmišljaš?" Čak i razmišljanje kontroliraju. Moraju zaviriti čak i u djetetov um.

Ima nekih plemena na Dalekom Istoku, gdje svako dijete mora roditeljima svakog jutra ispričati što je sanjalo, dakle čak ni dok sanja, ono ne može biti ostavljeno samo. Možda sanja pogrešne snove, možda razmišlja o stvarima o kojima ne smije razmišljati. Roditelji to moraju znati.

Rani jutarnji obred još prije doručka jest ovaj: dijete mora ispričati što je sanjalo, što je vidjelo noću. Na Zapadu se psihoanaliza razvila vrlo kasno, ali na Istoku, u tim plemenima Dalekog Istoka roditelji su provodili psihoanalizu tisućama godina. I naravno, jedno dijete ne zna simbole, zato jednostavno opisuje san kakav je bio. Ono ne zna što san znači. Samo roditelji to znaju. Ali to ide predaleko, to je nehumano prema djetetu, to zadire u tuđi prostor.

Samo zato jer je dijete ovisno o vama zbog hrane, odjeće i skloništa, mislite li da imate pravo raditi takve stvari? Jer ako dijete kaže da je u snu letjelo, roditelji odmah znaju da je to seksualan san. Tada će oni još više obuzdavali njegovo ponašanje, još više će ga disciplinirati. Dat će mu rano jutarnji hladan tuš, poučit će ga više o celibatu, reći će mu — ako ne bude živjelo u celibatu, stvari će se pogoršati, bude li dijete mislilo na svoju seksualnost, izgubit će inteligenciju, oslijepit će. Pričat će mu sve vrste gluposti.

Djetetu je potrebna silna privatnost, roditelji mu samo moraju pomoći, a ne se uplitati u njegov život. Moraju mu dopustiti da radi ili ne radi neke stvari. Moraju biti spremni kontrolirati da dijete ne učini neku štetu sebi ili drugima - to je dovoljno. Više od toga je ružno.

Neki turist dovezao se u gradić te se upustio u razgovor s dječakom koji je sjedio na klupi ispred poštanskog ureda.

"Koliko dugo živiš ovdje?", pita turist.

"Oko dvanaest godina", odgovora dječak.

"Ovo je očito vrlo zabačeno mjesto, zar ne?"

"Da, tako je."

"Ništa se ne događa u njemu. Ne vidim da postoji nešto što bi čovjek mogao raditi."

"Ni ja to ne vidim, zato mi se ovdje sviđa."

Djeca vole biti ostavljena sama. Za njihov rast potreban je prostor. Da, roditelji moraju paziti i biti oprezni, da se djetetu što ne dogodi, ali to je negativna vrsta opreza — njihovo uplitanje nije pozitivno. Oni bi morali u djetetu izazvati veliku težnju da ih ispituje o istini, ali mu ne smiju dati gotovu ideologiju koja će mu otkriti istinu. Ne smiju ga poučavati o istini, već ga moraju poučiti kako da samo istražuje istinu. Moraju ga poučiti istraživanju, pustolovini.

Djeci treba pomoći tako da sama mogu postavljati pitanja. Roditelji ne smiju odgovarati na ta pitanja ako doista ne znaju pravi odgovor. No čak i ako ga znaju, trebaju to reći onako kako je Buddha govorio svojim učenicima: "Ne vjerujte ono što ja kažem. To je moje iskustvo. U času kad vam ga govorim, ono postaje lažno jer to nije vaše iskustvo. Slušajte me, ali nemojte mi vjerovati. Istražujte, ispitujte, tražite. Ako sami ne doznate, vaše znanje je beskorisno. Čak je opasno. Znanje koje je posuđeno postaje zaprekom."

Ali evo što roditelji rade: oni i dalje ograničavaju dijete. Djetetu ne trebaju ograničenja, nikakve upute mu nisu potrebne. Treba mu pomoći da bude ono što jest, treba ga hraniti, jačati ga. Pravi otac i prava majka, pravi roditelji bit će

blagoslov za dijete. Ono će osjetiti da mu oni pomažu, tako će postati čvršće u svojoj prirodi, ojačat će svoje korijene, svoj centar pa će početi voljeti sebe. Umjesto da se osjeća krivim zbog sebe, ono će se početi poštovati.

Zapamtite, ako netko ne voli sebe, ne može voljeti nikoga drugog na svijetu, ako dijete ne poštuje sebe, neće poštovati nikoga drugog. Zato je sva vaša ljubav lažna, a sve vaše poštovanje pseudo - poštovanje, lažno. Vi ne poštujete sebe, kako onda možete poštovati bilo koga drugog? Ako se ljubav za sebe ne rodi u vašem biću, ona neće moći zračiti na druge. Najprije morate postati svjetlost sebi, tada će se vaša svjetlost širiti i zahvatiti druge.

U školi je bio dan ispita i loše raspoloženi učitelj ispitivao je malog dječaka što zna o biljkama i cvijeću. Dječak nije znao točno odgovoriti ni na jedno pitanje. Razočaran, učitelj se okrene svom asistentu i poviče: "Idi i donesi mi pregršt sijena!"

Dok je asistent izlazio, mali dječak poviče: "A meni samo malu šalicu kave, molim!"

Neki čovjek vozio je seoskom cestom kad mu se automobil iznenada pokvario i stao. Dok ga je on pokušavao popraviti, približi mu se neki mali dječak i upita:

"Što je to?"

"To je dizalica za kola", odgovori čovjek.

"Moj otac ima dvije takve", pohvali se dječak.

Tada, minutu kasnije opet upita:

"A što je to?"

"To je baterija."

"Moj otac ima dvije baterije. A što je ono ondje? Nije li to ključ za maticu?"

"Da", odgovori čovjek nevoljko.

"Moj otac ima dva takva ključa."

Neko vrijeme razgovor se nastavio u istom tonu. Napokon je čovjek popravio svoj automobil, ustao je i pošao u stranu da urinira. Dok je to radio, pokazao je dječaku svoju mašineriju za reprodukciju i upitao:

"Ima li tvoj otac dva takva?"

"Ne, naravno da nema! Ali ima jedan koji je dva puta dulji."

Djeca su nevjerojatno inteligentna, samo trebaju imati priliku. Treba im prilika da rastu, potrebna im je prava klima. Svako je dijete rođeno s potencijalom da postane prosvijetljeno, probuđeno, ali mi to uništavamo.

To je najveća nevolja u cijeloj čovjekovoj povijesti. Nijedno ropstvo nije bilo tako strašno kao što je ropstvo djece i nijedno ropstvo nije popilo tako mnogo soka čovječanstva kao ropstvo djeteta i to će biti također najteža zadaća za čovječanstvo: kako ga osloboditi.

Ako ne uredimo društvo na posve drukčiji način, ako se ne dogodi radikalna promjena i obitelj nestane te prepusti mjesto zajednici, to neće biti moguće.

Jednom kad nestane stari uzorak cijelog društva i ono se pretvori u multi dimenzionalni krug, rodit će se novo

čovječanstvo. Potreban je novi čovjek, a novi čovjek će donijeti upravo onaj raj za kojim smo u prošlosti čeznuli u jednom drugom životu. Raj može biti ovdje sada, ali moramo odgojiti novo dijete.

Zašto se ljudi dobrovoljno obuzdavaju i prisvajaju obrambene mehanizme koji ih sputavaju ?

Zbog preživljavanja.

Dijete je tako krhko da ne može opstati samo. Vi to iskorištavate. Dijete možete prisiliti da nauči bilo što - to je ono što radi bihejviorist kakav je B. F. Skinner u svom laboratoriju. On je poučavao golubove da igraju ping-pong, ali trik je isti: nagrada i kazna. Ako igraju, nagrađeni su, u protivnom, ako se protive igri, kažnjeni su. Ako učine pravilan pokret, nagrađeni su pa dobivaju hranu. Ako učine pogrešan pokret, dobivaju električni šok. Tako golubovi počinju učiti ping-pong.

To se obično uvijek radi u cirkusu. Možete otići i pogledati. Čak i lavove, prekrasne lavove stavljaju u kavez, a slonovi se kreću vođeni bičem majstora ringa. Njih izglednjivaju i tada ih nagrađuju, dakle kažnjavaju ih i nagrađuju. U tome je cijeli trik.

Sto radite u cirkusu sa životinjama ?

Ali vi to činite vrlo nesvjesno jer to se događa i vama. To je jedini način na koji vi znate izvježbati i odgojiti djecu i to zovete odgojem. Zapravo to nije odgoj, već prisiljavanje djece da se spuste u niže slojeve, a ne da se podignu na viši stupanj. Sve

su to pljačkaški trikovi i tehnike - zbog njih mi se dobrovoljno obuzdavamo i prisvajamo obrambene mehanizme koji nas osakaćuju.

Dijete ne zna što je pravo, a što krivo. Miga podučavamo, ali prema našem umu. Ista stvar može biti ispravna u Tibetu, a pogrešna u Indiji, ista stvar može biti ispravna u našem domu, a pogrešna u kući našeg susjeda. Ali vi na to prisiljavate vaše dijete i kažete mu: "To je ispravno, to možeš učiniti." Djetetu odobravate kad to učini, ali ne odobravate mu kad to ne učini. Sretni ste kad vas slijedi, tetošite ga. Ljuti ste ako vas ne slijedi i mučite ga, tucete ga, izgladnjivate dijete, ne dajete mu svoju ljubav.

Naravno, dijete počinje shvaćati da je njegovo preživljavanje na kocki. Ako sluša majku i oca, sve je u redu. Ako ne, oni će ga ubiti. A što može dijete učiniti? Kako se može obraniti protiv tih moćnih ljudi? Oni izgledaju vrlo važni. Oni su silni, veliki i moćni, mogu svašta učiniti. No u vrijeme kad i dijete postane moćno, već je zahvaćeno ograničenjima. Tada ga to zahvaća tako duboko da više nema potrebe za ocem ili majkom. Unutarnja ograničenja, ono što se zove savjest, mučit će ga i dalje.

Na primjer, ako se dijete počne igrati sa svojim genitalijama, koji su radost djeteta, prirodna radost jer dječje je tijelo vrlo osjetljivo - to uopće nije seksualnost u onom smislu u kojem vi koristite riječ seksualnost. Dijete je vrlo, vrlo živahno, njegove su genitalije življe od drugih dijelova tijela. U njima se akumulira životna energija - to je najosjetljiviji

dio tijela. Dodirivanje i igranje s genitalijama čini da se dijete osjeća neobično sretno - ali vi se bojite. To je vaš problem. Vi se počnete bojati da dijete masturbira. Ali to nije to, to je čista radost koju dijete osjeća kad se igra sa svojim tijelom. To nije masturbacija, to samo znači da dijete voli svoje tijelo.

Vi ste krivi, vi se bojite. Netko može vidjeti da vaš sin to radi i što će pomisliti, kako vi odgajate svoju djecu? Civilizirajte ih, naučite ih nešto. Zato vi zaustavljate tu igru, vičete na dijete, stalno ponavljate da prestane to raditi. I malo po malo, javlja se savjest. Prestani, prestani, prestani - ta se zabrana spušta sve dublje i postaje podsvjesni dio djeteta.

Sada više nema potrebe da vi nešto govorite. Kad se dijete počne igrati sa svojim genitalijama, nešto u njemu će mu reći: "Prestani!" I ono će se bojati - možda otac ili majka gledaju - dijete će se osjećati krivim. A tada ga mi poučavamo da postoji Bog-otac koji uvijek gleda, svuda, vidi čak i u kupaonicu. On je svuda i sve vidi.

Taj koncept Boga osakaćuje dijete, ono sad više nije slobodno ni u kupaonici. Nigdje više nije slobodno. Taj svemoćni Bog slijedi vas poput detektiva gdje god se nalazite. Kad imate ljubavni odnos sa ženom, on stoji ondje. On vam to ne dopušta. On je vrhovni policajac - on je dodatak savjesti koju su stvorili roditelji.

Zato Buddha kaže da, ako ne ubijete svoje roditelje, nikad se nećete osloboditi. Ubiti roditelje znači ubiti njihov glas u sebi, ubiti savjest u sebi, napustiti te lude ideje i početi živjeti vlastiti život prema vlastitoj svijesti. Zapamtite, trebate

više svijesti, a manje savjesti. Malo po malo, savjest mora posve nestati, treba živjeti po čistoj svijesti.

Svijest je zakon — neka svijest bude jedini zakon. Jer, bilo što osjećate, to je vaš život. Vi morate odlučiti. Vaš život nije ničiji. Nitko drugi nema nikakva prava odlučivati o vašem životu.

Ne kažem da ćete uvijek raditi ispravno, katkad ćete i pogriješiti. Ali i to je dio vašeg rasta. Mnogo puta ćete zastraniti, ali to je savršeno u redu - kad zastranite, znači da se vraćate kući. Čovjek koji nikada ne zastrani, nikad se neće vratiti kući, on je već mrtav. Onaj tko nikad ne učini ništa loše, nikad ne uživa kad učini nešto dobro. On je samo rob. Tako se stvara mentalno ropstvo.

Dijete je dugo ovisno o svojim roditeljima - barem dvadeset jednu ili dvadeset tri godine. To je dugo vrijeme, jedna trećina cijeloga njegova života. Jednu trećinu svoga života dijete je ograničavano. Samo pomislite, dvadeset pet godina ograničavanja. Na sve ga prisiljavaju.

Kad jednom nauči te trikove, vrlo ih je teško zaboraviti. Zato je vrlo teško skočiti u stvarnost i početi živjeti vlastiti život. Naravno, na početku ćete biti vrlo kolebljivi, drhtat ćete mnogo puta jer naravno, bit ćete protiv svojih roditelja, protiv društva. Društvo, to su vaši roditelji, oni nisu ništa drugo nego agenti ovoga društva. Sve je to konspiracija - roditelji, učitelji, policajci, sudac, predsjednik - sve je to zavjera, svi oni djeluju zajedno. I svi oni drže djetetovu budućnost u svojim rukama.

Kad jednom naučite, vrlo teško se to može zaboraviti jer nakon dvadeset pet godina neprestanoga ponavljanja, vi ste posve hipnotizirani. Potrebna je dehipnoza. Morate odbaciti sva ta ograničenja.

Da, to je jednostavno preživljavanje, potreba za preživljavanjem. Dijete želi živjeti, zato počne s kompromisima, pogađa se. Svatko će se pogađati kad se radi o životu i smrti. Ako umirete u pustinji i netko ima vode, a vi ste žedni i umirete, on vam može odrediti bilo koju cijenu vode. On može postići bilo što, može vas prisiliti na svašta. Tako smo do sada postupali s djecom.

Zašto se ljudi dobrovoljno obuzdavaju i prisvajaju obrambene mehanike koji ih osakaćuju?

Oni to ne rade dobrovoljno. To se samo tako čini jer u vrijeme kad postanete spremni, ograničavanje je već ušlo u vas, u vašu krv i kosti. Ali nije dobrovoljno, nijedno dijete ništa ne nauči dobrovoljno, već je prisiljeno na to, nad njim se čini nasilje.

Promatrajte bilo koje dijete. Svako dijete se opire, bori se do samoga kraja, svako dijete stvara brige roditeljima, pokušava svom silom, na ovaj ili onaj način, pobjeći od toga mehanizma koji ga osakaćuje. Ali napokon ga roditelji šćepaju jer oni su moćniji. Sve je jednostavno u moći i nemoći.

I zato nije neprirodno da se djeca počinju osvećivati roditeljima kad odrastu. Ta reakcija je prirodna. Vrlo je teško

oprostiti roditeljima—zato svako društvo zahtijeva da poštujete roditelje. Ako im ne možete oprostiti, barem ih poštujte. Ako ih ne možete voljeti, barem ih poštujte. Ali to poštovanje je formalno i lažno. Duboko u sebi vi se ljutite i dalje.

Ako se pročuje ono što govorim, ako ono što govorim prevlada u svijetu, tada će djeca stvarno voljeti svoje roditelje, tada će djeca biti u skladu sa svojim roditeljima jer im oni neće biti neprijatelji, već prijatelji.

Dijete čovjeka najslabiji je potomak u svemu stvorenom, ali njegova slabost je prikriveni blagoslov. No i to se može iskoristiti, a tako se radilo stoljećima. Roditelji nisu nikad dopuštali da se slabost, bespomoćnost i ovisnost djece pretvori u neovisnost, snagu, integritet, individualnost. Oni su bili sretni da je dijete postalo poslušno. Naravno, poslušno dijete nije nikakva nevolja, dok je neposlušno dijete neprestani problem, ali takvo je dijete stvarno ljudsko biće.

Poslušno dijete je jednostavno kravlja balega. Dijete koje ne može reći "ne" nema integriteta, a "da" takva djeteta nema nikakva smisla. "Da" samo onda nešto znači kad dijete može reći i "ne". Tu treba odlučiti njegova inteligencija.

Ali roditeljima je lakše da dijete uvijek kaže "da". Ono je nagrađeno za svoju poslušnost, a kažnjeno za neposlušnost. U školama je situacija ista: učitelj želi da djeca budu poslušna jer ih je lakše kontrolirati i dominirati njima.

Svi moji učitelji žalili su se mom ocu, a on je odgovarao: "Kome se ja mogu žaliti? Mislite li da sam ja moćan? Mislite li da će me netko poslušati? Učinite što želite, kaznite ga,

istjerajte ga iz škole — slažem se apsolutno sa svim što učinite. Ali nemojte mene uvlačiti u to, jer cijeli dan...zar nemam drugog posla? Ili moram li samo i dalje slušati što je učinio ovom učitelji, ili onom učitelju, ovom ili onom susjedu?"

Savjetovao sam ocu: "Učini ovo: u svojoj velikoj trgovini na uglu ulice, napiši na maloj ploči — *Žalite se ovdje*. Ti ćeš biti spašen, a ja ću vidjeti koji su to ljudi. Neka samo dođu!"

On je odgovorio: "Ideja je dobra, ali jesi li vidio u bilo kojoj trgovini da postoji kutija za žalbe? Ljudi će misliti da se mogu žaliti protiv mene u trgovini. Nitko neće ni pomisliti da se može žaliti protiv tebe. Učinit ćeš više štete onim jadnim momcima koji će se doći žaliti."

Odgovorio sam: "Bila je to samo moja sugestija jer sam ti želio pomoći."

Teško je roditeljima, teško je učiteljima i svećenicima, teško je svima dopustiti bilo kakvu neposlušnost. Čak i Bog — koji je svemoguć, svemoćan, najveći despot, najveći diktator — ne može sve dopustiti. Ni On nije mogao tolerirati ni malu neposlušnost Adame i Eve. Oni su bili prognani iz rajskoga vrta, a nisu učinili nikakav grijeh. Zapravo, kad sam čuo da je bila riječ o stablu jabuke, počeo sam jesti jabuke koliko god sam mogao. Ne vidim nikakva grijeha da se jedu plodovi jabuke sa stabla.

Ali nije bila stvar u jabukovu stablu, već u neposlušnosti. Zato se čovjeka najprije mora prisiliti na poslušnost, treba koristiti strah. Taj strah, u religijskim terminima, zove se pakao.

Za poslušnost dobiva se nagrada. U religijskim terminima ta nagrada je nebo ili raj. A da bi se održala kontrola nad svim tim, potreban je lik oca — tako Bog postaje otac.

Znam zašto Boga nisu nazvali majkom. Znam iz vlastita iskustva da bi me majka sakrila u kući kad me je otac tražio jer sam nešto učinio, a on se vrlo ljutio zbog toga. Kad bi mi otac odbio dad novac jer sam učinio nešto što je on zabranio, majka bi nekako došla do novca i dala mi ga. Zato znam da majka ne može biti takva osoba koja će održavati red, kao što to može otac.

Majku se vrlo lako može nagovoriti jer ona nije ništa drugo nego ljubav, ona je veliko srce. Otac je glava, logika, razum, disciplina. Otac je muškarac, a društvo je stvorio muškarac. Moja majka bi čak uživala kad bih ja došao k njoj i rekao: "Nešto sam učinio i trebam hitnu pomoć."

Ona bi tada rekla: "Ali najprije mi reci što si učinio. Pomoći ću ti, ali najprije mi ispričaj cijelu priču. Ti mi donosiš tako sočne priče da se čudim zašto se tvoj otac ljuti. Trebao bi uživati u njima."

Svećenici, Otac na nebu, roditelji ovdje na zemlji, učitelji, politički vođe, svi oni zahtijevaju apsolutnu poslušnost od svakoga da se ne dogodi neka pobuna, da ne dođe do neke promjene. Tako su njihovi utvrđeni principi zaštićeni. Svi smo mi postali žrtve njihovih utvrđenih interesa. Vrijeme je da se stvari promijene.

Poslušno dijete uvijek je prosječno. Za neposlušnost potrebno je ipak malo inteligencije. Poslušno dijete postaje

dobar građanin, svake nedjelje ide u crkvu, dok na neposlušno dijete ne možeš računati. Sto će ono učiniti u svom životu? Može postati slikar, glazbenik, može postati plesač — sve to nisu vrlo profitna zanimanja — ili može postati nitko, skitnica, onaj tko će uživati u svojoj slobodi.

Ja želim da iskočite iz toga kruga. Ostavite strah, nemate se čega bojati. Ne postoji pakao zbog kojega biste se trebali uznemirivati, nema ni raja kojem morate težiti. Raj je ovdje. Ako napustimo ideju o raj u poslije smrti, ovaj raj na zemlji možemo učiniti tisuću puta ljepšim.

Kako biti roditelj novorođenog djeteta

Promatrate li dječja lica kad ona stignu svježa sa samoga izvora života, vidjet ćete na njima neko ozračje koje se ne može imenovati — ono je bezimeno, neodređeno je. Dijete je živo. Vi ne možete odrediti njegovu živost, ali ona je tu, možete je osjetiti. Tako je prisutna da je nemoguće ne zamijetiti je, kolikogod ste slijepi. Ona je svježa. Tu svježinu oko djeteta možete namirisali. No taj miris polako nestaje. I ako na nesreću dijete postane uspješno i slavno - ako postane predsjednik, premijer, papa — tada isto to dijete počne smrdjeti.

Došlo je nevjerojatno namirisano, nemjerljivo, neodređeno, bez imena. Gledate mu u oči, nema ništa dubljega od očiju djeteta. Njegove su oči provalije bez dna. Na žalost, njegove će oči uskoro postati samo umjetne tvorevine jer

će ih društvo uništiti. Zbog brojnih slojeva ograničavanja ta dubina, ta neobična dubina nestala je već davno prije. A to je bilo djetetovo originalno lice.

Dijete nema misli. O čemu da misli? Razmišljanje zahtijeva prošlost, potrebni su mu problemi. A dijete nema prošlosti, ono ima samo budućnost. Ono još nema ni problema. Nema nikakve mogućnosti da dijete o nečem razmišlja. O čemu da razmišlja?

Dijete ima svijest, ali nema misli.

To je njegovo iskonsko obličje.

Jednom je to bilo i vaše obličje i premda ste ga zaboravili, ono još uvijek postoji u vama, čeka onaj dan kad će biti ponovno otkriveno. Kažem ponovno otkriveno jer vi ste ga već mnogo puta otkrili u vašim prijašnjim životima i ponovno ga zaboravljate.

Možda je čak i u ovom životu bilo trenutaka kad ste se vrlo približili da to spoznate, osjetite, doživite, Ali svijet je previše s nama. On nas silno odvlači, a postoji tisuću i jedan smjer na koji vas svijet odvuče. Čini to tako zdušno da se vi raspadate. Čudo je kako ljudi uspijevaju održati se zajedno. Inače će jedna njihova ruka težiti sjeveru, druga jugu, a glava će biti usmjerena prema nebu. Svi dijelovi vašega tijela letjet će svuda naokolo.

Sigurno je čudo kako se i dalje držite zajedno. Možda je pritisak sa svih strana prejak pa vaše ruke, noge i glava ne mogu letjeti. Sa svih strana vas pritišću.

Čak i kad slučajno susretnete vaše izvorno obilježje,

nećete ga moći prepoznati, bit će vam tako strano. Možda se jednom s njim i susretnete, slučajno, ali čak ga niti ne pozdravite. To obličje vam je stranac i možda ćete duboko u sebi osjetiti neki strah — koji se uvijek javlja kad se susretnete s nekim strancem.

Pitate me kako možete spasiti izvorno obličje vaše djece.

Ne možete učiniti ništa izravno.

Sve što se radi izravno, samo će smetati.

Morate naučiti umijeće da ništa ne poduzimate.

To je vrlo teško umijeće. To nije nešto što morate učiniti da biste spasili izvorno obličje djeteta. Štogod učinite, iskrivit će ga. Morate naučiti ništa ne raditi. Morate naučiti držati se podalje od djeteta i biti vrlo hrabri jer je krajnje riskantno ostaviti dijete njemu samomu.

Tisućama godina su nam govorili da će dijete postati divljak ako ga ostavimo samoga. To je čisti besmisao. Ja sada sjedim pred vama - mislite li da sam divljak? A ja živim bez uplitanja mojih roditelja. Da, oni su imali mnogo muke sa mnom, a i vi ćete doživjeti mnoge nevolje, ali isplati se. Izvorno obličje djeteta tako je vrijedno da vrijedi svake nevolje. Ono je tako neprocjenjivo da što god platite za njega, još je uvijek malo. Dobivate ga badava. A radost koju osjetite onog dana kad nadete svoje dijete s njegovim netaknutim izvornim obličjem, s istom ljepotom koju je donijelo na svijet, s istom nedužnošću, istom jasnoćom i radošću, s istim veseljem, živošću.. .što više možete očekivati?

Ne možete ništa dati djetetu, možete mu samo nešto uzeti. Želite li mu doista nešto darovati, jedini mogući dar jest da se ne uplicete u njegov život. Izložite se opasnosti i pustite da dijete ude u nepoznato, u neotkriveno. To je teško. Veliki strah obuzet će roditelje - tko zna što će se dogoditi djetetu?!

Zbog toga straha roditelji počinju oblikovati jedan uzorak života za dijete. Iz straha počnu ga usmjeravati na određeni put, prema određenom cilju, ali ne znaju da zbog svoga straha ubijaju svoje dijete. Ono nikad neće biti sretno. Niti će vam ikad biti zahvalno. Uvijek će osjećati neraspoloženje prema vama.

Sigmund Freud duboko je osjećao te stvari. On kaže: "Sve kulture poštuju oca. Nikad nije postojala ni jedna kultura koja nije predlagala, širila ideju da oca treba poštovati." Sigmund Freud dalje kaže: "Ovo poštovanje oca javlja se zato jer još davno, u prapovijesno doba, neka djeca su morala ubiti oca kako bi se spasila da ih on ne sputa."

To je čudna ideja, ali vrlo važna. Freud kaže da se poštovanje ocu ukazuje zbog osjećaja krivnje i da ta krivnja traje već tisućama godina. Priča se da je negdje...ali to nije povijesna činjenica, već samo značajan mit, da su neki mladi ljudi morali ubiti svoga oca, a tada su se pokajali - naravno, radilo se o njihovu ocu. Ali on ih je vodio na puteve gdje nisu bili sretni.

Zato su ga oni ubili, no pokajali su se pa su počeli štovati duh svojih predaka, očeve, djedove - iz čista straha jer

bi im se ti duhovi mogli osvetiti. I tako, postupno, nastajao je običaj da se stariji poštuju. Ali zašto? Želio bih da vi poštujuete djecu.

Djeca zaslužuju sve poštovanje koje možete osjetiti jer su tako svježna, tako nedužna, tako bliska božanskosti. Vrijeme je da se ona poštuju, a ne da ih prisiljavaju da ona poštuju sve vrste korumpiranih ljudi - punih lukavosti, nepoštenih, punih nečistoća - samo zato jer su stari.

Želio bih preokrenuti cijelu stvar. Treba poštovati djecu jer su ona bliže izvoru, a vi ste već vrlo daleko od njega. Djeca su još uvijek originalna, a vi ste već indigo kopija. Shvaćate li što se može dogoditi ako poštujuete djecu? Tada uz pomoć ljubavi i poštovanja vi ih možete spasiti da ne odu krivim putem — ali ne iz straha nego zbog vašega poštovanja i ljubavi.

Moj djed.. .ne mogu lagati kad govorim o svom djedu jer on me je tako mnogo poštovao. Dok je cijela obitelj bila protiv mene, mogao sam barem računati na toga starog čovjeka. On se ne bi brinuo za sve dokaze koji su govorili protiv mene. On bi govorio: "Ne brinite se zbog toga što je učinio. Ako je to učinio, mora da je to ispravno. Ja ga poznajem, On ne može učiniti ništa loše."

I kad je on bio uz mene, cijela obitelj morala se povući. Ja bih mu rekao o čemu se radilo, a on bi odgovorio: "Nema potrebe zabrinjavati se. Učini ono što misliš da je ispravno. Jer tko drugi može odlučiti? U tvojoj situaciji, na tvome mjestu, samo ti možeš odlučiti. Učini što misliš da je ispravno i uvijek

se sjeti da sam ja ovdje da ti pomognem. Jer ja te ne samo volim, nego te i poštujem."

Njegov osjećaj poštovanja prema meni bio je najveće blago koje sam mogao primiti. Kad je on umirao, ja sam bio osamdeset milja daleko. On mi je poručio da bih trebao odmah doći jer nema mnogo vremena. Došao sam brzo. Bio sam tamo nakon dva sata.

Činilo se da samo mene čeka. Otvorio je oči i rekao: "Pokušavao sam samo nastaviti disati kako bi ti imao vremena stići. Želim ti reći tek jedno: više neću biti ovdje da ti pomažem, a bit će ti potrebna pomoć. Ali zapamti, gdje god budem, moja ljubav i poštovanje ostat će s tobom. Nemoj se nikoga bojati, nemoj se bojati svijeta."

To su mu bile posljednje riječi: "Nemoj se bojati svijeta."

Poštujte djecu, učinite ih neustrašivima.

No ako ste i sami puni straha, kako možete djecu učiniti neustrašivima? Nemojte ih prisiljavati da vas poštuju samo zato jer ste njihov otac, vi morate biti njihov tatica, mama, ovo i ono. Promijenite svoj stav i vidjet ćete kakvu transformaciju kod svoje djece može izazvati ako ih poštujete! Pokušat će razumjeti vas i vaš um pažljivije ako ih poštujete. Morat će to učiniti. Vi im tako ne namećete ništa pa neće izgubiti svoje izvorno obličje ako shvate i osjete da ste u pravu. I zato će vas slijediti.

Izvorno obličje se ne gubi ako idete nekim putem, već kad se djeca prisiljavaju na nešto protiv njihove volje.

Ljubav i poštovanje mogu im na ljubazan način pomoći da bolje razumiju svijet, da budu spremni, svjesni, oprezni — jer život je dragocjen, on je dar postojanja. Ne smijemo ga uzalud trošiti.

U času sreće moramo biti sposobni reći da ostavljamo svijet boljim, ljepšim, skladnijim. Ali to je moguće samo onda ako ostavimo ovaj svijet s našim izvornim obličjem, s onim istim obličjem s kojim smo došli na svijet.

Po mom mišljenju, s vašom djecom možete učiniti samo jedno, da podijelite s njima svoj život. Recite im da su vas ograničavali vaši roditelji, da ste živjeli u uskim granicama, prema nekim idealima te ste zbog tih granica i ideala posve propustili život pa ne želite uništiti i život svoje djece. Zato želite da ona budu posve slobodna od vas jer njima vi predstavljate cijelu povijest. Potrebna je odlučnost i velika ljubav oca i majke da kažu djeci: "Morate se osloboditi nas. Nemojte nas slušati, ovisite o vlastitoj inteligenciji. Ako pođete krivim putem, to je čak mnogo bolje nego da postanete rob, da ste uvijek ispravni. Bolje je učiniti vlastite pogreške i nešto naučiti iz njih, nego slijediti nekoga drugog i ne činiti pogreške. Ali tada nećete naučiti nikad ništa, osim da slijedite drugoga — a to je otrov, pravi otrov.

Bit će vam vrlo lako ako volite. Ne pitajte *kako* jer to znači da tražite metodu, metodologiju, tehniku - a ljubav nije tehnika.

Volite svoju djecu, uživajte u njihovoj slobodi. Pustite ih da prave pogreške, pomozite im da vide gdje su učinili

pogrešku. Recite im: "Nije pogreška praviti pogreške - učini što više pogrešaka jer tako ćeš više naučiti. Ali nemoj ponavljati istu pogrešku jer to znači da si glup."

Morat ćete procijeniti, živeći sa svojom djecom od časa do časa i dopustiti im svaku moguću slobodu u malim stvarima.

Na primjer, u mom djetinjstvu...a tako je bilo stoljećima, djecu su podučavali: "Idi rano u krevet, ustani rano ujutro. Tako ćeš postati mudar."

Rekao sam svom ocu: "To izgleda čudno. Kad ne osjećam da sam pospan, ti me prisiljavaš da idem rano spavati." A kad u kući *jainista* kažete rano navečer, onda je to zaista rano jer večera je u pet sati, u najboljem slučaju u šest. A poslije toga se nema što raditi - djeca moraju ići na spavanje.

Tada sam mu rekao: "Kad moja energija nije spremna ići na spavanje, ti me prisiljavaš da odem spavati. A kad se ujutro osjećam pospano, ti me izvlačiš iz kreveta. To mi izgleda čudnim načinom da postanem mudar. Ne vidim tu nikakve veze - kako ću postati mudar kad sam prisiljen spavati onda kad nisam pospan. Satima ležim u krevetu, u mraku.. .To je vrijeme koje bih mogao za nešto iskoristiti, mogao bih biti kreativan, a ti me prisiljavaš da spavam. Ali spavanje nije nešto što je u tvojim rukama. Nije moguće samo zatvoriti oči i zaspati. San dođe onda kad on to želi. On ne slijedi tvoj rad ili moj rad, zato satima gubim vrijeme."

"A tada ujutro, kad sam zaista pospan, ti me prisiljavaš da se probudim - rano u pet sati ujutro i izvlačiš me na jutarnju

šetnju u šumu, a ja sam pospan. I ne vidim kako bi me sve to učinilo mudrim. Molim te da mi to objasniš." Kako su mnogi ljudi postali mudri na taj način? Pokaži mi samo neke mudre ljude - ja ne vidim ni jednoga. Razgovarao sam sa svojim djedom i on je rekao da je sve to glupost. Od cijele obitelji, taj stari čovjek bio je jedini iskreni čovjek. On se nije brinuo što će drugi reći, ali rekao mi je da je sve to glupost. "Mudrost ne nastaje samim odlaskom u krevet. Odlazio sam rano u krevet cijeli svoj život - sedamdeset godina - a mudrost se još nije pojavila, i ne mislim da će se ikad pojaviti. Sad je vrijeme smrti, a ne mudrosti. Zato, neka vas ne zaluduju te poslovice."

Rekao sam svom ocu: "Razmisli, molim te da budeš autentičan i iskren. Daj mi barem toliko slobode - da mogu otići spavati onda kad osjetim da sam pospan, da mogu ustati onda kad osjetim da je vrijeme za ustajanje, onda kad više nisam pospan."

Razmišljao je jedan dan, a sljedećeg mi je dana rekao: "Dobro, možda imaš pravo. Radi kako želiš. Slušaj svoje tijelo radije nego mene." To bi trebao biti princip: djeci bi trebalo pomoći da slušaju svoje tijelo, da slušaju vlastite potrebe. Osnovna stvar koju bi roditelji trebali učiniti jest da čuvaju dijete da ne padne u jamu. Funkcija njihove discipline je negativna.

Zapamtite riječ *negativna*... disciplina dakle nije nikakvo pozitivno programiranje, to je samo negativno čuvanje — jer djeca su djeca, ona mogu upasti u nešto što će im naškoditi, što će ih onesposobiti. Nemojte im zapovijedati da ne odu

nekamo, već im objasnite zašto da ne odu. Nemojte to pretvarati u poslušnost, neka oni odaberu. Vi im samo objasnite cijelu situaciju.

Djeca sve upijaju i ako pokažete da ih poštujete, ona će biti spremna slušati i razumjeti. Tada ih ostavite s njihovim razumijevanjem. A radi se samo o nekoliko godina na početku. Uskoro se oni učvršćuju u svojoj inteligenciji, i vaše čuvanje im više nije potrebno. Uskoro će se moći sami kretati.

Razumijem strah roditelja da njihova djeca mogu poći smjerom koji se njima neće sviđati - ali to je vaš problem. Vaša djeca nisu rođena zbog vaših sklonosti i nesklonosti. Ona moraju živjeti vlastiti život i vas to mora veseliti - bez obzira na to kakav njihov život bio.

Kadgod slijedite svoje potencijale, uvijek postajete najbolji. Kadgod se od njih udaljite, ostajete prosječni. Cijelo se društvo sastoji od prosječnih ljudi iz jednostavnog razloga — nitko nije ono što mu je urođeno da bude, svatko je nešto drugo. I štogod će učiniti, on ne može postati najbolji, on ne može osjećati ispunjenje svojih želja, ne može se veseliti.

Zato je posao roditelja vrlo delikatan, dragocjen jer cijeli djetetov život ovisi o tomu. Nemojte dati djetetu nikakav pozitivan program - pomozite mu na sve moguće načine u onom što želi.

Na primjer, ja sam se volio penjati po drveću. Neko je drveće sigurno za penjanje. Njegove su grane jake kao i stablo. Možete se penjati do samoga vrha, a ipak nije potrebno plašiti se da će grana puknuti. Ali ima drveća koje je vrlo nježno. Zato

jer sam se ja penjao po drveću da uberem mango ili jamun, moja se obitelj brinula i uvijek bi poslali nekoga da me spriječi u penjanju.

Zato sam rekao ocu: "Radije mi objasni koje je drveće opasno, a nemoj me sprečavati da se penjem - kako bih mogao izbjegavati opasno drveće. Reci mi koje drveće nije opasno, kako bih se mogao penjati. Ali ako mi pokušaš braniti penjanje, postoji opasnost: možda ću se penjati po krivom drveću, a ti ćeš biti odgovoran. Neću se prestati penjati jer to volim." Biti na vrhu drveta kad sunce sja, a vjetar puše u granama i cijelo drvo pleše - to je doista jedno od najljepših iskustava, to je vrlo nadahnjujuće iskustvo. Rekao sam: "Neću se prestati penjati. Tvoj je posao da mi točno kažeš na koje se drveće smijem penjati, a ne koje ne. Jer inače mogu pasti, slomiti se, naškoditi svome tijelu. Ali nemoj mi dati praznu zapovijed: "Prestani se penjati!" To neću učiniti. I on je morao poći sa mnom i običi grad da mi pokaže koje je drveće opasno. Tada sam mu postavio drugo pitanje: "Znaš li nekoga dobrog penjača u gradu koji me može poučiti kako da se penjem i na ono opasno drveće?"

Tada je on rekao: "To je ipak previše.. ideš predaleko. Rekao si mi... mislio sam..."

Odgovorio sam: "Držat ću se toga jer sam to ja predložio. Ali drveće za koje si rekao da je opasno, neodoljivo je jer amun (indijsko voće) raste na njemu. Ono je vrlo slabo i kad je voće zrelo, možda neću moći odoljeti izazovu. Ti si moj otac, to je tvoja dužnost.. moraš mi naći nekoga tko će mi pomoći."

On je tada rekao: "Da sam znao kako je teško biti otac,

nikad ne bih postao otac - barem ne tebi! Da, znam jednog čovjeka." I on me upoznao s jednim starim čovjekom koji je bio rijedak penjač, najbolji penjač, bio je drvorezac i tako star da je bilo teško vjerovati kako on može obarati stabla. On je obavljao samo rijetke poslove koje nitko drugi nije bio spreman učiniti.. visokom drveću koje se širilo iznad kuća, on je mogao odrezati grane. Bio je pravi stručnjak i to je radio, a nikad nije uništio korijen drveta niti kuću. Najprije bi svezao grane konopcem. Tada bi ih odrezao i konopcem povukao druge grane koje su bile dalje od kuće te ih pustio da padnu.

A bio je tako star. Ali kad god je nastala neka teška situacija, kad ni jedan drugi drvorezac nije bio spreman da nešto učini, on je uvijek bio tu. Zato mu je otac rekao: "Nauči ga nešto, osobito o drveću koje je opasno, čije grane mogu puknuti." Grane mogu puknuti.. i ja sam doista pao dva ili tri puta - još uvijek ima tragova tih padova na mojim nogama.

Taj stari čovjek me je pogledao i rekao: "Nitko me još nikad nije ovako nešto tražio, osobito ne otac koji dovodi sina.. .To je opasna stvar, ali ako je on voli, rado ću ga poučiti." I on me učio kako da se popnem na drveće koje je opasno. Pokazao mi je sve vrste strategija kako da se zaštitim. Ako se želite popeti visoko na drvo i ne želite pasti na tlo, vežite se uzetom za ono mjesto na drvu za koje mislite da je dovoljno jako i tada se popnite. Ako padnete, visjet ćete na užetu, ali nećete pasti na tlo. I taj savjet mi je doista pomogao. Od tada nisam padao s drveća.

Funkcija oca ili majke je velika jer oni donose na svijet

novoga gosta koji ne zna ništa, ali ima znatne potencijale u sebi. I ako se njegovi potencijali ne budu razvijali, on će ostati nesretan.

Ni jedan roditelj ne voli misliti kako će njegova djeca ostati nesretna. Svi žele da im djeca budu sretna. Ali njihovo razmišljanje je pogrešno. Oni misle da će djeca biti sretna ako postanu liječnici, profesori, inženjeri ili znanstvenici. Oni ne znaju! Djeca mogu biti sretna samo onda ako postanu ono zbog čega su došla na ovaj svijet. Oni žele biti sretni. Ali njihovo razmišljanje je pogrešno. Oni moraju postati sjeme koje nose u sebi.

Zato im svakako pomozite i dajte im slobodu, dajte im priliku da budu sretna. Ako dijete pita majku bilo što, ona jednostavno odgovori : "Ne!", a čak niti ne sluša što je dijete pita. Jer "Ne" znači autoritet. "Da" ne izražava autoritet. Dakle, ni otac ni majka niti i jedan drugi autoritet ne želi reći "Da" zbog bilo koje obične stvari.

Dijete se želi igrati izvan kuće. "Ne!" Dijete želi izići iz kuće dok pada kiša, želi plesati na kiši. "Ne! Nahladit ćeš se!" Prehlada nije rak, ali dijete kojemu je zabranjeno plesanje na kiši nikad neće imati mogućnosti da opet pleše, propustilo je nešto veliko, nešto doista prekrasno. Isplatila bi se i prehlada — a dijete se ne bi trebalo ni prehladiti. Zapravo, što više štitite dijete, ono postaje ranjivije, kad mu više dopuštate, ono postaje imuno.

Roditelji moraju naučiti reći "Da!" U devedeset devet posto slučajeva obično kažu "Ne!" samo zbog toga da pokažu

svoj autoritet. Svatko ne može postati predsjednik države, ne može imati autoritet nad milijunima ljudi. Ali svatko može postati suprug i pokazivati svoj autoritet nad svojom suprugom. Svaka žena može postati majka, može iskaliti svoj autoritet nad djetetom. Svako dijete može imati svoga plišanog medvjedića i može nad njim izraziti svoj autoritet.. može ga bacati iz jednoga kuta u drugi, može ga dobro ispljuskati, i učiniti ono što bi rado učinilo s ocem ili majkom. A jadni plišani medvjedić nema nikoga tko bi bio ispod njega.

Naše društvo je autoritativno društvo.

Ja savjetujem da treba stvoriti djecu koja imaju slobodu, koja su čula "Da", a rijetko kad "Ne!" Tada će nestati autoritativnog društva, postat ćemo humanije društvo. Dakle, nije to samo pitanje djece. Ta djeca postat će sutra društvo, dijete je otac čovjeka.

Sedmogodišnji ciklusi života

Morat ćete shvatiti neke važne uzorke rasta. U životu postoje sedmogodišnji ciklusi, život se kreće u tim ciklusima kao što se Zemlja jednom okrene oko svoje osi za dvadeset četiri sata. Nitko ne zna zašto se to ne događa svaka dvadeset tri ili dvadeset pet sati. Nema načina da se to sazna, to je jednostavno činjenica.

Ako razumijete te sedmogodišnje cikluse, shvatit ćete mnogo toga u rastu čovjeka. Prvih sedam godina najvažnije su godine jer se tada polaže temelj života. Zbog toga se sve

religije vrlo brinu da zgrabe dijete što je moguće ranije.

Zidovi će obrezati dijete. Kakva glupost! Ali oni utiskuju znak da je dijete Židov. To je primitivan način obilježavanja. To čovjek radi i sa stokom, vidio sam te žigove na njima. Svaki vlasnik obilježava svoju stoku, inače će se ona pomiješati s drugom stokom. To je okrutno. Treba upotrijebiti vrući crveni žig da se obilježi koža stoke. Taj žig spaljuje kožu. Ali tako stoka postaje vaše vlasništvo. Ne može se izgubiti niti biti ukradena.

Sto je obrezivanje? To je žigosanje stoke. Ta su stoka Židovi. Hinduisti imaju svoje načine. Sve religije imaju svoje načine. Jer treba znati čija je stoka, tko je pastir: Isus, Moj sije ili Muhamed. Vi niste svoji gospodari.

Onih prvih sedam godina su godine kad vas ograničavaju, kad vas ispunjavaju raznim idejama koje će vas progoniti cijeli život, koje će vas odvratiti od vaših potencijala, koje će vas korumpirati, koje vam nikad neće dopustiti da jasno vidite stvari. One će vam uvijek doći poput oblaka pred oči, one će sve zamrsiti.

Stvari su jasne, vrlo jasne - postojanje je apsolutno jasno - ali na vašim očima stvorili su se debeli slojevi prašine. A sva ta prašina stvorena je u prvih sedam godina vašega života dok ste još bili tako nedužni, dok ste imali toliko povjerenja, da ste sve što su vam drugi rekli, prihvatili kao istinu. A sve što je ušlo kao temelj, bit će vam vrlo teško kasnije pronaći. To je postalo gotovo dio vaše krvi, kostiju, to je sama vaša srž. Vi ćete postaviti tisuću drugih pitanja, ali nikad nećete pitati o

osnovnim temeljima vašeg vjerovanja.

Prvi izraz ljubavi prema djetetu jest ostaviti njegovih prvih sedam godina apsolutno nedirnutima, bez postavljanja uvjeta, ostaviti ga sedam godina posve divljeg, poput neznabošca.

Ako se dijete ostavi nedirnuto do sedme godine, ako nije korumpirano idejama drugih ljudi, tada će poslije biti nemoguće odvratiti ga od njegovoga potencijalnog rasta. Prvih sedam godina života djeteta su najranjivije. A one su u rukama roditelja, učitelja, svećenika...

Ako imate dijete, zaštitite ga od sebe. Zaštitite dijete od onih koji mogu utjecati na njega. Barem ga sedam godina štitite. Dijete je poput biljčice, slabo i nježno: jak vjetar može ga uništiti, svaka životinja može ga pojesti. Vi oko njega postavljate zaštitnu žicu, ali to nije zatvor, vi dijete jednostavno štitite. Kad biljka naraste, žica se uklanja.

Zaštitite dijete od svih vrsta utjecaja kako bi moglo ostati svoje - a u pitanju je samo sedam godina jer se tada završava prvi ciklus života. Sa sedam godina dijete će imati dobre temelje, bit će usredotočeno na sebe i dovoljno jako.

Vi niti ne znate kako jak može biti sedmogodišnjak jer niste vidjeli nepokvareno dijete, vidjeli ste samo pokvarenu djecu. Ona nose strahove i kukavičluke svojih očeva, majki i svojih obitelji. Oni nisu svoji.

Ako dijete ostane nepokvareno sedam godina, bit ćete iznenađeni kad susretnete takvo dijete. Ono će biti oštro

poput mača. Njegove oči bit će jasne kao i njegov vid. Vidjet ćete nevjerojatnu snagu u njemu koju ne možete naći čak ni u sedamdeset godišnjem odraslom čovjeku jer njegovi temelji su kolebljivi. Zapravo, kako zgrada raste i postaje sve viša, temelji postaju sve kolebljiviji.

Ako ste roditelj, trebat će vam mnogo hrabrosti da se ne uplićete u djetetov život. Otvorite djetetu vrata nepoznatih smjerova kako bi ono moglo istraživati. Ono ne zna što se nalazi u njemu, nitko to ne zna pa dijete mora tapkati po mraku. Pomozite mu. Kad odlazi na putovanje u nepoznato, pošaljite ga uz vašu punu pomoć, sa svom vašom ljubavlju i blagoslovima.

Ne dopustite da na njega utječu vaši strahovi. Vi možda imate strahove, ali zadržite ih za sebe. Nemojte istovarivati te strahove na dijete jer bi to značilo da se uplićete u njegov život.

Nakon prvih sedam godina, novi dodatak životu je sljedeći ciklus od sedam do četrnaest godina. To je prvo javljanje djetetovih seksualnih energija. Ali one su tek jedna vrsta pokusa. Sada kad dijete počinje igrati svoje seksualne pokuse, vrijeme je da se roditelji najviše upliću jer tako se dogodilo i njima. Sve što oni znaju jest ono što je učinjeno njima i zato to jednostavno prenose na svoju djecu.

Društvo ne dopušta seksualne pokuse, barem ih nisu dopuštali do ovog stoljeća - samo zadnje dvije ili tri dekade se to dopušta i to u vrlo naprednim zemljama. Sada se odgajaju zajedno dječaci i djevojčice. Ali u zemlji kakva je Indija, čak i

sada zajednička edukacija počinje tek na razini sveučilišta.

Sedmogodišnji dječak i sedmogodišnja djevojčica ne mogu biti u istom internatu. A to je za njih vrijeme bez ikakva rizika, djevojka ne može ostati trudna, nema nikakvih problema za njihove obitelji - to je vrijeme kad im treba dopustiti sve nestašnosti.

Da, bit će to seksualno obojeno. Ali to je pokus. To nije prava drama. Ako im ne dopuštate ni pokus i tada se iznenada jednog dana podigne zavjesa i prava drama započne.. .ti ljudi ne znaju što se događa. Čak ni šaptalac nije ovdje da im kaže što da rade. Vi ste posve poremetili njihov život.

Onih sedam godina u drugom ciklusu života važne su zbog seksualnih pokusa. Djeca se susreću, miješaju i igraju se, upoznaju se. Na takav bi se način pomoglo čovječanstvu da se riješi gotovo devedeset posto svih perverzности.

Kad bi djeci od sedam do četrnaest godina dopustili da budu zajedno, da plivaju zajedno, da budu nagi jedni pred drugima, devedeset posto perverzija i pornografije jednostavno bi nestalo. Tko bi se više brinuo o tome?

Kad bi dječak vidio tako mnogo nagih djevojaka, bi li ga zanimalo časopis poput *Playboy a*? Kad bi djevojka vidjela mnogo nagih dječaka, ne mislim da bi on pobuđivao ikakvu znatiželju u njoj. Oni bi rasli zajedno prirodno, a ne kao dvije različite vrste čovječanstva.

A upravo sada tako i rastu - kao dvije vrste različitih životinja. Oni ne pripadaju istom čovječanstvu, drže ih odvojene. Tisuću i jedna prepreka stvorena je između njih,

zato ne mogu napraviti nikakav pokus seksualnog života koji se približava.

Ali način na koji se djeca odgajaju gotovo da označuje cijeli njihov život. Onih sedam godina seksualnih pokusa apsolutno su bitni. Djevojčice i dječaci trebaju ići zajedno u školu, biti zajedno u hostelima, na plivačkim bazenima, u krevetima. Oni trebaju učiniti pokuse za život koji je pred njima. Moraju se za to pripremiti. Nema opasnosti, nema problema ako je dijete dobilo potpunu slobodu u odnosu na njegovu seksualnu energiju koja se razvija, koja se ne osuđuje niti obuzdava - koja se odvija sada.

Živite u vrlo čudnom svijetu. Rođeni ste iz seksa, živjet ćete za seks, vaša će se djeca rađati iz seksa, a seks je nešto što se najviše osuđuje, nešto što je grijeh. Sve religije utuvljuju to u vaš um.

Ljudi cijeloga svijeta puni su svih mogućih pokvarenosti koje samo možete zamisliti zbog jednostavnog razloga — jer im nije bilo dopušteno da rastu na prirodan način. Nije im bilo dopušteno da prihvate sebe. Svi su postali duhovi, nisu autentični, stvarni ljudi, već samo sjene nekoga tko su mogli biti. Oni su samo sjene.

Drugi ciklus od sedam godina neobično je važan jer će vas pripremiti za sljedećih sedam godina. Ako ste dobro izradili domaću zadaću, ako ste se borili sa svojom seksualnom energijom u duhu sportaša — a u ono vrijeme to je bilo jedino dobro koje ste imali, nećete postati nastrani, niti ćete imati homoseksualnih sklonosti.

Na pamet vam neće ni pasti sve vrste čudnih stvari jer se na prirodan način razvijate s drugim spolom, jer se taj drugi spol razvija uz vas. Nema nikakvih zapreka, vi ne činite ništa loše protiv nikoga. Vaša savjest je čista jer u nju nitko nije stavio nikakve ideje o onom što je ispravno a što nije. Vi ste jednostavno ono što jeste.

Tada vaša sposobnost sazrijeva od četrnaeste do dvadeset prve godine. A to je važno shvatiti: ako je pokus dobro prošao, u tih sedam godina dok vaša osobnost sazrijeva, dogodit će se nešto vrlo čudno, nešto o čemu niste nikad ni razmišljali jer vam nisu dali priliku. Rekao sam da vam drugi ciklus od sedam do četrnaest godina daje letimičan uvid u tazu koja će se dogoditi poslije. Vi ste još uvijek zajedno s dječacima i djevojčicama, ali sada u vašem živom počinje nova faza — počnete se zaljubljavati.

Još uvijek se ne radi ni o kakvom biološkom interesu. Vi niste zainteresirani da imate djecu, niti da postanete suprug ili supruga. To su godine romantične igre. Više se zimate za ljepotu, za ljubav i pjesništvo, za kiparstvo. — sve su to razne faze romantike. I ako čovjek nema romantičnih osobina, nikad neće saznati što će se dogoditi poslije igre. Seks je samo u sredini između dviju faza.

Sto je dulja faza predigre, to je veća mogućnost da se postigne klimaks. Sto je bolja mogućnost da se postigne klimaks, to će biti bolja prilika za fazu nakon seksa. Ako ljubavni par ne zna ništa o fazi koja se događa poslije seksa, oni nikad neće saznati što je seks u svojoj potpunosti.

Danas ima seksologa koji daju pouke o predigri.

Naučena predigra nije prava stvar, ali oni to i dalje rade — barem su prepoznali činjenicu da je bez predigre nemoguće postići klimaks. Ali u nedoumici su kako da daju pouku iz faze koja se javlja poslije spolnog čina. Jer kad je čovjek postigao klimaks, on više nema interesa za seks, on je završio sa seksom, posao je obavljen. Za to je potreban romantičan um, pjesnički um, um koji zna kako biti zahvalan.

Ženi ili muškarcu koji vas je doveo do takvog klimaksa trebate zahvaliti. Vaša zahvalnost je upravo ona faza poslije spolnog čina. Ako nema te faze, to jednostavno znači da seks nije bio potpun. A nepotpun seks je uzrok svih nevolja kroz koje čovjek prolazi.

Seks može postati orgazmičan samo onda ako su predigra i faza poslije spolnog čina posve balansirane. Samo u toj ravnoteži klimaks postaje orgazam.

Treba shvatiti riječ orgazam.

Ona znači da cijelo vaše biće — tijelo, um, duša, sve to — postaje zaokupljeno, organski zaokupljeno. Tada to postaje trenutak meditacije.

Po mome mišljenju, ako vaš spolni čin ne postane konačno trenutak za meditaciju, vi ne znate što je pravi seks. Samo ste čuli o njemu, čitali ste o njemu. A ljudi koji su pisali o takvom seksu, ne znaju ništa o njemu.

Pročitao sam stotine knjiga o seksualnosti što su ih napisali ljudi koji se smatraju velikim stručnjacima, a oni to i jesu. Ali ne znaju ništa o unutarnjem oltaru na kojem cvjeta meditacija.

Kao što se djeca rađaju iz običnog seksa, meditacija se rađa poslije neobičnog seksa.

Životinje mogu stvoriti svoj pomladak, to nije ništa posebno. No samo čovjek može proizvesti doživljaj meditacije kao centar svoga organskog osjećaja. To je moguće samo onda ako je djeci od sedam do četrnaest godina dopušteno da imaju romantičnu slobodu.

Vrijeme od dvadeset prve do dvadeset osme godine doba je kad se čovjek može srediti i izabrati partnera. A za to je sada osposobljen. Koristeći sva prošla iskustva prethodna dva ciklusa, sada se može odabrati pravi partner. Nitko drugi ne može to učiniti umjesto vas. To je nešto što više slični na predosjećaj — tu neće pomoći ni aritmetika ni astrologija, ni palmarni listovi ni ajićing.

Radi se o intuitivnom osjećaju — dok dolazi u doticaj s mnogo ljudi, čovjeku sine što mu nije sinulo ni uz koga drugoga. I to se dogodi s tolikom sigurnošću i tako apsolutno da u to ne možete ni posumnjati. Čak ako to i pokušate učiniti, ne možete, sigurnost je tako golema. Kad vam to najednom sine, vi postajete zreliji.

Negdje između dvadeset jedne i dvadeset osme godine, ako se sve odvija glatko, onako kako pričam, bez uplitanja drugih, vi sazrijevate. A najugodnije razdoblje života javlja se od dvadeset osme do trideset pete godine života — to je najradosnije, najmirnije i najskladnije razdoblje jer se dvije osobe počinju stapati i uranjati jedna u drugu.

Ono što smatram doista iznenađujućim u vašem djetinjstvu jest da se čini kako istinski shvaćate da je interpretacija stvarnosti vaših roditelja i vaše iskustvo stvarnosti nešto posve različito, da su to dvije razne stvari. Bio bih zahvalan da to prokomentirate.

Svako dijete zna da vidi svijet na posve drukčiji način od svojih roditelja. Sto se tiče gledanja, to je posve sigurno. Djetetove vrijednosti su drukčije. On možda skuplja morske školjke na žalost, a roditelji viču: "Baci ih! Zašto gubiš vrijeme?" A za dijete školjke su tako prekrasne, On vidi razliku između sebe i svojih roditelja, smatra da su njihove vrijednosti posve različite. Roditelji trče za novcem. A dijete želi skupljati leptire. Ono ne shvaća zašto su oni tako zainteresirani za novac. Sto će učiniti s njim? Ni roditelji ne znaju što će dijete učiniti s tim leptirima ili s cvijećem.

Svako dijete dakle zna da postoje razlike između roditelja i njega. Samo što se ono boji priznati da ima pravo. Treba ga ostaviti na miru. Potrebno je samo malo hrabrosti koja ne nedostaje djetetu. Ali cijelo društvo djeluje na takav način da čak osuđuje prekrasnu osobinu kakva je hrabrost djeteta..

Jednom se ja nisam htio pokloniti pred kamenim kipom u hramu. Rekao sam roditeljima: "Ako želite, možete me prisiliti da to učinim. Vi imate više fizičke snage nego ja. Ja sam malen. Možete me prisiliti, ali zapamtite, to će biti ružno. Prisiljavanje nije molitva, taj vaš čin uništiti će i vašu molitvu jer činite nasilje nad malim djetetom koje se ne može fizički braniti."

Jednoga drugog dana dok su roditelji bili u hramu na

molitvi, ja sam se popeo na vrh lirama što je bilo vrlo opasno. Samo jednom godišnje penje se na hram slikar da bi popravio fasadu hrama. Ja sam vidio kako on to radi. Zabijao je čavle sa strane koji su mu služili kao stube. Ja sam isto to radio i sada sam sjedio na vrhu hrama. Kad su roditelji izišli, ugledali su me kako sjedim i povikali: "Sto radiš ondje? Želiš li se ubiti?" Ja sam odgovorio: "Ne, samo vam želim reći da ću učiniti sve što mogu, ako me na nešto prisilite. To je odgovor koji zapamtite - ne možete me prisiliti ni na što."

Tada su me molili: "Smiri se. Naći ćemo nekoga tko će te spustiti na tlo." Ali ja sam rekao: "Nemojte se brinuti. Ako sam se znao popeti, znat ću se i spustiti." Oni nisu znali za čavle. Ali ja sam pažljivo promatrao kako se slikar penje jer su mu se svi divili. Bio je vrlo slavan. On je bojio pročelja svih hramova. Kad sam sišao, oni su rekli: "Nećemo te nikad prisiljavati ni na što, ali nemoj više raditi takve stvari! Mogao si se ubiti!" Ja sam odgovorio da bi oni bili odgovorni.

Ne radi se o tome da djeca nisu inteligentna. Samo što ona ne koriste ravni put jer ga svi osuđuju. Dakle, svi su osuđivali moju obitelj jer sam se ja popeo na vrh hrama, iznad njihovog boga. To je vrijeđalo njihovog boga.

Zato su se sastali s cijelom mojom obitelji i rekli: "Ostavite ga na miru! On je stvarno opasan." To je bilo zadnje što su rekli. Moji su roditelji šutjeli i nikad me više nisu pozivali u hram. Nikad više nisam ni išao u hram. Polako su naučili jednu stvar — da ja nisam opasan, samo me ne smiju stjerati u kut.

Svako dijete mora biti jasno u svojim zahtjevima, jedino je to važno. A što ima izgubiti? Ali djeca su tako ovisna, ja ne vidim zašto bi trebala biti takva. Mnogo puta su mi roditelji rekli: "Prestat ćemo ti davati hranu!"

Ja sam im odgovorio: "Samo to učinite. Ja mogu prosjačiti u našem gradu. Moram preživjeti, moram nešto učiniti. Možete mi prestati davati hranu, ali me ne možete odvratiti od prosjačenja. Prosjačenje je urođeno pravo svakoga."

Ne postoji nikakva razlika u inteligenciji, ali ja vidim razlike u putu jer djecu koja su poslušna i stariji poštuju.

Jednog dana moj je otac rekao: "Moraš se vratiti kući prije devet sati navečer."

Ja sam upitao: "Sto će se dogoditi ako se ne vratim?" "Tada će vrata biti zatvorena", odgovorio je moj otac. "Držite samo vrata zatvorena, Ja čak neću ni pokucati na njih, a neću se vratiti prije devet sati. Sjedit ću vani i svima ću to pričati. Tko god bude prolazio, pitat će: 'Zašto sjediš u mraku po toj hladnoj noći?' A ja ću im odgovoriti da je takva situacija kod kuće..."

"Znači li to da ćeš mi praviti probleme?" pitao je otac.

"Ja ih ne pravim, ti daješ takva naređenja. Ja nikad nisam mislio na to, ali kad si rekao da je devet sati zadnji rok da se vratim kući, ja to ne mogu prihvatiti. To se jednostavno protivi mojoj inteligenciji. Ja neću ništa raditi, samo ću sjediti vani. Ako me netko upita, zašto sjedim vani.... Ako sjedite na cesti, svatko tko prolazi, zapitat će: 'Zašto sjediš ovdje na hladnom?' Tada ću morati objasniti da je takva situacija.

Otac je tada rekao: "Zaboravi sve o ograničenom vremenu. Dođi kući kad želiš!"

A ja sam rekao; "Neću kucati, vrata moraju ostati otvorena. Zašto bi se zatvarala? Samo zato da me mučite? Nema razloga zatvarati vrata." U mom dijelu Indije grad je budan do ponoći jer je tako vruće da se tek tada zrak malo rashladi. Zato su ljudi budni i uvijek nešto rade. Dani su tako vrući da se ljudi danju odmaraju, a noću rade. Ja sam rekao: "Nema razloga da zatvarate vrata dok sjedite u kući i radite. Ostavite vrata otvorena. Zašto bih kucao?"

Otac se složio s tim i rekao da će vrata ostajati otvorena. "Pogriješio sam kad sam ti rekao da se vratiš prije devet sati", rekao je.

"Ali ja nisam svi. Ako drugima odgovara vratiti se prije devet, oni mogu tako učiniti. Ako meni to odgovara, i ja ću tako učiniti. Ali nemojte ograničavati moju slobodu, ne uništavajte moju individualnost. Pustite me da budem ono što jesam."

Jednostavno je dokazivati sebe protiv onih koji imaju moć. Ali vi imate suptilnu moć koju možete iskoristiti protiv njih. Na primjer, ako kažem: "Jednostavno ću sjediti na cesti" i ja koristim svoju moć. Ako sjedim na vrhu hrama, i ja koristim svoju moć. Ako oni prijetu meni, mogu i ja prijetiti njima. Ali djeca jednostavno pristaju na sve samo zato da budu poštovana, zato da budu poslušna, da budu na pravom putu. A pravi put je onaj koji im roditelji pokazuju.

Imate pravo, bio sam malo drukčiji od ostalih. Ali ne mislim da je to dokaz neke superiornosti, radi se samo o malo

razlici. A kad sam jednom svladao to umijeće, oplemenio sam ga. Kad sam otkrio kako se boriti s ljudima koji imaju moć, a ja je nemam — tada sam poboljšao svoju moć i savršeno u tom uspio. Uvijek sam nekako pronalazio izlaz. A oni su se uvijek čudili jer su mislili: "Sada ne može učiniti ništa protiv naše volje" — jer su uvijek razmišljali racionalno.

Ja nisam sklon racionalnosti.

Ja sam u biti odan slobodi.

Nije važno kako se ona postiže. Svaki način je dobar ako vam donosi slobodu, individualnost, ako niste zarobljeni. Djeca jednostavno nemaju ideja. Ona misle da njihovi roditelji rade sve samo za njihovo dobro.

Ja sam roditeljima uvijek objašnjavao: "Ne sumnjam u vaše namjere i nadam se da ni vi ne sumnjate u moje. Ali ima stvari u kojima se ne slažemo. Želite li da se u svemu slažem s vama? Bez obzira na to jeste li u pravu ili ne? Jeste li posve sigurni da imate pravo? Ako niste tako sigurni, dajte mi slobodu da sam odlučim. Barem ću imati zadovoljstvo da sam učinio nešto loše jer sam sam tako odlučio. I neću vas proglasiti odgovornima ni krivima ni za što."

Čovjek treba biti oprezan u jednoj stvari: bez obzira što vaši roditelji kažu, oni to ne mogu učiniti. Oni vam ne mogu naškoditi, ne mogu vas ubiti, mogu vam samo prijetiti. Kad jednom saznate da vam mogu samo prijetiti, njihove prijetnje vam nisu više važne. I vi možete prijetiti njima. A možete to učiniti na takav način da će morati prihvatiti vaše pravo da odaberete ono što želite raditi.

Dakle, postoje razlike, ali one nisu ništa posebno ni izuzetno, A djecu se može poučiti. Svi oni mogu učiniti isto jer i ja sam to pokušao učiniti već u svom djetinjstvu. Učenici su bili zbunjeni: ja sam stalno napadao učitelje, napadao sam upravitelja škole, a oni nisu mogli ništa poduzeti protiv mene. Kad bi učinili nešto loše, odmah bi upadali u nevolje. Svi su me počeli ispitivati u čemu je tajna.

A ja sam im odgovarao: "Nema nikakve tajne. Mora vam biti vrlo jasno da imate pravo, da imate razloga pomoći. Tada će svatko tko je protiv vas dobiti svoju lekciju. Nije važno radi li se o učitelju ili upravitelju škole.

Jedan od mojih učitelja ušao je vrlo ljut u sobu upravitelja škole i odredio mi novčanu kaznu od deset rupija zbog moga lošeg ponašanja. Ja sam ušao iza njega i dok mi je on upisivao kaznu, stajao sam uz njega. Kad se maknuo, ja sam upisao kaznu od dvadeset rupija za njega zbog njegova lošeg ponašanja, koristeći isto pero. On je pitao: "Sto radiš? To je dnevnik za učitelje. Oni upisuju učenike koji su kažnjeni."

Ja sam rekao: "Gdje je to zapisano? U ovom dnevniku nigdje ne piše da samo učitelji mogu kažnjavati: Ja mislim da je to dnevnik u koji se može zapisati svatko tko se ne ponaša dobro. Ako je zapisano nešto drugo, želio bih to vidjeti."

U međuvremenu je ušao upravitelj škole te je pitao o čemu se radi.

Učitelj je rekao: "On je zloupotrijebio dnevnik. Osudio je mene da platim kaznu od dvadeset rupija zbog moga lošeg ponašanja."

Upravitelj je rekao kako to nije u redu.

Ja sam tada upitao: "Postoji li bilo kakav pisani dokument u kojem piše da učenik ne može kazniti učitelja ni onda kad se ovaj loše ponaša?"

Upravitelj je odgovorio: "To je teška stvar. Nemamo nikakav takav dokument, postoji samo dogovor da učitelj može kazniti učenika."

Ja sam rekao: "To se mora promijeniti. Kazna je posve u redu, ali ona ne smije biti jednostrana. Ja ću platiti deset rupija samo onda ako ovaj čovjek plati dvadeset rupija." No zato jer upravitelj nije mogao tražiti dvadeset rupija od učitelja, nije mogao ni od mene zahtijevati da platim deset rupija. Globa je još uvijek zapisana. Kad sam nakon nekoliko godina posjetio školu, upravitelj mi je pokazao dnevnik i rekao: "Tvoja globa je još uvijek ovdje zapisana."

A ja sam rekao: "Ostavite je, kako bi ostali učenici mogli saznati što se dogodilo."

Treba samo pronaći način...

Dakle, mora postojati razlika, ali ona nije ništa izuzetno. Samo je pitanje kako koristiti hrabrost, inteligenciju i rizik. U čemu je opasnost? Sto su oni ljudi mogli učiniti? U najboljem slučaju mogli su mi dati da ponavljam razred. Ali toga su se bojali jer to bi značilo da bih ponovno bio u njihovom razredu i sljedeće godine. Dakle, bio sam u povlaštenom položaju. Željeli su me se riješiti što prije. Srušiti učenika bila je jedina moć koju su učitelji imali.

To sam objašnjavao svakom učitelju: "Možete me

srušiti, nije važno. Nije važno završim li razred za dvije ili tri godine. Cijeli moj život je i tako beskoristan - negdje ga moram provesti. Može to biti i u ovoj školi, ali vaš ću život pretvoriti u pakao jer kad nestane straha zbog ponavljanja razreda, mogu učiniti svašta." I zato su mi učitelji koji su bili protiv mene, davali više ocjene nego što sam ih zaslužio, samo da mi pomognu prijeći u viši razred, kako im više ne bih bio na teret.

Ako roditelji zaista vole svoju djecu, oni će im pomoći da budu hrabra - hrabra čak i onda ako se radi o njima samima. Pomoći će im da se hrabro odupru učitelju i društvu, svakomu tko želi uništiti njihovu individualnost.

Evo što mislim: djeca rođena s novim umom imat će različite osobine, s novim čovjekom neće se postupati onako kako se to radilo stoljećima. Djeca će biti ohrabrivana da budu samostalna, sigurna u sebe, da poštuju sami sebe. A to će promijeniti cijelu kvalitetu života. Život će postati blistaviji, življi, zanimljiviji.

Obitelj je bila godinama osnovna društven cjelina, a vi ipak sumnjate u njezinu vrijednost. Sto predlažete da je zamijeni?

Čovjek je nadržastao obitelj. Nema više koristi koju je nekad imala obitelj. Obitelj je živjela predugo. Ona je jedna od najstarijih institucija i zato samo vrlo dalekovidni ljudi mogu vidjeti da je ona već mrtva. Trebat će vremena da i drugi uoče činjenicu da je obitelj mrtva. Ona je učinila svoje. U novom

kontekstu stvari ona više nije važna. Više nije važna za novo čovječanstvo koje se upravo rađa.

Obitelj je bila dobra i loša. Ona je bila velika pomoć — čovjek je preživljavao uz njezinu pomoć, a s druge strane, obitelj je bila vrlo štetna jer je uništavala ljudski um. No u prošlosti nije bilo alternativa, nije bilo načina da se izabere nešto drugo. Obitelj je bila potrebno zlo. To tako ne mora biti u budućnosti. U budućnosti može biti alternativnih stilova života.

Evo moje ideje — budućnost se neće odvijati po jednom utvrđenom obrascu, već će život imati mnogo alternativnih stilova. Ako neki ljudi još uvijek odaberu obitelj, oni moraju imati slobodu da to učine. No bit će samo mali postotak takvih ljudi. Na svijetu postoje obitelji koje su vrlo rijetke, nema ih više od jedan posto - obitelji koje su doista prekrasne, koje su korisne, koje se razvijaju. Obitelji u kojima nema autoritativnosti, koje nisu moćne ni posesivne. U takvim obiteljima djeca nisu uništavana, to su obitelji u kojima žena ne pokušava uništiti muža, niti muž pokušava uništiti ženu. U tim obiteljima vlada ljubav i sloboda. Tamo su se ljudi okupili iz čiste radosti, ni iz kakvih drugih motiva, ondje nema nikakve politike. Da, takve obitelji postojale su na svijetu, a još uvijek ih ima. Takvim ljudima nije potrebno da se promijene. U budućnosti oni mogu i dalje živjeti u obitelji.

Ali za veliku većinu ljudi obitelj je ružna stvar. Možete pitati psihoanalitičare i oni će vam reći: "U obitelji nastaju sve vrste mentalnih bolesti, sve vrste psihoza i neuroza. Obitelj stvara vrlo, vrlo loše ljudsko biće.

Nema potrebe za obitelji. Trebaju postojati alternativni stilovi života. Za mene je jedan od takvih alternativnih stilova komuna - ona je najbolja. Komuna znači ljude koji žive u čistoj transparentnoj obitelji. Djeca pripadaju komuni, svima. Nema osobnog vlasništva, nema osobnog ega. Čovjek živi sa ženom jer tako osjeća, jer voli tako živjeti, jer tako zajedno uživaju. Onoga dana kad jedno od njih osjeti da je ljubav nestala, oni prestaju biti vezani. Opraštaju se jedno od drugoga, zahvalni i prijateljski raspoloženi. Tada se upuštaju u odnose s drugim ljudima. U prošlosti je postojao samo jedan problem - što u takvim slučajevima učiniti s djecom? U komuni djeca pripadaju komuni. To je mnogo bolje. Djeca će imati više prilike rasti s različitim ljudima. Inače dijete odrasta s majkom. Godinama su otac i majka bili jedina dva lika za dijete. Bilo je prirodno da ih dijete oponaša. Djeca su postajala imitatori svojih očeva, ona su neprestano obnavljala iste vrste bolesti u svijetu kao i njihovi roditelji, postajala su posve isti duplikati. To je vrlo destruktivno. I za djecu ne postoji drugi način da nešto učine, oni nemaju nikakav drugi izvor informacije.

Ako stotinu ljudi živi u komuni, bit će okupljeno mnogo muškaraca i žena. Tada neće biti potrebno da dijete bude opsjednuto s jednim uzorkom života. Ono može učiti od svoga oca ili ujaka, može učiti od svih muškaraca u zajednici. Zato će imati širokogrudniju dušu.

Obitelj smrvi čovjeka, daje mu malu dušu. U komuni duša se širi, ima veće mogućnosti, bogatija je u svojoj nutрини. Dijete će vidjeti mnogo žena, njegova ideja o ženama neće biti

uska. Vrlo je razorno i destruktivno imati jednu jedinu ideju o ženi — jer kroz cijeli svoj život vi ćete uvijek iznova tražiti majku. Kad god se zaljubite u ženu, samo promatrajte: velika je vjerojatnost da ste pronašli nekoga tko je sličan vašoj majci, a to bi trebalo biti nešto što biste trebali izbjegavati.

Sva su djeca ljuta na svoju majku. Majka mora zabranjivati mnoge stvari, ona mora mnogo puta reći: "Ne!" To se ne može izbjeći. Čak i dobra majka katkad mora reći: Ne! , mora nešto ograničiti i poreći. Dijete se ljuti na svoju majku, ono je i mrzi i voli istovremeno jer ona znači njegov opstanak, ona je njegov izvor života i energije. Dakle, dijete je i mrzi i voli i to postaje obrazac za vaše ponašanje kad odrastete. Vi ćete voljeti ženu i istu ćete ženu mrziti jer nemate drugog izbora. Uvijek ćete i nesvjesno tražiti svoju majku u drugim ženama. A to se događa i ženskoj djeci, ona traže u svim muškarcima svoga oca. Cijeli njihov život je potraga za suprugom koji će biti isti kao njihov tata.

No vaš otac nije jedina osoba na svijetu, svijet je mnogo bogatiji. I zapravo, ako možete naći tatu, nećete biti sretni. Jer vi možete biti sretni s vašim voljenim, s ljubavnikom, a ne s vašim taticom. Ako u drugoj ženi pronađete majku, nećete biti sretni s njom. Vi već poznajete svoju majku, nema se više što istraživati. Sve je već uobičajeno, a uobičajenost stvara prezir. Trebali biste tražiti nešto novo, ali vi nemate nikakve mašte.

U komuni dijete će imati bogatiju maštu, upoznat će mnogo žena, mnogo muškaraca, neće biti ograničeno na jednu ili dvije osobe.

Obitelj u čovjeku stvara opsesiju, a opsesija je nešto što je protiv čovječanstva. Ako se vaš otac bori s nekim, a vi vidite da on nema pravo — nije važno, vi morate biti s vašim ocem i na njegovoj strani. Kao što ljudi kažu: "Kriva ili prava, moja zemlja je moja zemlja", jednako tako i kažu: "Moj otac je moj otac, imao on krivo ili pravo. Moja majka je moja majka. Ja moram biti s njom." Inače je to izdaja.

To vas uči da budete nepravedni. Vi vidite da vaša majka nema pravo, ona se bori sa susjedom koja je u pravu - ali vi morate biti na majčinoj strani. To znači da ste naučili biti nepravedni.

U komuni nećete biti previše vezani za jednu obitelj - obitelj uz koju biste bili vezani ne postoji. Bit ćete slobodniji i manje posesivni, bit ćete pravedniji. Dobivat ćete ljubav iz mnogih izvora. Osjetit ćete da je život pun ljubavi. Obitelj vas uči jednoj vrsti sukoba s društvom, s drugim obiteljima. Obitelj zahtijeva monopol. Ona zahtijeva da budete *%a* ili *protiv*. Obitelj vas uči ambiciji, sukobu, agresiji. U komuni ćete biti manje agresivni, bit ćete mirniji u odnosu na društvo jer poznajete tako mnogo ljudi.

To je ono što želim stvoriti ovdje - komunu u kojoj će svi biti prijatelji, čak i muškarci i žene neće biti ništa više nego prijatelji. Njihov "brak" trebao bi biti tek sporazum između muškarca i žene - kojim oni odlučuju da će biti zajedno zato jer su sretni kad su zajedno. Onog časa kad samo jedno od njih dvoje odluči da je nesretan, oni se odvajaju. Nema potrebe ni za kakvom rastavom. Nije bilo vjenčanja, pa nema ni rastave

braka. Živi se spontano. Kad živite jedno, malo po malo vi se privikavate na nevolju. No nikad ni trenutka ne smijete podnositi nikakvu nevolju. Možda je bilo lijepo živjeti s nekim u prošlosti, bilo je veselo, ali ako više nije tako, morate izići iz takva stanja. Nema potrebe ljutiti se ni biti destruktivan, nema potrebe zamjerati nekomu nešto, jer ništa se ne može učiniti kad je u pitanju ljubav. Ljubav je poput povjetarca, ona samo dođe. Ako se javi, javi se! Tada odjednom nestane. A kad nestane, nestane. Ljubav nije misterij, s njom ne možete manipulirati. S njom ne treba tako postupati, ljubav ne treba legalizirati niti forsirati - ni zbog kakvih razloga.

U komuni ljudi će živjeti zajedno iz čiste radosti da su zajedno, ni zbog kakva drugog razloga. A kad te radosti nestane, oni se odvajaju. Možda to izgleda tužno, ali oni se tada moraju razdvojiti. Oni duguju jedno drugome obećanje da neće živjeti u patnji, inače patnja postaje običaj. Oni se možda odvajaju teška srca, ali ne zamjeraju ništa jedan drugome. Potražiti će druge partnere.

U budućnosti neće više biti vjenčanja kakva su bila u prošlosti, neće biti ni rastave braka kao u prošlosti. Život će biti vedriji, dostojniji povjerenja. Bit će više povjerenja u tajne života nego u jasnoće prava, više će se vjerovati u sam život nego u bilo što drugo — u sud, policiju, svećenika ili crkvu. A djeca trebaju pripadati svima — ona ne smiju nositi biljeg svojih obitelji. Ona će pripadati komuni koja će se brinuti za njih.

To će biti najrevolucionarniji korak u ljudskoj povijesti

- da ljudi počnu živjeti u komunama, da počnu stjecati povjerenje, da postanu poštenu, dostojni povjerenja, da postupno sve više odbacuju zakon.

U obitelji ljubav prije ili kasnije nestane. No možda nije ni postojala već na samom početku. Možda se radilo o dogovorenom braku, o braku zbog nekih drugih motiva, zbog novca, moći, ugleda. Možda nikakve ljubavi nije ni bilo na početku. Djeca se rađaju u takvoj vezi koja više sličí mrtvoj točki - djeca se ne rađaju iz ljubavi. I tako od samog početka postaju slična pustinjama. A to stanje u kojem nema ljubavi kod kuće djeluje na djecu tako da ona postaju bešćutna, bezosjećajna. Svoju prvu lekciju života ona uče od svojih roditelja, a oni su bez osjećaja, među njima postoji stalna ljubomora, borba i ljutnja. A djeca i dalje gledaju ružna lica svojih roditelja.

Uništena je i sama njihova nada. Oni više ne vjeruju da će se ikad u njihovu životu dogoditi ljubav, ako nije bilo ljubavi u životu njihovih roditelja. A oni vide i druge roditelje, druge obitelji. Djeca su vrlo prijemljiva. Ona gledaju i primjećuju sve oko sebe. Kad vide da ne postoji mogućnost za ljubav, počnu osjećati da ljubav postoji samo u poeziji, da ona postoji samo za pjesnike i vizionare, da se ona ne može dogoditi u njihovu životu. A kad jednom shvate da je ljubav samo poezija, tada se ona nikad ni neće dogoditi njima jer su oni zatvoreni za nju.

Kad vidite da se ljubav događa, to je jedini način da dopustite da se ona dogodi kasnije u vašem životu. Ako vidite svoje roditelje da se duboko vole, da se brinu jedno za drugoga,

da razumiju jedan drugoga, da se međusobno poštuju — znači kad ste vidjeli kako se ljubav događa, nada se javlja. Sjeme pada u vaše srce i počinje klijeti. Vi znate da će se sve to i vama dogoditi.

Ako niste vidjeli, kako možete vjerovati da će se ljubav dogoditi i vama? Ako se nije dogodila vašim roditeljima, kako se može dogoditi vama? Zapravo, vi ćete učiniti sve da spriječite da se ljubav dogodi vama - inače će izgledati kao da izdajete svoje roditelje. Moje iskustvo s ljudima je ovakvo: žene i dalje govore posve nesvjesno: "Gledaj mama, ja trpim mnogo kao što si i ti trpjela." Mladići kasnije kažu u sebi; "Tata, ne brini se, moj život je jadan kao što je bio i tvoj. Ja nisam ništa bolji od tebe, nisam te izdao. Ja ostajem isti jadan čovjek kakav si ti bio. Vežan sam lancima, tradicijom. Ja posve predstavljam tebe. Nisam te izdao, tata! Gledaj, ja se ponašam isto kao što si se ti ponašao prema mojoj majci - ja to radim majci svoje djece. A onako kako si se ti ponašao prema meni, ja se sada ponašam prema svojoj djeci. Odgajam ih na isti način na koji si ti odgajao mene."

Svaka generacija prenosi svoje neuroze novim ljudima koji dolaze na svijet. A društvo ne popušta u svojoj ludosti, u svojoj nevolji.

Ne, danas je potrebno nešto drugo. Čovjek je dozrio, obitelj je stvar prošlosti. Ona zaista nema budućnosti. Komuna će biti ono što će nadomjestiti obitelj, a bit će mnogo korisnija.

Ali u komuni će moći zajedno biti samo meditativni

ljudi. Samo kad znate kako slaviti život, možete biti zajedno. Samo onda kad poznajete prostranstvo koje ja zovem meditacija, moći ćete biti zajedno, moći ćete voljeti. Stara glupost monopoliziranja ljubavi mora se napustiti, samo tada moći ćete živjeti u komuni. Ako i dalje nosite svoje stare ideje o monopolu - da vaša žena ne smije držati ruku nekoga drugog, da se vaš suprug ne smije smijati s nekim drugim — ako dakle u svom umu nosite te gluposti, ne možete postati dio komune.

Dobro je ako se vaš suprug smije s nekim drugim. On se smije - smijeh je uvijek dobar, bez obzira s kim se događa. Smijeh ima svoju vrijednost. Ako vaša supruga drži ruku nekoga drugog... i to je dobro! Toplina protječe — protjecanje topline je dobra stvar, i to ima svojih vrijednosti. S kim se nešto od toga događa, nije važno. Ako se to događa vašoj ženi, dogodit će se i vama. Ako se prestane događati drugima, prestat će se događati i vama. Cijela ta ideja je tako glupa.

Kao da kažete suprugom kad izlazi iz kuće: "Nemoj disati nigdje drugdje. Kad dođeš kući, možeš disati koliko god želiš, samo kad si sa mnom možeš disati. Kad si vani, zadrži svoj dah, postani jogin. Ne želim da dišeš nigdje drugdje." Dakle, to izgleda doista glupo. A zašto ljubav ne bi bila poput disanja? Ljubav jest disanje.

Disanje je život tijela, a ljubav je život duše. Ljubav je mnogo važnija od disanja. Dakle, kad vaš suprug izađe, vi uzimate sebi za pravo da se on ne smije veseliti ni s kim drugim, barem ne s drugom ženom. On ne smije biti ljubazan

ni s kim. Dakle, dvadeset tri sata on nije ljubazan, a tada, jedan sat, kad je u krevetu s vama, on se pretvara da voli. Vi ste ubili njegovu ljubav. Ona više ne protječe kroz njega. Ako dvadeset tri sata on mora biti jogin i zadržavati svoju ljubav, mislite li da se on može iznenada opustiti upravo jedan sat? To je nemoguće. Vi uništavate tog čovjeka, vi uništavate ženu, a tada ste zasićeni, dosadno vam je. Tada počnete osjećati: "On me ne voli!" A sve to ste vi napravili. I tada on počne osjećati da ga ne volite i vi više niste sretni kao ranije.

Kad ljudi imaju ljubavni susret na plaži, u vrtu, kad su na sastanku, ništa nije sređeno u tom odnosu, sve je prozaično, oboje su sretni. Zašto? Jer su slobodni. Ptica koja leti je jedna stvar, a ista ptica u kavezu je nešto drugo. Ona je sretna kad je slobodna.

Čovjek ne može biti sretan bez slobode, a struktura vaše stare obitelji uništila je slobodu. Zato je uništila i sreću, uništila je ljubav. Ona je bila jedna vrsta mjerila za preživljavanje. Da, nekako je štitila tijelo, ali uništila je dušu. Sada više nije potrebna. Sada moramo zaštititi dušu. To je mnogo važnije i mnogo bitnije.

Obitelj nema budućnosti, barem ne u onom smislu u kojem je imala do sada. Ljubav i ljubavni odnosi imaju budućnost. Riječi *suprug* i *supruga* postat će ružne i prljave riječi.

Kad god monopolizirate ženu ili muškarca, prirodno je da to radite i s djecom. Potpuno se slažem s Thomasom Gordonom. On kaže: "Mislim da su svi roditelji potencijalni

izrabljivači djece jer osnovni način podizanja djece je pomoću moći i autoriteta. Mislim da je destruktivno kad roditelji imaju ovakvu ideju: 'To je moje dijete, mogu učiniti što god želim s njim.' To je nasilnost, destruktivno je imati takvu ideju. Dijete nije stvar, ono nije stolac ni automobil. Ne možete učiniti s njim što god želite. Ono dolazi na svijet pomoću vas, ali ne pripada vama. Ono pripada životu. Vi ste u najboljem slučaju nadzornik i ne smijete biti posesivni.

Ali ideja obitelji je posesivnost - posjedovati imetak, posjedovati ženu, posjedovati muškarca, djecu — a posesivnost je otrov. Zato sam protiv obitelji. Ali ne kažem da porodicu moraju uništiti oni koji su sretni u njoj, oni čija porodica je protočna, živa, puna ljubavi. Ne, to nije potrebno. Takva obitelj je već komuna, malena komuna.

Naravno, bolja je veća komuna, s više mogućnosti i više ljudi. Različiti ljudi pjevaju različite pjesme, razni ljudi znaju razne stilove, razni ljudi drukčije dišu, donose drukčije povjetarce, razni ljudi donose drukčije zrake svjetlosti - a djecu treba obasuti sa što više životnih stilova kako bi mogla odabrati, kako bi mogla imati slobodu izbora.

Treba ih obogatiti iskustvom da upoznaju mnoge žene, da ne budu opsjednuta majčinim licem ili njezinim stilom. Tada će ona moći voljeti mnogo više žena, mnogo više muškaraca. Život će više sličiti pustolovini.

Život može postati raj ovdje i sada. Samo treba ukloniti zapreke. A obitelj je jedna od najvećih zapreka.

Savjet roditeljima

Brine me moja šestogodišnja kći. Ona kaže da je sretna, ali ja osjećam da nije. Osjećam da je ne mogu usrećiti.

Cini se da se previše zabrinjavate. Prevelika brižljivost može biti opasna. Ideja da ćete nekoga usrećiti nikad ne uspijeva. Ona se protivi svim zakonima. Kad želite nekoga usrećiti, vi ga zapravo činite nesretnim. Jer sreća nije nešto što netko može dati drugome. U najboljem slučaju možete stvoriti situaciju kad sreća može cvjetati. Više ne možete učiniti.

Izgleda da ste previše zabrinuti kako da usrećite svoju kći, budući da u tom ne uspijevate, postajete nesretni. Nesreća je vrlo zarazna, ona je poput bolesti. Ako ste nesretni, svi koji su povezani s vama, koji su u nekoj vezi s vama, osobito djeca, postat će vrlo nesretni. A djeca su vrlo osjetljiva i lomljiva.

Ne trebate govoriti da ste nesretni, ali to ne mijenja situaciju — djeca su vrlo intuitivna. Ona još nisu izgubila svoju intuiciju. Imaju još uvijek nešto što je mnogo dublje od intelekta, nešto čime mogu odmah osjetiti stvari.

Intelektu nje potrebno vrijeme da reagira, intelekt uvijek nekud leprša, nikad ne može biti miran. Ako ste nesretni i netko misli na vas, on nikad ne može biti posve siguran, jeste li nesretni ili se samo pretvarate. Možda je to samo vaš običaj, ili možda vam lice izgleda nesretno. Intelektom nikad ne možete zaključiti o čemu se radi. Ali intuicija je apsolutno sigurna, ona nje bezuvjetna. Ona jednostavno kaže o kakvom

se slučaju radi. Djeca su intuitivna, ona mogu povezati stvari na vrlo suptilan, telepatski način. Ona ne promatraju stvari onako kako vi to činite. Ona ih odmah osjete.

Katkad se dogodi da majka nešto osjeti malo kasnije, a dijete to osjeti prije majke. Majka je možda nesretna, ali još toga nije svjesna. Stvari još uvijek dolaze do njezine svijesti iz podsvijesti - ali od podsvijesti do djeteta postoji izravan prolaz.

Da nešto stigne do vaše svijesti, treba proći kroz mnoge slojeve ograničenja, kroz slojeve iskustva, kroz intelekt, kroz ovo i ono, morat će proći kroz mnoge cenzure. Sve će to promijeniti poruku, protumačiti je na razne načine, obojiti je i kad stigne do vaše svijesti, može postati nešto posve različito od onoga što zapravo jest. Ali dijete ima trenutni pristup svijesti.

Do nekog doba djeca ostaju vrlo povezana s vama i znaju što vam se događa.

Samo se malo opustite. Dopustite svojoj kćeri da se druži s drugom djecom, da se igra s njima, ne govorite o sreći i nesreći.

Vi budite radije sretni. Kad dijete vidi da ste sretni, i ono će biti sretno. Sreća nije nešto što moramo tražiti izvana. Ona nije sporedni proizvod. Djeca su zbunjena kad ih pitate jesu li sretna. Zapravo, ona ne znaju kako odgovoriti na to pitanje - a ja mislim da su u pravu! Kad pitate dijete je li sretno, ono jednostavno slegne ramenima.. jer što vi mislite o tomu?

Dijete je sretno samo kad nije svjesno da je sretno. Nitko ne može biti sretna ako je svjestan toga. Sreća je nešto vrlo suptilno, nešto što se događa samo onda kad ste posve udubljeni u nešto drugo.

Dijete se igra i ono je sretno jer ne zna ništa o sebi u tim trenucima, ono nje posve izgubljeno u drugim stvarima. Sreća postoji samo onda kad ste u nešto udubljeni. Kad se vratite u stvarnost, sreća nestaje.

Plesač je sretna dok pleše, kad se izgubi u plesu. Pjevač je sretna kad ga pjesma tako opija da posve nestaje u njoj. Slikar je sretna dok slika. Dijete je sretno dok se igra - možda igra neku besmisleni igru, možda samo skuplja školjke na morskome žalu, radi to bez ikakva smisla, ali potpuno je usredotočeno na žal.

Jeste li promatrali kako dijete skuplja školjke i kamenčiće? Samo promatrajte kako je zaokupljeno time ... kako je duboko udubljeno u ono što radi, kako je posve izgubljeno za svoju okolinu. To je osobina ekstaze, osobina čuda, osobina svih religioznih iskustava. Sva su djeca religiozna, sva su djeca sretna ako ih roditelji ne učine nesretnima. Ali sreću se ne može tražiti izravno. Radite nešto drugo i sreća će vas slijediti poput sjene, ona je posljedica a ne rezultat.

Cak i onda kad vidim što su mi roditelji učinili, ja se isto ponašam prema svome djetetu. Zato mnogo puta moje potrebe stanu na put potrebama moje kćeri. Cini mi se da joj nikako ne mogu pomoći.

Jedno treba shvatiti - što god su moji roditelji učinili meni, to postaje obično nepopravljiv obrazac za moje ponašanje. Što god vam je učinila vaša majka, jedini je način da vi saznate kako se odnositi prema svom djetetu. To je prirodno - zbog toga se ne treba zabrinjavati, ali dobro je da ste toga postali svjesni.

Nemojte pokušavati ništa previše izravnati - mislim da to pokušavate učiniti. Sada mislite da ne dajete dovoljno ljubavi svom djetetu, da se dovoljno ne brinete - ali dajete ono što možete. Kako možete dati više? Učinite najviše što možete, ako to ne možete, nemojte zapadati u depresiju radi toga, inače će vaša depresija štetiti djetetu.

Vi postajete svjesni svega, i to je sve. I kad se počnete ponašati prema starom obrascu, opustite se, nemojte to učiniti. Možda ste do sada stekli neke ideale. Vaša majka nije vam u tome pomogla. Sada vi imate ideale i morate ih provesti u djelo sa svojim djetetom. A svi su ideali opasni.

Zato budite realistični, nemojte stvarati fikciju. Nikad nemojte živjeti s idejom da se nešto mora. Živite u sadašnjem trenutku, što god se dogodi. Jednostavno budite ono što jeste. Prihvatite sebe. Sve što se mora, treba osuditi. Tako se ljudi kreću od jedne krajnosti do druge.

Starija je generacija mislila, to jest majke su obično mislile da se vrlo žrtvuju za svoju djecu. Uvijek su isticale da su učinile ovo i ono. To je bilo štetno. Jer ljubav ne smije biti dužnost, o njoj se ne smije govoriti. Vi volite zato jer se osjećate sretni. Vi ništa ne činite zbog djeteta, vi to činite zato

jer to volite. Dijete nije obavezno prema vama, ono vam ne mora ništa platiti. Vi volite biti majka, vi morate biti zahvalni djetetu.

Ali starija generacija nije bila zahvalna djetetu. Oni su uvijek smatrali da bi dijete trebalo biti zahvalno njima, a kad su otkrili da dijete nije zahvalno, bili su vrlo razočarani. Vi ste se okrenuli drugoj krajnosti.

Samo budite prirodni - krajnosti nisu dobre. U stara vremena djeca su se bojala svojih roditelja, a sada se roditelji boje svoje djece. Ali strah ostaje. Kotač se okrenuo no postoji isti strah, a srodstvo može postojati samo onda kad nema straha. I ljubav je moguća samo kad nema straha.

A evo i jedne stvari za vas i sve druge: odnos između djeteta i majke je takav da nikad ne može biti savršen - to je nemoguće. Uvijek će biti problema u tom odnosu. Riješite li jedan problem, javit će se drugi. Svi su odnosi takvi.

Jednostavno volite dijete, sve drugo ostavite životu. Vi ste ljudsko biće sa svim pogreškama i ograničenjima ljudskog bića. A što sada možete učiniti?

Dijete vas je odabralo za majku, niste samo vi odgovorni. I dijete je odgovorno. Uvijek ima tako mnogo žena koje su spremne oduprijeti se. Dijete je izabralo upravo vas i zato niste jedino vi odgovorni.

Samo budite prirodni i sretni. Plešite s djetetom, volite ga, milujte ga.

Nemojte širiti nikakve ideale. Ne slušajte stručnjake. To su najnepouzdaniji ljudi na svijetu — stručnjaci! Slušajte samo

svoje srce. Ako osjećate da trebate grliti dijete, grlite ga. Ako osjećate da ga morate istući, učinite to. I ne brinite se što je neki slavni psihijatar rekao da se ne smije tući djecu. Tko je on da vama upravlja? Odakle njemu autoritet?

Katkad je dobro naljutiti se. Dijete mora naučiti da je njegova majka ljudsko biće, da se i ona može naljutiti. A ako se vi ljutite, i dijete osjeća da ima slobodu ljutiti se. Ako se nikad ne naljutite, dijete će se osjećati krivim. Kako se možete ljutiti na majku koja je uvijek ljubazna?

Majke su pokušale biti tako slatke da je sva njihova slatkoća nestala, a one su postale poput saharina...stvaraju umjetni dijabetes. Nemojte biti samo slatki. Budite katkad i gorki, katkad slatki — već prema svom raspoloženju. I neka dijete zna da majka ima svoja raspoloženja i da je katkad neraspoločena. Ona je ljudsko biće kao i dijete.

Cesto se vrlo ljutim na svoga devetogodišnjeg sina otkad se rodila moja kći. Ne volim ga mnogo.

Učinite jedno: kadgod se naljutite na njega, idite u svoju sobu i umjesto da se ljutite na njega, svalite svu ljutnju na jastuk - tucite jastuk, udarajte po njemu. Pokušajte to raditi nekoliko puta i bit ćete iznenađeni kako će se vaš odnos s djetetom promijeniti.

Nije pitanje samo voljeti ili ne voljeti. Ako ga ne volite, tada je još važnije da se ne ljutite. Ako ga volite, tada je ljutnja još može tolerirati jer je vi kompenzirate s ljubavlju. Ali ako

ne volite dijete, tada je vaša ljutnja neoprostiva. Razumijete li?

Ako čovjek voli, tada se i ljutnja može prihvatiti jer ćete je nadoknaditi ljubavlju. No ako ne volite, tada je vaša ljutnja neoprostiva.

A sve što trebate je način kako izraziti ljutnju. Ona raste u vama a dijete je samo izgovor. Vi nemate nikoga drugog na koga se možete naljutiti i zato se ljutite na dijete. Djeca općenito postaju ona na kojima se lome kola jer su tako bespomoćna. Vi ste se mogli naljutiti i na svoga supruga, ali on nije bespomoćan. Možete se naljutiti i na oca, ali ni on nije bespomoćan. Sva se ta ljutnja nagomilala. Sad je usmjerena prema ovom bespomoćnom djetetu.

Zato jedan mjesec stavite sebi u dužnost: kad god se naljutite na dijete, ostavite ga, idite u sobu, tucite jastuk, bacajte ga, štipajte ga. Za pet minuta osjetit ćete da je ljutnje nestalo, a nakon te ljutnje osjetit ćete mnogo sažaljenja za dijete. Dakle, samo jedan mjesec pokušajte tako i tada će sve biti vrlo jednostavno. Jedan mjesec bit će i vrlo naporno jer će vam navika reći: 'Ljuti se na dijete!' A um će vam govoriti: 'Ludo je i glupo ljutiti se na jastuk.' Kad jednom uvidite kako je to lijepo, kad nitko nije povrijeđen zbog vaše ljutnje, kako je ljutnje nestalo i sada vi, naprotiv, osjećate sažaljenje prema djetetu, javlja se i ljubav.

Vaše razmišljanje nije ispravno kad kažete da ne volite dijete. Kad ga ne biste voljeli, ne biste se ni ljutili na njega. To dvoje ide zajedno.

Ljutnja nije ništa drugo nego izvrnuta ljubav, gorka ljubav, to je sve. Treba je ispraviti i ona će postati ljubav. Dakle, ljutnja i mržnja nisu stvarne suprotnosti ljubavi. Prava suprotnost ljubavi je apatija, ravnodušnost. Ako ne volite dijete, bit će vam svejedno tko se brine za njega. A ja osjećam da vaša ljutnja nema nikakve veze s djetetom. Ona ima veze s vašim suprugom, s vašim ocem i majkom. Pomislite samo na ovo dijete: ono trpi vašu ljutnju ni zbog čega. Ono si ne može dopustiti da se ljuti na vas upravo sada jer zna da će biti poraženo, da će još više trpjeti. Ono će i dalje potiskivati svoju ljutnju i tu će ljutnju jednog dana uperiti na nekoga. Ako će moći naći ženu, on će je mučiti. No ako žena bude jaka, kao što žene već jesu, tada je neće moći mučiti. Mučit će sina. Morat će potražiti negdje neki izgovor, morat će ljutnju baciti na nekoga. Ako to neće moći učiniti s djetetom, tada će se osvećivati slugama ili nekima u uredu. Ako je takva osoba pretpostavljeni, on će mučiti nekoga ispod sebe. A to će biti neopravdano jer bi zapravo želio mučiti vas, ali to ne može učiniti. Tako stvari stoje.

Tako ljutnja prelazi s generacije na generaciju, isto se događa s mržnjom i ljubomorom. Sve vrste otrova se gomilaju i jedna ih generacije daje drugoj kao nasljedstvo. Zato čovječanstvo postaje svakim danom sve više opterećeno. Nemojte se tako ponašati prema djetetu jer ćete pokvariti cijeli njegov život, a ono vam nije učinilo ništa krivo.

Poslušajte moj savjet samo jedan mjesec i iznenadit ćete se: taj jedan mjesec izmijenit će cijeli obrazac vašeg ponašanja.

Moj suprug i ja ne slažemo se u odgoju našeg sina. On želi biti stroži, ja želim biti blaža.

Pustite supruga da se ponaša na svoj način, a vi se ponašajte na svoj način. Nema problema. Dijete treba oboje, i strogost i blagost jer takav je život. Ako dobiva samo ljubav, trpjet će. Ako dobiva samo strogost, patit će. Potrebno mu je oboje. To je funkcija oca i majke: majka treba djetetu pružiti ljubav kako bi ono znalo da je ljubav moguća, dok otac ostaje strog kako bi dijete naučilo da život nije lak. Takav je život, ima trnja i ruža a dijete treba biti spremno na oboje. Svijet mu neće biti majka, već teška borba. I zato, ako mu samo pružate ljubav, ono neće imati kostiju. Kad se život pojavi u svojoj stvarnosti, dijete će se jednostavno srušiti jer će čekati majku, a nje neće biti. Život se neće brinuti za njega. Tada će biti zahvalno ocu jer život će ga mnogo puta ostaviti pred zatvorenim vratima, vikat će na njega i tada će dijete saznati da i ono može nekoga zgrabiti. Bio je spreman i na to.

Dijete mora biti spremno na oboje: na mekoćui grubost, *nzjinijang*. Bez obzira na situaciju, on će sada moći odgovoriti na nju. Ako život bude krut, i on će moći biti takav. Bude li ljubazan, on će biti ljubazan. Neće imati nikakvih kompleksa. No ako ga samo otac odgaja, javljat će se kompleksi, dijete će postati krut čovjek, bit će savršeni German, ali nikad neće moći voljeti, nikad neće moći primati ljubav jer ne zna što je ljubav. Postat će vojnik spreman na borbu, na ubijanje, spreman da ga ubiju. To će biti njegova jedina logika, on neće

znati ništa više. A to je opasno. To se dogodilo njemačkom narodu, a tomu je pomogao Adolf Hitler. Dva svjetska rata dokazala su da njemačke majke nisu bile ljubazne kakve bi trebale biti, da su njemački očevi bili previše disciplinirani. Zato je cijeli svijet patio zbog Njemačke.

Dakle, ako se dijete ostavi samo ocu, postat će žrtvom nekoga Adolfa Hitlera, bilo kada. To je opasno. Ako se dijete ostavi majci, postat će previše indijsko - gdje god bude neke borbe, ono će jednostavno pobjeći, predat će se. Predat će se i prije nego što se počne boriti. Postat će rob.

Odgajano samo na jedan od tih načina, dijete će biti kruto, a zaista živ čovjek nije krut, već vedar, pokretan je i čvrst prema prilikama. Kad je potrebno da bude čvrst, on je tvrd poput olova. A kad su prilike takve da treba biti poput cvijeta ruže, mekan i ranjiv, on se može smekšati.

Sve to treba biti dostupno djetetovoj svijesti kako bi se ono moglo lakše kretati. Zato je dobro oboje, i krutost i mekoća.

Kakve su odgovornosti oca? Rastajem se od svoje supruge. Dogovorili smo se da će tri sina živjeti sa mnom, dok će kćerka živjeti s majkom.

Mnogo će trebati učiniti jer kad nema majke, vaše odgovornosti postaju veće, morat ćete biti i otac i majka. Ali na neki način, to može biti veliki izazov i poticaj za vaš rast.

Kad ste samo otac, vaša najdublja srž nije upletena, već djelujete samo periferno. Otac je periferni, institucionalni,

on nije prirodan. Očevi postoje samo u ljudskim društvima — društvo ih je stvorilo. Otac nema prirodnih instinkta, već samo uvjetovanosti. Kad žena postane majkom, njoj se događa nešto strašno važno. Ali ništa se takvoga ne događa muškarcu koji postane otac.

Za ženu, rođenje djeteta je gotovo kao njezino ponovno rođenje. Nije rođeno samo dijete, rođena je i majka. Majka daje život djetetu, dijete daje život majci. Kad žena rodi dijete, to je pravi život. Kad zaviri u djetetove oči, ona vidi sebe. Kad dijete počne rasti, i ona raste s njim.

Dakle, do sada ste bili samo otac. Bila je to dužnost koja vas nije mnogo zaokupljala. Sad ćete biti oboje, morat ćete biti i majka. Ako možete biti majka svojoj djeci, nemojte se brinuti za odgovornosti - one će biti ispunjene. Počnite samo razmišljati kao majka. Postanite ženstveniji, prijemljiviji... Morat ćete biti sve manje otac, a sve više majka. To će biti novi izazov i donijet će vam veliku transformaciju.

Ako iskoristite priliku, možete gotovo postići veliki *šatori*. Tako će vaša nutrina postići veliku usklađenost koja će se događati u vama. U vama će se sastati i kristalizirati muškarac i žena, jin i jang I malo po malo, izgubit ćete pojam o tome tko ste zapravo — muškarac ili žena- jer ćete biti više majka , a ipak ćete biti otac. To će izgledati kao alkemija.

Sve moje nastajanje jest da vam pružim uvid u bilo koju situaciju u kojoj se nalazite što može postati točka rasta. Dakle, samo gledajte svoju djecu kao da ste im majka. Ako se tako ne možete ponašati dvadeset četiri sata na dan, učinite

to tako bar nekoliko sati. A tada zgrabite muškarca. Jer to je nešto posve različito.

Kad ste otac, voljet ćete dominirati svojom djecom. Htjeti ćete ih učiniti sličnima sebi. Kad ste majka htjeti ćete im dati slobodu da budu ono što jesu.

Morate imati neki program u glavi — na primjer, kad sunce zađe vi ste majka sve do izlaza sunca. Cijeli dan možete biti otac, cijelu noć bit ćete majka. Žena je sličnija noći. Noć vas okružuje, proždire, potapa premda vas grubo ne napada niti dodiruje. Kad vas mrak okruži, vi ga ne možete ni dodirnuti. On je tamo oko vas, ali čini se kao da ga ni nema. On je čak u neku ruku prisutan kroz svoju odsutnost.

Dakle, kad ste majka, budite što odsutniji. Nemojte ništa pokušavati dokazivati. Samo pomozite, a i to činite vrlo diskretno. Ne razmišljajte u terminima odgovornosti, već u terminima unutarnjeg rasta. Kad jednom razmišljate u terminima odgovornosti, dužnosti, znači da se već krećete prema zabrinutosti. Time gotovo gubite priliku. Učinili ste pogrešan korak.

Kad je čovjek odgovoran, osjeća se opterećen. Dužnost osjetiti znači da čovjek mora nešto učiniti. Dužnost je prljava riječ, bolja je ljubav, a ne dužnost! Uživajte i volite.

Uživajte u cijeloj toj situaciji koja se dogodila. Tada ćete jednog dana možda biti zahvalni svojoj supruzi što vas je ostavila i dopustila vam da postanete majka. Inače se to ne bi dogodilo. I ne samo u tom slučaju, već u svakoj životnoj situaciji, uvijek pokušajte pronaći način kako da situaciju

iskoristite za svoj rast, kako da postanete sličniji sebi kroz to što se događa.

I duboko razmišljajte — to će vas učiniti dovoljno jakim da se suočite s tom situacijom, da izrastete iz nje.

Moj suprug i ja želimo se rastati, ali smo zabrinuti za našu kćerku.

Ona će to razumjeti jer će joj otac ostati dostupan. Tu nema problema. Tako je mnogo takve djece...a djeca razumiju. Vaša će se kći osjećati vrlo jedno ako se vi budete tako osjećali. Ali ako vidi da joj je majka sretna, za nekoliko dana vidjet će da je cijela ta stvar savršeno lijepa, da je sve u redu. Vi mislite da ste jadni zbog nje, a ona će postati jedna zbog vas jer dijete ostaje u vrlo bliskom srodstvu s majkom. Ako vaša kćer vidi da ste vi sretni, ona će sve zaboraviti. To nije njezin ljubavni odnos, ona nije odabrala drugo dijete, nije usvojila drugo dijete. Tu nema problema, problem je u vama. Duboko u sebi vi biste je jednom željeli vidjeti jednu kako biste mogli stvoriti još više nevolje svom suprugu i reći mu: "Gledaj, što si učinio djetetu. To si učinio i meni, a ti se osjećaš veselo i uživaš. Mi ćemo otrovati tvoju radost."

Nikad nemojte otrovati ničiju radost, tako trujete i sami sebe jer što god učinite drugima, i vama će biti učinjeno.

Pokušajte moj recept, pustite cijelu stvar, plešite i recite svojoj kćeri: "To je tako dobro — on je slobodan, ja sam slobodna i to je tako savršeno lijepo."

Ja imam ovakva iskustva s djecom — ona vrlo dobro

razumiju stvari. Ona se nepotrebno upliću u borbu svojih roditelja, njih drugi uvlače u sukob. Otac vuče na jednu stranu, majka na drugu i tako djetetov život postaje bijedan. Ono postupno postaje političar: jedno će reći ocu, a nešto posve drugo majci. S majkom će biti na njezinoj strani, s ocem na strani oca. Dijete mora postati takav političar jer se nalazi između dvije osobe. Zato nemojte stvarati takvu situaciju. Sve to nije ništa, kćer će razumjeti, djeca vrlo brzo zaboravljaju.

Imam problema s mojim dvogodišnjim djetetom, tako je vezano uz mene.

Nemojte ga odmah gurati od sebe. Inače će mu biti negativan cijeli život. Nikad ne smijete odgurnuti dijete.

Volite ga koliko možete. Doći će čas kad će se ono samo početi udaljavati od vas. Zato ga sada nemojte udaljavati od sebe. To su prirodne stvari... Kad je plod zreo, on sam pada s grane. Nakon devet mjeseci trudnoće, dijete samo izlazi iz utrobe. A to se isto događa kad odraste, početak će se kretati s drugom djecom. Tada će jednog dana naći ženu i posve vas zaboraviti.

Zato se ne brinite! Samo ga volite. Ako ga budete voljeli, neće vas jednog dana moći zaboraviti, moći će vam čak oprostiti. Sada mu dopustite da se veže za vas. Potrebna mu je vaša toplina, vaša ljubav. Nemojte ga odgurnuti, inače će prestati rasti. Ako majka odgurne dijete, ono će se osjećati odbačenim. Nikad ga ne odbacujte, samo mu sve dopustite.

To je savršeno prirodno. Dijete je tako bespomoćno, zato toliko prijanja uz vas. Ne postoji vezanost. Kad bude zrelo, dovoljno jako, početak će se sam kretati među drugima. Tada ga nemojte prisiljavati da se ne druži s drugima, samo mu to dopustite.

Moja me kći pita što je umiranje, želi pitati kamo svi odlaze nakon smrti.

To je vrlo dobro .. sva su djeca zainteresirana za smrt, to je jedna od prirodnih znatiželja. Ali teško je odgovoriti na to pitanje, jer svi će odgovori biti lažni...

Zato nikad ne odgovarajte na ta pitanja — samo recite da ne znate, recite da ćemo svi umrijeti i onda ćemo saznati. I neka to bude jedan šutljivi sporazum za sve stvari o kojima ne znate odgovor.

Kad dijete pita nešto što ne znate, priznajte svoje neznanje. Roditelji uvijek misle da će biti štetno ako priznaju da ne razumiju, njihova slika će pred djetetom pasti, ali zapravo slučaj je upravo obratan. Prije ili kasnije dijete će saznati da niste nešto znali, a govorili ste kao da znate. A kad to dozna, dijete će osjetiti da je bilo prevareno, i tek tada nestaje sve poštovanje prema roditeljima. Prije ili kasnije dijete mora otkriti da su njegovi roditelji neznalice kao i svi drugi, da su nemoćni kao i svi drugi, da tapkaju po mraku kao i svi ostali, ali da su se pretvarali, a to pretvaranje je vrlo destruktivno. Dakle, kad god se javi pitanje o nečem što ne znate, recite: "Ja

ne znam, ali istražujem, tražim..."

A smrt je jedna od tih stvari o kojima se ništa ne može reći, osim jednoga — da se vraćamo kući, odlazimo tamo odakle smo došli. Gdje je to, ne znamo točno. Dolazimo iz nekoga nepoznatog izvora i vraćamo se tom nepoznatom izvoru. Smrt je završetak ciklusa, ali oba kraja, i početak i završetak toga ciklusa, skriveni su u tajanstvenosti.

To je kao da ptica uđe u sobu kroz jedan prozor, cvrkuće tamo nekoliko trenutaka i pobjegne kroz drugi prozor. Znamo samo kad je ptica u sobi. Ne znamo odakle je došla, ne znamo kamo je odletjela. Sve što znamo samo je ono malo vremena, onaj interval kad je bila u sobi.

A tako je i s cijelim životom. Vidimo da se dijete rodi, ptica je ušla — odakle, to nitko ne zna. I tada jednog dana ta je osoba mrtva. Ptica je odletjela. A između rođenja i smrti je život .. .kratko razdoblje

Neka dijete bude svjesno misterije. Radije nego da lažno odgovorite, bolje je da dijete bude svjesno misterije koja je svuda oko njega, tako će osjećati više strahopoštovanja, više zadivljenosti. Bolje je da u djetetu stvorite znatiželju nego da mu pružite apsolutan odgovor. Pomozite mu da bude znatiželjno, da postavlja što više pitanja. Radije nego da mu dajete odgovore, dajte mu priliku da postavlja pitanja. Ako djetetovo srce postane znatiželjno, to je dovoljno. To je sve što roditelji mogu učiniti za dijete. Tada će dijete tražiti odgovore na svoj način. Mi zaboravljamo da život ostaje nepoznanica. Mi ga živimo, a ipak on ostaje nepoznat. Čovjek je mnogo

napredovao u svom znanju, svakog se dana saznaje mnogo toga. Tisuće istraživačkih radova dodaju se ljudskom znanju, tiska se tisuće knjiga. Ali ono temeljno ostaje isto. Pred tim temeljnim mi ostajemo ponizni i bespomoćni.

Zato pomozite svojoj kćerki da što više osjeti tajanstvenost života.

Brinem se za svoga Šestogodišnjeg sina. On radi neke stvari koje ne volim: tuče se, prosjaci i laže.

Ne brinite se, zato mu kasnije neće biti potrebna nikakva razgovorna grupa. To što radi je savršeno dobro. To je vrijeme kad se djeca tuku i vrište, kad govore ono što nije istinito. To u njima stvara vjerodostojnost. Te stvari postupno nestaju kad vrijeme dozrije. Ako se potiskuju, ostaju.

Ljudi katkad izgledaju djetinjasto jer im nije bilo dopušteno imati djetinjstvo. I zato čovjek s četrdeset ili pedeset godina, čak katkad i sa sedamdeset, može izgledati djetinjasto. Samo neka sitnica ga uzruja i on se ponaša kao dijete. Samo neki mali šok, neka tuga i čovjek je ne može podnijeti. Nije mu bilo dopušteno da živi svoje djetinjstvo pa se to neiživljeno djetinjstvo sada javlja.

Uvijek se sjetite osnovnog pravila: završili smo s onim što smo pro živjeli. Ono što ostane neproživljeno, uporno se javlja, želi da se izivi. Ima stvari koje su dobre u djetinjstvu. Iste te stvari vrlo su opasne kad djetinjstva nestane. Na primjer, kad dijete vrišti, to se može razumjeti, ako više i to

razumijemo. Ali kad vam je četrdeset ili pedeset godina pa vičete i vrištite, to je već teško razumljivo. I sam čovjek ostane pri tom zbunjen.

Zato ima tako mnogo raznih grupa na svijetu. One su potrebne, osobito zbog kršćanstva. Kršćanstvo je naučavalo suzdržljivost, prošle su dvije tisuće godina suzdržljivosti i ideja o kršćanskom dostojanstvu. Nikom nije bilo ništa dopušteno. Potiskivane stvari ostajale su duboko u čovjeku i čekale su. Ako se ukaže prilika, one eksplodiraju, a ako nema prilike, čovjek je sam traži. On može postati pijanica i tada će učiniti mnoge stvari. No bit će mu oprosteno, ljudi će reći da je bio pijan. On se može ispričati: "Oprostite, bio sam pijan."

Ljudi odlaze u rat ili gledaju filmove u kojima se ljudi ubijaju. Kakav je to užitak gledati film u kojem se ljudi ubijaju? To je posredna radost i ono što ne možete sami učiniti, radite tako preko drugih, posredno. Identificirate se s ubojicom ili ubijenim, uzbuđujete se. Zašto ljudi odlaze gledati borbe s bikovima? Zašto se bore sa životinjama i odlaze u lov? To izgleda tako okrutno i nepotrebno. Ali postoji potreba, nešto se želi izraziti pa se mora pronaći neki način.

Zar niste gledali nogometnu utakmicu? Zar niste vidjeli kako se razbuktava borba? Dvije grupe i njihovi prijatelji počinju se tući i nastaje kaos na samoj nogometnoj utakmici. To je tako glupo, ali se događa. To je neproživljeno djetinjstvo ljudi koji sudjeluju u takvim tučnjavama.

Pustite sina da radi te stvari, nemojte se bojati. Vaš strah nastaje zbog vaše represije, ne radi njega. Vas su potiskivali u

nečemu. Nikad vam nisu dopustili da radite te stvari, ali vi to dopustite svom sinu. Možda duboko u sebi osjećate malu ljubomoru i strah da će se nešto loše dogoditi. Vas su učili da su te stvari neispravne.

Dopustite mu te stvari! Tako će on rasti, prerasti će djetinjstvo. Kad dođe u zrele godine, bit će doista zreo. Nikad mu neće trebati neko društvo za razgovor, nikakva psihološka drama neće mu biti potrebna. Sve će to sam proživjeti i ono će se usaditi duboko u njemu. Psiho grupa je umjetna tvorevina, umjetne su situacije, ona je samo zamjena, jedna zamjena.

Moje dijete ima neke karakteristike koje mi se ne sviđaju.

Ako nekad pronađete nešto u svom djetetu što vam se ne sviđa, pogledajte u sebe, naći ćete tu osobinu u sebi. Ona se samo odražava u djetetu. Dijete je tek senzibilan odjek. Dijete vas jednostavno upija, imitira vas. I zato, ako se nešto loše pojavi u djetetu, primijenite to odmah na sebe i bit ćete iznenađeni. Dijete će to automatski odbaciti. Ono ne ovisi o majci samo zbog fizičke hrane, već ovisi o njoj na sve moguće načine — i zbog duhovne hrane. Zato, ako vi postanete šutljivi, i dijete će vas u tome slijediti, ono će to i ne znajući naučiti. Ako postanete skloni meditaciji, i ono će biti takvo.

Kad god se roditelji žale na svoju djecu, oni nisu svjesni što zapravo rade. Jer prema mom mišljenju, ako nešto nije u redu s djetetom, to mora da je došlo od roditelja. Gotovo je uvijek isto: devedeset devet posto svega u djetetu dolazi

od roditelja. Što je dijete manje, postotak je veći. Kad dijete malo naraste i počne se kretati u društvu, ono uči i od drugih. Ali u krajnjem obračunu, gotovo devedeset posto svega što imamo u sebi, dolazi od roditelja. Zato neka dijete postane što god želi, dopustite mu. Vi budite šutljivi, suosjećajni, ljubazni, budite radosni, iznenadit ćete se kad će vaše dijete upiti te vaše osobine. I bit će najbolje za njega, bude li mogao upiti tišinu.

Moj sinčić je prekrasno i zabavno dijete. Ali osjećam da traži previše energije od mene i mnogo patnje. Borim se između osjećaja krivice i požrtvovnosti. Je li moguće naći ravnotežu?

Da, moguće je. Treba shvatiti samo jedno. Ako dopustite djeci mnogo, ona mogu postati veliki diktatori, mogu vas doista iskorištavati. To će vam štetiti, a nije dobro ni za njih kad dopustite da to čine, kad morate biti brižljivi i ljubazni iznad svojih granica i kad osjećate da je to previše. Tada ćete se na neki način osvećivati. Kasnije će dijete izrasti u svijetu koji se neće brinuti za njega, a ono će uvijek očekivati tu brigu od svih drugih. Previše će očekivati i to će izazivati frustracije u njemu. Počet će vas proklinjati i to je logično pa će reći: "Moj otac me uništio."

Pružite ljubav, ali nemojte dopustiti da itko dominira vama. Distinkcija je suptilna, ali treba je razumjeti. Pružite ljubav ako tako osjećate. Kad ne osjećate tako, nemojte se zabrinjavati jer niste ovdje samo zato da ispunjavate želje

svoga sina. Dajete mu time loš primjer. — on će to isto učiniti i sa svojom djecom. I uvijek zapamtite — nije dobro žrtvovati se jer nikad to nećete moći oprostiti svom sinu. No on neće biti odgovoran za to. On nije dovoljno budan, nije tako svjestan kao vi. Vi ste daleko svjesniji. Vaša odgovornost je veća. Pružite ljubav, ali ne dopustite da itko dominira vama. A djeca su vrlo osjetljiva.

Jednom sam bio kod nekog prijatelja. Došao je jedan bračni par koji mi je rekao da je njihov mali sin ovdje pa sam ga ja morao pričuvati. Rekao sam mu da se igra. On je pao sa stuba i povrijedio se.

Sjeo je i pogledao me, a ja sam sjedio ondje kao Buddha. On me je dakle gledao, promatrao me vrlo pažljivo i vjerojatno mislio: "Nema nikakva smisla, beskorisno je plakati jer taj čovjek izgleda poput kipa." Zato se nastavio igrati...

Nakon pola sata kad su se njegovi roditelji vratili, počeo je plakati. Ja sam mu rekao: "Nije logično da sada plačeš jer nema više problema. Da te je nešto boljelo.. .prošlo je pola sata od pada, trebao si plakati prije:" Dijete je odgovorilo: "U čemu je stvar? Znao sam da se vi nećete brinuti za mene, zato sam morao čekati." Djeca su vrlo praktična.

Dakle, od sada budite malo budniji. Deset dana nemojte mu dopuštati da vas na nešto prisiljava. On će shvatiti.

Djeca često znaju izvlačiti korist iz vas. Ona brzo nauče pogrešne vještine i tada će ih ponavljati cijeli život: u odnosu sa suprugom, ženom ili djecom. Kad jednom dopustite da manipuliraju vama, sljedeći puta učinit će i više od toga. Ona

znaju da ste pod njihovom vlašću. A svatko želi uživati moć, svatko želi biti gospodar.

Djeca mogu plakati, vrištati. Neka vrište, morate ih ostaviti da to rade. Ona će naučiti nešto iz toga, naučit će poštovati slobodu drugog čovjeka.

I majka je žena, individualno biće. Majčinstvo nije sve, ono je samo dio vas. Zato se mnoge žene na svijetu, osobito one na Zapadu, boje biti majkama. Žena tada nema više slobode. S njom je gotovo kad jednom postane majkom, kad se zaplete u probleme, kad se optereti s problemima djece, kad više nema vremena za sebe. A djeca su posesivna, to im je urođeno. Tu bolest nosimo od samog rođenja: imati i prigrabiti, držati i prijanjati uz nešto.

Mnoge žene se boje postati majke. No tako se ne rješava problem. Rješenje je ovo: majčinstvo je samo dio vas. Ono nije sinonim za vas. Vi ostajete i dalje individualna osoba. I brak je samo dio vas, a ne sinonim za vas. Individualnost se ne smije žrtvovati ni za što, ni zbog majčinstva ili očinstva, ni zbog braka jer u svemu postoji dublji smisao.

Majčinstvo nije posao koji traje dvadeset četiri sata na dan. Recite djeci: "Kad sam majka, onda sam majka. A kad radim nešto drugo, radim nešto drugo. Ne želim da se to dvoje miješa." Vi ćete tako pomoći djeci da postanu jaka i da vide stvari jasno. A kad odrastu, bit će vam zahvalna u životu i vi se nikad nećete osjećati ljuti. Počnite raditi na tome vrlo oprezno. Djeca su lomljiva ali i vrlo jaka. Ona će biti uporna, neće tako lako odustati jer vas poznaju - vi ste im se predali i zato neće

tako lako odustati. Ali za dva, tri tjedna shvatit će da se ta žena promijenila. Ona više nije ista kao prije.

Zabrinuta sam jer je moj sin prestao jesti, što može izazvati bronhitis. Brine me i način na koji se on odnosi prema djeci.

U čemu je problem? Mislim da je problem više u vama nego u njemu. Cini se da ste zabrinuti za njega. Katkad i to može stvoriti negativnost u njegovu umu. Budite na oprezu, ali zabrinutost nije oprez. Zabrinutost je vrlo destruktivna i za vas i za dijete jer ako ono otkrije da se previše brinete za njega, početi će se osjećati krivim. To može izazvati bronhitis, čak i astmu. Počet će jesti manje, početi će kažnjavati samoga sebe.

Nije loše brinuti se, ali loše je previše se brinuti. Krajnosti su uvijek loše. Dobro je biti u sredini. Vi previše štitite svoga sina. Vi na njega tako djelujete da se on osjeća kao da ga netko guši — tako nastaje bronhitis pa i astma. Astma nastaje kad netko osjeća da ga netko drugi guši... a to stanje vi stvarate. Stoga vaša namjera nije dobra, nije dobro ono što radite.

Ostavite ga! Volite ga, ali ga ostavite na miru. On ima svoj život. Dajte mu samo više slobode i astma će nestati. Dopustite mu da živi svoj život na vlastiti način. Ne pokušavajte ga previše voditi. Sve što možete učiniti jest voljeti ga i dati mu slobodu, a ljubav daje slobodu — samo onda se to zove ljubav.

Zato prestanite biti u brizi, odmaknite se od svoje zabrinutosti. Ako se previše brinete o sinu, to može biti način da izbjegavate brinuti se o sebi. Koncentrirani ste na njega, kako

biste mogli izbjeći vlastite nevolje. To postaje dobar izgovor, to postaje racionaliziranje. Na taj način možete pobjeći od svoga vlastitoga unutarnjeg kaosa, postajete usredotočeni samo na njega. To rade milijuni ljudi. Djeca tako postaju krivci za tuđe nevolje. Vi usmjerujete sve svoje brige na njega.

Ako ste ostavljeni sami, ako se o vama nema tko brinuti, tada ćete se morati susresti s tim problemima. Suočite se s njima — morate ih nadvladati.

Vjerojatno imate neki duboki razlog da dijete bude bolesno, da bude u nevolji, opsjednuti ste time.. jer ako je dijete savršeno zdravo, što ćete tada raditi? Bit ćete upućeni ponovno na sebe. I tako, negdje duboko u podsvijesti, vi biste željeli da dijete ostane onakvo kakvo jest. A ono će to osjetiti. Djeca imaju snažnu intuiciju. Ona će to osjetiti i ispuniti vaše želje. Sto drugo da rade? Ispunit će vam vašu podsvjesnu želju i držati vas privezanom uz sebe, ali njihov će život biti upropašten. Oni će propustiti priliku da se susretnu sa sobom.

Imam osjećaj da vi morate riješiti neki svoj duboki problem - a to je vaša ljubav. I zato si nađite ljubavnika, prijatelja, radije nego da se usredotočujete na dijete.

Mnogo puta se događa da se majka objesi' na dijete. Ona kaže: "Sto da radim? Nemam vremena upuštati se u neku novu vezu - ne mogu to sebi priuštiti." Ne, vi se morate pozabaviti vlastitim životom, kako biste ostavili dijete da bude malo samo.

Poštujte ga kao odrasloga. Svako dijete treba poštovati kao da je na istoj razini s nama. Zato mu prije svega dajte slobodu. Nemojte ga gušiti. To vam govori njegova astma, to

vam je poruka. I nemojte ga prisiljavati da jede, inače će početi odbijati hranu. Nema to smisla. Dijete zna kad je gladno, tada će jesti. Ako nije gladno, nema nikakva smisla da jede. Prirodno je da ni jedno dijete ne želi ostati gladno.

Ako katkad propusti jedan obrok, nemojte se odmah brinuti, to je savršeno u redu. Katkad je dobro odmoriti se od jela. Neka propusti obrok. Kad doista ogladni, doći će trkom. Mnoge majke prisiljavaju djecu na hranu i tako uništavaju bezbroj stvari.

Kad jednom unište djetetov apetit, dijete će malo po malo posve zaboravljati kad je gladno, a kad nije. Ni jedna životinja ne gladuje, ona jede kad je gladna. Kad nije gladna, ne jede. I ni jedna majka se za to ne brine. Nitko ne vodi mladunče k jelu. A djeca su životinjice, čiste životinjice.

Samo ga ostavite! Za mjesec dana početak će jesti na svoj način. Neka jede što voli. Ostavite po strani vaše planove i znanje o tomu kako treba dijete odgajati. Ako imate ikakvih knjiga koje vam o tome govore, spalite ih. Jer na Zapadu ljudi imaju knjige vodiče i pokušavaju slijediti ono što im ti stručnjaci i znalci savjetuju da treba učiniti. Nema potrebe za tim — dovoljna je priroda. I dajte mu slobodu, neka se kreće, neka radi stvari na svoj način. Za tri mjeseca vaši će problemi nestati, ali vi morate izići na kraj s njima!

Kad je majka previše zabrinuta za dijete to znači da ona pokušava u njemu pronaći muža i imati sina. To je opasno. Morate početi tražiti prijatelja. To će vam odvratiti misli od djeteta, a njega će spasiti.

Osjećam da je moj mladi sin vrlo jak, a ja se uopće ne osjećam jakom. Ne znam što učiniti u nekim situacijama.

Pustite ga da bude jak. Zašto biste se brinuli za njegovu snagu? Ona je u redu. On mora biti jak, a majka mora biti nježna. On mora biti jak, samo će se tada moći razviti u samostalno biće. Ako je on mek, a majka jaka, to će ga ubiti. To se događa mnogim ljudima. Majka je prejaka, a oni su slabi, ili im majka ne dopušta da budu jaki. Tada oni oblijeću oko majke cijeli svoj život. I onda kad ostare i majke više nema, oni se još uvijek drže njezina skuta. Duboko u sebi još uvijek psihološki ovise o njoj. To postaje patološki. Tada čovjek gleda na svoju ženu kao da je njegova majka. On ne može živjeti bez majke, potreban mu je netko da mu bude majka.

Zbog tih sklonosti, ženske grudi su postale vrlo važne. Umjetnici ih slikaju, kipari oblikuju, pjesnici pjevaju o ženskim grudima. Čini se da su one postale prava opsesija. U biti, to je samo pokazatelj da se ti ljudi još uvijek drže svoje majke. Grudi predstavljaju majku. Ako se djeca oslobode od majke, grudi će nestati iz poezije i filmova, sa slika. Tada će biti u pravoj proporciji s drugim dijelovima tijela. Upravo sada čini se da nema žena grudi, već grudi posjeduju ženu. Čini se da je žena na drugom mjestu. To je vrlo patološko stanje.

Djeca moraju biti vrlo jaka, zato im pomozite. Bit će vam teško to učiniti jer što je sin jači, zadavat će vam više briga. Ako je neki mlakonja, nećete imati problema s njim.

Ali u životu treba biti jak, život donosi probleme, život je riskantan i pun je izazova. Ako je sin lijen i loš, jednostavno mlitav, sjedit će u kutu i neće stvarati nikakve nepodopštine, ali tada nije živ. Ako je živ, zadavat će vam mnogo briga s kojima ćete se morati suočiti, lb znači biti majka: suočavati se s problemima. Tako ćete i vi rasti, dajući djetetu slobodu i snagu i vi ćete rasti. Majka i dijete rastu zajedno.

Zabrinuta sam jer često vičem na svoju kćer. Ona me nekad čini nervozom i zato vičem na nju kako bih potisnula svoju nervozu.

Ne brinite se zbog vikanja. Vikati je prirodno. Morate zapamtiti samo jedno — balansirajte vikanje s ljubavlju.

Ima trenutaka kad čovjek želi vikati — djeca to razumiju jer i ona viču. Vikanje je zaista njihov jezik. Ako radije zadržavate sve u sebi i ne vičete, dijete se uznemiri jer ne zna što se događa. Jer ne može shvatiti. Ono samo osjeća... i sami vaši osjećaji vrište, ali vi ne vrištite, čak se smješcate, kontrolirate se. Dijete to vrlo uznemiruje jer misli da ga majka vara, a djeca to nikad ne opraštaju.

Ona su uvijek spremna prihvatiti istinu. Djeca su vrlo empirijska, vrlo su prizemna.

Zato vičite kad vam se viče. Jedino što morate učiniti jest da to vikanje uravnotežite s ljubavlju. Tada i volite ludo. Kad vičete na djecu, morate ih i voljeti na isti ludi način. Grlite ih, plešite s njima. Ona će brzo shvatiti da je njihova majka divlja, znat će da ih ona voli, zato ima prava vikati na njih.

Ako samo vičete a ne volite ih intenzivno i strastveno, nastaje problem. Dakle, problem ne nastaje zbog vikanja, već onda kad ga ne balansirate s ljubavlju.

Kad dijete učini nešto loše, ono je spremno primiti batine, pljuske. Ako ga ne pljusnete, njegova očekivanja su iznevjerena, dijete će se razočarati. Ako ga jako udarite, to nije neispravno. Samo to učinite s osjećajem. Taj udarac mora biti topao, a ne hladan, to je velika razlika. Bezosjećajan udarac i ravnodušna pljuska događa se samo onda kad se vi svladavate.

Na primjer, dijete je nešto učinilo i vi ste svladali svoju ljutnju. To je bio trenutak osjećaja. Da ste ga udarili, vikali na njega, sve bi bilo toplo i živo, ali vi ste se svladali. Kasnije, kad dijete ne učini ništa, prošlo je šest sati od njegova nestašluka, ono je sve posve zaboravilo, ali vi niste. Samo ste se svladali. Cijela se stvar zaledila. Sada vi nalazite izgovor. "Nisi izradio domaću zadaću." To je bezosjećajno, vi se osvećujete. Morate nešto učiniti, inače se nećete moći osloboditi toga.

Vi pronalazite neku racionalnu ispriku. Vikanje bi bilo vrlo nerazumno, ali bilo bi prirodno. Otkrit ćete neku neprirodnu ali razumnu ispriku — da dijete nije napisalo svoju domaću zadaću, ili je zaprljalo odjeću, ili se danas nije tuširalo. Sada ste ljuti, ali vaša ljutnja je ravnodušna, vi je se samo oslobađate. A to je ružno.

To je isto kao da jedemo hladno jelo. Zato budite osjećajni. Nemojte slušati što vam govore psiholozi - pedeset posto toga je pravo smeće. Oni su uništili mnogo lijepih

stvari na svijetu. Sada majke i očevi čitaju njihove priručnike kako se ponašati s vlastitom djecom. Kakva glupost! Čovjek jednostavno zna...kad ste majka, vi znate kako se ponašati. Nije potrebno da to učite od nekoga. Samo budite prirodni.

Nijedna mačka ne traži savjet iz priručnika kako uhvatiti štakora. Ona jednostavno skoči i uhvati ga. Ona je mačka i to je dovoljno! Nije potrebna svjedodžba, nisu potrebni savjetnici. Vi ste majka i...gotovo! Vaša majčinska priroda pobrinut će se za sve. Ako ste prirodni, sve će biti dovedeno u ravnotežu.

Katkad pjevajte i plešite jer imate tako prekrasno dijete. Katkad ga zagrlite, privucite ga k sebi. Neka osjeti vaše tijelo, neka osjeti svoje tijelo. Dijete je dio vašeg tijela, potrebna mu je vaša toplina. Katkad ga uzmite za ruku i trčite s njim oko kuće — idite zajedno na plivanje. Katkad ga uzmite pod tuš i stojte zajedno nagi, oboje stojte nagi pod tušem i tada će dijete razumjeti savršeno dobro da je njegova majka prirodna, da je sve što ona radi ispravno.

Moja djeca su postala neposlušna, neukrotiva. Sto da radim ?

Ostavite ih! Jednostavno se opustite. Kad djeca vide da ste se vi posve opustili, da vas uopće ne zabrinjava ono što oni rade, ubrzo će se smiriti i postati razumni. Najbolji način da se kontroliraju djeca jest ovaj ..ako vi možete postati malo kaotični, oni će se sami kontrolirati. Skačite i plešite, pjevajte i ono će početi misliti: "Sto se dogodilo s našom majkom? Je li poludjela?" Zatim će razmišljati: "Ako susjedi doznaju, što li

će oni misliti?" Djeca će vas pokušati kontrolirati i smiriti.

Evo najboljeg načina da ih vi kontrolirate: radite što god vam padne na pamet, dopustite i njima da se tako ponašaju. Iznenadit ćete se: čak i mala djeca - to se uvijek događa — ako ona vide da se nitko ne brine za njih, da se čak ona moraju brinuti za svoju majku, ona postaju tiha i disciplinirana. Počinju glumiti ulogu roditelja i kažu: "Postaje vrlo teško, kako da kontroliramo našu majku?" Ne brinite se! Oni su samo hipici i ništa drugo.

Kako da naše dijete ne ostane preozbiljno?

Naučite je da se više smije. A kad se igrate s njom, stvorite oko nje atmosferu smijeha. Ako možete izbjeći ozbiljnost, ispunit ćete svoju dužnost. Djecu guši ozbiljnost. Naravno, stariji ljudi su ozbiljniji dok se djeca vole smijati, ali postupno ona počinju oponašati starije. Počnu osjećati kao da je smijeh nešto loše. A stariji ljudi su stvorili impresiju u svojim umovima da je biti ozbiljan, miran i šutljiv nešto dobro, puno vrlina. To je loše, jer kad dijete jednom izgubi dodir sa smijehom, vrlo je teško vratiti tu vezu. Zato su potrebne mnoge terapije, a čak i onda je teško vratiti se djetinjstvu. Potrebno je tako mnogo vjere. Zapravo, za to nije potrebna ni jedna religija na svijetu.

Ako je djeci dopušteno da budu prirodna, da se smiju, da se šale i budu spontana, nije potrebna ni jedna religija, nikakva crkva. Cijeli svoj život štovat će Boga jer smijeh je molitva.

Onog trenutka kad dijete izgubi smisao za šalu, u njega

se useli smrt i već od treće godine dijete počinje umirati. Zato se i u kasnijim godinama ljudi sjećaju da je djetinjstvo bilo raj, nebo. Taj osjećaj da je nešto izgubljeno nastavlja se - rajski vrt je bio izgubljen, Adam je bio protjeran.

Zato kad imate dijete, imate i rajski vrt oko sebe. Nemojte ga prisiljavati da bude ozbiljan. Radije i vi izgubite svoju ozbiljnost kad ste s djetetom. Smijte se i postanite dijete. Ako svojoj kćeri možete toliko pomoći, ona će izrasti u prekrasno biće.

Treba li djeci reći sve činjenice o životu, bez obzira na njihovu dob?

Uvijek je to bio problem — što reći djeci, a što ne. U prošlosti je bio običaj ne govoriti im o životnim činjenicama, izbjegavati ih što više, jer ljudi su se vrlo bojali životnih istina.

I sama fraza "životne istine" je eufemizam. Ona tek skriva jednostavnu istinu. Ne spominjući seks, čak izbjegavajući riječ seks, ljudi su stvorili ovu metaforu životne istine. Kakve životne istine? To znači ne reći ništa o seksu. Sva prošlost čovječanstva živjela je s tom prijevarom, ali djeca je otkriju prije ili kasnije. A zapravo ona to otkriju prije nego kasnije, a učine to na pogrešan način. Jer nema prave osobe koja bi im to rekla, već to oni moraju učiniti na svoj način. Oni skupljaju informacije, postaju voajeri - vi ste odgovorni što su oni postali voajeri. Oni skupljaju informacije iz svih pogrešnih izvora, od ružnih ljudi. Te pogrešne predodžbe oni nose cijeli

svoj život, a vi ste uzrok toga. Na cijeli njihov seksualni život može utjecati ta pogrešna informacija koju su skupili.

Danas ima mnogo krivih informacija o seksu koje prevladavaju. Čak i u dvadesetom stoljeću ljudi žive s nevjerojatnim neznanjem o seksu, čak i oni ljudi za koje biste mislili da bi trebali znati više. Ni vaš liječnik zaista ne zna što je seks, ne zna ništa o njegovoj kompleksnosti. A trebao bi znati. Ali liječnici žive vrlo praznovjerno. I oni saznaju te stvari iz razgovora na tržnici. Ni u jednom medicinskom koledžu ne proučava se seks kao poseban predmet — takav moćan utjecajan predmet, a ne proučava se. Da, liječnik zna fiziologiju seksa, ali fiziologija nije sve. Postoje i dublji slojevi, postoji psihologija i duhovnost. Postoji psihologija seksa i duhovnost seksa. Fiziologija je samo površina. Tu se mnogo istraživalo i u ovom smo stoljeću saznali o tome više nego ikad prije, ali znanje nije prevladalo.

Ljudi se boje jer su se i njihovi roditelji bojali i taj je strah postao zarazan. Vi morate o tome pričati sa svojom djecom, vi im to dugujete. Morate dakle govoriti istinu.

Mama, dobivamo li mi hranu od Boga?

Da, Barbara.

A u vrijeme Božića, donosi li nam djed Mraz darove?

To je točno.

A za moj rođendan darove mi donosi dobra vila.

Hm..hm...

A je li roda donijela malog bracu?

Istina je.

Pa kog se onda vruga tata motao ovuda?

Bolje je reći istinu. Ali ne kažem da treba skočiti na djecu i početi im govoriti istinu, bez obzira žele li to oni ili ne. To se događa danas - ta druga krajnost se događa osobito na Zapadu jer psiholozi kažu da istinu treba reći. I zato ljudi govore istinu, pitaju li ih djeca o tome ili ne. To nije dobro. Počekajte! Ako dijete pita, recite istinu. Ako ne pita nema potrebe pričati, znači da ga to još ne zanima.

Za objedom je stari čovjek bio gotovo šokiran kad ga je njegov maleni osmogodišnji sin upitao: "lata, odakle sam ja?"

Pocrvenjevši, tata reče: "Dakle, mislim da je došlo vrijeme kad moram s tobom porazgovarati kao muškarac s muškarcem. Poslije objeda obavijestit ću te o pticama i pčelama."

Momčić je rekao: "Kakve ptice i pčele? Mali Frankie, onaj mali iz našega susjedstva rekao mi je da je on iz Chicaga. Sve što želim saznati jest odakle sam ja?"

Zato pričekajte malo. Djeca će sama pitati, ne morate se tako žuriti. Ja ne bih nikako želio prevariti djecu. To može biti opasno.

Tinejdžeri

Zašto je nova generacija takav problem roditeljima?

Jer je nova generacija inteligentnija. Inteligencija donosi probleme. Prirodno je da nova generacija bude inteligentnija. To je evolucija. Svaka nova generacija je inteligentnija od prijašnje. Vaša djeca će biti inteligentnija od vas, a djeca vaše djece bit će inteligentnija od vaše djece.

Radi se o nakupljenim impulsima. Vi stojite na ramenima Buddhé - cijeli taj dio je vaš. Na primjer, u mom biau Buddha je dio mene, Isus je dio mene, Abraham je dio mene, Krišna je dio mene, Muhamed je dio mene. Na taj način Buddha je bio siromašniji od mene, Isus je bio siromašniji. A neka buduća prosvjedjena duša bit će bogatija od mene jer ja ću biti dio njegova bića, ali on neće biti dio mog bića. Evolucija se odvija i skuplja impulse.

Svako dijete mora biti inteligentnije od svojih roditelja - ali to donosi mnogo nevolja jer vrijeda roditelje. Roditelji bi se željeli lažno prikazivati kao da sve znaju. U prošlosti je bilo lako tako pretvarati se jer nije bilo načina da se djeci ponudi znanje osim usmenom komunikacijom s roditeljima.

Na primjer, stolarov sin bi naučio sve što će ikad znati od svoga oca. Otac nije bio samo otac, nego i učitelj. I sin ga se uvijek bojao i poštovao ga jer otac je tako mnogo znao - znao je sve o svim vrstama drveća, o drvu, o ovom i onom, a sin nije znao ništa. Zato bi osjećao golemo poštovanje prema ocu.

Godine su se poštovale: što je nekad čovjek bio stariji, to je naravno bio mudriji zbog svoga iskustva. Ali sada smo izumili bolje načine komunikacije. Dijete ide u školu. Otac je išao u školu prije trideset ili četrdeset godina. Za vrijeme tih godina dogodila se eksplozija znanja. Dijete će učiti o nečemu o čemu njegov otac nije ni sanjao i kad dođe kući, kako može osjećati neko strahopoštovanje — jer on zna više od oca, on je suvremeniji od oca. Otac izgleda tako staromodan.

U tome je problem i bit će još više problema jer naša su očekivanja stara, a mi još uvijek želimo da dijete poštuje roditelje kao u prošlosti - ali cijela se situacija promijenila. Sada morate naučiti nešto novo: počnite uvažavati dijete. Sada treba novo cijeniti više nego staro. Počnite učiti od djeteta jer ono zna više od vas. Kad se vaš sin vrati sa sveučilišta, sigurno će znati više od vas.

Evo moga iskustva sa sveučilišta. Jedan od mojih profesora filozofije govorio bi takve gluposti zato jer je bio student prije tridesetak godina. Onih dana kad je on studirao, Hegel i Bradley bili su najvažnije ličnosti u svijetu filozofije. Danas se više nitko ne brine za njih. Njihova su mjesta zauzeli Wittgenstein i G. E. Moore.

Ovaj profesor nije imao pojma o Wittgensteinu, nije imao nikakvih ideja o G. E. Mooreu. Bio je tako staromodan da sam mu morao reći: "Vi ste tako stari, tako beskorisni da ili počnite čitati što se danas događa u filozofiji, ili prestanite predavati."

Naravno, on se naljutio na mene pa su me protjerali

sa sveučilišta. Profesor je napisao pismo ovakva sadržaja i poslao ga rektoru: "Ili ću ja predavati, ili će taj student otići sa sveučilišta, ali oba ne možemo ostati. On je veliki problem."

Profesor nije bio spreman čitati Wittgensteina. Ja zapravo razumijem njegov problem. Čak da ga je i čitao, ne bi ga razumio. Wittgenstein je posve drukčiji svijet od Hegela. A on je pričao o Hummu i Berkeleyu - koji su zastarjela imena, oni nemaju više nikakve vrijednosti - dio su povijesti, služe samo kao napomena ispod teksta.

U tome je problem. Same godine starosti ne mogu biti ni zbog čega razlog da se netko poštuje. Inteligencija, svijest, to treba cijeliti. Ako cijelite svoju djecu, i ona će cijeliti vas. Ali samo ako tako postupite, vaša će vas djeca cijeliti. Nekad ste vi ponižavali njih, vrijeđali ste ih na sve moguće načine a ona su vas ipak morala poštovati. Sada toga više nema.

Dok je svećenikova žena bila u kupovini, primijetila je obavijest na mesnici: *Prodaje se prokleta šunka*. Malo zaprepaštena takvom riječi, prigovorila je mesaru što je upotrijebio takvu profanu riječ. Ali on joj je objasnio da se radi o novo uzgojenoj svinji koju je uzgojio Hoover Prokleti i zato se šunka tako zove. Ona je odlučila kupiti šunku i ponuditi je svojoj porodici za večeru.

Kad je muž došao kući, ona je kuhala, a on je pitao što je za večeru.

"Prokleta šunka", odgovorila je ona.

Svećenik koji nikad nije čuo da se tim jezikom govori u

njegovo] kući, počeo ju je grditi. Ali kad mu je objasnila ime, osjetio se malo zbunjen jer je posumnjao u nju.

Te večeri dok su sjedili za stolom sa svojim šestogodišnjim sinom, svećenik je rekao: "Oprostite" i tada zamolio: "Dodaj mi prokletu šunku, molim te!"

Mali dječak ga je pogledao začuđeno i rekao: "Sada si ti na redu, tata. Dodaj mi i jebelih krumpira!"

"Tvoj otac je bio prvi muškarac s kojim sam spavala", izjavljuje stroga majka svojoj raspuštenoj kćeri. "Hoćeš li to i ti moći reći svojoj kćeri?"

"Da, odgovori djevojka", ali neću to reći tako iskreno."

"Samo me pogledaj!", kaže stari čovjek Rubinstein. "Ja ne pušim, ne pijem, niti proganjam žene, a sutra ću proslaviti svoj osamdeseti rođendan."

"Zaista?", upita ga njegov sin u čudu. "Kako ćeš to učiniti? Ne pušiš, ne piješ, ne proganjaš žene. Kako ćeš onda slaviti?"

Kako tinejdžeri mogu izgraditi most prema svojim roditeljima ?

Prije svega, oni moraju biti poštteni i iskreni, bez obzira na posljedice. Moraju reći roditeljima sve što osjećaju — ali ne arogantno, već ponizno. Ne smiju ništa skrivati od roditelja. No upravo to stvara ponor među njima: roditelji skrivaju mnoge stvari od svoje djece, a djeca skrivaju mnogo toga od svojih roditelja i ponor između njih postaje sve dublji.

Jednog dana došao sam k ocu i rekao: "Želim početi pušiti." On se začudio.

Rekao sam : "Moraš mi dati novac za cigarete jer ne želim krasti. Ako to ne učiniš, ukrast ću novac, a ti ćeš biti odgovoran. Ako mi ne budeš dopustio da pušim, ja ću ipak pušiti, ali činit ću to potajno. A ti ćeš od mene učiniti kradljivca, prisiljavat ćeš me da skrivam stvari, da ne budem pošten ni iskren. Vidim tako mnogo ljudi koji puše cigarete i zato želim i ja pokušati. Hoću najbolje cigarete, a prvu ću cigaretu zapaliti pred tobom."

On je odgovorio: "Čudno, ali tvoj prijedlog je u redu. Ako ti ne budem dao novac, ti ćeš krasti. Ako ti zabranim pušenje, ti ćeš ipak pušiti. Zato bi moje zabrane stvarale sve više kriminalnih poriva u tebi. To me boli. Ne želim da počneš pušiti."

Rekao sam: "Nije stvar u tome. U meni se javila želja za pušenjem kad sam vidio tako mnogo ljudi koji puše. Želim provjeriti je li to vrijedno učiniti. Ako je vrijedno, tada ćeš me stalno morati snabdijevati cigaretama. Ako ne vrijedi pušiti, brzo ću završiti s tim. Ali ne želim učiniti ništa dok ti ne pristaneš. Jer onda si ti potpuno odgovoran, ja se ne želim osjećati krivim."

Morao je kupiti najbolje cigarete u gradu, učinio je to vrlo nerado. Moji ujaci i djed, svi su mu rekli: "Sto radiš? To se ne smije!" Bili su vrlo uporni.

Ali otac je odgovorio: "Znam da se to ne smije, ali vi ga ne poznate tako dobro kao ja. On će učiniti točno ono što je rekao. Ja cijenim njegovu istinoljubivost i njegovo poštenje. On

mi je svoj plan u potpunosti objasnio. Rekao je da ga ne smijem prisiljavati ni na što, da mu ništa ne zabranjujem jer ću ja biti kriv za ono što eventualno učini."

Zapalio sam prvu cigaretu, kašljao, suze su mi curile iz očiju. Nisam mogao dovršiti ni jednu cigaretu pa sam je bacio. Rekao sam ocu: " S cigaretama je gotovo. Ne moraš se više brinuti. Ali želim da znaš da ću ti reći sve što osjećam, nemam potrebe ništa od tebe skrivati. Ako nešto krijem od oca, kome ću se onda obratiti? Ne, ne želim stvarati provaliju između mene i tebe."

Kad je vidio da sam bacio cigaretu, u njegovim su se očima pojavile suze. Rekao je: " Svi su bili protiv toga, ali tvoja iskrenost prisilila me da ti kupim cigarete." Inače u Indiji ni jedan otac nije nikad ponudio svom sinu cigarete. To bi bilo nečuveno. Očevi čak ne puše pred svojim sinovima i tako se u njima ne javlja želja za pušenjem.

Tinejdžeri su u vrlo teškoj situaciji. Oni se mijenjaju. Ostavljaju djetinjstvo za sobom i postaju mladići. Svakog dana otvaraju se pred njima nove dimenzije. Oni se transformiraju. Potrebna im je velika pomoć roditelja.

Ali upravo sada je takva situacija da oni uopće ne komuniciraju s roditeljima. Žive u istoj kući, ali ne razgovaraju jedni s drugima jer govore različitim jezicima, ne razumiju stanovište onoga drugoga. Susreću se samo onda kad mladić ili djevojka trebaju novce. Inače se ne vide. Ponor između njih postaje sve dublji, oni postaju nevjerojatni stranci. To je zaista nesreća.

Tinejdžere bi trebalo hrabriti da bez straha sve kažu roditeljima. To neće pomoći samo djeci nego i roditeljima

Istina je ljepota sama po sebi, poštenje ima vlastitu ljepotu. Kad tinejdžeri pristupaju roditeljima pošteno, istinski, iskreno i kad im otvore svoje srce, nešto u srcu njihovih roditelja zatreperi jer su i oni opterećeni mnogim stvarima koje žele reći, ali ne mogu. Društvo zabranjuje, religija zabranjuje, tradicija zabranjuje.

Ali ako vide da su tinejdžeri posve otvoreni i čisti, to će i njih potaknuti da takvi postanu. I na taj način može nestati tako zvani ponor između generacija o kojem se tako mnogo raspravlja. On može ishlapiti sam od sebe.

Najstrašnji problem je seks. Djeca bi trebala biti sposobna da kažu točno što se događa u njihovim umovima. Nema potrebe bilo što skrivati jer sve je prirodno što se događa u njihovom umu. Trebali bi tražiti savjet svojih roditelja što da učine. Oni su u nevoljnom stanju i treba im pomoć. Kome se mogu obratiti ako ne svojim roditeljima.

Ako se pojavio bilo koji problem, ja sam ga jednostavno rekao svojim roditeljima Evo moga savjeta: tinejdžeri ne bi smjeli ništa skrivati od svojih roditelja, učitelja.. .trebali bi s njima biti posve iskreni i nevolje će nestati. I potrebno je da ponor ishlapi jer kakva je to vrsta društva? Ponor postoji između roditelja i djece, između muža i žene, između učitelja i onoga što on poučava. Svuda postoje samo ponori.

Svi su okruženi sa svim vrstama ponora kao da su sve komunikacije nestale. Nitko ne može reći pravu stvar, svi se

suzdržavaju. Svi potiskuju svoje želje i ljuti su, svi se osjećaju sami i razočarani. Stvorili smo ljutiru generaciju, stvorili smo filozofiju beznačajnosti.

A glavni razlog svega toga jest da su djeca izgubila vezu s roditeljima. Djeca mogu obaviti nevjerovatne stvari i ona imaju hrabrosti učiniti to. No možda to roditelji ne mogu obaviti. Oni su previše ograničeni raznim uvjetovanostima. Tinejdžeri su mladi i svježiji, samo ih poučite da budu iskreni sa svojim roditeljima.

Ja sam sklopio ugovor sa svojim ocem, rekao sam mu: "Želim s tobom sklopiti ugovor." On je pitao o kakvom se ugovoru radi. Ja sam odgovorio: "Ugovor je ovakav: ako ja kažem istinu, ti ćeš me nagraditi, a ne kazniti. Jer ako me kazniš, drugi puta ti neću reći istinu."

Tako se događa na cijelom svijetu: istina se kažnjava i zato je ljudi prestaju govoriti. Tada počnu lagati jer laž se nagrađuje. Zato sam mu rekao: "Možeš odlučiti. Želiš li da lažem, ja mogu lagati...ako laž želiš nagrađivati. No ako si spreman nagraditi istinu, govorit ću istinu. Ali ne smiješ me kažnjavati zbog nje."

On je rekao da prihvaća ugovor. To je jednostavna metoda. Sto ako se ne možete povjeriti vlastitom ocu i majci .. .na cijelom svijetu svi su vam veći stranci od roditelja. Vaš otac i majka također su stranci, ali oni su vam najbližiji stranci, najbliži.

Povjerite se njima kako ne bi postojala provalija među vama. To će i njima pomoći da budu iskreni s vama. Treba

zapamtiti: iskrenost, poštenje i istina potiču i u drugom iste osobine.

U tim ranim godinama ima mnogo plahosti i nesigurnosti oko donošenja odluka. Roditelji šesto ne pomaku djeci. Kako razviti njihovu unutarnju snagu?

Sva ta plahost odnosi se uglavnom na seksualnost. Kad se djeca oslobode pa imaju seksualne odnose, otkrit ćete u njima nevjerojatnu promjenu... Ona više nisu plaha. Prvi puta ona postaju odlučna, a da tu odlučnost uopće ne vježbaju jer je s njih skinut veliki biološki teret, popustila je velika psihološka napetost.

Ne mislim da djecu treba poučavati kako da budu odlučna. Sve što je potrebno jest dati im slobodu u pitanjima ljubavi. Sada kad je dostupna pilula, ne treba se bojati da će djevojka ostati trudna. Sve je sada jednostavno, igra, nestašluk. To će mladićima i djevojkama dati snagu koju ne možete ni zamisliti da je bila povezana s njihovom seksualnošću.

Ljudi su nervozni ako se seks potiskuje. Ako su potiskivali seksualnost, oklijevat će i u drugim stvarima. Neće znati što je dobro a što nije, ne znaju što učiniti, a što ne. Jer im nije bilo dopušteno da donose odluke o vrlo osnovnim stvarima koje su vrlo važne jer se odnose na sam život.

Ja mislim, kad se djeci jednom dopusti sloboda u seksualnim odnosima, kad se seks prihvati kao nešto vrlo normalno — a on to i jest, ona će pokazati veliku odlučnost

u drugim stvarima jer po prvi puta neće ih ništa obuzdavati. Upravo potiskivanje stvara sve vrste nevolja, plahost, neodlučnost. Jer duboko u sebi djeca se neprestano bave s vlastitom prirodom.

Kad ne postoji unutarnja borba, kad nema unutarnje podvojenosti, kad su djeca jedno homogeno biće — pred sobom ćete ugledati posve novu vrstu djeteta koje je hrabro, odlučno i nije plaho.

Dakle, i to se pitanje može riješiti bez ikakvih nevolja ako se riješi prvo pitanje.

Tinejdžeri imaju silnu želju pripadati nekoj grupi, bilo komu. Sto znači ta njihova potreba?

To je zato jer više ne pripadaju obitelji a premladi su i previše se boje biti sami na svijetu.

Kad ne bi postojao ponor između njih i roditelja, ne bi bilo potrebe za takvim grupama. Vidite da se na Istoku takve stvari uopće ne događaju iz jednostavnog razloga jer djeca pripadaju obitelji. Oni imaju korijene u obitelji, oni nisu sami. Nema tako dubokog ponora kakav postoji na Zapadu.

Na Zapadu je taj ponor uzrok svim problemima. Tada djeca žele pripadati bilo kakvoj grupi koja postoji u blizini. I svatko ih može iskorištavati. Mogu ih prisiljavati na kriminal, oni se i bave kriminalom — mogu ih prisiljavati na drogu, na prodaju droge i oni će je prodavati. A neki lukavi ljudi upravljaju tim grupama i iskorištavaju mlade ljude, sve zbog njihove potrebe

da nekome pripadaju. Prvenstveno zbog toga treba ukloniti ponor.

Osim toga, morate formirati neke druge grupe. U povijesti je postojalo mnogo grupa. Na primjer, bilo je ljudi koji su pripadali Sokratovoj školi - to su bili mladi ljudi u potrazi za istinom. Svatko u Ateni tko je bio imalo inteligentan, bio je pod Sokratovim utjecajem. A nije postojao samo utjecaj Sokrata. Na Istoku je bilo i mnogo sofista čiji je posao bio da pouče ljude raspravljati i lijepo govorili. Tisuće mladih ljudi pripadalo je tim školama sofista samo da se nauče raspravljati, i to vrlo profinjeno raspravljati.

U Indiji je bilo mnogo škola - razni filozofi predstavljali su različite filozofske pravce - mladi su se ljudi zanimali za te stvari. Stari su se ljudi već sredili, dok su mladi pripadali generaciji koja je bila u stalnom pokretu.

Nitko ih nije ni u čemu sprečavao, mogli su ići bilo kojem učitelju. Mogli su i mijenjati učitelje i mnogo naučiti i to od originalnih mislitelja - ne na dosadnim i mrtvim sveučilištima današnjice gdje predaju samo profesori koji su poput papiga i koji ne govore ništa originalnog.

Svaki originalni mislitelj bio je sam sveučilište i tisuće mladih koji su se jatili oko njih saznali su o svemu što se događa u životu iz jednoga posebnog ugla - ne samo da su to učili, već su to živjeli, doživljavali prije nego što su počeli realno živjeti. Dakle, radije nego da postanu pripadnici agresivnih grupa, odlazili su k Nekarjuni i Bashi, Chang Tzui ili Pitagori, Heraklitu Epikuru. To je bilo nešto prekrasno.

Mladi ljudi su dolazili i k meni i tako je nastajala velika obitelj na cijelom svijetu. Postojala je tu neka pripadnost, ali vrlo labava, nitko nije bio zarobljen, svatko je bio slobodan, a ipak se osjećala jedna vrsta vremenske usklađenosti s tisućama ljudi.

Mogu promijeniti sve te teroriste, sve te pripadnike agresivnih bandi bez ikakvih teškoća. Promijenio sam mnoge hipije, sad ih ne možete ni prepoznati. Čak su i oni zaboravili kad su prvi puta došli k meni...

Svijetu je potrebno više lutajućih filozofa, lutajućih učitelja, kako bi im mladi ljudi mogli pripadati i nešto od njih naučiti - i živjeti.

Tinejdžeri često fantaziraju i sanjare o svojoj budućnosti. Kako da postanu realniji?

Nije potrebno da budu realniji. Postoji vrijeme za fantaziju, za snove...i dobro je za tinejdžere da fantaziraju i sanjare, radije nego da budu realistični. To bi značilo da uništavate njihovu mladost i stvarate od njih odrasle prije vremena.

Ne, ti snovi i fantazije dio su odrastanja. Oni će sami od sebe nestali. Život će ih učiniti realnima. Prije nego što uđu u život, pustite ih da uživaju u svojim snovima — jer u životu postoje samo noćne more, samo bijeda i patnja. Oni će postati vrlo realistični, ali uvijek će se rado sjećati onih dana sanjarenja i fantaziranja kao najljepšeg doba. Sto im vaša stvarnost može

ponuditi umjesto sanjarenja i maštanja?

Osim ako niste spremni da tinejdžere prisilite na meditaciju. To ih neće učiniti realističnima, već utopistima. Bit će im mnogo teže prilagoditi se vašem zahrđalom društvu, nego sanjarenju i fantazijama.

Ta sanjarenja i fantazije ne mogu im štetiti. One su dio života. Tako su mladi uvijek sanjari i fantazirali.

Neka to čine i dalje, time nikom ne nanose štetu. Uskoro će biti pretovareni brigama, poslovima, djecom i ženom. Prije toga imaju još malo vremena, dopustite da ga provedu u fantaziranju, to nije štetno.

Sto se mene tiče, moje je iskustvo da će im njihov doživljaj ovoga razdoblja sanjarenja pomoći da se sjete kako život može biti raznolik. On ne treba biti ispunjen bijedom ni patnjom.

U mladosti se živjelo prekrasno, ali to su bili samo snovi. Postoji mogućnost svjesne transformacije u kojoj možete doživjeti daleko više lijepih iskustava nego što vam ih može dati bilo koji san. Ali okus snova je izvanredan. Oni će vas držati u uvjerenju da bijeda nije sve u životu, da je i nešto drugo moguće.

Mladost je vrijeme snova i nade, a kad se izgubite u tako zvanom stvarnom svijetu, ovi će vas trenuci podsjetiti: "Postoji li način da se doista pronađe stanje u kojem postoji mir, tišina i radost?"

Zato ne mislim da je to potrebno promijeniti.

Molim vas, hoćete li mi reći nešto o mladosti i sportu koji danas snažno utječe na život mladih ljudi.

Sportovi su savršeno u redu i tinejdžere treba hrabriti ne samo da promatraju kako drugi ljudi igraju, već da i sami budu sudionici u sportovima. Ono što se događa jest da tisuće ljudi samo promatra sportove, a igra tek nekolicina, profesionalci. To nije dobro. Svaki tinejdžer treba se baviti nekim sportom jer će mu to donijeti fizičko zdravlje, učinit će ga spretnim, potaknuti njegovu inteligenciju. Osim toga, sport djeluje vrlo mladenački.

Ali biti samo gledatelj — i to još pred televizorom — to nije u redu. Pet ili šest sati priljepiti se za stolac pred televizorom samo da gledate kako drugi igraju nogomet ili neki drugi sport - nije u redu. Tako se nećete razvijati. Naprotiv, postat ćete samo onaj koji ne sudjeluje ni u čemu, nikad ne sudjeluje kad je silno potrebno da sudjeluje, da bude umiješan u svašta, da nešto učini.

Dobro je, ali samo katkad, vidjeti kako profesionalci igraju, da bi se nešto naučilo. Inače, svi trebaju biti na igralištu. Ne vidim u čemu je problem. Mladi ljudi trebaju se baviti aktivno sportom. Moraju to raditi i stariji ako nađu vremena. I oni koji su se povukli u mirovinu, koji bi voljeli poživjeti još koju godinu, trebali bi se baviti sportom. Treba pronaći sport za svaku starosnu grupu kako bi svi ljudi cijeli život bili sportaši, prema svojim godinama i svojoj snazi. Život bi trebao biti sport.

Sport ima jednu prekrasnu osobinu koju bih volio da zapamtite: on vas uči da nije važno jeste li poraženi ili ste pobijedili. Važno je da dobro igrate, da to činite svim snagama, da igrate intenzivno, da se ne držite po strani. To je sportski. Drugi mogu biti pobjednici, ne budite ljubomorni, čestitajte im i slavite s njima njihovu pobjedu. Sve što je potrebno jest da se ne držite po strani, već da iskoristite svu svoju energiju.

Vi trebate cijeli život biti raspoloženi za igru.

Dakle, nema ništa lošega kad se tinejdžeri zanimaju za sport. Osoba koja je postavila to pitanje sporta za mlade, čini se da želi da se u školi uči samo zemljopis i povijest te razne druge gluposti koje ne koriste u životu. Sportovi su daleko važniji, zdraviji, življi.

Mnogi mladi ljudi žele izgledati ružno. Oni se oblače kao huligani i članovi agresivnih bandi, šišaju samo dio kose, a ostala kosa im je napadnih boja. Više vole nositi otrcanu odjeću. Monete li, molim vas, komentirati ovaj čudan fenomen.

To uopće nije čudno. Vaš komentar govori mnogo o vama. Njima je dosadan vaš zapadnjački stil života. Oni jednostavno pokazuju svoje negodovanje, dokazuju vam da vi ne vodite društvo prema istini, miru i božanskosti, već ste ga doveli do smrti.

Huligani i agresivne bande jednostavno su podsjetnici da niste uspjeli. Zapadna civilizacija došla je do svoga kraja. Naravno, uvijek su mladi oni koji su najosjetljiviji prema onom

što dolazi, oni bolje opažaju nove stvari. Vide da se smrt približava, da svi zapadni znanstvenici, političari i sve crkve na Zapadu pripremaju samo veliko groblje za cijelo čovječanstvo. Ali njihovo prenapadno odijevanje, njihova otrcana odjeća, njihovo šišanje pola kose jednostavno pokazuje da još uvijek ima vremena ostaviti put koji ste slijedili do sada.

Nešto slično nije se nikad dogodilo na Istoku. Zbog jednostavna razloga - jer je Istok uvijek tražio nešto više od čovjeka. Istočni genije pokušava doprijeti do zvijezda, zapadni genije se jednostavno priprema za smrt. Ti huligani i agresivne bande pokušavaju vam nešto reći, oni su simboli nečega. Ali znaju da ste vi gluhi i nećete ništa čuti.

Nešto drastično mora se dogoditi da vi počnete razmišljati. "Sto je bilo pogrešno? Zašto se naša djeca tako ponašaju?" A što biste vi htjeli? Vi se pripremate za nuklearni rat, vi se pripremate za smrt života na ovoj zemlji.

Ti ljudi nisu nikakav čudan fenomen. Vi ste čudan fenomen. Oni se jednostavno bune protiv vas i bilo bi ih dobro poslušati. I bilo bi dobro promijeniti put koji je Zapad do sada slijedio, put materijalizma. Ja nisam protiv materijalizma, ali samo materijalizam dovest će jedino do smrti, jer materija je mrtva.

Ja sam apsolutno za materijalizam ako on služi duhovnim potrebama. Ako je materijalizam sluga, a ne gospodar, tada je on savršeno dobar. On može učiniti čuda da pomogne čovječanstvu, da podigne njegovu svijest, njegovu radost, da uzdigne čovječanstvo iznad čovječanstva.

Vi dokazujete da Charles Darwin nije imao pravo - jer su majmuni inteligentniji od vas. Oni su se barem uzdigli iznad sebe i stvorili čovječanstvo. A što ste vi stvorili? Uzdignite se iznad sebe i stvorite Buddhe. Samo će tada Charles Darwin imati pravo i teorija evolucije će se potvrditi.

Čovjek je jednostavno uobražen, a mladi vam to jednostavno i pokazuju - oni moraju biti nasilni jer vi nećete slušati logiku, razum ni inteligenciju.

Ja osjećam veliku simpatiju za te ljude. Želio bih se susresti s njima, odmah ću stupiti u vezu s njima jer shvaćam njihov jad, njihovu tjeskobu. Oni vas mogu spasiti. Nemojte im se smijati, radije se smijte sebi. Oni su vaša djeca, vi ste ih stvorili, vi morate preuzeti odgovornost za njih.

Otac se pozna po njegovoj djeci, upravo kao što se drvo pozna po njegovim plodovima. Ako se plodovi pokažu otrovnima, hoćete li osuđivati plodove ili drvo? Vi ste drvo, a oni mladi ljudi bolesna izgleda su plodovi. Vi ste odgovorni za njih. Oni su pitanje koje se postavlja vama. Mislite na njih sa suosjećanjem.

Meni se čini da je Zapadu došao kraj. Osim ako se silan pokret duhovnosti ne proširi zapadnim svijetom, nema drugog načina da se čovječanstvo spasi. A to upravo ja pokušavam učiniti.

Moji askete su također mladi. Da nisu askete, možda bi pripadali onim arogantnim bandama, možda bi brijali glave. Ali oni su otkrili način života na višim razinama. I oni se bune, ali njihova pobuna nije reakcija, njihova pobuna je revolucija. Oni

pokušavaju živjeti u miru, ljubavi i tišini, u svjetlosti. Izabrali su nov način života.

Ako ne shvaćate da je Zapadu potreban novi način života, okružiti će vas sve više neobuzdanih reakcija, a vi ćete biti odgovorni za njih.

Mlada generacija koristi se svim vrstama stvari koje donose sreću kako bi učinila život vrijednim da se živi. Možete li reći nešto o našoj prirodnoj sposobnosti da osjetimo zanos?

Zanos je jezik koji je čovjek potpuno zaboravio. Bio je prisiljen zaboraviti ga. Primorali su ga da ga zaboravi. Društvo je protiv zanosu, civilizacija također. Društvo je mnogo ulagalo u bijedu, ono ovisi o bijedi, hrani se bijedom, preživljava zbog bijede. Društvo nije za ljudska bića. Ono ih koristi kao sredstva za sebe. Društvo je postalo važnije od čovječanstva. Kultura, civilizacija, crkva, svi su oni postali važniji od čovjeka. Oni su stvoreni da služe čovjeku, ali sada su protiv njega. Gotovo su preokrenuli naglavce cijeli proces života - sada čovjek postoji zbog njih.

Svako dijete koje se rodi osjeća zanos. On je prirodan, on nije nešto što se događa samo velikim mudracima. On je nešto što svatko sa sobom donosi na svijet. To je urođena srž života, to je dio samog života. Život je ekstaza — zanesenost. Svako je dijete donosi sa sobom, ali tada društvo skoči na dijete, počne uništavati sve mogućnosti zanesenosti, počne dijete činiti jadnim, počinje ga ograničavati raznim uvjetovanostima.

Društvo je puno neuroze, ono ne može dopustiti da postoje zanesenjaci. Oni su opasni društvu. Pokušajte shvatiti taj mehanizam, bit će vam lakše.

Zanesenog čovjeka ne možete kontrolirati. To je nemoguće. Kontrolirati možete samo bijednog čovjeka. Zanesen čovjek mora biti slobodan. Zanesenost je sloboda. Zanesenog čovjeka ne možete uništiti rako lako. Ne možete ga prisiliti da živi u zatvoru. On želi plesati pod zvijezdama, želi trčati s vjetrom, razgovarati sa Suncem i Mjesecom. Njemu je potrebno prostranstvo, neodređenost, širina, golemost. Ne možete ga navesti da živi u mračnoj ćeliji. Od njega ne možete učiniti roba. On će živjeti svojim životom, radit će ono što želi. On je veliki problem za društvo. Kad bi na svijetu bilo više zanesenjaka, društvo bi se počelo raspadati, njegova struktura ne bi izdržala.

I zato se od ranog djetinjstva djetetu ne dopušta da okusi slobodu, jer kad jednom sazna što je sloboda, on neće praviti ustupke ni kompromise. Imat će jasne stavove. Kad dijete jednom upozna okus slobode, nikad više neće postati dio nijednog društva, neće pripadati nijednoj crkvi, nijednom klubu ili političkoj stranci. Ostat će individualno biće, bit će slobodan, oko sebe će stvarati vibracije slobode. I samo njegovo biće postat će vrata za ulaz u slobodu.

Što je zanesenost? Nešto što se može postići? Ne! Nešto što se može zaraditi? Ne! Nešto što morate postati? Ne! Zanesenost je postojanje, a postajanje je bijeda. Želite li nešto postati, bit ćete jadni. Postajanje je temeljni uzrok bijede. Želite

li biti zaneseni - tada je za to pravi trenutak upravo sada, ovaj čas. Pogledajte mene! Upravo ovog trenutka - nitko vam to ne prijeći - možete biti sretni. Sreća je tako očita i tako ju je lako postići. Ona je vaša priroda. Vi je nosite sa sobom. Samo joj dajte priliku da procvjeta, da se rascvjeta.

Zapamtite da se zanesenost ne događa u glavi, već u srcu. Zanesenost nije misao, nego osjećaj. A vi ste lišeni osjećaja, odsječeni ste od osjećaja. Vi i ne znate što je osjećaj. Čak i onda kad kažete da osjećate, vi samo mislite da osjećate. Kad kažete da ste sretni, promatrajte, analizirajte, otkrit ćete da samo mislite kako ste sretni. Čak i osjećaj mora proći kroz razmišljanje. On mora proći kroz senzor razmišljanja. Dopušten je samo kad ga razmišljanje odobri. Ako ga razmišljanje ne odobri, osjećaj se ne dopušta. Tada je odbačen u podsvijest, u temelj našega bića, i zaboravljen.

Budite više srce a manje glava. Glava je samo dio, srce je cijelo vaše biće. Srce je vaša potpunost. Dakle, kad god ste u bilo što potpuno uključeni, djelujete iz osjećaja. Kad ste djelomično u nečem, djelujete iz glave. Kad ste potpuno u nečem, vi ste u zanosu, zanos izvire iz srca, iz vaše potpunosti.

Zašto ljudi uzimaju drogu?

Droga je stara kao i samo čovječanstvo i sigurno ispunjava čovjeka nečim neobično vrijednim. Ja sam protiv droge, zbog istog razloga, zbog kojega su se prije mnogo tisuća godina ljudi vezali za drogu. To možda izgleda vrlo čudno.

Droga vam može dati halucinantno iskustvo izvan osjetilnog svijeta. To iskustvo traži se i meditacijom.

Meditacija vas vodi do pravog iskustva, dok vam droga daje samo halucinaciju, iskustvo poput snova, vrlo slično snovima. Teško je meditirati. Droga je jeftinija. Ali privlačnost droge ima duhovnu dimenziju.

Čovjek nije zadovoljan svojim svjetovnim postojanjem. On želi znati nešto više. Običan život čini se tako jednoličan, tako besmislen, pa samoubojstvo izgleda kao jedini izlaz. U životu nema zanos, nema radosti. Naprotiv, on na vas i dalje tovari sve veću bijedu, brigu, bolest, starost i konačno smrt.

To je bio razlog zašto je droga privlačila čovjeka od samog početka svoga postojanja. Ona mu je davala barem privremeno olakšanje. Samo su neki ljudi pokušavali meditirati.

Ako se ispravno koristi u medicini, droga može neobično mnogo pomoći. Rekao sam da sam protiv droge. Jer ako ona postane navika, tada će to biti najrazornije sredstvo na vašem putu prema sebi. Ona će vas nadahnuti da halucinirate. A jer je jeftina, ne treba ulagati velik napor, već samo uzimati sve veće doze.

Tisućama godina ljudi su koristili drogu. Moralisti, religiozni ljudi, vlada — svi su oni pokušavali zabraniti je, ali posve bez uspjeha. Mislim da nikad u tome neće ni uspjeti.

Ako želite uspjeti u tomu, savjetujem vam ovo: umjesto da zabranite drogu, neka znanstvenici otkriju bolju vrstu droge koja daje dublju i vizualnu halucinaciju, slikovitija i zanosnija

iskustva, bez ikakvih usputnih negativnih djelovanja, bez navikavanja. Ta bi se droga morala nabavljati na sveučilištima i koledžima, u bolnicama — gdje god je potrebno bilo kakvo vodstvo. Ona se ne bi zabranjivala već bi se dopuštala potpuna sloboda da se koristi kad je čovjek želi. A njegovo bi se iskustvo koristilo da mu pomogne u rastu prema nekom autentičnom procesu, kako bi mladi čovjek mogao doživjeti nešto mnogo uzvišenije nego što ijedna droga može ikad pružiti.

I samo tada bi on mogao usporediti iskustva i vidjeti da je prvo iskustvo bilo samo sanjarenje, a ovo je stvarnost, da je prvo iskustvo bilo samo prijevara samoga sebe kemijskim putem i nije mu pomoglo u njegovu duhovnom dozrijevanju, već mu je priječilo razvoj, stvarajući u njemu naviku i usporavajući ga. Drugo iskustvo mu pomaže i on počinje skupljati hrabrost da istražuje više.

On nikad nije bio svjestan da su ta iskustva moguća, da nisu samo fikcija.

Zato ova paranoja o drogama ne pomaže čovječanstvu. Vi sada dobivate drogu ilegalno pa ona postaje sve privlačnijom, sve uzbudljivijom. Osobito kod mladih, ona postaje pravi izazov.

Katkad sam začuđen — hoće li čovjek ikad naučiti abecedu ljudske psihologije. Istu glupost je učinio Bog s Adamom i Evom kad im je zabranio jesti voće s onog stabla. Ali zabrana postaje poziv, izazov.

I tisuće je godina prošlo, a autoriteti su još uvijek jednako raspoloženi: nemoj koristiti drogu, inače ćeš u zatvor

na pet, sedam godina. A nitko se ne zabrinjava što je droga dostupna i u zatvoru. Samo po malo višoj cijeni. I ljudi koji iziđu iz zatvora nisu izliječeni. Odlaze natrag u zatvor.. razlog je taj što im droga daje nešto što im nije dalo društvo.

Oni su spremni uništiti svoje zdravlje, svoje tijelo, cijeli njihov život postaje upropašten, no droga im daje ono što im društvo nije dalo.

I zato stvorite društvo koje će im dati nešto bolje od droge, radije nego da je zabranjujete. Vaš život im ništa ne daje. Vi im izvadite krv, a što zauzvrat dobivaju? Nikakvu radost, samo jednu brigu za drugom. "Neškodljivi" alkohol djeluje na njih tako da se opuste nekoliko sati, da pjevaju ili plešu - ili se potuku u gostionici.

Ali nekoliko tih sati prenesu ih iz vašeg svijeta. Ta privlačnost alkohola dokazuje da vaše društvo nije dobro, a ne da je alkohol loš.

Vaše društvo bi trebalo pomoći ljudima da plešu, da se vesele i vole.

Ja sam protiv droge jer ona postaje navika i može spriječiti duhovni rast čovjeka. Vi počnete misliti da ste postigli ono što ste tražili, a vaše ruke ostaju prazne. Vi samo sanjarite.

Ali s druge strane, moj um je sklon znanstvenosti. Želio bih da se droga koristi, a ne da se zabranjuje - ali da se koristi pod pravim vodstvom, da bude korak prema meditaciji.

Vlada bi se trebala više brinuti da se droga poboljša, a ne da je zabrane ljudima. Kad bi bila dostupna takva usavršena

droga, sva ostala droga bi se morala povući s tržišta. Nema smisla ništa zabranjivati na ovom svijetu. Samo proizvedite bolju vrstu droge — nešto bolje, jeftinije, nešto što će biti legalno. Tko će se onda brinuti o marihuani, hašišu, heroinu? Zbog čega? Neće biti razloga.

Takva bolja droga mogla bi se nabavljati u ljekarnama, bez recepta. Čak i u bolnici mogli biste rezervirati mjesto za sebe kako bi liječnik mogao paziti na vas dok proživljavate iskustvo s drogom. Voditelj meditacije može vam pomoći da shvatite što vam se dogodilo. A to se vrlo lako postiže meditacijom.

Bit će dovoljna samo dva, tri sastanka. Čovjek se može potaknuti na meditaciju. A kad jednom počne meditirati, droga mu više neće biti važna.

Znanstvenici i vlada moraju se potruditi i shvatiti da ako je nešto bilo privlačno u cijeloj ljudskoj povijesti, a nijedna vlada nije to uspjela zabraniti, tada mora postojati nešto što je potrebno učiniti. I ako se ta čovjekova potreba ne ispuni na neki drugi način, droga će i dalje vladati svijetom. A ona je vrlo razorna.

I što je vlada više protiv droge, to ona više uništava jer nitko se ne bavi time da je oplemeni, nitko u tu svrhu ne pravi pokuse s njom, nikom čak nije dopušteno da kaže ono što ja govorim.

Ali ja to mogu reći jer sam protiv droge. Ali to ne znači da kažem da se ona ne smije koristiti. Ona se može koristiti kao sredstvo, a ne kao cilj.

Kad bismo se mogli nadati u budućnost u kojoj ne bi bilo droge, kad bi čovjek postao skloniji meditaciji... A to je moguće. Ako dijete nađe oca kako meditira, ako majka meditira, ono će postati znatiželjno. I ono će željed meditirati.

A to je doba kad je meditacija vrlo jednostavna jer dijete još nije korumpiralo društvo. Ono je još nedužno.

I kad svi oko njega nešto rade i uživaju u tomu, dijete ne može ostati izvan toga. Ono će sjesti uz njih i zatvoriti oči. Najprije ćete mu se smijati — meditacija nije za djecu. Ali oni ne shvaćaju. Meditacija je prikladnija za djecu, nego za odrasle.

Samo zamislite atmosferu meditacije u školama, koledžima, na sveučilištima — kamogod pođe, nailazi na tu atmosferu koja hrani njegovu vlastitu sklonost meditaciji.

Volio bih doživjeti da droga nije potrebna svijetu. Ali ne zabranom, nego stvaranjem nečega boljega, nečega stvarnoga. Droga će bez problema biti poražena, ali te idiotske vlasti i dalje ukazuju veliku važnost drogi, i dalje uništavaju mlade u svijetu.

Najdragocjenije vrijeme života gubi se u halucinacijama i dok shvate što su učinili sebi, možda će biti prekasno. Neće se moći više vratiti u normalno stanje. Njihovo se tijelo naviknulo na kemikalije. I tada, premda nerado, oni će si morati davati injekcije svih mogućih otrova.

Ako se netko tko nije trošio jake droge vrati u normalan život, on će mu se činiti dosadnim, dosadnijim nego vama jer je vidio i doživio nešto prekrasno. To će mu uvijek ostati kao iskustvo s kojim će sve drugo uspoređivati.

On je imao seksualni odnos pod utjecajem droge i osjećao se kao da je na vrhu svijeta. I sada ima ljubavni odnos, ali čini mu se da to nije ništa drugo nego jedna vrsta kihanja. Dobro je i to, vi kihnete i osjetite se bolje, ali to nije nešto zbog čega vrijedi živjeti. Nitko neće reći da živi zbog kihanja.

Sve što ja nastojim jest uvesti nešto više od droge, i to bi onda bilo odlučujuće. Bilo bi dobro kad bi se nešto moglo dogoditi meditacijom, preko asketa, grupa koje vam osiguravaju bolji uvid u neke stvari posve besplatno.. .vi to ne biste platili svojim zdravljem, nikakva kemija vam neće biti potrebna, niti ćete uništavati svoje tijelo i druge stvari. Nećete ništa platiti. A nešto će se dogoditi. Vi ste gospodar — vi ne ovisite ni o čemu zbog toga. To vam može biti dostupno svakog časa, kadgod to poželite. Kad poznate ključ, možete otključati vrata uvijek kad želite. Mora vam biti dostupno nešto više, uzvišenije.

Na cijelom svijetu postojao je dugo vremena jedan problem: ljudi su pokušavali pomoći drugima da se riješe svojih izleta u drogu, ali gotovo da nisu uspjeli jer je riječ o ropstvu koje će postajati sve veće i jednog ćete dana biti okruženi zidovima, kineskim zidom i bit će vam doista teško izići iz njega. Čovjek stvara vlastitim snagama tako visoki zid i bit će ga teško uništiti. Bit ćete uhvaćeni u njemu. Cijeli život postat će jedna vrsta bolesti.

A to nije dobro. Ako uzmete drogu, dok ste pod njezinim djelovanjem sve vam izgleda lijepo. Kad iziđete, sve vam se čini dosadnim, tako besmislenim da se droga opet čini jedinom mogućnošću. Tada se količina droge mora stalno

povećavati i čovjek se pomalo gubi. Droga je tako moćna da razara i samu kemiju vašeg mozga. Mozak je vrlo osjetljiv, on ne može živjeti s tako jakom prinudom koja ga tako pritišće. Oni vrlo tanani i suptilni živci bivaju uništeni. Tada čovjek gubi budnost, inteligenciju, postaje mu dosadno, postaje neosjetljiv. A droga postaje jedina mogućnost, jedini smisao koji čovjek može osjetiti.

Ali nikom ne pomaže da to samo kaže. Ne pomažu nikakve propovijedi. Ako se samo kaže da je nešto loše, grijeh neće proći, već će problem postati još većim. Čovjek već ionako pati, a vi mu darujete drugi problem - da je to što radi grijeh, zato će se on i zbog toga osjećati grešnim. Bila bi dovoljna droga da ga posve uništi, ali to će učiniti i sam osjećaj krivnje. Dakle, dodali ste još više otrova njegovom problemu. Učinili ste da se čovjek osjeti nemoralnim, da se osjeća kao kriminalac. A sve je to pogrešno.

Čovjeku je potrebna pomoć, potrebno mu je suosjećanje, ljubav. Možda je propustio ljubav pa je zato krenuo pogrešnim putem, u pogrešnom smjeru. Možda mu društvo nije dalo ono što mu je bilo potrebno, nisu mu to dali ni roditelji. Zato je postao tako rastresen. Čovjeku je potrebna sva pažnja, ljubav i skrb - ali čak ni to mu neće pomoći ako ne zna i ne osjeti nešto što je uzvišenije od bilo čega što mu droga može pružiti.

Zašto se bojimo i katkad čak odbijamo preuzeti odgovornost?

Jer vas nisu od djetinjstva učili da budete odgovorni.

Učili su vas da budete ovisni. Učili su vas da budete odgovorni ocu, majci, obitelji, domovini i svim drugim vrstama gluposti. Ali nisu vam rekli da morate biti odgovorni sebi, da nema nikoga tko će preuzeti vašu odgovornost.

Naprotiv, vaši roditelji su preuzeli odgovornost za vas. Vaša obitelj preuzela je vašu odgovornost, svećenik je preuzeo odgovornost za vaš duhovni rast. Vi samo morate slijediti te ljude i raditi što god vam oni kažu. Kad odrastete i više niste dijete, uhvati vas veliki strah jer morate preuzeti odgovornost, a nisu vas poučili kako se to radi.

Vi odete i priznate grijeh svećeniku... kakvu glupost radite! Najprije, glupo je misliti da ste počinili grijeh. Drugo, glupo je da se osjećate krivi što ste pogriješili. Treće - odlazite svećeniku kako bi on molio Boga da vam oprost. Jednostavna stvar postala je tako zamršena, tako nepotrebno dugačka i zaobilazna.

Sto god ste učinili, željeli ste to učiniti i zato ste to učinili. A tko će odlučiti što je grijeh a što nije? Nigdje nema nikakva kriterija, nikakve vage koja će izvagati kilograme vašega grijeha, koliko je vaš grijeh dugačak - jedan metar, dva ili tri? A koji je to grijeh i tko je svećenik kome ćete priznati taj svoj grijeh?

Ja vas učim da ne budete odgovorni nikomu. Ni ocu ni majci, ni zemlji ni religiji, ni političkoj stranci, da ne budete odgovorni nikomu. Budite odgovorni samo sebi. Radite što god osjećate da morate. Ako je to nešto pogrešno, kazna će odmah uslijediti. Ako je dobro, nagrada će također odmah doći. Nema drugog načina.

Na ovaj način vi pokušavate sami otkriti što je dobro, a što loše. U vama će se razviti nova osjetljivost, dobit ćete novu viziju. Odmah ćete saznati što je loše jer ste u prošlosti mnogo puta pogriješili i uvijek ste trpjeli zbog posljedica. Znat ćete što je ispravno, jer kad god ste tako postupili, život vas je obasuo velikim blagoslovima. Uzrok i posljedica idu zajedno, oni nisu odvojeni godinama ni životima.

Vi ste dakle odgovorni. Ako želite i uživati u nečemu premda će vam to nanijeti patnju, učinite to. To je dobro jer vas veseli. Patnja nije dovoljno jaka da vas odvraća od uživanja koje donosi ono što ste učinili. Ali ovisi o vama, potpuno i jedino o vama da o tome odlučite. Ako je patnja prevelika, a ono što ste učinili ne donosi vam ništa vrijednoga, nikakvu radost, a poslije tog vašeg čina svakako će uslijediti duga patnja, onda ovisi o vama ako ste potpuni idiot pa to učinite. Kakve itko drugi ima veze s tim?

To za mene znači biti odgovoran sam sebi. Nema nikoga drugog kome možete natovariti svoju odgovornost, ali vi uvijek tražite nekoga kako biste se istresli na njega, čak i na ubogog čovjeka kakav sam ja, koji vam neprestano govori da ja nisam odgovoran ni za što, ni za koga. A ipak, vi nekako duboko u sebi nosite iluziju da se ja vjerojatno šalim.

Ja se ne šalim. Ako natovarite svoju odgovornost na mene, vi ćete se pokazati kao zaostali, djetinjasti. Nikad nećete odrasli. Jedini način da odrastete jest da prihvatite sve što je dobro i loše, sve što je veselo i tužno. Za sve što vam se dogodi, sami ste odgovorni i to vam daje veliku slobodu.

Veselite se toj slobodi. Veselite se tom velikom shvaćanju da ste samo vi odgovorni za sve u svom životu. To će vas učiniti individualcem, kako ja to zovem.

Edukacija

Što je učenje?

Učenje nije znanje. Učenje se prečesto poistovjećuje sa znanjem. Ono je upravo suprotno od znanja. Sto je čovjek učeniji, manje je sposoban učiti. Zato su djeca sposobnija učiti nego odrasli. Ako i odrasli žele i dalje nešto učiti, moraju zaboraviti sve što su naučili. Štogaod su naučili, trebaju zaboraviti. Ako skupljate znanje, vaš unutarnji prostor postat će pretežak od prošlosti. Skupljate previše smeća.

Učenje se događa samo onda kad u vama ima prostora. U djetetu postoji to prostranstvo, nevinost. Ljepota djeteta sastoji se u tome da djeluje od stanja neznanja i to je temeljna tajna učenja — djelovati iz stanja neznanja.

Promatrajte, gledajte, primjećujte, ali nikad ne zaključujte. Ako ste stigli do zaključaka, učenje se zaustavlja. Ako već znate, što se ima za naučiti? Nikad ne djelujte iz pozicije gotovog odgovora do kojega ste stigli čitajući svete tekstove koje ste dobili na sveučilištu, od učitelja i roditelja ili možda iz vlastita iskustva.

Sve što ste saznali, treba biti odbačeno u korist učenja. Tada ćete rasti, tada nema kraja dozrijevanju. Čovjek do

kraja života ostaje poput djeteta, nedužan, pun zadivljenosti i strahopoštovanja. Čak i kad umire, on nastavlja učiti. On uči o životu, uči o smrti. A čovjek koji je naučio što je život a što smrt, uzdiže se iznad oboje, postaje transcendentan.

Učenje je prihvaćanje, učenje je ranjivost, učenje je otvorenost, otvorenost do kraja.

Čovjek je rođen kao sjemenka, rođen je kao potencijalna mogućnost. On nije rođen kao netko tko se ne mijenja. On je nešto vrlo posebno, nešto izvanredno. U svemu stvorenom samo je čovjek rođen tako, sve druge životinje rođene su tako da se ne mijenjaju.

Pas je rođen kao pas, on će ostati isti cijeli svoj život. Lav je rođen kao lav. Čovjek nije rođen kao čovjek, već ako sjemenka: on može nešto postati ili ne postati. Čovjek ima budućnost, nijedna životinja nema budućnosti. Sve su životinje rođene savršene u svojim instinktima. Samo je čovjek nesavršena životinja. Zato je moguć njegov rast i evolucija.

Edukacija je most između mogućnosti i nečega što se mijenja. Edukacija vam pomaže da postanete ono što već jeste ali samo dok ste u obliku sjemenke.

A to je ono što ja ovdje radim — ovo je mjesto edukacije. Ono što se radi u običnim školama, koledžima, na sveučilištima, nije edukacija. Ono vas samo priprema da dobijete dobro mjesto, dobru plaću. To nije prava edukacija, ona vam ne daje život. Možda vam daje bolji životni standard, ali bolji životni standard nije bolji standard života. To nisu sinonimi.

Takozvana edukacija koja se odvija u svijetu priprema

vas samo da zaradite kruh. No i Isus je rekao: "Čovjek ne može živjeti samo od kruha." A upravo to rade vaša sveučilišta - pripremaju vas da zarađujete kruh na bolji način, na udobniji način, s manje truda i uz manje teškoća. To je vrlo primitivna vrsta edukacije. Ona vas ne priprema za život.

Zato danas ima tako mnogo robota na svijetu. Oni su savršeni kao službenici, kao šefovi, kao inkasatori. Tu su oni savršeni i vješti. Ali ako pogledate duboko u njih, oni su samo prosjaci i ništa više. Oni nisu okusili ni trunak života, nisu naučili što je život, što je ljubav i svjetlost. Nisu naučili što je božanskost, nisu okusili postojanje, ne znaju kako pjevati i plesati, kako nešto proslaviti. Oni ne znaju gramatiku života, oni su potpuno glupi. Da, oni zarađuju - zarađuju više od drugih, vrlo su vješti i uzdižu se sve više na ljestvici uspjeha - ali nekako duboko u sebi ostaju prazni i bijedni.

Edukacija vam mora pružiti unutarnje bogatstvo. Ona nije zato tu da vas što više informira. Takva ideja o edukaciji je vrlo primitivna. Zovem je primitivnom jer ima korijene u strahu: "Ako nisam dovoljno obrazovan, neću moći preživjeti." To zovem prirmitivnim jer duboko u sebi takva je edukacija neobično nasilna - ona vas uči natjecati se, čini vas ambicioznima. Ona nije ništa drugo nego priprema kako uništiti druge, kako se natjecati u svijetu u kojem je svatko neprijatelj onoga drugoga.

Zato je svijet postao ludnica. Tu se ljubav ne može dogoditi. Kako se ljubav može roditi u nasilnom, ambicioznom, natjecateljskom svijetu gdje je svatko konkurent onoga

drugoga? To je vrlo primitivno jer se temelji na strahu: "Ako nisam dovoljno obrazovan, možda neću moći preživjeti u životnoj borbi." Život je ovdje samo borba.

Evo moje vizije edukacije: život se ne smije doživljavati kao borbu za preživljavanje, već kao slavlje. Život ne smije biti natjecanje, on mora biti i radost. Pjevanje, ples, pjesništvo, glazba i slikarstvo i sve drugo što je dostupno čovjeku u svijetu, edukacija vas mora pripremiti da se uskladite sa svim tim — s drvećem, s pticama i nebom, sa Suncem i Mjesecom.

Edukacija vas mora pripremiti da budete svoji. A upravo sada vas priprema da budete imitatori, poučava vas kako postati kao drugi. To je pogrešna edukacija. Prava edukacija će vas naučiti kako da budete ono što jeste, da budete autentični. Vi ste jedinstveni, nema nikoga poput vas, nikad ga nije bilo i nikad ga neće ni biti. To je velika čast kojom vas je obdarilo postojanje. Tu ste se dokazali da ste jedinstveni. Nemojte imitirati druge. Nemojte postati kopije.

Ali upravo to vaša edukacija radi od vas: indigo kopije. Ona uništava vaše originalno obličje. Riječ edukacija ima dva značenja, oba su prekrasna. Jedno značenje je vrlo dobro poznato premda se ne primjenjuje, a to je: izvući nešto iz čovjeka. Dakle, edukacija znači izvući iz vas ono što je već u vama, učiniti vaš potencijal stvarnim, kao što se izvlači voda iz bunara.

Ali to se ne primjenjuje u procesu edukacije. Naprotiv, u vas se stvari ulijevaju, a ne izvlače se. U vas ulijevaju zemljopis i povijest, znanost i matematiku. Tako vi postajete papige. S vama

postupaju kao s kompjutorima — kao što hrane kompjutore, tako hrane i vas. Vaše obrazovne institucije su mjesta na kojima se informacije trpaju u vašu glavu.

Prava edukacija trebala bi poticati ono što je skriveno u vama — ono što je postojanje položilo u vas kao svoje blago — to bi edukacija trebala otkrivati, kako biste postali prosvijetljeni.

A drugo značenje te riječi koje je još mnogo dublje dolazi od riječi *educare*, što znači voditi vas od tame do svjetlosti. To je neobično važno značenje — voditi vas od tame do svjetlosti.

Čovjek živi u tami, u podsvijesti, a može postati pun svjetlosti. Plamen je tu, treba ga samo potaknuti. Svijest je ovdje, ali treba je probuditi. Dobili ste sve, donijeli ste sa sobom sve. Ali ideja da ste postali čovjek zato jer imate ljudsko tijelo je pogrešna. Ta ideja je bila uzrok strašnih nevolja u proteklim razdobljima.

Čovjek je rođen kao povoljna prilika, kao slučajnost. A samo mali broj ljudi zaista postaju ljudi - kao na primjer Isus, Buddha, Muhamed, Bahadin. Samo malobrojni zaista postaju ljudi kad postanu puni svjetlosti, kad u njima nema više tame, kad ne postoji podsvijest koja se zavukla negdje u dubinu duše, kad je sve svjetlost, kad ste samo svijest. Tada je život doista dobročinstvo.

Edukacija vas mora dovesti od tame do svjetlosti. To upravo ja radim. Ja vas poučavam da budete neustrašivi, da ne podliježete društvenim pritiscima. Učim vas da ne budete konformist, da ne čeznete za udobnostima i lagodnim životom jer budete li za tim čeznuli, društvo će vam sve to dati, ali vi

ćete to platiti. A cijena je visoka: dobit ćete udobnost, ali ćete izgubiti svijest. Dobivate udobnost, ali gubite dušu.

Možete uživati u svom ugledu, ali tada to više niste vi. Vi ste pseudo ljudsko biće, izdali ste postojanje i sebe. A društvo upravo želi da vi izdate sebe. Ono vas želi iskoristiti kao stroj, želi da budete poslušni. Ono vas ne treba da djelujete kao inteligentno biće jer inteligentno biće ponašat će se na inteligentan način i možda će biti trenutaka kad će reći: "Ne, to ne mogu učiniti."

Na primjer - ako ste doista inteligentni i imate razvijenu svijest, ne možete biti dio nijedne vojske. To bi bilo nemoguće. Da biste bili dio bilo koje vojske, osnovno što je potrebno jest da budete neinteligentni. Zato u svakoj vojsci na sve moguće načine nastoje uništiti vašu inteligenciju. Godine su potrebne da se to učini. Oni to zovu vježbanjem. Treba slijediti glupe naredbe: na lijevo krug, na desno krug, naprijed marš, natrag čelom — ovo i ono — i to se ponavlja svaki dan, ujutro u navečer. Polako, polako čovjek postaje robot, počinje djelovati kao stroj.

Čuo sam da je neka žena došla k psihijatru i rekla: "Vrlo sam zabrinuta, ne mogu spavati. Moj suprug je pukovnik u vojsci. Uvijek kad dođe kući na dopust, to za mene postaje noćna mora. Kadgod spava okrenut na desnu stranu, on hrče tako glasno da ne uznemiruje samo mene, nego i susjede. Možete li mi nešto savjetovati? Sto da redim?"

Psihijatar je malo razmišljao, a onda rekao: "Učinite

jednu stvar, noćas učinite ovo, možda će djelovati." Dao joj je recept koji je djelovao. A recept je bio vrlo jednostavan. Rekao joj je: "Kad vaš muž počne hrkati, recite mu da se okrene na lijevo."

Ona nije mogla vjerovati da je to tako jednostavno, ali kad je postupila prema savjetu, djelovalo je. Njezin je suprug hrkao samo kad je bio okrenut na desnu stranu. Kad bi mu ona šapnula polako i nježno: "Okreni se na lijevo!", on se po staroj navici okrenuo na lijevo i hrkanje je prestalo čak i u snu.

Sve vježbe u vojsci imaju svrhu uništiti vašu svijest, učiniti vas automatskim strojem. Tada možete ići i ubijati. Inače, ako vam je ostalo još malo inteligencije, vidjet ćete da je onaj koga ubijate nevin. On nije učinio ništa ni vama ni ikomu drugom. Vjerojatno ima kod kuće ženu koja ga čeka da se vrati. Možda ima i malu djecu koja će postati prosjaci. Možda ima staru majku i oca koji će poludjeti. "Zašto ubijam toga čovjeka? Jer je oficir rekao: 'Počni ubijati. Pali!'"

Inteligentan čovjek neće opaliti. Inteligentan čovjek će odabrati da radije sam umre, nego da ubije nevina čovjeka. Zato jer se neki glupi političar želio uplesti u rat, jer se neki glupi političar želi domoći vlasti, zato jer je rat započeo zbog nekih glupih izjava političara. On neće ubijati!

To ja zovem edukacijom: učiniti ljude inteligentnima. A to i ja radim. Ako se ta vatra proširi, trulo društvo neće preživjeti. Ono preživljava na vašoj podsvijesti, ono živi na vašoj podsvijesti.

Edukacija koje je postojala do danas nije bila prava, nije

služila čovječanstvu. Naprotiv, služila je određenim interesima, služila je prošlosti. Učitelj je zastupao prošlost, djelovao je kao posrednik prošlih vjerovanja, orijentacija i pretpostavki novoj generaciji — da otruje, zagadi novu svijest koja se dizala na horizontu.

I zbog edukacije, čovjekova je evolucija bila vrlo slučajna i krivudava. Ali do danas nije bilo drugog puta jer je u prošlosti postojalo ovo: znanje se razvijalo tako polako da je stoljećima bilo gotovo jednako. Stoga je učitelj bio vrlo djelotvoran u obavljanju svoga posla. Štogod se znalo, bilo je statično. Nije raslo, niti se razvijalo.

Ali sada postoji eksplozija znanja. Stvari se mijenjaju tako brzo da je odgojno-obrazovni sistem, da je cijeli odgojno-obrazovni sistem zastario, jednostavno je izišao iz mode. Trebalo ga je napustiti, trebao se pojaviti posve novi sistem. Sada je to moguće učiniti, do sada je to bilo nemoguće.

Morat ćete shvatiti što mislim kad kažem: "eksplozija znanja". Zamislite lice sata koje ima šezdeset minuta. Tih šezdeset minuta predstavljaju tri tisuće godina ljudske povijesti, ili svaka minuta pedeset godina, a svaka sekunda približno jednu godinu. Na toj skali nije bilo nikakvih važnih posrednih promjena sve do prije deset minuta. Tada se pojavio tiskarski stroj. Prije tri minute pojavio se telegraf, fotografski aparat i lokomotiva. Prije dvije minute pojavio se telefon, rotacijski stroj, pokretna slika, automobil, zrakoplov, radio. Prije minute pojavila se slika koja govori. Televizija se pojavila zadnjih deset sekundi, kompjutor

zadnjih pet, a komunikacijski sateliti zadnje sekunde. Laserska zraka pojavila se tek prije djelića sekunde.

To ljudi zovu eksplozijom znanja. Promjena nije nova. Nov je samo stupanj promjene. U tome je sva razlika jer u izvjesnom smislu kvantitativne promjene postaju kvalitativne.

Zagrijavate li vodu, do devedeset devet stupnjeva još se uvijek radi o vodi — možda je vruća, ali još je voda. Samo jedan stupanj je potreban da se voda počne isparavati, događa se dakle kvalitativna promjena. Samo nekoliko sekundi prije, voda je bila vidljiva, a sada je nevidljiva. Samo prije nekoliko sekundi voda je tekla dolje, a sada se diže gore. Ona je svladala gravitaciju, zakon gravitacije više ne djeluje na nju.

Zapamtite, na određenoj točki kvantitativna promjena postaje kvalitativnom promjenom. I to se dogodilo. Promjena nije ništa novo, ona se uvijek događala. Ali brzina promjene potpuno je nova. Prije se to nije događalo tako brzo.

Razlika između fatalne i terapijske doze strihnina samo je stvar stupnja, kako kaže Norbert Wiener. Otrov može djelovati kao lijek u malim dozama, ali isti lijek bit će fatalan ako se uzima u većim dozama. Tada više nije lijek, nego otrov.

Sada je promjena tako velika da učitelj više ne može služiti u stilu prošlosti, edukacija više ne može djelovati na prijašnji način. Prije je ona pomagala ljudima pri memoriranju. Do sada ona nije bila edukacija inteligencije, već samo memorije, sjećanja. Prošla generacija prenijela je sve to znanje novoj generaciji, a nova generacija je trebala to zapamtiti. Zato su

inteligentnima smatrali ljude koji su imali dobru memoriju.

Sada to nije neophodno potrebno. Bilo je genija čija je memorija bila gotovo na nuli. Albert Einstein nije imao dobru memoriju. Bilo je ljudi čija je memorija bila čudesna, ali nisu uopće bili inteligentni.

Memorija je mehanička stvar vašega uma. Inteligencija je svijest, ona je dio vašega duha, memorija je dio vašeg mozga. Memorija pripada tijelu, inteligencija pripada vama.

Inteligencija treba poučavati jer promjene su tako brze da memorija nije dovoljna. Dok nešto uspijete memorirati, ono je već zastarjelo. Događa se ovo: edukacija ne uspijeva, sveučilišta ne uspijevaju jer još uvijek rade na stari način. Naučili su trik - to su radili tri tisuće godina i sada su to tako dobro naučili da ne znaju ništa drugo raditi.

Sada je opasno davati djeci stare informacije jer im one neće omogućiti da žive u budućnosti, već će samo sprečavati njihov rast. Sada im je potrebna inteligencija da žive s brzim promjenama — to se sada događa.

Još samo prije sto godina milijuni ljudi nisu nikad napuštali gradove u kojima su živjeli, ili se nisu udaljavali od njih više od pedeset milja. Milijuni su od rođenja do smrti živjeli na istome mjestu. Sada se sve promijenilo. U Americi prosječni čovjek živi samo tri godine u istom gradu, a upravo to je i vremenski limit trajanja jednoga braka. Nakon toga vremena čovjek počne mijenjati grad u kome živi, posao i bračnog partnera.

Mi živimo u posve novom svijetu. A vaše obrazovanje

jednostavno vas pretvara u pokretne enciklopedije, ali zastarjele. Razlika nije ništa novo - ono što je novo je stupanj promjene.

Na našem satu prije gotovo tri minute pojavila se kvalitativna razlika u karakteru promjene: promjena se promijenila.

Sada moramo poučavati inteligenciju kako bismo osposobili djecu da žive s novim stvarima koje će se svakodnevno događati. Nemojte ih opterećivati s onim što im neće biti ni od kakve koristi u budućnosti. Stara generacija ne smije poučavati ono što je ona naučila, već mora pomoći djetetu da bude inteligentnije kako bi moglo spontano odgovoriti novoj realnosti koja dolazi. Stara generacija ne može ni sanjati o tome kakva će to realnost biti!

Vaša će djeca možda živjeti na Mjesecu. Atmosfera u kojoj će živjeti bit će posve drukčija. Vaša će djeca možda živjeti na nebu jer Zemlja postaje prenapučena. Vaša će djeca možda živjeti pod zemljom ili pod morem. Nitko ne zna kako će ona morati živjeti. Možda će živjeti samo od tableta i vitaminskih pilula. U svakom slučaju, živjet će u posve drukčijem svijetu. Zato nema nikakva smisla davati im enciklopedijsko znanje prošlosti, već ih treba pripremati da se suoče s novim realnostima.

Moramo ili pripremati za svijet, za meditaciju. Tada će edukacija biti ona prava i neće služiti prošlosti i mrtvima, već budućnosti i živima.

Prema mojoj viziji - prava edukacija mora biti rušilačka

i buntovna. Do sada je bila ortodokсна, bila je dio društvenog uređenja. Prava edukacija mora poučiti stvari koje ne može poučiti ni jedna druga institucija. Ona mora postati anti-entropijski posao.

Država, društveno uređenje i sve institucije društva, sve one ograničavaju rast - zapamtite to. Zašto to čine? Jer svaki rast je izazov, a svi su se već zbrinuli. Tko želi ostati nezbrinut? Oni koji su na vlasti da bi voljeli da se išta novo dogodi jer to bi promijenilo ravnotežu moći. Oni koji su na vlasti ne bi željeli da se ikakve nove stvari oslobode ili pojave jer nove stvari dale bi vlast novim ljudima. Svako novo znanje donosi novu moć na svijet. A starija generacija ne bi željela izgubiti svoju vlast i svoju dominaciju.

Edukacija mora služiti evoluciji. Ali obično služi vladi, svećenicima i crkvi. Na vrlo suptilan način ona priprema robove - robove koji će služiti državi, robove koji će služiti crkvi. Prava svrha edukacije treba biti rušenje staromodnih stavova, vjerovanja i pretpostavki koje više ne služe razvoju i čovjeku te su štetni i pogubni.

Jednom je neki novinar upitao Ernesta Hemingwaya: "Možete li navesti neku bitnu osobinu koja čini pisca velikim?"

Hemingway je odgovorio: "Da, ima jedna. Kako bi bio veliki pisac, čovjek mora imati ugrađenu zaštitu od šoka i detektor za glupost."

A takva je i moja ideja o pravoj edukaciji. Djecu treba

izvježbati, disciplinirati kako bi mogla otkriti glupost. Prava inteligentna osoba zna otkriti glupost. Ona odmah zna, onoga časa kad to izreče, je li to važno ili je to samo sveta kravlja balega.

Evolucija ljudske svijesti nije ništa drugo nego duga povijest borbe protiv divljenja gluposti. Ljudi i dalje štiju i dive se gluposti i besmislici. Devedeset devet posto njihovih vjerovanja su same laži. Devedeset devet posto njihovih vjerovanja upereno je protiv čovjeka, protiv života, devedeset devet posto njihovih vjerovanja su tako primitivna, tako barbarska, tako potpuno neuka da je upravo nevjerojatno kako ljudi i dalje vjeruju u njih.

Pravo obrazovanje pomoći će vam da napustite sve te besmislice — koliko god one bile drevne, ugledne, poštovane. Ono vas treba naučiti stvarnosti, a ne nekakvim predrasudama, već kako živjeti radosnije. Mora vas naučiti afirmaciji života. Naučit će vas da poštujete život i ništa više. Naučit će vas kako da duboko volite postojanje. Ono neće samo odgajati duh, nego i srce.

Pomoći će vam također da postanete otvoreni za prihvaćanje novih ideja, da se prestanete oslanjati na um. To je dimenzija koja danas nedostaje u edukaciji. Ona vas jednostavno uči da se što više uključite u mentalne koncepte, izgubljene u umu. Um je dobar, koristan, ali on nije vaša cjelovitost. Postoji i srce koje je zapravo mnogo važnije od uma — jer um može stvoriti bolju tehnologiju, može vam dati bolje strojeve, bolje ceste i kuće, ali ne može od vas učiniti boljeg čovjeka. Ne može

od vas učiniti ljubaznije, poetičnije, skladnije biče. Ne može vam dati radost života, veličanstvenost života. Ne može vam pomoći da postanete pjesma i ples.

Istinsko obrazovanje mora vas naučiti i puteve srca, mora vas naučiti kako da budete transcendentni. Um služi znanosti, a srce umjetnosti, poeziji, glazbi, dok nadnaravnost služi religiji. Ako edukacija ne služi svim tim stvarima, ona nije prava. A to nije postiglo nijedno obrazovanje.

Ne iznenađuje da mnogi mladi ljudi napuštaju vaše koledže - jer vide da je sve to besmislica, čini im se da su sve to gluposti.

Nijedna institucija to ne može učiniti, samo edukacija. Sveučilišta moraju posijati sjeme promjene - jer na Zemlju mora stići novi čovjek.

Već su stigle prve zrake. Novi čovjek dolazi svakog dana i mi moramo pripremiti Zemlju da ga primi. A s novim čovjekom dolazi i novo čovječanstvo, novi svijet. Ne postoji druga mogućnost osim edukacije da dočeka novog čovjeka, da pripremi teren za njega. Ako mi ne možemo pripremiti tlo za njega, osuđeni smo na propast.

Pokusi koje ovdje radimo zaista su nastojanje da se stvori nova vrsta sveučilišta. To treba učiniti po cijelom svijetu, na mnogim mjestima. Taj pokus treba učiniti u svakoj zemlji. Samo neki će prihvatiti izazov, ali ta nekolicina bit će glasnici. Ta nekolicina će objaviti novo doba, novog čovjeka, novo čovječanstvo.

Walt Whittman je pisao:

*Kad sam čuo učenog astronoma,
kad su se preda mnoom nicali stupci, dokazi, pojave,
kad su mi pokajali tabele i dijagrame
da ih zbrojim, odbijem i izmjerim,
kad sam, sjedeći slušao astronoma dok je držao predavanje
uz veliki pljesak u predavaonici,
kako sam brzo, neprojeno mnogo puta postao umoran i bolestan.
Tada sam se podigao i šuljajući se izgubio se
u mističnom, vlažnom noćnom zraku,
povremeno gledajući zvijezde u savršenoj tišini.*

Nova edukacija, prava edukacija neće vas poučavati samo matematiku, povijest, zemljopis i znanost. Ona će vas morati naučiti pravu moralnost: estetiku. Estetiku zovem pravom moralnošću. To je osjetljivost da se osjeti ljepota jer božanskost se javlja kao ljepota. U cvijetu ruže, u lotosu, u izlasku i zalasku Sunca, u zvijezdama i pjevu ptica rano ujutro, u rosnim kapljicama, u krilu ptice.. istinska edukacija treba vas dovesti što bliže prirodi jer samo kad se približite prirodi, bit ćete sve bliže Bogu.

Ako je intelekt takva zapreka putovanju prema sebeostvarenju, nije li beskorisno vježbati i izoštravati ga? Zar nije moguće da djeci treba pomoći, zbog njihove nedužnosti i snage izražavanja, da uđu direktno u meditaciju, a ne da prethodno razidjaju svoj intelekt?

Vrijedno je primijetiti, važno je i prirodno da se postavlja

pitanje — ako je intelekt tako velika zapreka, zašto ga je potrebno na prvom mjestu vježbati? Zašto ne uvesti djecu u meditaciju dok su još nevini i jednostavni, umjesto da ih šaljemo na sveučilište?

Umjesto da oblikujemo njihovu sposobnost logike i razmišljanja, umjesto da ih odgajamo, zašto ih ne privući meditaciji dok su još nedužni i jednostavni? Ako je intelekt zapreka, zašto mu pomažemo da se razvije? Zašto ga se ne oslobodimo prije nego što ga razvijemo?

Sve bi bilo u redu da je intelekt samo zapreka. Ali zapreka može postati i sredstvo za postizanje cilja.

Kad hodate puteljkom, naiđete na golemu stijenu koja leži na vašem putu. To je zapreka. Možete se vratiti misleći da put ne vodi dalje. Ali ako se popnete na stijenu, otkriva vam se novi put - koji je na posve drukčijoj razini od prijašnje niže razine. Otvara se nova dimenzija.

Neinteligentan čovjek će se vratiti, smatrajući stijenu zaprekom. Inteligentan čovjek iskoristit će stijenu kao stepenicu. Inteligencija i mudrost je nešto posve različito od onoga što zovemo intelekt.

Ako ne vježbaju intelekt, djeca će ostati slična životinjama. Ona neće postati mudra, ostat će poput divljih životinja. Naravno, ona neće imati nikakvih zapreka, ali neće imati ni sredstava da se popnu, A zapravo, niti je stijena zapreka, niti je stepenica neka pomoć.

Zato je potrebno da svako dijete prođe kroz postupak vježbanja intelekta. A što je vježbanje ljepše, što je strože, to ova

stijena intelekta postaje jača, veća, silnija i čvršća jer jednako tako ona je i sredstvo da se čovjek uzdigne na više vrhunce. Onaj tko se smrvi pod tom stijenom je učenjak. Onaj tko stane na vrh te stijene je mudrac, a onaj tko se iz straha niti ne približi stijeni, neznalica je.

Intelekt neznalice nikad nije bio vježban. Intelekt učenjaka se podvrgavao vježbama, ali on se nije mogao vinuti iznad njega, intelekt mudrog čovjeka nije bio samo vježban, nego se mudrac uspio popeti iznad njega.

Neće koristiti da nešto izbjegavate, morate proći kroz neke stvari i uzdići se iznad njih. Bez obzira na iskustvo, čovjek prolazi kroz njega, ono ga jača i čini bistrim.

Stoga intelekt djeteta treba vježbati, njegova logika morat će se izoštriti, tako da postane poput mača. A tada, hoće li se on porezati na oštricu mača, počinuti samoubojstvo, ili spasiti nečiji život, sve to ovisi o njegovoj inteligenciji.

Logika je samo sredstvo. Možemo je koristiti da uništimo život - tada je ona rušilačka. Možemo je koristiti da stvorimo život — tada je kreativna. Ali jedno je sigurno - djeca neće postati inteligentna ako ih lišavamo intelekta. Ona će biti nedužna poput životinje, ali neće biti sklona meditaciji poput mudraca.

Mnogo puta se dogodilo da je neki vuk odveo dijete u šumu. Prije četrdesetak godina pronađene su dvije takve djevojčice u šumama pokraj Kalkute. Prije deset godina u šumama pokraj Lucknowa pronašli su dijete koje su odgojili vukovi.

To dijete bilo je već odraslo, imalo je oko četrnaest

godina. Dijete nikad nije odgajao čovjek, nikad nije išlo u školu niti živjelo u društvu čovjeka. Oteli su ga vukovi dok je bio još u kolijevci. I tako je odrastao s vukovima. On nije mogao ni stajati na dvije noge jer i to je dio ljudskog odgoja. Nemojte nikad misliti da stojite na dvije noge sami od sebe. To su vas naučili.

Ljudsko tijelo je građeno tako da hoda četveronoške. Ni jedno dijete se ne kreće na dvije noge kad se tek rodi, već puže. Hodati na dvije noge su ga naučili. Pitate li znanstvenike i psihologe, oni će vam reći čudne stvari. Rekli bi vam da ljudsko tijelo nikad ne može biti zdravo kao tijelo životinje, jer je građeno da hoda četveronoške, a čovjek je sve pobrkao. On hoda na dvije noge i zato je cijeli njegov tjelesni sistem poremećen. To je kao da se automobil, koji nije građen za penjanje, želi popeti na planinu. Zakoni gravitacije su poremećeni — jer kad hodate četveronoške imate ravnotežu, vaša težina se posve raspoređuje na četiri noge a vaše tijelo je paralelno s gravitacijom. Jednaka količina gravitacijske snage raspoređuje se po vašoj kralježnici i nema problema. Ali kad se podignete na dvije noge, ravnoteža se poremeti. Krv mora teći u suprotnom smjeru, prema gore, pluća moraju nepotrebno raditi dodatnim kapacitetom. Cijelo vrijeme čovjek se bori s gravitacijom. Zemlja ga privlači dolje. Ako čovjek umre od srčane kapi, nije nikakvo čudo.

Ni jedna životinja ne umire od toga. Životinje ne mogu imati slabo srce. Čovjek to ne može izbjeći i čudo je ako se to ne dogodi. Inače, općenito se to mora dogoditi jer sve to kolanje krvi u suprotnom smjeru odvija se neprestano — to se

mora tako odvijati, ali priroda to nije tako zamislila.

Dakle, onaj dječak nije mogao hodati na dvije noge, već je trčao na sve četiri. Ni njegovo trčanje nije sličilo trčanju čovjeka, već je trčao kao vuk, Jeo je sirovo meso kao i vukovi. Bio je vrlo snažan - čak osmero jakih ljudi teško su ga držali da ga svezu, on je bio gotovo vuk. Znao je ugristi, oderati dio čovjekova tijela - kako okrutno. On nije postao svetac sklon meditaciji, sve što je postao bila je divlja životinja. A slično se događalo i na Zapadu - djecu su u šumi odgojile životinje pa su ih ljudi pronašli kao životinje.

Tada su se potrudili da vježbaju onoga nađenog dječaka. On je šest mjeseci dobivao sve vrste masaža i električnih tretmana, no jedva bi neko vrijeme stajao na dvije noge i ponovno bi padao na sve četiri. Vrlo je teško stajati na dvije noge. Nemate pojma kako je ugodno stajati na sve četiri, zato stojite na dvije noge i patite.

Dječaku su dali ime. No umorili su se poučavajući ga, a sve što je dječak uspio naučiti i reći prije nego što je umro, bila je jedna jedina riječ - Rama. Mogao je izgovoriti samo svoje ime. Umro je nakon godine i pol vježbanja. Znanstvenici koji su proučavali dječaka kažu da je umro zbog svih tih vježbi jer kad su ga pronašli on nije bio ništa drugo, već mladunče jedne divlje životinje.

To također pokazuje kako velik dio djetetovog života jednostavno uništavamo, šaljući ga u školu. Mi ubijamo njegovu radost, uništavamo njegovu divlju prirodu. To je prava nevolja sa školama. Razred od tridesetak djece - tih tridesetero divljih

životinja — mi uručujemo učitelju. U njegove ruke je zapala zadaća da ih civilizira. Stoga nema ni jedne druge profesije koja bi bila napornija od profesije poučavanja. Nijedno drugo biće nije jasnije od učitelja. Njihov posao je doista težak.

Ali tu djecu treba odgojiti, inače ona neće moći postati ljudska bića. Bit će nedužna, ali ta nedužnost bit će zapravo neznanje. I čovjek je nedužan jer ne zna, ali ako ostane nedužan i nakon saznanja, procvjetat će u njemu cvijet života.

Vježbanje intelekta je potrebno, a potrebno je i transcendiranje intelekta. A kako da izgubite ono što nemate?

Kako možete doživjeti mir?

Taj će mir biti neusporediv jer to će biti mir nakon oluje. Vaša oluja još nije stigla. Okus koji čovjek osjeća kad odbaci intelekt nakon mnogih vježbi slični okusu čistog zdravlja što ga čovjek osjeti nakon što se oporavi poslije bolesti. Odricanje je velik blagoslov jer je udovoljavanje željama koje je prethodilo odricanju, bila velika nevolja.

Prođite kroz nevolje intelekta kako biste mogli postići blagoslov mudrosti. Prođite kroz tjeskobu svijeta, kako biste mogli osvojiti krajnji zanos kad se probudite u osjećaju božanskosti.

Pet dimenzija edukacije

Do sada edukacija je bila orijentirana na cilj: nije važno ono što učite, ono što je važno je ispit nakon godinu,

dvije. Tako postaje važna budućnost, važnija od sadašnjosti. Sadašnjost se žrtvuje budućnosti.. I to postaje vaš stil života. Vi uvijek žrtvujete trenutak za nešto što nije sadašnjost. To stvara strašnu prazninu u životu.

U mojoj viziji edukacija će imati pet dimenzija. Prije nego što uđem u tih pet dimenzija, treba zabilježiti nekoliko stvari. Prvo, kao dio obrazovanja ne treba biti nikakvih ispita, već učitelji moraju bilježiti svoje primjedbe svakog trenutka, svakog dana, svakog sata. Njihove primjedbe tijekom godine odlučit će ide li učenik dalje ili ostaje malo dulje u istom razredu.

Nitko ne ponavlja razred, nitko ne prolazi — samo su neki učenici brzi a neki malo ljeniji — jer ideja o neuspjehu stvara duboku ranu manje vrijednosti, dok ideja o uspjehu također stvara drukčiju vrstu bolesti - superiornost.

Nitko nije manje vrijedan, nitko nije više vrijedan. Svatko je jedinstven, neusporediv.

Dakle, ispita neće biti. To će promijeniti cijelu perspektivu od budućnosti do sadašnjosti. Ono što radite upravo sada bit će odlučno, a ne pet pitanja na kraju druge godine. Od tisuća stvari kroz koje ćete proći tijekom tih dviju godina, svaka će biti odlučna. Zato obrazovanje neće biti orijentirano prema cilju.

U prošlosti učitelj je nevjerojatno mnogo pomagao jer on je znao, on je položio sve ispite, nagomilao je znanje. Ali situacija se promijenila - i to je jedan od problema, da se situacija mijenja, ali naši odgovori ostaju stari. Sada je eksplozija

znanja tako snažna, tako rasprostranjena, tako brza da nemate vremena napisati opsežnu knjigu ni o jednoj znanstvenoj temi jer u vrijeme kad završite knjigu, ona će već biti zastarjela. Nove činjenice, nova otkrića učinit će da znanje postane nevažno. Zato sada znanost može ovisiti o novinskim člancima, o časopisima, a ne o knjigama.

Učitelj se obrazovao prije tridesetak godina. Za trideset godina sve se promijenilo, a on ponavlja ono što su ga naučili. On je zastario pa svog učenika prisiljava da i on bude zastario. Zato, po mom mišljenju, učitelju nije mjesto u obrazovanju mladih. Umjesto učitelja treba postojati vodič, a razliku između njih treba shvatiti: vodič će vam reći gdje, u kojoj knjižnici možete pronaći najnoviju informaciju o određenoj temi.

Ne smije se poučavati na zastarjeli način. Televizija to može učiniti mnogo bolje, bez ikakvih problema može vam dati najsvježiju informaciju. Učitelj se obraća vašem uhu, dok se televizija obraća vašem oku. To djelovanje je mnogo jače jer oči upijaju osamdeset posto više situacije. Oči su najživlji vaš dio.

Ako nešto možete vidjeti, ne morate to memorirati. Ali ako o nečem samo slušate, morate to zapamtiti. Gotovo devedeset osam posto obrazovanja može se prenijeti putem televizije, a pitanja koje učenici mogu postaviti, mogu odgovoriti kompjutori. Učitelj treba biti samo vodič koji vam mora pokazati pravi kanal, mora vas uputiti kako koristiti kompjutor, kako pronaći najnoviju knjigu. Njegova funkcija postaje posve drukčija. On vam ne prenosi znanje, on vas samo

obavještava o suvremenom saznanju, o najnovijim spoznajama. On je samo vodič.

Uzimajući to u obzir, ja dijelim edukaciju na pet dimenzija. Prva je informativna, poput povijesti i zemljopisa te mnogih drugih predmeta koji se mogu obraditi putem televizije i kompjutora. Drugi dio je znanost. I ona se može prenijeti putem televizije i kompjutora. Ali to je vrlo komplicirano i bit će potrebno više vodstvo čovjeka.

U prvu dimenziju spadaju i jezici. Svaki čovjek na svijetu treba znati barem dva jezika: svoj materinji jezik i engleski kao međunarodno sredstvo komuniciranja. I strani jezik može se naučiti čak točnije putem televizije - naglasak, gramatika, sve se to može naučiti ispravnije nego uz pomoć čovjeka.

U svijetu se može tako stvoriti atmosfera bratstva - jezik povezuje ljude, ali on ih i razdvaja. Za sada ne postoji jedan međunarodni jezik.

Engleski jezik je najrašireniji jezik i treba napustiti predrasude - znači treba se okrenuti stvarnosti. Ljudi su se mnogo trudili da stvore mnoštvo jezika - Španjolci bi mogli reći da njihov jezik treba postati međunarodni jer tim jezikom govori više ljudi nego bilo kojim drugim.. kako bi se izbjegle predrasude, umjetno je stvoren esperanto. Ali nijedan umjetno stvoreni jezik ne može funkcionirati. Ima stvari koje se ne mogu samo tako stvoriti - jezik se razvija tisućama godina. Esperanto izgleda tako umjetno da je sav trud oko njega posve propao.

Ali apsolutno je potrebno govoriti dva jezika — prvi je materinji jezik jer ima osjećaja i nijansa koje možete izraziti

samo svojim materinjim jezikom.

Jedan od mojih profesora, svjetski putnik koji je predavao psihologiju u mnogim zemljama govorio bi da na stranom jeziku možete učiniti sve. Ali kad se svađate ili izražavate ljubav, osjećate se neiskreni u svojim osjećajima. Dakle, za izražavanje osjećaja, za iskrenost koristi se materinji jezik... jezik koji ste upili s mlijekom svoje majke, koji je postao dio vaše krvi, kostiju i same vaše srži. Ali to nije dovoljno - to stvara male grupe ljudi, dok se ostali osjećaju kao stranci.

Jedan međunarodni jezik apsolutno je potreban kao osnova jedinstvenoga svijeta, jednog čovječanstva. Zato svatko treba znati dva jezika. To bi bila prva dimenzija.

Druga dimenzija je istraživanje znanstvenih predmeta što je neobično važno jer znanost je samo pola stvarnosti, ona je vanjska stvarnost. Treća dimenzija je ono što nedostaje današnjoj edukaciji - umijeće življenja. Ljudi smatraju posve razumljivim da znaju što je ljubav. Ali oni to ne znaju ...a kad saznaju, prekasno je. Svakom djetetu treba pomoći da transformira svoju ljutnju, mržnju i ljubomoru u ljubav.

Važan dio treće dimenzije trebao bi biti smisao za humor. Naša takozvana edukacija čini ljude tužnima i ozbiljnima. I ako je jedna trećina vašeg života potrošena na sveučilište da biste postali tužni i ozbiljni, ti se osjećaji ukorjenjuju u vas. Vi zaboravljate jezik smijeha, a čovjek koji zaboravi smijeh, zaboravio je velik dio života.

Zato ljubav smijeh, upoznavanje sa životom i njegovim čudima, s njegovim tajanstvenostima...ptice koje pjevaju na

granama - morate ih čuti. Drveće, cvijeće i zvijezde moraju imati vezu s vašim srcem. Izlazak i zalazak Sunca ne smiju biti tek izvanjske stvari, one moraju biti i u vama. Poštovanje života treba biti temelj treće dimenzije.

Ljudi su tako nezahvalni životu.

Oni još uvijek ubijaju životinje zbog jela - oni to zovu igrom. A ako životinja pojede njih, oni to zovu velikom nesrećom. Čudno...u igri bi obje strane morale imati jednaku priliku. Životinje nemaju oružje, a vi imate strojnice i strijele.

Ljude treba poučiti da postoji život jer život je Bog, nema drugog Boga osim života, radosti, smijeha, smisla za humor.

Četvrta dimenzija je umjetnost i kreativnost: slikarstvo, glazba, razna umijeća kao lončarstvo, zidarstvo — sve što je kreativno. Studenti mogu izabrati sva područja kreativnosti. Samo bi neke stvari bile obavezne — na primjer, međunarodni jezik bi bio obavezan, razvijanje sposobnosti zarađivanja za život bilo bi obavezno. Neke kreativne umjetnosti bile bi također obavezne. Student bi mogao izabrati iz široke lepeze kreativnih umjetnosti jer ako čovjek ne nauči stvarati, nikad neće postati dio postojanja koje je stalno kreativno. Kad čovjek postane kreativan, postaje Bog. Kreativnost je jedina molitva.

Peta dimenzija treba biti umijeće umiranja. U toj petoj dimenziji bit će meditacija kako biste saznali da nema smrti, kako biste postali svjesni vječnog života u sebi. To treba postati apsolutno bitno jer svatko mora umrijeti. Nitko ne može izbjeći smrt. A pod velikim kišobranom meditacije možete

upoznati zen, tao, jogu, hassidizam - sve te vrste i mogućnosti postojale su i prije, ali edukacija se nije brinula za njih. U toj petoj dimenziji postat ćete svjesni ratnih umijeća kao što je aikido, jujitsu, judo - to je samoobrana bez oružja, ne jedino samoobrana nego istovremeno i meditacija.

Nova komuna imat će dakle potpunu edukaciju. Sve što je bitno, bit će obavezno, a što nije bitno treba biti prepušteno izboru. Student će moći izabrati alternative kojih će biti mnogo. A kad se ispune osnovne stvari, student će moći naučiti nešto u čemu će uživati: glazbu, ples, slikarstvo - mora znati nešto što će mu pomoći da upozna sebe, da uđe u sebe. A sve se to ne može učiniti tako lako, bez ikakvih teškoća.

I ja sam bio profesor. Ali sam napustio sveučilište rekavši: "Ovo nije obrazovanje, to je čista glupost, ne proučava se ništa bitno."

Ali to beznačajno obrazovanje prevladava na cijelom svijetu, bez obzira radi li se o Sovjetskom savezu ili Americi. Nitko se nije pobrinuo za cjelovitije, potpuno obrazovanje. U tom smislu gotovo svi su neobrazovani. Čak i oni s visokim akademskim titulama neobrazovani su u širim područjima života. Neki su više neobrazovani, neki manje - ali svi su neobrazovani. Nemoguće je pronaći obrazovana čovjeka jer obrazovanje kao cjelovitost nigdje ne postoji.

Obično je ono što zovemo obrazovanost protiv meditacije. To ne bi trebalo tako biti, ali tako jest. Originalno značenje riječi edukacija nije protiv meditacije. Educirati znači izvući sve što je skriveno u čovjeku. Čovjek mora procvjetati

— to je originalno značenje edukacije.

To je meditacija: morate procvasti u sebi. Ne znate što će biti od vas, ne znate kakav ćete cvijet postati, kakav će biti miris i boja cvijeta - vi to ne znate. Krećete se prema nepoznatom. Jednostavno vjerujete u životnu energiju. Ona vam je dala život, ona je vaš temelj, vaše biće. Vi joj vjerujete, znate da ste dijete ovog univerzuma, a taj univerzum, ako vam je dao život, pobrinut će se za vas.

Kad vjerujete sebi, vjerujete i cijelom univerzumu. A on je prekrasan. Samo pogledajte ... tako je mnogo cvjetova rođeno u tom univerzumu — kako možete ne vjerovati u njega? Takva silna ljepota je svuda naokolo, kako možete da joj ne vjerujete? Takva veličina, ljupkost postoji u maloj čestici prašine sve do zvijezda, takva simetrija, takav sklad, kako da tome ne vjerujete?

Basho je rekao: "Ako je cvijeće rođeno iz toga univerzuma, ja mu vjerujem." Nije li tako? Ta logika je dovoljna, to je dovoljan dokaz. Ako univerzum može darovati život tako velikom broju cvjetova, ako je ruža moguća, ja mu vjerujem. Ako je lotos moguć, ja mu vjerujem."

Edukacija je vjera u sebe i postojanje, dopustiti da se razvije sve što je skriveno, sve što je unutra da iziđe van. Ali nitko se ne zabrinjava zbog vas. Društvo se brine za vlastite ideje, ideologije, predrasude i tehnologije. Ono i dalje vrši pritisak nad vama. Vaša se glava koristi kao šuplje mjesto - oni ga opskrbljuju namještajem. Uobičajena edukacija, ili što god je dostupno pod tim nazivom, nije ništa drugo nego punjenje

vašeg uma znanjem - jer znanje ima neku korist. Nitko se ne brine za vas, nitko se ne brine za vašu sudbinu. Društvu je potrebno još više liječnika, inženjera, još više generala, tehničara, vodoinstalatera, električara. Društvo ih dakle treba. Ono vas prisiljava da postanete vodoinstalater, ili vas prisile da budete liječnik, ili da postanete inženjer.

Ne kažem da je loše postati inženjer ili liječnik, ali sigurno je loše ako vas netko izvana prisiljava na to. Ako se netko razvije u liječnika, tada ćete vidjeti da se oko njega događaju velika izlječenja. On će biti rođeni liječnik. Bit će to zaista, njegov dodir vrijedit će zlata. On će biti rođen za to.

Ali kad vas prisiljavaju izvana i kad to smatrate svojom profesijom jer morate od nečega živjeti, morate naučiti kako zaraditi za život, tada je sve gotovo. Čovjek je onesposobljen i smrvi se pod težinom. On se i dalje zamara i jednog dana umre. U takvom životu nikad nije bilo ni trenutka veličanstvenosti. Naravno, čovjek će ostaviti mnogo novca svojoj djeci da i oni postanu liječnici na njegov način, da idu na sveučilište, na isto ono sveučilište koje je njega uništilo. A njegova će djeca učiniti to isto svojoj djeci i tako se stvari prenose s generacije ne generaciju. Ne, to ne nazivam edukacijom. To je zločin. Doista je čudo da unatoč takve edukacije katkad na svijetu procvjeta neki Buddha. To je pravo čudo! Jednostavno je nevjerojatno kako netko uspije pobjeći iz toga kruga. Jer postoje metode kako vas ubiti, sve je uređeno na taj način. Mala djeca uhvaćena su u taj mehanizam ne znajući kamo idu, ne shvaćajući što drugi rade od njih. Kad postanu toga svjesna, već su posve

pokvarena, uništena. Kad mogu razmišljati što da učine se svojim životom, oni su gotovo nesposobni da se okrenu u bilo kojem drugom smjeru.

Kad navršite dvadeset pet ili trideset godina, pola života je već prošlo. Izgleda previše opasno sada nešto mijenjati. Vi ste već postali liječnik, imate dobro uhodanu praksu. Iznenada, jednog dana shvatite da to nije ono što ste htjeli postati. To nije za vas — ali što da se sada učini? Zato se pretvarate da ste liječnik. A ako liječnik nije sretan što je liječnik, on neće moći pomoći ni jednom pacijentu. On može drogirati pacijenta, može mu dati lijekove, ali neće imati nikakve moći da liječi. On mora biti rođeni liječnik, tako je i sa svim drugim zanimanjima. Možda ćete propustiti da budete nešto, možda ni ne saznate što. Netko je rođeni pjesnik, pjesnika ne možete stvoriti. Nema načina da se proizvede pjesnik. Netko je rođeni slikar, ne možete proizvesti slikara.

Ali stvari su vrlo loše postavljene i slikar radi kao liječnik, a liječnik radi kao slikar. Političar bi možda bio dobar vodoinstalater, ali postao je premijer ili predsjednik. A čovjek je mogao biti premijer, no postao je vodoinstalater.

Zato u svijetu vlada takav kaos — svi su na pogrešnim mjestima, nitko nije ondje gdje bi trebao biti. Ispravna edukacija bit će upravo put meditacije. Pogrešna edukacija je zapreka meditaciji jer vas ona poučava stvarima koje vam ne pristaju. A ako vam nešto ne odgovara, niti vi ne odgovarate ničemu, nikad ne možete biti zdravi i potpuni pa ćete trpjeti.

Zato je uobičajeno da kad se obrazovan čovjek

zainteresira za meditaciju, on mora zaboraviti sve što je naučio. Mora se vratiti svom djetinjstvu i početi od nule, od abecede, Stoga uporno zahtijevam onu vrstu meditacije u kojoj možete ponovno postati dijete. Kad plešete, više sličite djetetu nego odrasloj osobi.

Ljudi koji uživaju neki ugled iznenade se kad vide da ne mogu učiniti ništa. Jer ne mogu izložiti opasnosti svoj život. Boje se. Nisu sretni, ne znaju što je blaženstvo, ne znaju niti točno što znači biti živ, ali uživaju ugled. I tako se vežu uz njega i onda umru. Oni nikad ne žive, umiru prije nego što su počeli živjeti. Mnogo je takvih ljudi koji umiru prije nego što su počeli živjeti.

Moja meditacija želi vas vratiti u djetinjstvo — u doba kad niste bili ugledni, kad ste mogli raditi ludosti, kad ste bili nedužni, kad vas društvo još nije pokvarilo, kad još niste znali trikove svijeta, kad ste bili izvan svijeta. Ugled ili novac su utješne nagrade za najslabijeg natjecatelja, to nisu prave nagrade. Ne dajte da vas one prevare.

Ugled ne možete pojesti, ne možete pojesti ni novac ni poštovanje. To su samo igre — besmislene, glupe i prosječne. Ako ste dovoljno inteligentni shvatit ćete da morate živjeti svoj život, a ne da se brinete zbog drugih stvari.

Sve drugo je besmisleno, radi se o vašem životu. Vi ga morate živjeti autentično, s ljubavlju, s velikom strastvenošću i dubokim suosjećanjem, s mnogo energije. Vi morate postati plimni val blaženstva. Učinite sve što je za to potrebno.

Bit će potrebno da prestanete učiti, da se prestanete

kretati lažnim putevima na koje vas je prisililo društvo, prisililo vas i zavelo vas da se njima krećete. Preuzmite odgovornost za svoj život, postanite svoj gospodar. To znači biti asket. Pravi asket je onaj tko se ne brine za mišljenje drugih ljudi, tko je odlučio živjeti svoj život onako prema vlastitim željama. Ne mislim da budete neodgovorni — kad počnete odgovorno živjeti svoj život, vi se ne brinete samo za sebe, već se brinete i za druge - ali na posve različit način.

Sada se brinete da se ne upletete u život drugih ljudi - to je odgovornost. Ne dopuštate ni drugima da se upliću u vaš život i prirodno je da se ni vi ne uplićete u tuđi život. Ne želite da itko vodi vaš život, ne želite da vaš život bude vođeno putovanje. Jer takvo putovanje nije nikakvo putovanje. Vi želite sami istraživati. Želite se kretati po šumi bez ikakve zemljopisne karte, kako biste mogli biti i pronalazač, da prvi možete doći na neko novo mjesto.

Nosite li sa sobom zemljopisnu kartu, uvijek ćete stići na mjesto na kojem su već mnogi bili prije vas. To mjesto nje nikad novo, nikad originalno, nikad djevičansko. Ono je već zagađeno i pokvareno. Mnogi su se kretali tim mjestom, čak su ga zabilježili na zemljopisnoj karti.

Dok sam bio dijete iznenadio me hram koji su moji roditelji posjećivali — ovdje su postojale zemljopisne karte neba, pakla i oslobođenja. Jednog sam dana rekao ocu: "Ako postoji zemljopisna karta o oslobođenju, tada me ono ne zanima."

On je upitao zašto, a ja sam odgovorio: "Ako postoji zemljopisna karta toga mjesta, onda je ono već pokvareno.

Mnogi ljudi su stigli do njega, čak su stigli i oni koji su ga zabilježili na kartama. Sve je izmjereno, svako mjesto je poznato, zabilježeno, dobilo je svoje ime. Čini se da je to tek produžetak istoga starog svijeta i nije ništa novo. Ja se želim kretati svijetom o kojem ne postoje zemljopisne karte. Želim sam otkriti neko mjesto." Toga dana sam prestao ići u hram.

Otac me pitao zašto više ne dolazim, a ja sam odgovorio: "Ukloni one karte, ne podnosim ih. One su vrlo uvredljive. Samo pomisli: oslobođenje je locirano. Postoji li uopće nešto što nije određeno i izmjereno?"

A svi prosvijetljeni govore da je istina nemjerljiva. Svi su prosvijetljeni rekli da je istina nepoznata, da se istina ne može spoznati, da je ona kao neucrtano more - uzmite svoj mali čamac i pođite do neucrtanog mora. Pođite u pustolovinu! Riskantno je i opasno. Ali u opasnosti duša procvjeta, postaje cjelovita.

Po mome mišljenju, ako je edukacija prava, bit će dio meditacije. Meditacija bi morala biti zadnja točka putovanja. Ako je edukacija ispravna, tada univerziteti ne bi smjeli biti protiv univerzuma. Ako je meditacija ispravna, ona će se brinuti o vašem blaženstvu, o vašoj sreći, o glazbi, ljubavi, o pjesništvu i plesu. Ona će vas poučiti kako da se razvijete. Pomoći će vam da izidete iz sebe, da procvjetate, narastete, da se proširite.

Edukacija je religiozna ako vas učini dovoljno hrabrima da prihvatite sebe i živite svoj život kad na svoj vlastiti način postanete dar postojanju, na svoj vlastiti, jedinstveni način.

Slušajući ptice, sjećam se...izvan moga razreda u

srednjoj školi raslo je drvo manga. Na tom drveću kukavice vole graditi gnijezda. Kad kukavica pjeva svoj ljubavni zov, nema ništa slađega od te pjesme.

Sjedio sam do prozora i gledao ptice na drveću. To je vrlo smetalo mom učitelju pa mi je rekao: "Moraš gledati na ploču, a ne kroz prozor!"

Ja sam odgovorio: "To je moj život, ja imam pravo izabrati kamo ću gledati. Vani je prekrasno - ptice pjevaju, a cvijeće i sunce proviruju kroz drveće - mislim da vaša ploča ne može biti suparnik ovome što vidim kroz prozor."

Učitelj se tako razljutio da mi je rekao: "Onda izidi i ostani tamo ako nisi spreman gledati na ploču - jer ja predajem matematiku, a ti gledaš drveće i ptice."

Ja sam odgovorio: "To je velika nagrada koju ste mi dali, to nije kazna." I rekao sam mu zbogom.

On je pitao: "Sto misliš time reći?"

"Nikad više neću ući u razred, stajat ću vani svaki dan."

"Mora da si lud! Obavijestit ću tvoga oca i obitelj. Reći ću mu da gubi uzalud novac na tebe jer ti stojiš vani, i nisi u razredu."

"Možete učiniti što god želite. Ja znam kako da sredim stvari s mojim ocem. A on zna savršeno dobro - ako sam odlučio ostati vani, to ću i učiniti, ništa to ne može promijeniti."

Upravitelj me viđao kako svaki dan stojim vani pa je došao u obilazak. Zbunjivalo ga je što li radim ovdje svakog dana. Trećeg dana mi se približi i upita: "Sto radiš? Zašto i dalje stojiš ovdje?"

Odgovorio sam da sam nagrađen.

Začudio se zbog čega li sam nagrađen.

Rekao sam: "Stanite samo malo pokraj mene i poslušajte pjev ptica. Pogledajte ljepotu drveća... Mislite li da gledanje na ploču i u onoga glupog učitelja... jer samo glupi ljudi postaju učitelji... oni ne mogu naći nikakvo drugo zaposlenje! Oni su uglavnom trećerazredni studenti. Dakle, niti želim gledati takvog učitelja, niti želim gledati na ploču. A što se tiče matematike, ne brinite se, svladat ću je već nekako. Ali ne mogu propustiti tu ljepotu."

Stao je pokraj mene i rekao: "Naravno, lijepo je. U ovoj školi sam već dvadeset godina upravitelj, ali nikad nisam bio ovdje. Slažem se s tobom — nagrada je biti ovdje! Sto se tiče matematike, ja sam magistrirao matematiku. Možeš uvijek doći k meni i ja ću ti davati satove iz matematike. A ti samo i dalje ostani vani."

Tako sam dobio boljeg učitelja, upravitelja škole koji je i matematičar. A moj nastavnik matematike se vrlo zbunio. On je mislio da ću se nakon nekoliko dana umoriti, ali prošao je cijeli mjesec, a ja se nisam maknuo. Tada je i on izišao i rekao: "Zao mi je, muči me cijelo vrijeme što sam ja u razredu, a tebe sam prisilio da stojiš vani. A ti nisi ništa učinio. Možeš doći i sjediti unutra i gledati što želiš."

Rekao sam da je sada prekasno. On je pitao što time mislim. Ja sam rekao: "Mislim da sada uživam biti vani. Ako sjedim do prozora, mogu vidjeti samo malobrojne ptice i malo drveća. A ovdje mogu vidjeti tisuće stabala manga. A što se tiče matematike, satove mi daje sam upravitelj. Idem k njemu svake večeri."

On se začudio, a ja sam rekao: "Da, budući da se složio sa mnom da sam ovdje jer sam dobio nagradu."

On je otišao ravno upravitelju i rekao: "To nije dobro. Ja sam ga kaznio, a vi ga ohrabrujete." Upravitelj je odgovorio: "Zaboravite kaznu i ohrabrivanje - i vi biste trebali katkad stajati vani. Sada se ne mogu zaustavljati. Inače bih obično zaobilazio ovo mjesto, ali sada to ne mogu učiniti. Prva stvar koju moram obaviti jest da obiđem to mjesto i ostanem neko vrijeme s tim dječakom da gledamo drveće."

Prvi puta sam shvatio da ima boljih stvari od matematike - to je zov ptica, ljepota cvijeća i zelenih stabala, to su sunčane zrake koje proviruju kroz lišće, vjetar koji puše pjevajući svoju pjesmu kroz drveće. Katkad biste i vi morali izići i biti ondje s dječakom."

Nastavnik se vratio vrlo ožalošćen: "Upravitelj mi je rekao što se dogodilo. Sto da sada radim?" Pitao me treba li izvesti van cijeli razred.

Odgovorio sam: "To bi bilo prekasno. Mogli bismo sjediti pod onim drvećem, a vi biste predavali svoju matematiku. Ali ja se neću vratiti u razred, čak da me srušite na godinu — što nećete moći učiniti jer ja sad znam više matematike od i jednog učenika u razredu. A imam i boljeg nastavnika. Vi ste trećerazredni nastavnik, a upravitelj je prva klasa, osvojio je i zlatnu medalju."

Nekoliko dana razmišljao sam o tome, a jednog jutra, kad sam ja došao tamo, vidio sam cijeli razred kako sjedi

pod drvećem. Rekao sam nastavniku: "Vaše srce je još živo, matematika ga još nije ubila."

Trebamo li napustiti sve naše prijašnje ideje i religije? Hoćete li reći nešto o religijskom odgoju.

Svako je dijete odgojeno, ograničeno nekom religijom. To je jedan od najvećih zločina protiv čovječanstva. Ništa ne može biti veći zločin nego zagaditi um nevinog djeteta idejama koje će postati zapreka na njegovom putu otkrivanja života.

Onoga časa kad zaželite nešto otkriti, morate biti apsolutno bez predrasuda. Ne možete otkriti religiju ako ste musliman, kršćanin ili hinduist. Ne! Ima načina koji vas sprečavaju u otkrivanju religije.

Sva društva do sada pokušavala su svojim idejama zadojiti svako dijete. Prije nego što dijete postane sposobno postavljati pitanja, ono dobiva odgovore. Vidite li kakva je to glupost?

Dijete nije postavilo ni pitanje, a vi ga već opskrbljujete odgovorom. Ono što zapravo radite jest da u djetetu ubijate svaku mogućnost postavljanja pitanja.

Vi ste napunili njegov um odgovorom. Ako dijete nema vlastito pitanje, kako će imati vlastiti odgovor? Pitanje mora biti doista njegovo. Ono ne može biti posuđeno niti naslijeđeno.

Ali ta se glupost već stoljećima nastavlja. Svećenik je zainteresiran, političar je zainteresiran, roditelji su zainteresirani

da učine nešto od vas prije nego što vi otkrijete tko se. Oni se boje - ako vi otkrijete tko ste, pobunit ćete se, bit ćete opasni za zakonom ustanovljene interese. Tada ćete postati individualac, živjet ćete po svojim pravilima, nećete živjeti posuđenim životom.

Oni su se tako bojali i zato, prije nego što je dijete postalo sposobno postavljati pitanja i istraživati, oni su počeli trpati u njegov um sve vrste gluposti. Dijete je bilo bespomoćno. Prirodno je da ono vjeruje svojoj majci i ocu, naravno da vjeruje svećeniku u kojega vjeruju njegovi roditelji. Veliki fenomen sumnje još se nije pojavio u djetetu.

A to je, bez sumnje, jedna od najdragocjenijih stvari u životu, jer ako ne sumnjate, ne možete ništa ni otkriti.

Morate izoštriti svoju moć sumnje, kako biste mogli odstraniti sve ono smeće, kako biste mogli postaviti pitanje na koje nitko ne može odgovoriti. Samo vaše vlastito istraživanje, vaše ispitivanje pomoći će vam da odgovorite na svoja pitanja.

Pitanje o religiji nije nešto na što može odgovoriti netko drugi. Nitko ne može voljeti za vas, nitko ne može živjeti za vas.

Vi morate živjeti svoj život, morate tražiti i istraživati temeljna pitanja života. A ako ne otkrijete sebe, nema radosti, nema zanosu.

Ako dobijete gotovoga Boga, to ne vrijedi ništa, to nema nikakve vrijednosti. Ali tako se to radi.

Ono što zovete idejama o religijama nema nikakve veze s

religijom, već samo s praznovjermem koje se prenosilo godinama i trajalo tako dugo da je drevnost tih ideja učinila da one izgledaju poput istine.

Nemoguće je da dijete u nešto posumnja. Imaju li svi ti ljudi krivo? A nije riječ samo o ljudima. Njegovi roditelji, roditelji njegovih roditelja tisućama su godina vjerovali u te neistine. Svi oni nemaju krivo. "A ja, maleno dijete protiv cijeloga čovječanstva..." To dijete ne može skupiti dovoljno hrabrosti pa počne potiskivati svaku mogućnost sumnje. I svi mu drugi u tom pomažu jer "sumnja potječe od vruga, sumnja je veliki, možda najveći grijeh. Vjerovanje je vrlina. Vjeruj i naći ćeš. Sumnjaj, i sve si propustio već na prvom koraku."

No, istina je upravo suprotna. Vjeruj i nikad nećeš ništa otkriti, a sve što pronađeš neće biti ništa drugo nego projekcija tvoga vlastitog vjerovanja — to neće biti istina.

Kakve veze ima istina s vašim vjerovanjem?

Sumnjajte, sumnjajte svom snagom jer sumnja je proces koji pročišćuje. Ona iz vašeg uma izbacuje sve što je bezvrijedno. Ponovno vas pretvara u nedužno dijete, u dijete koje još nisu uništili roditelji, svećenici, političari ni pedagozi. Morate u sebi ponovno otkriti to dijete. Počnite s te točke.

Ja sam rođen u obitelji *jaina*. *Jainisti* ne vjeruju u Boga. U njihovom vjerovanju ne postoji Bog kao Stvoritelj. Budući da uvjetovanosti *jainizma* ne nameću djeci ideju o Bogu, ni jedno njihovo dijete ni odrastao čovjek nikad ne postavlja pitanje: "Tko je stvorio svijet?" Jer njih su od samog početka uvjerali da svijet postoji od vječnosti do vječnosti. Nema nikoga tko ga je

stvorio, nema potrebe za takvim bićem. Zato se to pitanje niti ne postavlja.

Budista nikad ne postavlja pitanje: "Tko je Bog? Gdje je Bog?" Jer on ne vjeruje u Boga, njegova su djeca odgajana na taj način. Kad pitate za Boga, vi mislite da je to vaše pitanje. Ali nije tako. Možda ste rođeni u hinduističkoj obitelji ili u židovskoj tradiciji. Oni su uvjerali vaš um da Bog postoji. Dali su vam čak neki lik Boga, neke ideje o Bogu. I stvorili su u vama strah pa je svaka sumnja opasna.

Maleno, sitno dijete odgojeno je u strahu od vječnog pakla gdje će biti živo bačeno u vatru u kojoj će gorjeti, ali neće umrijeti. Naravno, sumnja ne izgleda tako važna da bi se bilo što riskiralo. Vas motiviraju - ako vjerujete, ako jednostavno vjerujete, sva zadovoljstva, sve radosti života su vaše. Vjerujte i vi ste na strani Boga, sumnjate li, na strani ste vruga.

Maleno dijete mora progutati kakvu god mu glupost pružite. Ono se boji. Boji se biti samo noću kod kuće, a vi pričate o vječnom paklu: "Padaš i padaš sve dublje u mrak kojem nema kraja i nikad nećeš moći izići." Naravno da se dijete jednostavno ne usudi sumnjati, postaje tako prestrašeno da mu sumnja nema nikakve vrijednosti. A vjerovanje je tako jednostavno. Ništa se od vas ne očekuje — samo da vjerujete u Boga, sina i Duha svetoga — samo vjerujte da je Isus sin Božji i mesija — da je došao spasiti cijelo čovječanstvo, da će spasiti i vas.

Zašto se ne spasiti na tako jeftini način? Ne pitaju vas mnogo. Samo vjerujte i sve će se srediti u vašu korist.

Zašto biste onda odabrali sumnju? Naravno da ćete odabrati vjerovanje. A to se događa u tako ranim godinama - i tada vi rastete pa se vaše vjerovanje, razne ograničenosti, ideje i filozofije, sve to se podiže na višu razinu. Zato postaje teško istraživati i pronaći da je nekad postojao dan kad ste bili ispunjeni sumnjom.

Ali sumnja je bila zgažena, odmaknuta s vidika. Bilo je dana kad niste bili sldoni vjerovati, ali uvjerali su vas. Pred vas su položili sve vrste nagrada.

Malo dijete možete uvjeriti ako mu samo darujete neku igračku - a vi ste mu darovali cijeli raj. Ako ste ga uspjeli uvjeriti da vjeruje, niste učinili nikakvo čudo. To je samo vrlo jednostavno izrabljivanje.

Možda ste to učinili i ne znajući što radite jer i vi ste prolazili kroz isti proces.

Najednom ste zatvorili vrata svim sumnjama, zatvorili ste tako i vrata razumu, pitanjima, istraživanjima. Niste više pravo ljudsko biće.

Kad zatvorite vrata sumnji, vi postajete samo mjesečar, vi ste hipnotizirani, ograničeni raznim uvjetovanostima, uvjereni ste jer se bojite, jer silno želite vjerovati u stvari u koje ni jedno normalno dijete neće vjerovati, ako se sve to tako prikaže.

A kad jednom prestanete sumnjati i razmišljati, možete u svašta povjerovati. Tada nema više nikakvih pitanja.

Prava želja za istraživanjem istine javlja se samo u vašem nedužnom djetinjstvu.

Neki maleni dječak dao je ovakav izvještaj o satu održanom u nedjeljnoj školi: "Neki su Židovi provalili iz zatvorskog logora u Egiptu. Oni su trčali i trčali dok nisu stigli do nekoga širokog jezera. Zatvorski stražari su im bili već vrlo blizu. Zato su Židovi skočili u vodu i doplivali do nekih čamaca koji su ih čekali. Straža se spustila u podmornice i pokušala torpedirati čamce, ali su Židovi pojačali svoje podvodne naboje te raspršili sve te podmornice i sigurno stigli na drugu obalu. Svi su admirala zvali imenom Mojsije."

Dječakov otac upita: "Sine, jesi li siguran da je to ono što ti je učitelj ispričao?"

Dječak je odgovorio: "Oče, ako ne vjeruješ u moju priču, nikad nećeš povjerovati u ono što učitelj priča."

Dakle, kad djeci pričate glupe priče, ne pomažete im nimalo da postanu religiozna. Naprotiv, pomažete im da budu bezbožna. Kad dijete odraste, saznat će da su sve te religiozne doktrine bile samo bajke.

Vaš Bog, vaš Isus Krist, svi će se oni kasnije u djetetovu umu pretvoriti u Djeda Mraza - u prijevare i priče kako biste dijete nečim zaokupili. A kad ono sazna da je samo laž i ništa drugo ono što ste mu pričali kao apsolutnu istinu, uništili ste nešto vrlo dragocjeno u njegovu biću. Nikad ga više neće zanimati religija.

Evo moga vlastitog opažanja - svijet postaje sve manje religiozan zbog religiozne pouke.

Kojih stvari se sjećate da su vam govorili? Nitko se čak

ničega niti ne sjeća, sve je bačeno u kantu za smeće.

Možete i dalje držati predavanja, nitko vas ne sluša. Djeca su bespomoćna. Ona moraju ići u nedjeljne škole i zato odlaze tamo. Ona moraju slušati, zato slušaju - ali nisu prisutna duhom. A kasnije govore i znaju da je sve to bila glupost. Ako danas kažete djetetu da je Bog stvorio svijet četiri tisuće četiristo godina prije Krista, ono će vam se nasmijati. Dijete zna: "Ili me zaluđuje, ili je potpuna neznanica."

Svijet je postojao prije mnogo milijuna godina. Zapravo, nikad nije ni bilo početka. Bog nije stvoritelj u stvarnosti već je to kreativnost. Reći djetetu da je Bog završio stvaranje svijeta za šest dana, a tada se sedmi dan odmarao jer je bio umoran - to znači da se od tada više nije brinuo za nas.

Neki čovjek otišao je svom krojaču i pitao ga: "Kako dugo će vam trebati da mi sašijete odijelo? Obećali ste to učiniti prije šest tjedana, a stalno ponavljate: 'Dođite ponovno, dođite sutra.'

A znate li da je Bog stvorio svijet za samo šest dana? A vi za šest tjedana niste sposobni sašiti moje odijelo!"

Znate li što je krojač odgovorio? On je rekao: "Da, znam - ali pogledajte svijet, a tada pogledajte moje odijelo i vidjet ćete razliku. Svijet je zbrkan. To se događa kad nešto stvorite za šest dana."

Kad su se Eisenbergovi preselili u Rim, mali Hymie došao je sav u suzama kući iz škole. Objasnio je svojoj majci da ga časne sestre uvijek pitaju ona katolička pitanja, a kako će on,

mali židovski dječak znati odgovore? Srce gospođe Eisenberg topilo se od majčinskog osjećaja. Ona je rekla: "Hymie, ja ću utkati odgovore u tvoju košulju, a ti ćeš samo pogledati dolje i sljedeći puta pročitati odgovor kad te časne sestre ponovno prozovu." Hymie se zahvalio. Nije ni trepnuo okom kad ga je sestra Michele pitala tko je najpoznatija djevojka na svijetu?

"Marija", odgovorio je Hymie

"Vrlo dobro", rekla je časna sestra. "A tko je bio njezin suprug?"

"Josip", odgovorio je opet dječak.

"Vidim da si učio. A sad mi reci znaš li ime njihova sina."

"Naravno, zvao se Calvin Klein."

Mala Ernie umorila se zbog dugačke propovijedi u crkvi. Glasno je šapnula svojoj majci: "Ako mu sada dademo malo novca, hoće li nas pustiti kući?"

Kako možemo naučiti djecu da budu moralna i religiozna?

Inteligencija je izvor svih religioznih osjećaja i moralnosti, a djeca su inteligentnija od vas. Učite od njih, radije nego da pokušate učiti njih. Napustite onu glupu ideju da ih vi morate nečemu naučiti. Promatrajte ih, vidite kako su autentična, spontana, pozorna, vidite kako su pažljiva, kako su na sve spremna, puna života i radosti. Kako su vesela, puna zadivljenosti i strahopoštovanja.

Religija nastaje iz zadivljenosti i strahopoštovanja. Ako

to možete osjetiti, tada ste religiozni. Ne čitanjem *Biblije*, *Gite* ili *Kurana*, već doživljavanjem strahopoštovanja. Kad vidite nebo puno zvijezda, osjećate li kako vam srce poigrava? Osjećate li kako pjesma odzvanja u vašem srcu? Osjećate li komunikaciju sa zvijezdama? Ako to osjećate, religiozni ste. Niste religiozni ako samo odlazite u crkvu i ponavljate posuđene molitve koje nemaju nikakve veze s vašim srcem, koje su nastale samo u glavi.

Religija je stvar ljubavi, ljubavnog odnosa s postojanjem. A djeca je već osjećaju. Sve što vi morate učiniti jest da im ne uništite te osjećaje. Pomozite im da zadrže svoju zadivljenost, pomozite im da ostanu iskreni, autentični, inteligentni. Ali vi ih uništavate. To je zapravo ono što želite kad pitate: "Kako možemo naučiti...?"

Religija se nikad ne može naučiti, može se samo razumjeti. Jeste li religiozni? Osjećate li oko sebe religiozne vibracije? Tada nećete postavljati tako glupa pitanja. Tada će to vaša djeca naučiti već i time što su s vama. Ako vas vide kako sa suzama radosti promatrate zalaz sunca, to će svakako na njih djelovati. Bit će tihi. Ne morate im ni reći da budu šutljivi. Oni će vidjeti suze i razumjet će taj jezik.

Promatrajte samo kako su djeca inteligentna. Kadgod nađete na inteligenciju veselite se djeci, pomozite im, recite im da se tako moraju ponašati.

Otac je kritizirao propovijed, majka je mislila kako je orguljaš loše svirao. Sestri se nije svidjelo pjevanje crkvenog zbora. Bili

su zaokupljani drugim mislima kad je sinčić zazviždao: "Ipak, bila je to prilično dobra predstava za nekoliko novčića."

Vlasnik pileće farme želio je da se njegov sin ponaša bolje, zato mu je namjeravao dati lekciju koja će postići cilj.

"Vidiš li, sine, piliće koji su bili zločesti, pojela je lisica!"

"Da?", začudio se sinčić. "Da su bili dobri, mi bismo ih pojeli."

Dvije šestogodišnjakinje promatrale su apstraktnu sliku u jednom izlogu. Ugledavši mrlju od boje na slici, rekla je jedna od njih: "Bježimo, prije nego što kažu da smo mi to učinile!"

Otac se vratio kući nakon svoga uobičajenog dana u uredu i našao svoga sinčića na stepenicama, vrlo tužnog izgleda.

"Sto se dogodilo, sine?"

"U povjerenju, ne mogu izići na kraj s tvojom ženom."

Otac je poveo sina prvi put u operu. Dirigent je počeo mahati palicom, a sopranistica je počela pjevati svoju ariju. Nakon nekog vremena, dječak je zapitao: "Zašto je on udara svojim štapićem?"

"On je ne udara, on samo maše njime po zraku."

"Zašto onda ona vrišti?"

Samo malo promatrajte malu djecu. Vidjet ćete kako su inteligentna.

Johnny se upravo vratio kući nakon prvog dana u školi. Majka ga upita: "Onda, dragi, što su te naučili?"

"Ne mnogo, moram sutra ponovno doći."

Promatrate li malu djecu, njihovu inventivnost, njihovu inteligenciju, njihovo neprestano prodiranje u nepoznato, njihovu znatiželju, njihovo ispitivanje, nećete ih trebati naučiti nikakva vjerovanja, nećete ih trebati ni poučavati u što da vjeruju. Pomozite im da razumiju, recite im da samo otkriju svoju religiju.

Djeci ne dopuštate da glasuju. Zbog političke ideologije ona moraju čekati do dvadeset prve godine da budu zrela. Ali mislite da su dovoljno zrela za religijsku ideologiju kad imaju četiri ili pet godina. Smatrate li da je religijski odgoj niži od političkoga? Mislite li da je za pripadnost političkoj stranci potrebna veća inteligencija, veća zrelost nego za pripadanje nekoj religiji? Ako je dvadeset jedna godina doba za političku zrelost, tada bi za religijsku zrelost trebalo imati barem četrdeset dvije godine. Prije tih godina nitko ne bi smio izabrati kojoj će religiji pripadati. Istražujte, ispitujte, otkrivajte svuda, na svim mjestima, u svim pravcima.

Kad se odlučite za svoju religiju, ona će dobiti svoju vrijednost. Ako vam je nametnuta, vi postajete njezin rob, ako je vi odaberete, ona je vaša obveza, vaša teškoća.

A moralnost je proizvod religije. Kad čovjek u srcu osjeti da se javlja religija, da nastaje neki odnos, zajedništvo s postojanjem, on postaje moralan. To nije pitanje zapovijedi,

to nije pitanje *trebati* ili *ne smjeti*, već je to pitanje ljubavi i suosjećanja.

Kad šutite, u vama se pojavi duboko suosjećanje za sve što postoji, pa zbog toga suosjećanja postajete moralni. Ne možete biti okrutni, ne možete ubijati, ne možete razarati. Kad ste šudjivi i blaženi, počinjete postajati blagoslov za sve oko sebe. Taj fenomen da ste postali blagoslov svima, istinska je moralnost.

Moralnost nema nikakve veze s moralnim principima. Ti moralni principi stvaraju samo licemjere. Oni stvaraju samo pseudo-ljude, rastrojene osobnosti. Čovječanstvo je postalo šizofrenično zbog tisuća svećenika, takozvanih svetaca i velikih duša te njihova neprestanog učenja: "Učini ovo, nemoj učiniti ono!" Ne pomaže vam nitko da postanete svjesni nekih stvari, da vidite što je pravo, a što krivo. Ne daruju vam oči, već vam jednostavno izdaju naredbe.

Ja vam nastojim pomoći kako biste mogli otvoriti oči, pomažem vam da otkrijete svoje oči, da odmaknete sve vrste zavjesa koje su ispred vaših očiju, da vidite što je ispravno. A kad to uvidite, ne možete neke stvari učiniti, ne možete drukčije. Kad vidite što je loše, ne možete učiniti zlo, nemoguće je da to učinite.

Religija donosi jasnoću, a jasnoća mijenja vaš karakter.

Često nam kažete da ne sudimo sebe ni druge ljude. Ja sam učiteljica i zbog svoga posla moram prosuđivati učenike. Sada sam zabrinuta, kako da obavljam svoj posao. Možete li mi pomoći?

Kad kažem da ne osuđujete ne znači da ne možete reći učeniku jer ste učiteljica: "Tvoj odgovor nije točan."

To ne znači suditi nekome, to znači osuditi djelo. A ja vam ne kažem da ne osudite djelo — to je nešto posve različito.

Na primjer, netko je kradljivac - možete reći da krasti nije dobro. Ali nemojte suditi osobi, jer osoba je širok fenomen, a djelo je mala stvar, a ta mala stvar ne smije osuditi cijelu osobu. Kradljivac može imati mnogo prekrasnih osobina, on može biti istinoljubiv, iskren, može biti ljubazan čovjek.

Ali najčešće se događa upravo suprotno — ljudi počnu osuđivati čovjeka, a ne njegovo djelo. Djela treba ispraviti, a naročito ako se bavite poučavanjem morate to ispraviti. Ne možete dopustiti da učenici i dalje rade loše stvari. To bi bilo vrlo okrutno, bez suosjećanja.

Ali nemojte ih ispravljati na tradicionalan način, konvencijom, prema takozvanom moralu, prema vlastitim predrasudama. Uvijek kad nekoga ispravljate razmislite, ne govorite mnogo. Pogledajte cijelu stvar sa svih strana. Možda netko radi pravu stvar i ne bi uopće bilo ispravno da ga u tome spriječite.

I zato kad kažem da ne osuđujete, jednostavno mislim da vam ni jedna akcija ne daje pravo da osudite čovjeka. Ako akcija nije dobra, pomozite čovjeku, istražite zašto njegovo djelo nije dobro, ali ne dolazi u obzir osuđivanje. Nemojte čovjeku oduzeti njegov osobni dignitet, nemojte ga ponižavati, ne dopustite da se itko osjeti krivim. Na to mislim kad kažem da ne osuđujete.

Ali što se tiče ispravljanja: pomozite bez predrasuda,

tiho, svjesno ako vidite da je nešto pogrešno, da će uništiti inteligenciju te osobe.

Posao učitelja nije da samo poučava jalove stvari, kao što je zemljopis, povijest i sve ostale gluposti. Njegova je osnovna funkcija da podigne svijest učenika na višu razinu. Tu bi trebala djelovati vaša ljubav, vaše suosjećanje, to bi trebala biti jedina vrijednost po kojoj ćete suditi bilo koje djelo kao ispravno ili pogrešno.

Ali nikad niti za čas ne dopustite da se netko osjeti osuđenim. Naprotiv, neka se osjeti voljenim - vi ste ga iz ljubavi pokušali ispraviti.

Neki momak koji leži u krevetu, budeći se iz anestezije, otkrije kako liječnik sjedi uz njegov krevet. Liječnik kaže: "Imam za vas i dobre i loše vijesti. Koje želite prve čuti?"

"Ah", zastenje momak, "recite mi najprije one loše."

"Dakle, morali smo vam amputirati obje noge iznad koljena", kaže liječnik.

"Ah", zastenje opet momak, "to su doista loše vijesti."

Nakon što se malo oporavio od šoka, upita liječnika koje su dobre vijesti.

"Čovjek sa susjednog kreveta želi kupiti vaše natikače!" odgovori liječnik.

Samo nemojte biti ozbiljni. Nemojte misliti da ste učitelj i da je to ozbiljan posao. Gledajte na život veselijim okom.. .on je doista veseo i zabavan. Nema se što osuđivati — svi čine

najbolje što mogu. Ako osjećate da vas netko uznemiruje, to je vaš problem, a ne njegov. Najprije ispravite sebe.

Radim u vrtiću s djecom starom četiri i pet godina.

Biti s djecom jedna je od najljepših stvari. Ali čovjek to mora naučiti, inače to može postati najmučnija stvar na svijetu. Čovjek to mora voljeti, inače je to jedna od najstrašnijih stvari koja vas može izludjeti. Može u vama izazvati nervne slomove jer djeca su tako bučna, necivilizirana, nekulturna...prave su životinje, mogu svakog izludjeti. Jedno dijete je dovoljno da vas izludi, a gomila djece, cijeli jedan razred djece doista je težak. Ali ako ih volite, za to je potrebna velika disciplina.

Zato, nemojte ih samo poučavati, već i vi učite jer djeca još uvijek imaju nešto što ste vi izgubili. I djeca će to izgubiti, prije ili kasnije. Ali prije nego što im se to dogodi, učite od njih. Ona su još uvijek spontana, još su uvijek neustrašiva, nedužna. A ipak, sve to brzo gube. Sto se više razvija civilizacija, to brže završava djetinjstvo. Prije se to događalo negdje oko četrnaeste godine, petnaeste ili čak šesnaeste. Sada, sedmogodišnje dijete nije više dijete. Ono rano počinje dozrijevati. Zrelost sada dolazi brže jer znamo bolje metode za postavljanje uvjeta, za životnu strukturu.

Stoga je dobro da se ponašate s djecom od četiri ili pet godina kao da ste i sami toliko stari. I nemojte misliti da vi nešto znate, a oni ne znaju. Poslušajte, oni ipak nešto znaju. Znaju to više intuicijom. Djeca nisu učena, ali imaju svoju viziju, njihove

oči su još uvijek nezastarte, njihova srca su još uvijek poput rijeka, još nisu zagađena. Trovanje još nije započelo. Djeca su još uvijek prirodna.

Zato, nemojte biti učeni kad se družite s njima. Nemojte im biti učitelj, budite im prijatelj. Sprijateljite se s njima, počnite tražiti ključ za nedužnost, za spontanost i inteligenciju. To će vam biti silna pomoć, vaša će meditacija biti vrlo duboka.

Stvorite oko njih atmosferu skrbi i zato što god oni žele učiniti, vi im možete pomoći da to učine još bolje. Samo im pomozite da to učine još bolje. To nije nikakva igra, ne radi se ni o kakvoj igri ambicije.

Mi ih ne pokušavamo učiniti moćnima, poznatima i bogatima u životu. Sve što pokušavamo učiniti jest da im pomognemo da budu živi, autentični, ljubazni i protočni, a život se upravo za to brine. Povjerenje — to morate stvoriti oko njih, tako će oni steći povjerenje u život. Ne učite ih da se moraju boriti, već da se znaju opustiti. A što se tiče obrazovanja, samo im pomozite da budu kreativniji. Slikanje je dobra metoda, trebali bi početi slikati, ili stvarati nešto drugo, samo da to bude kreativno. Neka rade stvari na svoj način. I nemojte unositi svoje kriterije.

Kad dijete slika, nemojte primjenjivati kriterije odraslih. Nemojte mu reći da on nije Picasso. Ako je dijete uživalo u svom radu, a dok slika, ono je obuzeto svojim radom, to je dovoljno. Slikanje je velika stvar. Ne zbog nekoga objektivnog kriterija. Slikanje može biti i besmislica, ono može biti samo razlijevanje boje, može biti zbrka...no to mora biti tako jer

dijete je dijete. Ono ima drukčiji pogled na stvari.

Na primjer, ako dijete crta lice nekoga čovjeka, ono ima drukčiju viziju toga lica. Ono će nacrtati velike oči, nos će biti vrlo malen. Možda će uši nedostajati - dijete ih nikad nije gledalo, ali oči su mu vrlo važne. Ako dijete crta čovjeka, ono će naslikati glavu, ruke i noge, ali neće biti torza - to je njegova vizija. Za vas je to pogrešno, ali s njegova stajališta, ono tako vidi čovjeka - vidi ruke, noge i glavu.

Dakle, ne radi se o tome da vi prosudite je li to što je naslikano dobro ili loše. Nemojte uopće to prosuđivati. Ne dopustite da se dijete zbog svoga slikanja osjeti dobro ili loše. Ako je ono bilo zaokupljeno slikajući čovjeka, to je posve dovoljno. Ono je duboko razmišljalo, bilo je posve jedno sa slikanjem, izgubilo se u njemu. Slikanje je dobro kad se slikar izgubi u svom poslu.

Pomozite djetetu da se posve izgubi, a uvijek kad ono slika po svome, ono će se izgubiti. Ako ga prisiljavate da slika, ono će biti zbunjeno. Dakle, što god djeca žele učiniti, dopustite da to učine, vi im samo pomozite. Možete to učiniti na mnogo načina. Možete ih poučiti kako da miješaju boje, kako da učvrste stalak za sliku, kako da koriste kist - tu im možete pomoći. Radije im pomozite, nego da ih vodite u slikanju.

I vrđar pomaže drvetu...no, ne možete drvu reći da brže raste, ne možete učiniti ništa u tom pravcu, ništa pozitivnoga. Možete samo posijati sjeme, zalijevati ga, prihranjivati i ...čekati. Drvo se događa samo. Kad se drvo dogodi, vi ga zaštitite kako ga nitko ne bi oštetio. To je funkcija učitelja, učitelj mora

biti vrtlar. Vi ne stvarate dijete, ono nastaje samo - stvoritelj je život. To Sokrat misli kad kaže: "Ja sam primalja." Primalja ne stvara dijete, ono je već tu, spremno da iziđe. Primalja mu samo pomaže.

Zato pomozite djeci da budu kreativna, pomozite im da budu vesela jer radosti je nestalo iz škola. Djeca su vrlo tužna, a tužna djeca stvaraju tužni svijet. Ona će živjeti na svijetu, a mi uništavamo njihovu radost. Pomozite im da budu radosna, pomozite im da se vesele, da budu sve veselija. Nema ništa vrednije od toga.

Čovjek može biti spašen samo ako društvo bude bez škola, ili ako se pojavi neka posve nova vrsta škole, koju čak ne možemo ni nazvati tim imenom. Samo tada se čovječanstvo može spasiti.

U takvoj školi ne smije postojati nikakva ambicija, nikakvo uspoređivanje. Nikad ne uspoređujte jedno dijete s drugim, ne govorite: "Pogledaj, onaj je to bolje naslikao..." To je ružno, to je nasilnost, destruktivnost. Time uništavate oba djeteta. U onom za koje ste rekli da je nešto bolje naslikalo, počinje se razvijati ego, superiornost. A ono koje ste osudili, počinje se osjećati manje vrijednim. I jedno i drugo je bolest - i superiornost i inferiornost - zato djecu nikad ne uspoređujte.

To će biti teško vama i drugim učiteljima jer uspoređivanje postoji duboko u nama. Ali nikad to nemojte činiti. Svako dijete mora biti poštovano onakvo kakvo jest. Svako dijete treba poštovati kao jedinstveno.

Pomirenje s roditeljima

Prvi puta sam ljut na roditelje. Moja ljutnja je u takvom sukobu s mojom ljubavlju prema njima, da me to boli. Možete li mi pomoći?

Svako bi se dijete ljutilo kad bi znalo što mu roditelji i nehotice, nesvjesno rade. Sva njihova nastojanja su za dobro djeteta. Namjere roditelja su dobre, ali njihova svijest je niska. A dobre namjere u rukama takvih ljudi su opasne. One ne mogu dati rezultate kakve žele. Mogu učiniti samo nešto suprotno od toga.

Svaki roditelj pokušava svijetu odgojiti prekrasno dijete, ali kad gledamo svijet, čini nam se da je to neko sirotište. Nema roditelja. Zapravo, kad bi se radilo o sirotištu, bilo bi mnogo bolje jer bi djeca bar bila prepuštena sebi — bez roditelja koji posreduju.

Zato je ljutnja prirodna stvar, ali nije korisna. Ljutnja ne pomaže vašim roditeljima, a vama šteti.

Priča se da je Gautama Buddha rekao čudnu stvar: "Svojom ljutnjom kažnjavate sebe za pogreške nekoga drugog." Izgleda vrlo čudno kad se prvi puta susretnete s tom tvrdnjom - da ljutnjom kažnjavate sebe zbog tuđe pogreške.

Vaši su roditelji učinili nešto prije dvadeset, trideset godina, a vi se sada ljutite. Vaša ljutnja neće nikom pomoći, samo će u vama otvoriti nove rane. Pokušavam vam objasniti cijeli mehanizam djetetova odgajanja. Trebate shvatiti da se moralo dogoditi sve što se dogodilo. Vaše roditelje su

ograničavali njihovi roditelji. I sada ne možete otkriti tko je doista odgovoran

za nešto što se prenosilo s generacije na generaciju.

Vaši roditelji su se ponašali prema vama točno onako, kako su se prema njima ponašali drugi. Oni su bili žrtve. Trebali biste osjećati sućut prema njima, veselite se da nećete ponoviti iste pogreške u svom životu. Ako odlučite da ćete imati djecu, bit ćete radosni što raskidate začarani krug i postajete slijepa ulica, kraj jednog ogranka. Vi to isto nećete raditi svojoj djeci, ni djeci drugih ljudi.

Osjećajte se sretnima što imate učitelja koji vam objašnjava što se događalo između roditelja i djece. Bio je to kompleksni odgoj, namjere su bile dobre, ali rezultati loši. Svatko je pokušavao učiniti najbolje, a svijet je postajao sve lošijim.

Vaši roditelji nisu bili tako sretni da imaju učitelja - a vi se još ljutite na njih. Trebali biste prema njima osjećati nježnost, suosjećanje, ljubaznost. Štogod su radili, bilo je nesvjesno. Drukčije nisu umjeli. Sve što su znali, pokušali su učiniti. Bili su jadni, stvorili su još jedno bijedno biće na svijetu.

Nije im bilo jasno zašto su tako jadni. No vama je jasno, vi shvaćate zašto čovjek postaje jadan. Vi najednom shvaćate kako je stvorena bijeda, možete izbjeći da bijedu izazovete u nekome drugom.

Ali imajte osjećaja za svoje roditelje. Oni su teško radili i učinili su sve što su mogli, ali nisu imali pojma kako funkcionira psihologija. Umjesto da ih je netko poučio kako

će postati majka i otac, njih su učili kako postati kršćanin ili marksist, kako postati krojač, vodoinstalater ili filozof. Sve su to dobre i potrebne stvari, ali nedostaje osnovna stvar. Ako ćete proizvoditi djecu, tada najznačajnija pouka mora biti kako postati majka ili otac.

Smatralo se razumljivim samo po sebi - kad dobijete dijete znate kako da budete majka ili otac. Da, znate to što se tiče biološkog čina, za to vam ne treba psihološka pouka. Životinje to rade savršeno dobro, ptice to rade savršeno dobro kao i drveće. Ali roditi dijete biološki je jedna stvar, a biti majka ili otac je nešto posve različito. Za to je potrebno veliko znanje jer vi ste stvorili ljudsko biće.

Životinje ne stvaraju ništa, one jednostavno proizvode indigo kopije. Znanost je došla do točke kad se otkrilo da se indigo kopije mogu doista proizvoditi. To je vrlo opasno. Ako čovjek osnuje bio banke - a prije ili kasnije on će ih stvoriti — kad se jednom pojavi ideja o kopijama, ona će se i ostvariti. A znanost je dokazala da je to sto posto moguće - onda nema nikakvih problema.

U bolnicama bismo mogli imati takve banke za muške spermije i ženska jajašca. Mogu se stvoriti točno dva ista spermija i točno dva ista ženska jajašca i tako se rađa dvoje djece koja su potpuno ista. Jedno će dijete biti pušteno u svijet, a drugo će rasti u frižideru, nesvjesno o svemu, ali svi njegovi dijelovi bit će posve isti kao u one druge osobe. Ako prva osoba doživi neku nesreću te izgubi nogu ili bubreg, ili se mora podvrći operaciji, nema problema: njezina kopija čeka

u bolnici. Iz indigo kopije može se izvaditi bubreg - ta druga osoba u frižideru razvija se istom brzinom kao i prva, samo što je nesvjesna — bit će to isti bubreg koji je bio izgubljen pa će se moći nadomjestiti.

Ova ideja o indigo kopijama na jedan način velik je napredak u medicinskoj znanosti, ali opasna je — opasna zbog toga jer čovjek na taj način postaje stroj s dijelovima koji se mogu nadomjestiti kao kod svakoga drugog stroja. Kad nešto nije u redu, zamijeni se jedan dio. Ako se svaki dio može zamijeniti, tada čovjek počne sve više padati i udaljavati se od duhovnoga rasta jer će početi misliti o sebi ako o stroju. To misli i pola svijeta, to misli komunistički svijet — da je čovjek stroj.

Sretni ste da razumijete situaciju u kojoj su vaši roditelji. Oni vam nisu učinili ništa posebno. Isto bi učinili bilo kojem djetetu koje bi im se rodilo. Tako su bili programirani, bili su bespomoćni. A ljutiti se na bespomoćne jednostavno nije u redu. To je nepravedno, nije lijepo, a šteti i vama i njima.

Vi im možete pomoći tako da doista postanete pojedinac o kakvom ja govorim: svjesniji, budniji, ljubazniji. I sam pogled na vas već će ih promijeniti. Vidjevši da ste se tako radikalno promijenili, to ih može navesti da se zamisle nad ispravnosti svojih stavova. Nema drugog načina. Ne možete ih intelektualno uvjeriti. Intelektualno oni mogu dokazivati svoje, ali dokaz nikad nikoga ne mijenja. Jedino što doista može uvjeriti ljude jest karizmatičnost, privlačnost, čarobnost vaše osobnosti. Tada postaje zlato sve što dotaknete.

I zato upotrijebite svoju energiju da postanete privlačna ličnost, bolje nego da gubite vrijeme i energiju na ljutnju i borbu protiv prošlosti koja više ne postoji. Tada, kad vas roditelji vide, morat će ih dirnuti vaše nove osobine koje su se razvile u vama, osobine koje su automatski impresivne te vaša svježina, vaše razumijevanje, vaša bezuvjetna ljubaznost, vaša dobrota koju pokazujete čak i u onim situacijama u kojima bi ljutnja više pristajala.

Samo te stvari mogu biti pravi dokazi. Nije potrebno da kažete ijednu riječ. Vaše oči, vaše lice, vaša djela i ponašanje, vaš odgovor, promijenit će ih. Počet će se pitati što vam se to dogodilo — jer svatko želi takve osobine. One su pravo bogatstvo. Nitko nije tako bogat da može pribaviti stvari o kojima vam pričam.

Zato iskoristite svoju energiju da se transformirate. To će vam pomoći, to će pomoći vašim roditeljima. Možda stvori lančanu reakciju. Vaši roditelji mogu dobiti drugu djecu, mogu imati prijatelje i to će se tako u nedogled nastavljati.

To je kao da sjedite na obali tihog jezera i bacite kamenčić u vodu. Kamenčić je tako malen da najprije stvori maleni krug, ali krug za krugom - i oni se prošire do samog ruba jezera. A bio je to samo kamenčić.

Mi živimo u jednoj vrsti nove sfere, novoga psihološkog jezera u kojem sve što radite stvara vibracije oko vas. One dodiruju ljude, stižu do nepoznatih izvora.

Samo stvorite maleni val ispravne individualnosti, on će stići do mnogih ljudi - a sigurno će stići do onih koji su vam

najbliži. Oni će ga najprije vidjeti i tada će ga shvatiti uz veliko strahopoštovanje. Zato, osjećajte se sretnima. Imate priliku da budete potpuno transformirani. I pomozite svojim roditeljima jer oni nisu imali takvu priliku. Žalite ih.

Moji su roditelji tako razočarani sa mnom, cijelo se vrijeme brinu za mene. Sto dugujem svojim roditeljima?

Nevolja s obitelji je u tome da djeca prerastu djetinjstvo, ali roditelji nikad ne prerastu svoje roditeljstvo! Čovjek još nije naučio da roditeljstvo nije nešto uz što se možete zauvijek vezati. Kad dijete odraste, vaše roditeljstvo je završeno. Dijete vas je trebalo - ono je bilo bespomoćno. Trebalo je majku, oca i njihovu zaštitu. Ali kad dijete stane na vlastite noge, roditelji moraju naučiti kako da se povuku iz njegova života. A budući da roditelji to nikad ne učine, oni ostaju stalna nevolja i sebi i djeci. Oni uništavaju, stvaraju krivicu, pomažu samo do određene granice.

Biti roditelj veliko je umijeće. Malo je ljudi doista sposobno da budu roditelji.

Nemojte se brinuti — svi su roditelji razočarani sa svojom djecom. Kažem svi, bez izuzetka. Čak su se i roditelji Gautame Buddhe razočarali u njemu. Očito su se i roditelji Isusa Krista razočarali u svom sinu. Oni su živjeli na jedan određeni način - bili su ortodokсни Židovi, a ovaj njihov sin, ovaj Isus bio je protiv mnogih tradicionalnih ideja i konvencija. Isusov otac Josip mora da se nadao da će mu sin pomoći u njegovim

stolarskim poslovima, u trgovini kad on ostari. A ludi sin počeo je pričati o kraljevstvu Božjem! Mislite li da je Josip bio sretan u svojoj starosti?

Otac Gautama Buddhe bio je vrlo star, a imao je samo jednog sina, a i taj mu se rodio kad je on već bio star. Cijeli svoj život on je čekao, molio se i obavljao službu Božju, obavljao je sve vrste religioznih obreda samo da dobije sina jer tko će se poslije njega brinuti za njegovo veliko kraljevstvo? I tada je jednog dana sin nestao iz palače. Mislite li da je njegov otac bio sretan? Bio je tako ljut, strašno ljut, ubio bi sina samo da ga je mogao naći! Njegova policija, njegovi detektivi pretraživali su cijelo kraljevstvo. "Gdje li se on krije? Dovedite mi ga!"

A Buddha je znao da će ga proganjati očevi agenti, zato je najprije prešao granice očeva kraljevstva. Pobjegao je u drugo kraljevstvo i dvanaest godina ništa se nije čulo o njemu.

Kad se prosvijetlio, vratio se kući da podijeli s ocem svoju radost pa je rekao: "Stigao sam kući", "spoznao sam", "saznao sam istinu - to je put."

Ali otac je bio tako ljut, drhtao je i tresao se - bio je već vrlo star. Vikao je na Buddhu: "Osramotio si me!" Vidio ga je kako stoji u prosjačkoj odjeći s prosjačkom zdjelicom. "Kako se usuđuješ stajati preda mnom kao prosjak?" vikao je. "Ti si sin vladar, a u našoj obitelji nikad nije bilo prosjaka. Moj otac je bio vladar, njegov otac također, stoljećima smo bili vladari! Ti si osramotio naše pretke!"

Buddha ga je slušao pola sata, nije rekao ni riječi. Kad se otac umorio, kad se malo smirio... suze su mu tekle iz očiju,

suze bijesa, razočaranja. Tada je Buddha progovorio: "Molim te, učini mi samo jednu uslugu. Molim te, **obriši** suze i pogledaj me - ja nisam ista osoba koja je napustila dom, ja sam se posve promijenio. Ali tvoje su oči pune suza pa me ne vidiš. Ti još uvijek govoriš nekomu koga više nema. Taj netko je umro!"

To je izazvalo drugi val ljutnje: "Ti me pokušavaš učiti? Zar misliš da sam glup? Zar ne mogu prepoznati vlastita sina? Moja krv teče u tvojim venama, a ja te ne mogu prepoznati!"

Buddha je odgovorio; "Molim te, nemoj me krivo shvatiti. Moje tijelo svakako pripada tebi, ali ne i moja svijest. A moja svijest je moja stvarnost, a ne moje tijelo. Ti imaš pravo, tvoj otac je bio vladar i njegov otac također, ali koliko ja znam **O** sebi, ja sam bio prosjak u prošlom životu, a bio sam prosjak i u životu prije toga prošlog života jer sam tražio istinu. Moje tijelo je nastalo iz tvoga, ali ti si bio samo prolaz koji sam ja prošao. Ti me nisi stvorio, ti si bio samo posrednik i moja svijest nema nikakve veze s tvojom sviješću. A sada ti kažem da sam došao kući s novom sviješću, ponovno sam se rodio. Samo me pogledaj, pogledaj moju radost!"

Otac je pogledao sina, ne vjerujući što govori. Ali jedno je bilo sigurno: bio je tako silno ljut, a sin na to uopće nije reagirao. To je bilo nešto posve novo — on je poznao svoga sina. Da je bio onaj nekadašnji, ljutio bi se kao i otac, ili čak još više jer je bio mlad i njegova je krv bila mnogo vruća od krvi njegova oca. Ali on se uopće ne ljuti, lice mu je posve mirno, on šuti. Nije ga uznemirila ni rastrzala niti ljutnja njegova oca. Otac ga je prevario, ali čini se da to nije djelovalo na njega.

Obrisao je suze iz svojih starih očiju, pogledao je opet sina i ugledao neki novi sklad koji se širio oko njega.

Vaši će se roditelji razočarati u vama jer su očekivali da se kroz vas ispune neka njihova očekivanja. Ali nemojte se osjećati krivima zbog toga, inače će vam oni uništiti vašu radost, vaš mir, vaš napredak. Ostanite neuznemireni, ne brinite se. Ne osjećajte se krivima. Vaš život je vaš, vi morate živjeti slijedeći vlastito svjetlo.

A kad stignete do izvora radosti, do unutarnjega blaženstva, idite k njima i podijelite to blaženstvo s njima. Oni će se ljutiti - ali vi čekajte, ljutnja ne traje vječno. Ona je poput prolaznog oblaka. Čekajte! Idite k njima, ostanite kod njih, ali samo ako ste sigurni da možete ostati mirni, samo ako znate da ništa neće izazvati reakciju u vama, samo ako znate da ćete im moći odgovoriti s ljubavlju čak i onda ako su oni ljuti. To će biti jedini način da im pomognete.

Kažete da se oni brinu cijelo vrijeme.

To je njihov posao! Nemojte misliti da se oni ne bi brinuli da vi slijedite njihove ideje. Ipak bi se brinuli. To je njihova ograničenost. I njihovi roditelji su se brinuli, a vjerojatno su se i roditelji njihovih roditelja brinuli. Oni su to naskjedili. A vi ste ih razočarali jer niste zabrinuti. Vi ste zalutali. Oni su jadni, njihovi roditelji su bili jadni i tako dalje, i tako dalje...sve do Adama i Eve! A vi ste zalutali, zato su oni vrlo zabrinuti.

Ali ako se vi brinete, propuštate priliku i tada vas oni ponovno povlače u istu močvaru. Oni će se osjećati dobro, veselit će se da ste se vratili istom tradicionalnom,

konvencionalnom putu, ali to neće pomoći ni vama ni njima.

Postanite neovisni, zadržite miomiris slobode, više razmišljajte — a zato ste ovdje — da više razmišljate, da više štitite, više volite, da ste sretniji nego onoga dana kad ste podijelili s drugima svoju sreću. No da biste podijelili nešto, morate to najprije imati.

Sada se i vi možete brinuti, ali kad se dvije osobe brinu, to samo udvostručuje brigu, oni ne pomažu jedan drugome. To je postala njihova ograničenost. To je ograničenost svih na ovom svijetu.

Jedna obitelj ugostila je rabina i kućedomaćin, impresioniran tom čašću, opomenuo je svoju djecu da se za stolom moraju ponašati ozbiljno jer dolazi veliki rabin. Ali tijekom obroka djeca su se nečemu nasmijala i otac ih je otjerao od stola.

I rabin je ustao te se spremao otići.

"Nešto nije u redu?", upita zabrinuto otac.

"I ja sam se smijao", odgovorio je rabin.

Nemojte se brinuti o ozbiljnosti svojih roditelja, niti zašto se oni brinu za vas. Oni vas nesvjesno pokušavaju prisiliti da se osjećate krivima. Ne dopustite im da uspiju u tome jer ako se to dogodi, oni će vas uništiti, a uništiti će i svoju priliku koju biste im vi omogućili.

Pitate što dugujete roditeljima?

Dugujete im ovo: da morate biti ono što jeste. Dugujete im ovo: da morate biti sretni, da morate osjećati zanos, da morate

naučiti veseliti se sebi. Oni su vam pomogli fizički, vi njima morate pomoći duhovno. To je jedini način da im se odužite.

Osjećam se kriva zbog svoje majke. Ja joj ne mogu uzvraćati ljubav i pažnju, a budući da živimo u istoj kući, to postaje sve teže i ja ne znam Što učiniti s njom.

Imajte na umu nekoliko stvari: Prvo - majke i očevi traže previše, više nego što im djeca mogu pružiti. Evo što je prirodno: oni vas vole jer ste njihova djeca, ali vi ih ne možete voljeti na isti način jer oni nisu vaša djeca. Vi ćete voljeti svoju djecu, i to će se uvijek tako događati: vaša vas djeca neće moći voljeti na isti način jer rijeka teče naprijed, a ne natrag. Prirodan smjer je ovaj: roditelji će voljeti djecu, a djeca će voljeti svoju djecu. Ne može biti obratno. Ali zahtjev roditelja se čini prirodnim. Jer majka vas je voljela, ona misli da biste je vi morali voljeti na isti način. I što ona više zahtijeva, vi ćete biti manje sposobni da joj uzvratite ljubav, a ona će izazivati sve dublji osjećaj krivnje u vama. Zato napustite tu ideju - posve je odbacite, to je prirodno. Vi je ne možete voljeti na isti način na koji je ona voljela vas — u tome niste vi ništa krivi, uopće ništa. To se tako događa svakom djetetu. Priroda želi da se tako događa.

Kad bi djeca previše voljela svoje roditelje, ne bi mogla voljeti svoju djecu. To bi bilo mnogo opasnije. Tada bi došlo u opasnost preživljavanje vrsta. Ni vaša majka nije voljela svoju majku. U najboljem slučaju možete biti uljudni, formalni, ali

ljubav ne teče natrag. Čovjek može biti poštovan, to je istina — čovjek treba biti poštovan, ali ljubav nije moguća. Kad shvatite da je ljubav nemoguća, nestat će osjećaja krivnje.

Mali je broj ljudi koji postaju vezani za svoje roditelje, koji su opsjednuti njima. To je psihološka bolest. Ako žena voli svoju majku previše, neće moći voljeti nekog čovjeka jer će uvijek misliti da njezina majka pati, da se radi o jednoj vrsti sukoba. Ako voli nekog čovjeka, njezina će ljubav teći prema tom čovjeku pa će se osjećati krivom. Ona neće nikad uživati u životu i bit će također ljuta na svoje roditelje. Duboko u sebi će se nadati: "Jednog dana, ako umre majka ili otac, ja ću biti slobodna." Premda to nikad neće nikom reći, neće to priznati ni sama sebi. Ta će misao samo biti ondje, vrebajući u svijesti jer čini se da je to jedina mogućnost da budete slobodni. To nije dobro - da mislite na svoje roditelje kao da su već mrtvi — ali tako se to događa ako ste previše vezani.

To nije potrebno, budite samo uljudni prema njima, to je sve. Pazite, štogod možete učiniti, učinite. Ali nemojte se osjećati krivima. Ako su vaši roditelji razumni, razumjet će to. To se ne događa kod životinja - kod njih nema takvih pitanja: onog časa kad mladunac može stajati na svojim nogama, on napušta roditelje. Roditelji ne trče za mladuncem i ne pitaju ga: "Slušaj, kamo ideš? Mi smo tako mnogo učinili za tebe...." To se pitanje ne postavlja u prirodi.

To ne znači da majka i otac nisu ništa učinili za svoje potomke. Naprotiv, učinili su mnogo - naročito je majka mnogo učinila, ali to je činila rado. Nositi vas u svojoj utrobi

bila je njezina velika radost. Hraniti vas, odgajati vas, ona je to voljela. Već je nagrađena. Nije joj potrebno dati ništa više. Nije u pitanju davanje. Ona je uživala u svojim trenucima - kad je bila trudna, ona je uživala - kad je davala život, bila je sretna jer je postala majka - bila je ispunjena. Tada vas je odgajala i bila je također sretna. Odgajati dijete - to je prirodna sreća. Već je dakle nagrađena. Priroda uvijek odmah nagrađuje. Ona nikad ne ostavlja stvari u neriješenim situacijama.

Zato se nemojte osjećati krivima - to morate promijeniti u svom umu. Odbacite osjećaj krivnje i tada ćete vidjeti da se nešto mijenja.

Nema potrebe da odete k njoj, ako se ne osjećate dobro. Idite samo onda kad se osjećate dobro. Ne idite zbog toga jer vam je to dužnost. Nikad ne idite jer morate ići. Idite samo onda ako ste sretni i ako biste željeli biti sa svojom majkom nekoliko trenutaka. Bolje je biti sretan nekoliko trenutaka nego osjećati se strašno i biti ondje satima, izazivati nevolju i sebi i njoj. Budite malo svjesniji.

Osjećam tegobu u želucu kad moram posjetiti roditelje. S njima postajem ili vrlo dalek ili razgovaram mehanički, ili sam vrlo svadljiv i defenzivan. Nemam osjećaja za njih. Trebam li ići k terapeutu ?

Nema potrebe. Radi se samo o strahu koji dolazi iz prošlosti. Vaša energija je posve u redu. Ne postoje nevolje s energijom. Nevolja je samo u vašoj uspomeni. A to su dvije različite stvari.

Kad bi postojale neke nevolje s energijom, to bi bilo teško. Ali kad postoje problemi samo s uspomenama, sve je vrlo jednostavno, vi ih možete lako odstraniti. Savjetujem vam da budete sretni dva ili tri mjeseca, prije nego što se u bilo što upustite. Samo uživajte u životu bez ikakvih ograničenja, bez osjećaja krivice, bez ikakvih zapreka. Ako možete tako uživati u životu, u vama će se uskoro pojaviti suosjećanje za vaše roditelje.

Zapravo, ni jedno dijete ne može oprostiti svojim roditeljima dok ne postane posve neovisno jer roditelj uvijek misli da je dijete krivo. No roditelji su stvorili osnovnu krivicu: učini ovo, nemoj učiniti ono. Budi ovakav, nemoj biti onakav. Oni su bili djetetovi prvi kreativni, ali i destruktivni elementi. Pomogli su mu da raste, voljeli su ga, ali imali su svoj um i ograničenja te su ih pokušavali nametnuti djetetu. Zato svako dijete mrzi svoje roditelje.

Vi osjećate nešto protiv svojih roditelja, bojite ih se jer vam oni ne dopuštaju da budete ono što jeste. I zato, kadgod ste kod njih, počnete osjećati grčeve, osjećate tegobe u želucu jer vam oni ne dopuštaju da budete svoji. U njihovoj prisutnosti vi opet postajete dijete, prošlost ponovno oživljava. Opet ste bespomoćni, a sada niste više dijete i zato je prirodno što postajete svadljivi, osvećujete se, ljutite se, postajete defenzivni, ili ih počnete izbjegavati...a sve te stvari vas udaljavaju od njih.

A u vama postoji duboki poticaj da volite svoje roditelje. Tako je to sa svima. Vi ste nastali iz njih, dugujete im svoj život.

Svatko voli svoje porijeklo, ali to porijeklo je učinilo nešto što ne dopušta blizinu ni komunikaciju s roditeljima i zato nastaje problem kad im se približite. Ako im se ne približite, postoji duboki poticaj za zajedništvom, za opuštanjem, za novim mostovima.

Savjetujem vam da tri mjeseca živite onako kako želite i to će djelovati kao pročišćenje ovih uspomena. Samo živite onako kako biste željeli. Vaši vas roditelji više ne sprečavaju u tome. Oni će govoriti iz vas mnogo puta. Nešto želite učiniti, a roditeljski glas u vama se javlja: "Nemoj to učiniti!" Nasmijte se tom glasu i sjetite se da ste sada slobodni, da su vas roditelji učinili dovoljno zrelim da možete živjeti svoj život, da možete biti odgovorni za njega. Dakle, nema potrebe za tim glasom — sada imate vlastitu svijest, ne treba vam nikakva zamjena za njega. Sada roditelji ne trebaju govoriti za vas, vi možete govoriti za sebe.

Tri mjeseca pokušajte tako živjeti. Za tri mjeseca ta će tegoba nestati. Ona se vrlo lako može izbrisati, isprati. A vi to možete učiniti na svoj način i ne treba vam terapija. Ako to ne možete učiniti i osjećate da je to teško, tada će vam terapija pomoći. Ona će učiniti istu stvar - pokušat će izbrisati sjećanje. Ako to ne možete učiniti sami, uvijek je dobro potražiti pomoć nekog stručnjaka koji zna kako to učiniti, ali najprije pokušajte to sami.

Inače, katkad se dogodi da vam vaš terapeut možda pomogne da se oslobodite svojih roditelja, ali sam postane vaš roditelj. Um je tako nespretnan, zbunjen, da ako počne gubiti

stisak nečije ruke, on odmah počne hvatati nešto drugo, iz drugog pravca, kao zamjenu za ono prvo. Mnogi ljudi koji odlaze terapeutu postupno se riješe mnogih svojih problema, ali tada terapeut postaje problem. Tada si ne mogu dopustiti da izgube terapeuta, ne mogu ga se osloboditi. Oni mogu promijeniti terapeuta, mogu promijeniti terapiju, ali idu od jednog terapeuta do drugog, postaju ovisni o terapiji.

Katkad je vrlo dobro da se sami latite svojih problema, steći ćete više pouzdanja.

I to je napredak - učinite štogod želite. Dobro ili loše, nije važno. Štogod želite učiniti u ova tri mjeseca je dobro, a štogod ne želite učiniti je loše i zato nemojte to ni učiniti. Budite posve mirni i slobodni, uživajte život kao da ste tek sada rođeni. A to je upravo ono što se događa asketi. Vi ste novo dijete, imate novi život. Možete rasti u novom smjeru i tada vam više neće stati na put oni roditeljski glasovi i roditeljska ograničenja jer vi nanovo rastete.

Moj otac je iznenada umro i ja osjećam kako moram nekako biti s majkom da nešto završim. Čini mi se da postoji nešto nedovršeno s njom, a čini mi se da je sada za to vrijeme.

Tako je to uvijek s roditeljima. Odnos s njima je takav da je potrebna visoka svijest da bi se on dovršio — samo tada može se to dogoditi. Čak ni sama ideja da se odnos dovrši, možda neće to dopustiti. Zato ne gajite tu ideju. Samo budite ondje.. .prirodno, s mnogo ljubavi.

Učinite sve što možete - jer roditelji su učinili mnogo za vas, a na Zapadu djeca im nisu čak ni zahvalna. Nitko ovdje ne osjeća nikakvu zahvalnost.

Na Istoku je to posve drukčije. Na Istoku taj odnos nikad nije nedovršena situacija, već je uvijek nešto potpuno. Jer roditelji su dali tako mnogo i djeca ih uvijek poštuju koliko god je to moguće. Takav odnos je na Istoku postao prirodan i tako to mora biti zbog vrlo dubokog razloga.

Ako nemate nikakav odnos sa svojim roditeljima, nećete ga imati niti sa sobom jer roditelji nisu samo slučajni fenomen - oni su duboko ukorijenjeni u vama - vi ste potekli iz njih. Pola vašeg bića dolazi od vaše majke, a pola od vašeg oca. Oni se oba nastavljaju u vama. Za svoje dobro, uspostavite odnos s njima. Najlakši način da se to učini jest da se ništa ne učini.

Nastojanje neće nikad pomoći. Ono je vrlo umjetno. Zato napustite tu ideju, inače ćete se vratiti na osjećaj da je nešto ostalo nedovršeno.

Samo idite k njoj i budite ondje. Ona će vas sada trebati. Kad je vaš otac otišao, ona će biti tužna, trebat će vas. Zato nemojte učiniti ništa na brzinu. Samo budite s njom, mazite je, brinite se za nju.. .katkad meditirajte s njom, pomozite joj da ona meditira ako može. Ili joj recite da ćete meditirati u njezinoj sobi. Ona se može jednostavno odmarati na svom krevetu dok vi meditirate. I sama ta vibracija će joj pomoći.

Budite sretni. Bit će to teško u toj situaciji, ali ipak, pokušajte biti sretni. Budite veseli za nju.. .olakšajte joj teret. Pomozite joj da prihvati situaciju.

I nemojte se brinuti o vašem odnosu, najednom ćete otkriti da se odnos popravio. To se dogodilo indirektno - vi to ne biste mogli učiniti direktno. I ako možete dva, tri tjedna biti vrlo ljubazni i pomoći joj, ona će biti sretna što ste došli - osjećat će se sretnom jer vi imate posve drukčiju vrstu energije koju ona treba — sretna je da ste je nje govali, to je dovoljno.

Ako možete biti ljubazni, nijedan odnos neće biti nedovršen. No svaki trenutak ipak ima svoj završetak.

Sumnjam u svoga oca. Mislim da mi nije pravi otac. Možete li mi pomoći da se oslobodim s u m n j e ?

To je doista teško pitanje! Na prvom mjestu, to uopće nije važno. Posve je nevažno je li vaš otac A. ili B. Zašto bi to bilo važno? Vi ste vi, vi ste ono što jeste. Sada nije važno gdje je nastala vaša prva stanica, iz kakvog izvora.

Zašto se toliko brinite zbog toga? Ali te stvari katkad postanu opsesija. Čak i ako saznate, čak ako vam kažem da je ovaj čovjek vaš otac, ako kažem da je Paul vaš otac, što onda? Hoćete li mi vjerovati? Počet ćete sumnjati u mene, zato je bolje da sumnjate u svoga oca! Ali vi ćete možda početi sumnjati u jadnoga Paula koji nema nikakve veze s tim!

Samo vaša majka zna odgovor. Čak ni vaš otac to ne zna. Pitajte svoju majku!

Neki je mladić pošao svom ocu i rekao:

"Tata, volio bih se oženiti sa Susy."

"Nemoj se oženiti s njom, sine! Dok sam bio mlad, ludovao sam i znaš kako je to..."

Tjedan dana kasnije, mladić je ponovno došao svom ocu i rekao: "Tata, zaljubljen sam u Mildred i želim se oženiti s njom."

Stari trgovac je rekao: "Sine, ona je tvoja polusestra. Ne smiješ je oženiti."

"A što se s Mabel?" pitao je mladić nekoliko tjedana kasnije.

"I ona je tvoja polusestra", odgovorio je otac.

Mladić koji se svakako želio oženiti požalio se svojoj majci:

"Tata je rekao da ne smijem oženiti Susy, Mildred ni Mabel jer su one moje polusestre. Sto da radim?"

Mama je zagrlila svoga sina i utješila ga: "Možeš se oženiti s bilo kojom od tih djevojaka. On nije tvoj otac!"

Zato je vrlo teško ako vaša majka nije iskrena. Nitko vam ne može dati garanciju za oca.

Čuo sam za jedan stroj koji je proizveo IBM. Ne znam je li priča istinita ili ne, ali možete se raspitati.

Neka žena koja je čula kako je fantastičan taj IBM stroj, dođe u prodavaonicu IBM i počne se ogledavati tražeći stroj.

Trgovac joj objasni: "Možete pitati stroj što god želite, on će vam točno odgovoriti."

Žena napiše pitanje: "Gdje je moj otac?" i stavi ga u stroj.

"Vaš otac lovi ribu na zapadnoj obali Floride."

"Smiješno", uzvikne žena. "Moj otac je mrtav već dvadeset godina."

No trgovac je tvrdio: "Stroj nikad ne griješi. Sigurno se radi o nekom nesporazumu. Postavite pitanje drukčije i pitajte ponovno."

Žena napiše ovakvo pitanje: "Gdje je muž moje majke?"

IBM stroj odgovori: "On je mrtav već dvadeset godina, ali vaš otac živi na zapadnoj obali Floride."

Ali, molim vas, nemojte postavljati takva pitanja meni. Ja nisam IBM stroj — a nisam ni vaša majka!

Meditacija

Meditacija je prirodno stanje — koje smo izgubili. To je izgubljeni raj, ali raj se može ponovno steći. Pogledajte u djetetove oči, pogledajte i vidjet ćete u njima tišinu, nedužnost. Svako dijete dolazi na svijet iz stanja meditacije, ali ljudi ga uvode na puteve društva — moraju ga poučiti kako misliti, kako kalkulirati, kako umovati, kako se svađati. Mora naučiti jezik riječi, jezik pojmova. I polako, polako ono gubi dodir sa svojom vlastitom nedužnošću. Postaje zagađeno, društvo ga zagađi. Postaje djelotvoran mehanizam, nije više čovjek.

Sve što je potrebno jest ponovno steći taj svoj prijašnji prostor. Vi ste ga znali prije, dakle kad prvi put saznate za meditaciju, iznenadit ćete se — jer će se u vama podignuti silan osjećaj - kao da ste znali za meditaciju i prije. A taj osjećaj je istinit: znali ste ga i prije. Ali ste ga zaboravili. Dijamant je izgubljen u gomili smeća. Ali ako možete razgrnuti to smeće, naći ćete dijamant ponovno. On je vaš.

On se zapravo ne može izgubiti, može se samo zaboraviti. Mi smo rođeni kao bića koja meditiraju, a tada saznajemo za puteve uma. Ali naša prava priroda ostaje skrivena duboko u nama poput podzemne rijeke. Jednog dana malo kopajte i naći ćete izvor iz kojega stalno izvire svježja voda. Naći taj izvor, najveća je radost u životu!

Meditacija je sigurno namijenjena misticima. Zašto je predlažete običnim ljudima i njihovoj djeci?

Da, ona je za mistike, ali svi smo mi rođeni mistici — jer svatko nosi u sebi veliku misteriju koju treba ostvariti, svatko u sebi nosi silan potencijal koji treba pretvoriti u djelo. Svatko je rođen s budućnošću, svi se nadaju. Sto mislite kad kažete mistik? Mistik je onaj tko pokuša spoznati misteriju života, tko se kreće u nepoznatom, tko odlazi u neistraženo, čiji je život pustolovina, istraživanje.

Ali svako dijete počne na taj način—sa strahopoštovanjem, sa zadivljenošću, s velikim pitanjem u srcu. Svako dijete je mistik. Negdje na putu vašega takozvanog odrastanja, vi gubite vezu s vašom unutarnjom mogućnošću da budete mistik te postajete biznismen, ili postajete službenik, gradski sluga, ili ministar. Postajete nešto drugo. I počnete misliti da ste to vi. A kad u to povjerujete, onda je to tako.

Ja ovdje nastojim uništiti pogrešna zapažanja u vama i osloboditi vaš misticizam. Meditacija je put da se oslobodi

misticizam — ona je za svakoga — bez izuzetaka, ona ne poznaje izuzetke.

A djeca su za to najsposobnija. Ona su prirodni mistici. I prije nego što ih uništi društvo, prije nego što ih unište drugi roboti, drugi podmićeni ljudi, bolje je pomoći im da saznaju nešto o meditaciji.

Meditacija nije nikakva ograničenost. Jer ona nema veze s poučavanjem. Meditacija vam ne daje nikakvo vjerovanje. Ako učite dijete da postane kršćanin, morate mu dati neku dogmu. Morate ga prisiliti da povjeruje u stvari koje prirodno izgledaju apsurdne. Morate reći djetetu da je Isus rođen od majke — djevice. To je temelj kršćanstva. Tako uništavate djetetovu prirodnu inteligenciju.

Ali ako poučavate dijete meditirati, vi ga ničim ne indoktrinirate. Ne kažete mu da mora vjerovati u nešto, jednostavno ga pozivate da pokuša biti bez misli. Biti bez misli nije nikakva doktrina, to nije iskustvo. A djeca su vrlo, vrlo sposobna za te stvari jer su još blizu izvora. Još se uvijek sjećaju nečega od te misterije. Ona su upravo došla s drugoga svijeta i nisu ga još posve zaboravila. Prije ili kasnije će ga zaboraviti, ali sada je još uvijek miris meditacije oko njih. Zato sva djeca izgledaju prekrasno, vrlo su dražesna. Jeste li ikad vidjeli neko ružno dijete?

Sto se događa svoj toj prekrasnoj djeci? Zašto se ona pretvaraju u ružne ljude? Kakva je to nezgoda, kakva se to nevolja događa na njihovu putu?

Onoga dana kad počnu gubiti svoju inteligenciju, počnu gubiti i svoju dražest. Kad počnu učiti nekritički oponašati druge, počinju gubiti i svoj prirodni ritam, svoju prirodnu eleganciju. Više se ne smiju spontano, više ne plaču spontano, ne plešu spontano. Vi ste ih prisilili da uđu u kavez, da obuku luđačku košulju. Vi ste ih zatočili.

Okovi su vrlo suptilni, nisu vidljivi. To su okovi misli — oni su kršćani, hinduisti, muslimani. Okovali ste dijete i ono ne vidi okove, zato ne vidi ni da je okovano. Trpjet će cijelog života — to je takva vrsta zatočeništva. To ne znači samo baciti čovjeka u tamnicu. To znači **stvoriti** tamnicu oko njega — i kamo god on pođe, tamnica je oko njega. Može poći na Himalaju i sjediti u pećini, ali ostat će hinduist, ostat će kršćanin - i uvijek će misliti svoje misli.

Meditacija je način da prodrete u sebe do onih dubina gdje misli ne postoje, dakle to nije indoktrinacija. Ona vas ništa ne poučava, zapravo ona vas drži budnima za vašu unutarnju sposobnost da budete bez misli, da budete bez uma koji razmišlja. A najbolje vrijeme za to jest doba kad dijete još nije pokvareno.

Čudna stvar mi se dogodila dok sam bila mala djevojčica — imala sam možda jedanaest, dvanaest godina. Za vrijeme školskog odmora bila sam u toaletu i pogledala sam se u zrcalo da vidim izgledam li uredno. Tada sam iznenada otkrila da stojim na pola puta između moga tijela i zrcala te promatram sebe kao odraz u zrcalu. Pomislila sam da se radi o nekom triku koji treba naučiti. Zato sam to pokušala pokazati svojoj

prijateljici, pokušala sam to nekoliko puta — ali bez uspjeha.

Osjećala sam da je jedan važni dio mene iskoračio iz moga fizičkog lika. Ima li ikakve vrijednosti da shvatim što se dogodilo toj maloj djevojčici?

To se događa mnogoj djeci, ali budući da im njihova okolina ne pomaže da to osvijeste, ta njihova iskustva ne njeguju ni njihovi roditelji, ni škola, ni prijatelji ni učitelji. Ako kažete da vam se to dogodilo, ljudi će vam se smijati - a i vi ćete pomisliti da nešto s vama nije u redu.

Na primjer, sva djeca na svijetu, bez obzira kojoj kulturi pripadaju, vole se vrtjeti u krugu. Njihovi ih roditelji prekidaju u toj zabavi, govoreći im da će pasti. Istina je, postoji mogućnost da padnu. Ali neće im se ništa dogoditi ako i padnu.

Zašto se djeca vole vrtjeti? Dok se tijelo vrti, mala djeca vide kako se tijelo vrti. Ona se u tom trenutku ne poistovjećuju s tijelom jer je to jedno novo iskustvo.

Ona se inače poistovjećuju sa svim - s hodanjem, s uzimanjem hrane, obično se poistovjećuju sa svim što rade. To okretanje u krugu jedno je posebno iskustvo - što se tijelo brže okreće, mogućnost da se poistovjetite s njim, postaje sve manjom. Uskoro ona počnu zaostajati. Tijelo se okreće, ali njihovo biće ne može se tako okretati. Ono se zaustavlja na toj jednoj točki i počinje promatrati vlastito tijelo kako se okreće. Katkad možete i izići iz tijela. Ako dijete koje se vrti ne ostaje na jednom mjestu, već se vrti i dalje, vrti se i okreće oko mjesta - tada njegovo pravo sebstvo može izići iz tijela i promatrati.

Takve doživljaje treba pomagati, treba pitati dijete što doživljava, treba mu reći: "To iskustvo je nešto najljepše u životu, nemoj ga zaboraviti. Čak ako pri tom padneš, ništa ti se neće dogoditi. Ali ono što možeš time dobiti, neprocjenjivo je." Ali djecu zaustavljaju u toj, kao i u mnogim drugim stvarima.

I ja imam vlastito iskustvo iz djetinjstva — radi se o rijeci koja je poplavila grad. Bila je to planinska rijeka, obično je imala malo vode, ali u vrijeme kiša bila je široka gotovo jednu milju. Vodena struja tada je strašno silovita — niste mogli stajati u vodi. A voda je bila duboka pa je i to bio razlog što se nije moglo stajati u njoj.

Meni se to sviđjelo. Čekao sam to kišno doba jer uvijek mi je nešto pomagalo — došao bi čas kad bih plivajući osjećao da umirem jer sam bio umoran i nisam vidio drugu obalu, a valovi su bili visoki, struja snažna...nije bilo mogućnosti da se vratim jer sada je druga obala bila jednako daleko. Možda sam bio na sredini rijeke. Osjećao sam se tako posve iscrpljen, a voda me povlačila prema dolje takvom snagom da je bilo časova kad mi se činilo da više nema izgleda da preživim. A to je bio trenutak kad sam iznenađeno vidio sebe iznad vode dok je moje tijelo bilo u vodi. Kad se to dogodilo prvi put, bilo je to vrlo zastrašujuće iskustvo. Mislio sam da sam umro. Čuo sam da duša izlazi iz tijela kad umrete. Ja sam izišao iz tijela, dakle sam umro. Ali vidio sam kako tijelo još uvijek pokušava stići na drugu obalu, zato sam slijedio tijelo.

Tada sam prvi puta postao svjestan veze između svoga bića i tijela. Oni su povezani upravo ispod pupka — nečim što

slični srebrnoj uzici, srebrnom konopcu. To nije materijalno, ali je sjajno poput srebra. Svaki put kad sam stigao na drugu obalu, moje biće je ušlo u tijelo. Prvi put bilo je zastrašujuće, ali i vrlo zabavno.

Kad sam to ispričao roditeljima, oni su rekli: "Jednom ćeš umrijeti u toj rijeci. To je dovoljan znak. Prestani ulaziti u rijeku kad ona poplavi."

Ali ja sam odgovorio: "Uživam u tome...to je sloboda, nema sile gravitacije i čovjek vidi svoje tijelo vrlo daleko."

Ono što se dogodilo vama bilo je posve slučajno. Da ste to slijedili, ponovno bi se vratilo.

Ali bilo je dobro tako...to se događa mnogoj djeci, ali nitko se tim ne bavi. I tako se to povremeno događa i čovjek zaboravlja ili misli da je izmislio, možda je i bilo nešto, možda je bila samo mašta, san. Ali bila je to stvarnost. Vi ste izišli iz sebe a ono što ste vidjeli bila je jedna vrsta svijesti izvan tijela.

Postoji li lak način da djeca počnu meditirati ?

Djeca to mogu vrlo lako učiniti - treba samo znati kako im pomoći. Ne možete ih prisiljavati. To je nemoguće. Nikoga se ne može prisiljavati na meditaciju. Jer prisiljavanje je nasilnost. Kako možete nekoga prisiliti na meditaciju? Ona se dogodi ili ne. Ali možete nekoga nagovoriti. Pozovite dijete, pokažite mu da ga silno poštujete. Plešite s njim, pjevajte s njim, sjedite šutke s njim. Pomalo, ono će to početi upijati, početak će uživati u igri. To za njega nije nikakav

posao, to nije ništa ozbiljno ni za koga. Sve može biti samo igra. Zato mu pomozite da se igra meditacije. Neka i to bude igra. Igrajte se s njim. I malo po malo, djetetu će se meditacija početi sviđati. Počet će vas pitati: "Kad ćemo se igrati meditacije?" Kad jednom nauči kako biti u tišini, tada meditacija počinje djelovati na njega i jednog ćete dana uvidjeti kako je dijete dublje u meditaciji nego što ste ikad očekivali. Zato se morate pobrinuti za meditativnu atmosferu.

Evo moga zapažanja - kad bi odrasli malo više bili skloni meditaciji, djeca bi brzo upila duh meditacije. Djeca su vrlo osjetljiva. Ona nauče sve što se nalazi u atmosferi, nauče vibraciju.

Nikad se ne brinu o onom što kažete, već cijene ono što radite. I pomalo će to zavoljeti, počet će meditirati. Ona imaju vrlo dubok osjećaj zapažanja, jasnoće, intuitivnosti.

Volite dijete i dopustite mu da postane bar malo sklon meditaciji, a sklonost se vremenom može i povećati.

Društvo se može promijeniti potpuno samo onda kad mala djeca počnu meditirati. Ona to ne shvaćaju ozbiljno, zato su vrlo spremna za meditaciju. Ona su vesela, živahna, sve shvaćaju kao šalu. Katkad se događa ovo: kad kažem djetetu da zatvori oči, ono poslušna i neobično uživa u tome. Veseli ga i sama ideja da ga uzimaju tako ozbiljno. Zato sjedi i šuti. Katkad sam vidio ozbiljne ljude kako gledaju dok meditiraju, otvore samo malo oči da vide što se događa. Ali kad mala djeca zatvore oči, ona se zaista toga i drže. Ona ih čvrsto zatvore jer se boje da će se oči same otvoriti, ako ih čvrsto ne zatvore.

Ona to doista zdušno učine. U to unose svu svoju energiju jer znaju — ako ne zatvore oči posve, oči će se otvoriti i počet će gledati što se događa. Vidio sam da djeca doista zatvore oči. A vidjeti kako dijete sjedi šutljivo, jedna je od najljepših stvari na koje možete naići.

Djecu je lako naučiti meditirati jer još nisu pokvarena. Kad je čovjek pokvaren, teško ga je naučiti da to zaboravi.

Cuo sam ovakvu priču - kad bi netko došao k Mozartu, velikom kompozitoru i glazbeniku, on bi pitao: "Jeste li već negdje učili glazbu?" Ako je odgovor bio pozitivan, on bi za svoju pouku tražio dvostruku cijenu. Ako čovjek uopće nije učio glazbu, on bi rekao: "U redu, dovoljno će biti ako mi platite pola cijene."

Ljudi su bili zbunjeni jer je to bilo vrlo nelogično. "Kad netko ništa ne zna o glazbi, vi mu za pouku računate pola cijene, a kad dođe netko tko je radio deset godina, vi mu računate dvostruku cijenu?" Mozart je odgovorio: "Ima razloga. Najprije moram osloboditi čovjeka od tuđih utjecaja. A to je težak posao. Uništiti sve što čovjek donosi sa sobom mnogo je teže, nego naučiti nekoga nešto novo."

Poučavati je vrlo lako ako ste pristupačni. Ako imate djevičansko srce, pouka je vrlo jednostavna - a dijete ima djevičansko srce.

Imam dvanaest godina. Mogu li početi s meditacijom ?

To je pravo vrijeme za meditaciju, upravo kad se počneš

približavati četrnaestoj godini. Sada imaš dvanaest godina. Ove dvije godine značit će ti silno mnogo. Nakon svakih sedam godina um se mijenja. Četrnaest godina bit će godine velikih promjena. I zato mnogo toga postaje moguće, ako je netko spreman. No ako čovjek nije spreman, propušta priliku za promjene. A sve što je prekrasno, uvijek se događa dok prolazite kroz to razdoblje promjene.

Zato počni meditirati. Kad kažem meditirati mislim da se počneš njihat i upravo ovako kao što to radiš sada, uvijek kad sjediš u tišini. Osjećaj se kao da si drvo i njiši se. Dok se njišeš i osjećaš se kao drvo, nestat ćeš kao ljudsko biće. To nestajanje je meditacija. Postoji tisuću i jedan način da se nestane. Ja ti navodim najjednostavniji način, način na koji to možeš lako učiniti. Pleši i nestani u plesu, vrti se u krugu i nestani u toj vrtnji. Poskakuj, trči, nestani u trčanju. Neka trčanje bude prisutno, zaboravi sebe. To zaboravljanje sebe je meditacija. A to je moguće u tim godinama.

Različita vrata vode do meditacije, ona se mogu koristiti kasnije, ali djetetu je zaboravljanje najbolja meditacija. Stoga se zaboravi u bilo čemu i otkrit ćeš da meditiraš.

Djeca vrlo lako mogu ući u meditaciju kroz ples. Jer ples je prirodan, on nema veze ni s čim umjetnim. Čovjek je rođen da pleše. Kad zaboravi prirodno plesati, tijelo vrlo pati. Nekoliko se stvari može dogoditi kroz ples — samo putem plesa moguće je letjeti. Stoga pomozite svom djetetu da sudjeluje u plesnoj meditaciji. Ako se može prepustiti plesu, meditacija će se dogoditi sama od sebe.

Moja djeca u školi katkad vole praviti buku i trčati, a ja ih ne želim više prisiljavati da prestanu i zašute.

Učinite jednu stvar: barem dva puta dnevno dajte im petnaest ili dvadeset minuta priliku da podivljaju, da posve polude, da rade što god žele - da skaču i vrište i viču - dajte im samo dvadesetak minuta da se tako ponašaju ujutro prije nego što počnete s nastavom. I vi sudjelujte u tome, djeca će pri tom vrlo uživati - i vi vičite i skačite, sudjelujte u njihovom divljanju. Tada će djeca doista to raditi rado. Onog časa kad vide da to radi i njihov učitelj, oni će jednostavno uživati u tomu. Bit će im dovoljno petnaest minuta takva ponašanja. Recite im da trče koliko god mogu, da rade što god žele. Tada im recite da prestanu i pet minuta ostanu bez riječi. To će za njih biti velika meditacija.

Ako vidite da to djeluje, ponovite to negdje popodne, prije nego što djeca odu kući. I nakon dva ili tri mjeseca vidjet ćete kako se velika promjena dogodila kod djece. Nevjerojatno!

Njihova suzdržana energija mora biti oslobođena. Zapravo, djeca imaju tako mnogo energije, a mi ih prisiljavamo da sjede, no ona to ne mogu, zato sve u njima vrije! Ona pronalaze svaku priliku da počnu raditi neprilike. Samo im to dopustite, bit će vam to velika pomoć i vidjet ćete: njihova će inteligencija postati bolja, njihova koncentracija postat će dublja, moći će bolje slušati, bolje će shvaćati jer neće biti opterećena. Njihova ljubav i poštovanje prema vama nevjerojatno će se

povećati. I tada će vas slušati - i neće biti potrebe da ih na to prisiljavate. Bit će dovoljno ako samo nešto kažete.

Možete im reći: "Čekajte, uskoro dolazi vaš čas kad možete biti nestašni. Pričekajte još sat vremena."

Djeca će razumjeti da ih ne sprečavate u njihovoj nestašnosti zauvijek. Uskoro će naučiti pravilo - da postoji vrijeme kad mogu biti nestašni i bučni, kad mogu raditi što žele, a tada naravno postoji i vrijeme za čitanje i učenje. Ako se jave problemi sa školskom upravom, razgovarajte s njima i postupno im sve recite. I njima će to mnogo pomoći. I drugim razredima ćete pomoći. Samo im recite da je to eksperiment, da vam dopuste raditi to šest mjeseci. Tada mogu doći i vidjeti što se dogodilo s djecom - jesu li njihove školske svjedodžbe bolje, je li se njihova inteligencija povećala, je li njihovo shvaćanje dublje. Recite im da promatraju - ako otkriju da je sve dobro, taj se pokus može primijeniti na cijelu školu. Cijela škola može se okupiti na dvadesetak minuta dva puta dnevno.

Meditacije

Meditacija nerazumljivog brbljanja

To je jedna tehnika pročišćavanja koja ohrabruje izražajne pokrete tijela.

Sami ili u grupi, zatvorite oči i počnite izgovarati nerazumljive riječi, počnite besmisleno brbljati. Riječ besmisleno dolazi od *sufi* mistika Jabbara. Jabbar nikad nije

govorio nijedan jezik, izgovarao je samo gluposti. Ipak je imao tisuće učenika jer evo što je govorio: "Vaš um nije ništa drugo nego besmislica. Maknite ga i osjetit ćete okus vlastita bića."

Da biste koristili besmislice, nemojte govoriti riječi koje nešto znače, ne koristite jezik koji znate. Govorite kineski, ako ne znate kineski. Koristite japanski jezik ako ne znate japanski. Nemojte govoriti njemački ako znate njemački. Uzmite si prvi put slobodu — istu slobodu koju imaju sve ptice. Jednostavno dopustite si sve što vam padne na pamet i ne brinite se da to bude racionalno, razumno, da nešto znači, da je važno — izražavajte se onako kako ptice to rade.

Prvi stupanj traje petnaest minuta:

Krećite se posve bez ikakva smisla. Ponavljajte zvukove koje volite, ali ne govorite ni jednim jezikom. Dopustite sebi da izrazite što god treba biti izraženo u vama. Izbacite to iz sebe. Poludite, ali ostanite apsolutno svjesni tako da postanete središte ciklona.

Um uvijek razmišlja riječima. Besmisleno brbljanje pomaže da se razbije taj uzorak neprestane verbalizacije. Ako ne sprečavate svoje misli, morate ih izbaciti nerazumljivim brbljarijama. Neka i vaše tijelo bude na isti način izražajno.

Drugi stupanj traje ponovno petnaest minuta:

Ležite na trbuh i pokušajte zamisliti da uranjate u majku Zemlju. Sa svakim izdisajem osjetite da uranjate u zemlju pod sobom.

Osho meditacija ponovnog rođenja

Ta meditacija traje dva sata dnevno sedam dana uzastopno, možete je izvoditi sami ili grupno.

Budite nestašni. Bit će vam to teško jer ste tako građeni. Imate oklop oko sebe i tako ga je teško olabaviti, opustiti.

Odbacite svoje znanje, odbacite ozbiljnost. Budite tih dana posve nestašni. Nemate što izgubiti. Ako ništa ne dobijete, nećete ništa ni izgubiti. Sto možete izgubiti ako ste nestašni? Ali kažem vam - nikad više nećete biti isti.

Za vrijeme tih dana želim vas baciti natrag do točke na kojoj ste počeli biti "dobri", što je suprotno od biti prirodan. Budite nestašni kako biste oživjeli svoje djetinjstvo. Bit će vam teško jer ćete morati odbaciti svoje maske, razna svoja lica, morat ćete odbaciti svoju osobnost. Ali zapamtite, svoju srž možete dokazati samo kad vaše osobnosti nema. Jer vaša je osobnost postala zatočeništvo. Odbacite je.

Ponovno stecite svoje djetinjstvo. Svi čeznu za njim, ali nitko ne radi ništa da ga stekne. Svi čeznu za njim! A ljudi i dalje govore kako je djetinjstvo raj, dok pjesnici pišu pjesme o ljepoti djetinjstva. Tko vas sprečava da djetinjstvo ponovno vratite? Dajem vam priliku da ga ponovno steknete.

Prvi stupanj traje jedan sat:

Ponašajte se kao dijete, vratite se u svoje djetinjstvo. Sto god ste ikad željeli učiniti, učinite sada - plešite, pjevajte, skačite, plačite, jecajte - radite sve na bilo koji način. Ništa nije zabranjeno osim dodirivanja i smetnje drugim ljudima.

Drugi stupanj traje jedan sat:

Sjedite šutke i meditirajte. Bit će svježiji, jednostavniji, bit će vam lakše meditirati.

Meditacija za djecu do dvanaest godina

Postoji meditacija za djecu i njihove učitelje koju mogu raditi zajedno na početku svakoga školskog dana. Ali ona ne smije biti obvezna.

Prvi stupanj:

Pet minuta govorite besmislice. Djeci dajte potpunu slobodu da viču, vrište, da izražavaju svoje osjećaje.

Drugi stupanj:

Pet minuta smijanja. Djeci dopustite da se slobodno smiju. Njihov um bit će čišći i svježiji.

Treći stupanj:

Nakon izgovaranja besmislica i smijeha, legnite pet minuta - tiho i bez riječi kao da ste mrtvi, samo dišite.

Meditacija za djecu iznad dvanaest godina

Kasnije je Osho dodao sljedeći korak za tinejdžere, uvodeći razdoblje plakanja u trajanju od pet minuta, nakon smijanja prije tišine za djecu iznad dvanaest godina:

Pet minuta govorite besmislice

Pet minuta se smijte

Pet minuta plačite

Pet minuta nepomično ležite

Vratite se natrag u majčinu utrobu

Prije nego što zaspate, sjednite u svom krevetu, sjedite opušteno i zatvorite oči. Osjetit ćete kako se tijelo odmara. Ako se tijelo počne naginjati naprijed, dopustite mu to. Neka to učini. Možda želi zauzeti položaj u kojem je dijete bilo u utrobi. Ako vam se taj položaj sviđa, ostanite u njemu, postanite malo dijete u majčinoj utrobi.

Sada slušajte svoje disanje, ništa drugo. Samo ga slušajte, udisanje i izdisanje. Nemojte to izražavati riječima, samo to osjećajte — samo osjetite da udišete, a kad izdišete, osjetite da izdišete. Dok to osjećate, u vama se javlja silna tišina i jasnoća.

To neka traje deset do dvadeset minuta — najmanje deset, najviše dvadeset, tada pođite spavati.

Osjetite tišinu majčine utrobe

Neka tišina postane vaša meditacija. Kad god imate vremena, samo se primirite u tišini, upravo to mislim: srušite se kao da ste malo dijete u majčinoj utrobi. Sjedite tako i malo po malo počete osjećati da želite položiti glavu na pod. Učinite to. Zauzmite položaj kao u utrobi, kao dijete koje je savijeno u majčinoj utrobi. Iznenada ćete osjetiti kako se javlja tišina koja je vladala u majčinoj utrobi. Sjedeći u krevetu, uđite pod pokrivač, svinite se i ostanite tako mirni, bez pokreta.

Katkad će se pojaviti neke misli, neka prođu — vi budite

ravnodušni, ne bavite se njima. Ako se pojave - dobro, ako se ne pojave, opet dobro. Ne borite se, ne gurajte misli od sebe. Ako se budete borili s njima, uznemirit ćete se. Ako ih budete gurali od sebe, postat ćete tvrdoglavi.

Ako ih ne želite, one će postati vrlo tvrdoglave i pojavljivat će se i dalje. Vi samo ostanite ravnodušni, pustite da misli budu ondje, na periferiji, kao buka prometa. A one zaista i jesu buka prometa, prometa u mozgu, to je promet milijuna stanica koje komuniciraju, energija koja se pokreće jedna s drugom. To sličići zujanju velikoga stroja.

Budite posve ravnodušni, to vas se ne tiče, to nije vaš problem, možda je to problem nekoga drugog, ali nije vaš. Sto vi imate s njim? Iznenadit ćete se — bit će trenutaka kad će buke nestati, a vi ćete biti ostavljeni posve sami.

Od negativnog do pozitivnog

Negativnost je vrlo prirodna stvar. No tako ne bi trebalo biti. Ipak, svako dijete prolazi kroz mnogo negativnih trenutaka.

Kad ga odgajaju, svatko mu govori što da učini, a što ne. Kao da je dijete nitko. Um je malen, sićušni slabić u svijetu divova i svatko pokušava manipulirati s njim. Duboko u sebi on govori: "Ne, ne, ne!" Na površini on mora reći: "Da, da, da!" i tako postaje licemjer.

Pokušajte provoditi tu metodu svaku večer šezdeset minuta. Četrdeset minuta budite negativni - što negativniji.

Zatvorite sva vrata, stavite jastuke oko sebe, isključite telefon i recite svakome da ne želite biti uznemirivani jedan sat. Stavite obavijest na vrata da želite biti posve sami. Neka atmosfera bude što mračnija. Nađite neku beznadnu glazbu, osjećajte da ste mrtvi. Sjedite i osjećajte se negativno. Kao mantru ponavljajte riječ *ne*.

Zamišljajte prizore iz prošlosti - kad vam je bilo vrlo dosadno i kad ste se željeli ubiti, kad niste imali volje za životom - naglašavajte to pretjerujući. Stvorite mračnu situaciju oko sebe. Vaš um će vas pokušati rastresti. On će vam govoriti: "Sto radiš? Noć je tako prekrasna, a Mjesec je pun!" Nemojte slušati um! Recite mu da se javi poslije, ali da se vi sada posve posvećujete negativnostima. Budite religiozno negativni. Plačite, jecajte, vičite, vrištite, kunite - radite sve što osjećate, ali zapamtite jedno, nemojte postati sretni, nemojte se smijati. Ne dopustite sebi da ste sretni. Ako se uhvatite da ste sretni, odmah se pljusnite po licu. Vratite se u negativnost i počnite udarati po jastucima, borite se s njima, skačite. Budite zločesti! Otkrit ćete da je vrlo teško biti negativan tih četrdesetak minuta.

To je jedan od temeljnih zakona uma — što god radite svjesno, teško to činite. Ali ipak, radite to! Tada ćete osjećati odvojenost. Vi sve to radite, a ipak ste samo svjedok, niste izgubljeni u tome što radite. Javlja se osjećaj udaljenosti od onoga što radite, i ta udaljenost je neobično predivna. Ali ja vam nisam rekao da stvorite udaljenost. To je uzgredni proizvod - ne borite se protiv njega. Nakon četrdeset minuta iznenada iskočite iz negativnosti.

Bacite jastuke, upalite svjetlo, nađite neku prekrasnu glazbu i plešite dvadesetak minuta. Govorite: "Da, da, da!" Neka to bude sada vaša mantra. A nakon toga se dobro istuširajte. To će iskorijeniti sve vaše negativnosti, dat će vam novi dojam pozitivnoga.

Dakle, to će vas posve pročistiti. Kad tu zapreku negativnosti odmaknete, moći ćete se nesmetano razvijati.

Meditacija smijeha

Navečer prije spavanja i ujutro pokušajte provoditi tu meditaciju deset do četrdeset minuta. Sjedite mirno i počnite se u sebi cerekati, neka se cijelo vaše biće cereka, neka se smije. Počnite se ljuljati u smijehu, neka se smijeh proširi na vaše ruke i noge. Ako se smijeh javi bučno, smijte se bučno, ako se javi mirno, smijte se mirno. Neka cijelo vaše tijelo sudjeluje - ne samo nosnice i grlo, neka se smijeh diže iz tabana vaših stopala, neka se kreće prema trbuhu.

Zamislite sebe kao malo dijete. Ako se tako osjećate, počnite se valjati po podu. Buka nije toliko važna kao upletenost u tu situaciju. Nemojte ostati kruti, opustite se, sudjelujte. Čak ako na početku malo pretjerate, to će vam pomoći.

Poslije legnite na do ili na pod, licem se okrenite podu. Dodirujte zemlju, osjećat ćete kao da je zemlja vaša majka, a vi ste dijete - izgubite se u tom osjećaju. Dišite sa zemljom, osjećajte se jedno sa zemljom. Mi dolazimo iz zemlje, a jednog dana ćemo joj se vratiti.

Nakon takva kontakta sa zemljom, vaš ples će imati posve drukčiju kvalitetu.

To učinite noću prije spavanja. Bit će dovoljno deset minuta, a tada zaspite. Ponovno to radite ujutro, neka to bude prva stvar koju učinite — možete to raditi u krevetu. Dakle, neka to bude zadnja stvar koju radite navečer i prvo što učinite ujutro. Noćni smijeh usmjerit će vaše spavanje. Vaši će snovi postati veseliji, bučniji i pomoći će vašem jutarnjem smijehu, stvorit će pozitivnu pozadinu. Jutarnji smijeh će usmjeriti cijeli vaš dan. Ne propustite se smijati tijekom cijelog dana.

Oslobađanje napetosti lica

Svake večeri, prije nego što pođete na spavanje, sjednite u krevet i počnite se kreveljiti — onako kako to mala djeca vole raditi. Napravite sve vrste lica: dobro, loše, ružno, lijepo. Cijela se muskulatura lica počne pokretati. Proizvodite zvukove koji mogu biti posve besmisleni, radite to deset do dvadeset minuta, a tada pođite spavati. Ujutro, prije nego što se okupate, stanite pred zrcalo i deset minuta se kreveljite. Ako stojite pred zrcalom, to će vam mnogo pomoći. Moći ćete vidjeti kako se kreveljite, moći ćete odgovoriti.

U svom djetinjstvu ste previše kontrolirali svoje lice. Potiskivali ste razne emocije. Svoje ste lice učinili posve neizražajnim. Po vašem licu nitko ne može suditi kakvi su vam osjećaji.

Kreveljite se i navečer deset minuta, pravite buku,

uživajte u tom kao malo dijete, a ujutro pred zrcalom činite to isto, postat ćete pravi stručnjak. Nakon dva, tri mjeseca toga će posve nestati.

Od glave do srca

Pokrenite se od razmišljanja do osjećaja. A najbolji put će biti da počnete disati iz srca.

Tijekom dana, kolikogod puta se sjetite, duboko udahnite. Osjetit ćete da vas to disanje udara usred grudi. Osjetite kao da cijelo postojanje teče u vas, u vaše srce, točno u sredinu — niti na desno niti na lijevo, već samo u sredinu. Tamo je središte vašeg srca,

To mjesto nema nikakve veze s fizičkim srcem. To je posve različita stvar, ona pripada suptilnom tijelu. Zato dišite duboko i kadgod to učinite, neka to bude barem pet puta dnevno — duboko dišite, ispunite srce, osjećajte da je u sredini — da postojanje protječe kroz srce: vitalnost, život, božanskost, priroda.. .sve se to slijeva u srce.

Tada izdahnite duboko, ponovno iz srca, osjetite da izdišete ono što ste dobili od postojanja. Učinite to mnogo puta na dan.

Postat ćete sve osjetljiviji, svjesniji mnogih stvari. Razvit će vam se osjećaj za mirise, okus, dodir, vidjet ćete više stvari i čut ćete više. Sve će biti intenzivnije. Osjetit ćete da život doista kuca u vama.

Opuštanje

Promatrajte dijete - ono je opušteno, u položaju prepuštanja. Djetetu ne treba mnogo mudrosti da se opusti. To je jednostavno umijeće koje ste vi već znali kad ste se rodili. Ono je već u vama, treba ga samo aktivirati iz njegove usnulosti. Treba ga izazvati.

Sve metode meditacije su samo metode koje će vam pomoći da se sjetite umijeća prepuštanja.

Treba shvatiti jednostavne principe. Tijelo mora biti početak. Dok ležite na svom krevetu, prije nego san dođe, počnite sklopljenih očiju promatrati energiju koja izlazi iz vaših stopala. Odmaknite se, promatrajte što se događa unutra. Osjećate li neku napetost u nogama, bedrima ili u želucu? Ima li negdje nekog zadržavanja, neke napetosti? Ako je igdje osjetite, jednostavno se pokušajte opustiti. I ne mičite se iz tog položaja dok ne osjetite da ste se opustili.

Opuštajte najprije ruke - jer vaše ruke su vaš um, one su povezane s vašim umom. Ako je vaša desna ruka napeta, lijeva strana vašeg mozga bit će napeta. Ako je vaša lijeva ruka napeta, bit će napeta desna strana vašeg mozga. Najprije opustite ruke — one su gotovo grane vašega uma - i tada ćete stići konačno do uma.

Kad je cijelo tijelo opušteno, um je gotovo devedeset posto opušten jer tijelo nije ništa drugo nego produžetak uma. Tada će deset posto napetosti u vašem umu nestati poput

prolaznih oblaka, samo to promatrajte. Trebat će vam nekoliko dana. To je vještina, oživjet će vaše iskustvo iz djetinjstva dok ste tako opušteni.

Za nekoliko dana moći ćete steći to umijeće. A kad jednom saznate tu tajnu — nitko vas ne može tome naučiti - morat ćete je potražiti u svom tijelu, tada ćete se moći opustiti usred dana, bilo kada. A biti majstor u opuštanju jedno je od najljepših iskustava na svijetu. To je početak velikog putovanja prema duhovnosti, jer kad ste posve u stanju prepuštanja, više niste tijelo.

Ako je cijelo vaše tijelo opušteno, vi jednostavno zaboravljate da ste tijelo. A u tom zaboravljanju tijela je sjećanje na novi fenomen koji je skriven u tijelu, a to je vaše duhovno biće.

Prepuštanje je način da se sazna da vi niste tijelo, već nešto vječno, besmrtno.

Pogledajte svoj život. Gdje možete otkriti prirodno iskustvo prepuštanja? Ima trenutaka kad plivate. Ako ste doista plivač, možete srediti da samo plutate, da ne plivate. Tu ćete pronaći silno prepuštanje — samo tecite s rijekom, nemojte praviti nikakve pokrete protiv struje, nemojte željeti da postanete dio struje.

Iskustvo prepuštanja možete skupiti iz različitih izvora, uskoro ćete imati cijelu tajnu u rukama.

Ponovno stečeni raj

Mnogo puta dok sjedim u vašoj prisutnosti, svlada me neki vrlo djetinjasti osjećaj. Čini mi se tako poznat, a ipak kao da potječe iz davnih vremena. Znači li to nešto?

Ovaj veliki eksperiment kroz koji ovdje prolazite zapravo je zato tu da biste vi ponovno našli svoje izgubljeno djetinjstvo.

Kad kažem "izgubljeno djetinjstvo" mislim na vašu nedužnost, na vaše oči pune zadivljenosti, kad još ništa niste znali, ništa niste imali a ipak ste osjećali da ste na vrhu svijeta. Ti zlatni trenuci zadivljenosti, radosti, u kojima nema napetosti, brige ni zabrinutosti, moraju se ponovno steći, ponovno otkriti.

Naravno, to drugo djetinjstvo mnogo je vrednije i važnije od prvoga. U prvom djetinjstvu nedužnost se javlja zbog neznanja, zato nije čista ni jasna, ne pripada vama. Bila je samo prirodna stvar koja se događa u svakom djetinjstvu. Drugo djetinjstvo je vaše veliko dostignuće — ono se ne događa svima. Drugo djetinjstvo čini vas nedužnim, a ta nedužnost nema nikakve veze s neznanjem, ono se javlja kroz sve vrste iskustava. Ono je zrelo, usredotočeno, dozrelo.

Budite blagoslovljeni što osjećate sve to. Drugo djetinjstvo je upravo egzistencijalno značenje meditacije i od tada ste na velikom putovanju kad se vraćate kući — koju niste zapravo nikad ni napustili, koju je nemoguće napustiti, jer to

ste vi. Kamo god ćete poći, naići ćete na sebe.

U vama postoji samo jedna bitna stvar koja će svakako biti svuda s vama. Čak ako ste u paklu, nije važno, ona će biti s vama. Ako ste na nebu, ni to nije važno — ona je s vama. Pronaći tu bitnu jezgru vašeg bića s jedne je strane krajnje jednostavno, a s druge strane to zahtijeva najveću mudrost koja je ikad postojala na Zemlji.

Dakle, vaše tijelo može ostarjeli, ali ako ste naučili kako šutjeti i biti miran, sklon meditaciji i pun ljubavi, vi zapravo niste ostarjeli. Ostatak ćete mladi i svježi kao kap rose u rano jutro, kao kapi koje blistaju na prekrasnim zrakama izlazećeg sunca i izgledaju mnogo dragocjenije od bisera.

"Ako se ponovno ne rodite..." Ni kršćani nisu shvatili značenje ove objave. Oni to shvaćaju doslovno — "ako se ponovno ne rodite", znači da ćete najprije morati umrijeti, a tada se ponovno roditi, a na Sudnji dan Isus će vas povesti u raj. To nije svrha života.

Evo što Isus kaže: "Ako ne umrete sada kao osobnost i ne uronite u Boga kao nedužni pojedinac, neokrznut ničim, nezagađen od društva i ljudi - to će biti vaše novo rođenje, to je uskrsnuće."

"Ne želim da vaš sin Ernie i dalje pliva u bazenu", kaže gospođa Meyer svojoj susjedi gospođi Jones.

"Ali što je učinio moj jadni mali Ernie?", pita gospođa Jones.

"On stalno piški u bazen", kaže gospođa Meyer ljutito.

"Nemojte biti tako strogi prema njemu! Sva djeca njegovih

godina to rade!"

"Možda to rade, ali ne stojeći na daski za skakanje!"

Djetinjstvo ima svojih ljepota jer ono ne zna za etiketu, manire i sve vrste onih besmislica. Ono je tako jednostavno i nedužno, tako spontano.

Neki je čovjek ušao u bar i začudio se kad je vidio kako pas sjedi na stolu za kojim troje ljudi igra poker. Čovjek obiđe oko stola i upita:

"Zna li taj pas doista pročitati svoju kartu?"

"Naravno", odgovori jedan od igrača pokera. ""Ali on nije naročit igrač. Kadgod izvuče dobru kartu, počne mahati repom!"

To je posve nedužno...jadni pas ne može obuzdati svoju radost.

Dva žohara mljackaju poslastice na vrhu gomile otpadaka, kad jedan od njih počne pričati o novim stanarima susjednih stanova.

"Čuo sam da je njihov frižider tako čist, da se njihovi podovi sjaje, a u njihovim stanovima nema ni trunke prašine!"

"Molim te, molim te!", odgovori drugi žohar. "Nemoj mi to pričati dok jedem!"

Loših li vijesti!

Buknut će strašna revolucija kad jednog dana počnemo učiti jezik ptica, pčela, žohara. Svi oni imaju svoj način komuniciranja. Ali tada se ražalostimo jer još nismo uspjeli naučiti komunicirati s ljudskim bićima, a ovdje smo već milijunima godina. Kakva je to glupost ne znati da cijelo čovječanstvo pripada nama, a mi čovječanstvu! Sve što čovjek radi je jednostavno klanje, ubijanje, ratovanje. Kad bi se ujedinila energija, nastojanje, ovaj bi svijet učinio najveće čudo u cijelom univerzumu.

Ali ljudi ne razumiju jedni druge. Možda i govorimo istim jezikom, ali nema razumijevanja. Postoji samo nerazumijevanje. Zato se ljudi skrivaju, skrivaju svoje djetinjstvo, svoju nedužnost, štite se od svakoga obrambenim zidom. Inače biste vidjeli malu i veliku djecu kako se igraju u ovom zemaljskom vrtu, kako se vesele, smiju, kako hihoću! Zašto ta ozbiljnost? Čovjek nije ništa dobio od te svoje ozbiljnosti, samo je sve izgubio. Ali je i dalje ozbiljan.

Ja sam apsolutno protiv ozbiljnosti!

Ja je zovem psihološkom bolešću!

Samo razigrano, dječje, nedužno ponašanje je ispravno ponašanje, samo njega bih volio nazvati kreposnim ponašanjem, reHgioznim, duhovnim...i ne samo ljudskim, već božanskim ponašanjem.

Onog časa kad budete opet nedužni poput djeteta, vi transcendirate čovječanstvo, ulazite u svijet božanskosti.

Nisam bio pravo dijete u svom djetinjstvu, ali ovih zadnjih nekoliko dana često se osjećam kao malo dijete.

To je doista čudno, to je pravo čudo. Osjećati se kao dijete zaista je preobrazba. Dopustite si to... nemojte se sramiti toga! Ostavite po strani svoju životnu dob i um. Ako to možete učiniti, iznenada ćete osjetiti da se u vašem tijelu budi jedna nova energija. Postat ćete najmanje za dvadeset godina mlađi. Možete odmah postati mlađi i živjeti duže. Zato si to dopustite, to je prekrasno.

Čovjek mora ponovno postati dijete i tada je život potpun. Djetinjstvom počinjemo, djetinjstvom završavamo. Ako čovjek umre, a ne postane ponovno dijete, njegov životni ciklus nije potpun.

U tome leži cijela istočnjačka ideja o ponovnom rođenju. Ako se možete ponovno roditi — roditi se u ovom životu, nema potrebe da se ponovno rodite. Ako zaista možete postati dijete dok ste još u ovom tijelu, nema potrebe da se ponovno rodite. Naučili ste lekciju i završili ciklus.

Ja vam nastojim pomoći da budete opet dijete. To je teško, vrlo teško jer cijelo vaše iskustvo, svi vaši doživljaji, cijeli vaš karakter opire se tomu i kaže: "Sto radiš? To izgleda glupo!" Ali budite glupi, neka se to potvrdi. Osjećat ćete se tako rasterećeni, tako novi. To je nešto vrlo značajno, ali možete to izgubiti, možete to lako izgubiti jer sva će vaša osobnost biti protiv toga. Morat ćete to izboriti svjesno i dopustiti to. Sva vaša prošlost ispriečit će se kao stijena, a taj novi fenomen bit će kao kapanje vode, kao rječica koja može postati rijeka ako joj pomognete. Inače će stijena biti previsoka. Ali na kraju, ako čovjek pomaže, što je mekši, što više sličి vodi, to je jači,

dogadaju se stvari koje izgledaju kao stijene.

Na duge staze, stijenu uvijek pobijedi voda. Starog čovjeka uvijek pobijedi dijete. Život uvijek pobijedi smrt. Zapamtite — uvijek pomažite nježnijim, mlađim i svježijim stvarima.

Sprijeteljite se s djecom, slijedite ih. Radite sve što rade i ona. Djeca će se radovati tomu, ona su vrlo prijemljiva, uvijek sve razumiju, uvijek će shvatiti da vi samo izgledate stari, ali niste stari. Družite se s djecom i zaboravite odrasle ljude.

Uvijek je dobro šetati s trogodišnjim ili dvogodišnjim djetetom, ili razgovarati s njim, da saznate što radi, da gledate kako hoda i zanima se za sve. Leptir, cvijet ili pas koji laje i dijete se potpuno zainteresira... Samo dijete zna kako živjeti, a kad čovjek ponovno postane dijete, tada i on to sazna. Između toga je samo bijeda i pakao.

Zato se držite te ideje o trogodišnjem djetetu. Neka to postane vaša stvarnost, a kronologija vašeg života samo društveni fenomen, samo fasada. Izvana budite odrastao, a iznutra ostanite dijete. A kad ste sami, odbacite svu tu svoju odraslost koja vam nije potrebna i ponašajte se kao dijete. Bit će sve dobro, igrajte se s malom djecom.

Katkad ih povedite u šetnju na morski žal, ili na neko drugo mjesto - u vrt i ponašajte se kao ona. Nemojte prisiljavati djecu da se ponašaju kao vi. Samo ih slijedite, otkrit ćete kako se u vama javljaju novi vidici.

Katkad ćete se vrlo prestrašiti kad se budete osjećali kao dijete jer onda postajete tako ranjivi, tako otvoreni i svatko

vas može povrijediti. Postajete opet tako bespomoćni, ali ta bespomoćnost je prekrasna. Lijepo je biti ranjiv, bespomoćnost je katkad prekrasna! Samo da izbjegnemo te ozljede, mi postajemo kruti, beščutni, tvrdi poput olova, podižemo oklop oko sebe. Na sigurnom smo, ali mrtvi smo!

Vi ste doista u prekrasnom prostoru, ostanite u njemu, prizivajte ga uvijek iznova.

Kad god imate priliku, postanite dijete. U svojoj kupaonici, u svojoj kadi za kupanje - budite samo dijete. Stavite sve svoje igračke oko sebe!